

Костянтин Сушко

ГЕРОЇ

мутного

часу

Костянтин Сушко

Г Е Р О Ї
мутного
часу

Спроба суспільно-історичної розвідки

ХЕРСОН
2019

**Світлій пам'яті мільйонів, мільйонів і мільйонів українців,
знищених кріпацтвом, війнами, голодоморами та репресіями
в умовах царського й комуністичного самодержавства,
а за незалежної доби закатованих
фарисейством і здирництвом.**

*Замордована Україна
має знати своїх «героїв»...
І героїв також!*

ЗАЧИН

Якщо захід сонця, затулений хмарою, віщує негоду, якщо розкішна вранішня роса передбачає спекотний день, то чому б кожен із прикрих епізодів в інавгураційних церемоніях усіх наших п'яти президентів не назвати знаковим? Згадаймо:

Кравчук тоді пустив сльозу;

Кучма, потримавши в руках символічну булаву, не повернув її офіцерові, який стояв поруч, а поклав на стіл, таким чином начебто відмовившись од влади;

перед Януковичем, при вході до сесійної зали Верховної Ради, раптом зімкнулися обидві половинки дверей;

од Ющенко втікав білий голуб;

коли Порошенко проходив мимо почесної варти, упав, лишившись свідомості, солдат...

Хіба увесь цей набір *випадковостей*¹ не попереджав про майбутні *успіхи* кожного нашого *гаранта*? Хіба символічно він не визначив той стан, до якого «державні мужі» – замасковані й відверті пройдисвіти – довели Україну?

¹ Тут і далі курсивом набрані окремі слова, істинний зміст яких, у контексті розповіді піддається сумніву.

ПЕРЕДМОВА

*Якщо одиниця стає попереду нуля, виникає
велике число.
Але якщо нулі стають попереду одиниці,
число у сотні, тисячі разів меншає.*

Лесь Танюк²

Навколо цих нотаток заледве, було, не зчинилася метушня ще до того, як вони вийшли на люди. Мабуть, через те, що я вперше порушив своє правило нікому не казати про новий задум, а тим паче не просторікувати, що «зараз я працюю над...» Свіжу ідею виклав невдовзі після того, як вона виникла, і не «по секрету» комусь із найближчого оточення, а публічно, під час зустрічі з читачами. То було не спонтанне одкровення. Раптом засумнівався, чи варто братися, зосібна мені, за те, що несподівано підказало серце, отож захотілося почути думку збоку. А ще подумалося: з такою роботою самотужки не впоратись. Без консультацій, без залучення маси джерел, без порівнянь, без узгоджень не з власною інтуїцією, а з конкретним документами, нічого не вийде. Це я відчув уже, як тільки виник заголовок... До речі, спочатку було «Герої» смутного часу», де перше слово в лапках, а час, бачите який. Та невдовзі лапки прибрав, заодно й характер **нашого³** часу визначив інакше. **Смутний** уже траплявся, а от **слухний!**.. Не в розумінні, його **правильності, справедливості**, як це подається відповідним словником у значенні «2», а в розумінні **прийнятності й зручності**, як тлумачиться значенням «1». На додаток – у сенсі **вигідності, сприянні** цього часу **кому-**

² Відомості про авторів епіграфів і цитат вміщені в кінці цих нотаток.

³ Тут і далі жирним шрифтом виділені слова з особливим смисловим навантаженням.

небудь саме *за даних обставин*. Сприяння не всім, а лише *окремим*. *Обраним*, себто – *героям*! Півроку тримався другий варіант, аж раптом щось підказало третій: «Герої *мутного*⁴ часу». На ньому й зупинився, бо й точніше, і зрозуміліше.

Одне слово, відкрився я зі своїм замислом. І тільки почав накидати план, як «на мене вийшли» керівники периферійного осередку однієї з політичних партій. Мерщій запропонували не лише кошти для видання книжки, а й сприяння в її розповсюдженні. За однієї умови: про *того* президента, про *отих* прем'єрів, а ще про *отих і отих* депутатів і т.д. ви, шановний, скажете, *отак*, наголосите у своїй книжці саме на *оцьому*. В ході роботи ми вам підкидатимемо також дещо для корегування, а зараз домовляємося у принципі. Годиться? Що, впораєтеся самі? Не смішіть! Ви ж не політик і навіть не політолог, ото ж вам *ніколи й нізачо* результативно – чуєте? – *результативно* не продертися крізь хащі політичних обставин. Братися за таку роботу й розраховувати на успішне її завершення можна лише тоді, коли тримаєшся якогось *одного берега*. Кажете, він у вас є? І який же, дозвольте поцікавитися, саме? Робите ставку на (далі пролунала назва іншої «політичної сили»)… Ні? А може, на (почув іще одну «назву»)…

Ухильно відповів, що до *берега* я причалив уже давно. До якого саме, уточнювати не став: невизначеність дає простір не лише для конкретних припущень, а й для широких фантазій, через що постать автора виглядатиме поважніше, солідніше й вагомніше, мовляв, бачите, хто за ним *стоїть*! Принаймні, може *стояти*. (Надто з точки зору *партійних замовників*). А вже пізніше, коли наполегливі *партійці* нагадали про себе знов, запевнив, що втілювати несподівану ідею в життя передумав. На тому й стихло. І це тоді, коли я вже на повну збирав матеріал.

⁴ Дехто зауважував, що українською краще було б «*каламутного*», та я не згоден. І «*мутний*», і «*каламутний*» — повноправні українські слова, вони споріднені, але не до абсолютної тотожності, через що перше більше підходить до, сказати б, речей нематеріальних, зокрема суспільних, тоді як друге визначає властивості матеріального, приміром, тієї ж води. До того ж «*мутний*» перегукується з москвинським «*смутный*».

Навіщо? Чому після сотень і сотень газетних та журнальних репортажів, статей, нарисів і фейлетонів, після оповідань і новел, після історико-публіцистичних досліджень, кількох романів і повістей раптом зупинився на *сухих* фактах? Бо відчув: послуговуватися художнім словом далі не можу. Принаймні, продовжувати управлятися з ним так самозабутньо, як було досі, і настрою, і натхнення раптом забракло. Невтримно потягло до гострого й конкретного. Захотілося негайно відгукнутися на те, що коїться довкіл, а для цього метафори й епітети не годяться. У всякому разі, так здається мені. Про які новели може йти мова, до чого тут оповідання й романи з повістями, а надто – *пудові* епопеї, коли у нас он що робиться! У всіх на очах. І не рік, не два, не три поспіль, а – до всіх це дійшло лише зараз! – ледь не з дня проголошення незалежності. Причому – по наростаючій!

Як ми примудрилися не помітити цього раніше? І коли, слідом за проникливими *аналітиками*, стали повторювати, що «Україна котиться у прірву», то чого більше вкладали у ці слова – гострого відчуття трагедії, нестерпного болю, чи холодної констатації факту, ніби йдеться не про долю Батьківщини, не про те, чи бути нам усім, як нації, а про щось відсторонене, далеке й чуже?

Либонь, останнє переважає, інакше не допустили б ми того, що маємо. Не дозволили б учиняти з рідною країною те, що з нею вчинили.

Цитата: *«Допоки ойкнем, безборонні,
вони обгадять кожний храм,
і владно всядеться на троні
не Мономах, а Монохам».*

Анатолій Бортняк

Й озирнутися не встигли, як світ наш український чітко розділився на *їх* і *нас*. **Ми** й **вони**. **Ми** – це ми, а **вони**... Не зайди із чужих широт, не окупанти, а свої. Рідні? Отут я не можу сказати твердо, чи так воно, але переконаний: українська

спільнота воліла б бачити **їх** усіх отам, де **їм** належить бути. Чого ж **вони** досі на волі, та ще й продовжують відверто збиткуватися над нами? Бо, подекують, буцімто так облаштований цей світ. Через те й ходять із гордо піднятими головами. Та ще й повчають з екрану телевізора. Та ще й представляють нашу – нашу! – країну на відповідальних міжнародних *раутах*-зустрічах. У святкові дні **вони** гордо стовбичать на високих підмостках поруч зі своїми державницькими спадкоємцями, пихато *возсїдають* у почесних президіях, а то ще й покладають квіти до наших святинь. Сором і ганьба! **Вони** залишилися, **вони** перебувають, якщо не у всенародному фаворі, то в офіційній, в офіціозній пошані, а ми тупцюємо в натовпі, зиркаємо понуро і ніяк не можемо збагнути, *що ж то воно робиться!* Будь-кого з **нас**, отого, що з натовпу, враз можуть ізолювати од суспільства на кілька літ за оберемок дощок, поцуплених із деревного складу, а **їх**, отих, що нахабно відібрали в нас мільйони і мільярди, не чіпають. Та й **вони** не сплять! Спершу похапцем затуляються мільйонними *заставами*, а згодом утікають із країни.

Невже й справді «так улаштований цей світ»?

Найбільшим злочином, який сукупно вчинили наші керманічі за всі роки незалежності, є те, що вони створили умови, за яких у поведінці людей стало проявлятися найгірше. І сила того прояву употужнюється. Скоєне – із розряду злочинів проти людяності, проти всього людства. Недосконалі, тяжкі, а надто нестерпні умови для життя, на тлі владного і чиновницького жирування і свавілля, посилюють у суспільстві песимістичні настрої, підривають генфонд нації, породжують циніків, пройдисвітів та авантюристів.

Між тим, **вони** – недоторканні! **Їх** довічно величають «панамі президентами», «панамі экс-прем'єрами», «панамі послами» та ще й питають: «А скажіть-но, вельмишановний Демонїде Бакаровичу, чи можна було утримати Крим у складі України?» – «Цілком!» – звучить бадьоре, і пускається незламний компартійний партапаратник у солодкі й нескінченні просторікування. «А Ви, многоповажний Демонїде

Гадиловичу, насправді вважаєте, що українська національна ідея не спрацювала?» – «Ні, не спрацювала!» – пожвавлюється похмурий дідок, який упродовж цілого десятиліття перебування на найвищій державній посаді так і не навчився тримати як слід власну голову. Він і нині зиркає на світ білий збоку та ще й з-під лоба, проте наважується викладати *власні міркування*, стосовно вередливої *ідеї*. І затамовано слухає його вся телестудія, слухає ціла країна, замість того, щоб вигукнути: «Досить! Геть!»

Вигукнути, розпрощатися й забути?

У жодному разі. Забувати – не треба. Не можна! Через що й вирішив згадати, зібрати сукупно наших головних мудрагелів-призвідників, бодай на цих сторінках – як би наївно і простодушно (для когось!) це не виглядало. Пам'ять про *них*, а надто про *їхні звершення* має бути завжди свіжою, живою, інакше нам ніколи не уздріти світла в кінці тунелю. А ми обов'язково повинні його побачити і вийти на широкий простір, щоб зажити як слід. Бо є в нас не лише прагнення до цього, а й право на це й можливості.

Глибоко усвідомлюю вартість того, що зробив і відповідальність за нього. Пропоноване *чтиво* розважальним не назвеш, либонь, як оптимізму, так і снаги не всім воно додасть, але здійснити намічене я був **ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ!** Ми повинні осмислити, як воно все розгорталося, аби затим не просто винести-викинути це сміття з нашої хати, а спалити його і розвіяти попіл за вітром. Раз і назавжди викоринити скверну з наших душ, із наших помислів та вчинків, а відтак – І З **НАШОГО ЖИТТЯ** й збудувати справедливе, розвинуте й заможне суспільство. Бо ми того гідні. Насамперед, не тому, що *нас багато*, а тому, що **МИ ГІДНІ ТОГО!**

А для початку назвемо *їх усіх*.

Костянтин Сушко,
6-23 березня 2017 року,
Запоріжжя

Розділ І.
НЕ МИНАЮЧИ НІКОГО

КРАВЧУК

Леонід Макарович

(5 грудня 1991 – 18 липня 1994)

Народився 19 січня 1934 року в селянській родині у селі Великий Житин, що входило до складу Волинського воєводства Польщі (нині Рівненська область). Батько Макар Кравчук загинув 1944 року на фронті й похований у братській могилі в Білорусі. Виховували

Леоніда вітчим і мама, яка померла 1980 року від інсульту в рідному селі, де й похована.

Першу освіту Кравчук здобув у Рівненському кооперативному економіко-правовому технікумі (1953) за спеціальністю «бухгалтерський облік». Згодом (1958), після навчання в Київському державному університеті, отримав диплом викладача суспільних наук, а 1970 року закінчив ще й Академію суспільних наук при ЦК КПУ.

Кандидат економічних наук.

Член КПРС з 1958 року.

1958–1960 – викладач політекономії у Чернівецькому фінансовому технікумі.

1960–1967 – консультант-методист Будинку політосвіти, лектор, помічник секретаря, завідувач відділу пропаганди й агітації Чернівецького обкому КПУ.

1967–1970 – аспірант Академії суспільних наук при ЦК КПУ.

1970–1980 – завідувач сектору перепідготовки кадрів відділу організаційно-партійної роботи ЦК КПУ, інспектор, помічник секретаря ЦК, перший заступник завідувача відділу, а з 1980 року – завідувач відділу пропаганди й агітації ЦК КПУ.

У червні 1982 року – заввідділу пропаганди й агітації товариш Кравчук звернувся до керівництва ЦК КПУ з

доповідною запискою, в якій виклав план заходів з протидії «східній політиці» Ватикану у західних областях УРСР. Леонід Макарович пропонував створити групи для здійснення аналізу проповідницької діяльності священнослужителів, обстеження території церков та кладовищ з метою виявлення та знищення «уніатсько-націоналістичних символів», виявлення «проуніатськи настроєних осіб», а також проведення *інших* організаційних та ідеологічних заходів.

1981–1991 – член ЦК КПУ.

1988–1990 – завідувач ідеологічного відділу, з жовтня 1989-го – секретар ЦК КПУ, в 1990-му – другий секретар ЦК КПУ. 1989–1990 – кандидат у члени Політбюро, 1990–1991 – член Політбюро ЦК КПУ.

1989 року Л.Кравчук відстоював ухвалення постанови Політбюро ЦК КПУ про заборону Народного Руху України.

Має дружину Антоніну (в дівоцтві Мішура), сина Олександра, невістку, онука й правнука.

Захоплюється мисливством.

У серпні 1991 року, покинувши лави КПУ, висунувся кандидатом у Президенти України.

Із передвиборних обіцянок

Нова держава має бути здатною захистити життя, майно, всі законні інтереси громадян... (Слово «своїх» перед «громадянами» відсутнє, – К.С.).

Ми маємо прийти до суспільства, де правлять не правителі, а закони...

Людині, сім'ї, всьому народу нашому необхідно нарешті забезпечити достаток... (Слово «належний» перед «достатком» відсутнє, – К.С.).

Треба передати власність людині... (Якій саме? – К.С.).

Виробникам – повний простір для ініціативи... (Слово «власної» перед «ініціативою» відсутнє, – К.С.).

Забезпечити духовне відродження української нації...

Допомога у проведенні реформування системи охорони здоров'я з впровадженням бюджетно-страхової медицини, яка забезпечить якісне медичне обслуговування в лікувальних закладах усіх форм власності...

Контроль за створенням належних умов для лікування соціально вразливих верств населення...

Відродження масового фізкультурного руху...

Розвиток мережі закладів позашкільного виховання та освіти, спортивних секцій...

Л.Кравчука підтримали не лише прибічники й глашатаї забороненої на той час компартії, а й значна частина націонал-патріотів, які рекламували голову Верховної Ради (обраний 24.08.91-го) як «батька незалежності» (!). У результаті Л.Кравчук уже в першому турі набрав 60% голосів, тоді як В.Чорновіл лише 23,27%.

5 грудня 1991 року, торкаючись кінчиками пальців лівої руки Акту проголошення Незалежності України та «Конституції України» (Пересопницьке Євангеліє тоді ще лежало на невеличкому столику ліворуч), а праву притуливши до грудей там, де серце, недавній (1 рік і 4 місяці тому) провідний ідеолог ЦК Компартії України Кравчук Л.М. під склепінням Верховної Ради України склав присягу на вірність Українському Народові і став до виконання обов'язків Президента незалежної України.

На «коронації» першого (не рахуючи Михайла Грушевського) Президента України були присутніми глави 20 держав та урядів.

Станом на 5.12.1991 року...

територія України – 603, 6 тис. кв. км.,

населення 51млн. 944 тис. 400 чол.,

середня тривалість життя 70, 5 років (65,7 чол. і 75 жін.)...

Україна ще зберігала за собою роль однієї з найважливіших паливно-енергетичних, металургійних та машинобудівних баз

серед усіх колишніх союзних республік. На її долю припадало 27,5% видобутку вугілля, 51,3% залізної руди, 36,3% сталі, 52,1% доменного і сталеплавильного обладнання, 95,1% магістральних тепловозів, 52,4% цукру-піску.

На порозі своєї незалежності Україна мала третій за потужністю (після США й Росії) ядерний потенціал у світі, і ось за її подальший розвиток та зміцнення взялася команда, підібрана нашим першим (не беручи до уваги Михайла Грушевського) суверенним очільником...

Цитата: *«Після розпаду СРСР Україна успадкувала великий економічний та військово-оборонний потенціал, але новоспечене українське керівництво спрямувало свої зусилля не на зростання могутності держави, а на особисте збагачення».*

*Володимир Матвієнко
(«Слово Просвіти»⁵, №12, 23.03.17)*

УСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКА РАТЬ⁶

Прем'єр-міністри

Фокін Вітольд Павлович (24.08.91 – 1.10.92)

Симоненко Валентин Костянтинович (2.10.92 – 13.10.92)

Кучма Леонід Данилович (13.10.92 – 22.09.93)

Звягільський Юхим Леонідович (22.09.93 – 16.06.94)

Масол Віталій Андрійович (16.06.94 – 6.03.95)

Голови Верховної Ради

Плющ Іван Степанович (5.12.91 – 17.05.94)

Мороз Олександр Олександрович (18.05.94 – 14.04.98)

Генеральні прокурори

⁵ Далі – «СП».

⁶ Упорядник приносить читачам свої вибачення, якщо у списках високопосадовців траплятимуться неточності: все через те, що в різних джерелах інколи подаються різні не лише дати перебування на посадах, а навіть варіанти прізвищ.

Шишкін Віктор Іванович (4.09.91 – 21.10.93)
Дацюк Владислав Володимирович (21.10.93 – 19.10.95)

Голови Верховного Суду

Якименко Олександр Никифорович (24.08.91 – листопад 93)
Бутенко Георгій Андрійович (21.12.93 – 24.10.94);

Голови Національного банку

Гетьман Вадим Павлович (24.03.92 – 18.12.92)
Ющенко Віктор Андрійович (26.01.93 – 27.01.97)

Представники Президента в областях

Вінницька область

Дідик Микола Анатолійович (20.03.92 – 14.10.94),

Волинська область

Блаженчук Володимир Іванович (20.03.92 – 19.04.94)

Дніпропетровська область

Лазаренко Павло Іванович (23.03.92 – 27.02.95)

Донецька область

Смірнов Юрій Костянтинівич (20.03.92 – 14.03.95)

Житомирська область

Малиновський Антон Станіславович (31.03.92 – 14.10.94)

Закарпатська область

Країло Михайло Іванович (24.03.92 – 12.07.94)

Запорізька область

Дем'янов Володимир Васильович (20.03.92 – 10.11.92)

Бочкарьов Юрій Георгійович (10.11.92 – 6.08.94)

Івано-Франківська область

Павлик Василь Остапович (20.03.92 – 27.02.95)

Київська область

Капштик Іван Маркович (20.03.92 – 6.03.95)

Кіровоградська область

Сухомлин Микола Олексійович (31.03.92 – 12.10.94)

Луганська область

Хананов Едуард Ахатович (23.03.92 – 20.04.95)

Львівська область

Давимука Степан Антонович (20.03.92 – 12.12.94)

Миколаївська область

Кінах Анатолій Кирилович (23.03.92 – 1.02.95)

Одеська область

Симоненко Валентин Костянтинівич (24.03.92 – 11.07.92)

Ільїн Владлен Олексійович (14.07.92 – 4.08.94)

Полтавська область

Залудяк Микола Іванович (31.03.92 – 2.09.94)

Рівненська область

Василишин Роман Данилович (24.03.92 – 27.02.95)

Сумська область

Спіфанов Анатолій Олександрович (23.03.92 – 31.03.95)

Тернопільська область

Громяк Роман Теодорович (23.03.92 – 20.01.94)

Косенко Борис Григорович (14.02.94 – 9.12.94)

Харківська область

Масельський Олександр Степанович (20.03.92 – 1.02.95)

Херсонська область

Мельников Олександр Тихонович (23.03.92 – 21.07.94)

Хмельницька область

Гусельников Євген Якович (31.03.92 – 28.09.94)

Черкаська область

Яструб Костянтин Пилипович (20.03.92 – 26.01.94)

Цибенко Василь Григорович (14.02.94 – 27.02.95)

Чернігівська область

Мельничук Валентин Васильович (23.03.92 – 9.02.95)

Чернівецька область

Гнатишин Іван Миколайович (23.03.92 – 31.03.95)

Місто Київ

Салій Іван Миколайович (20.03.92 – 12.04.93)

Косаківський Леонід Григорович (29.04.93 – 10.07.95)

Місто Севастополь

Єрмаков Іван Федосович (24.03.92 – 19.01.94)

Глушко Микола Михайлович (2.04.94 – 14.09.94)

Головні здобутки й «здобутки» Кравчука та його команди

Заборонено компартію...

Цитата: *«Московський Патріархат допустив в Україну Леонід Макарович Кравчук. На початку 90-х Києво-Печерська Лавра була пуста. Пуста! І Рух, і інші (політичні сили – К.С..) дивились, щоб туди не зайшов Московський Патріархат. Але вони перелізли через мури і зайняли пусті приміщення, а далі їх узяв під свою опіку президент. І так почався Московський Патріархат (в Україні, – К.С.).*

Ігор Юхновський

(Галина Плачинда, інтернет-видання «МИР», 4.03.18)

Прийнято перші 400 законів, зокрема, Земельний кодекс...

Розгортання руху приватного підприємництва...

Тризуб став Гербом України⁷...

Український інформаційний простір впевнено й нахабно окупували російські ЗМІ (з підступним додатком «в Україне»), зокрема такі потужні як «Аргументы и факты», «Известия», «Комсомольская правда» та ін. Сумарний наклад цих видань значно перевищив такий же наклад україномовних періодичних видань...

Скорочення виробництва книжкової продукції майже на 75%. При цьому, якщо упродовж 1987–1991 років середня річна кількість видань українською мовою (від загальної кількості) складала 57%, то станом на 1994 рік вона скотилася до 27%.

Відсутність радикальних змін (зокрема, старі керівні кадри й управлінські структури) поставили економіку України в пряму

⁷ Нерідко лунають нарікання, що ми спромоглися ухвалити лише малий герб, а великого не маємо й досі, та, як на мене, проблема ця надумана. Хіба малий (серп і молот) та великий (глобус в обрамленні пшеничного колосся з багатьма іншими деталями) герби – не відрижка радянської доби? Наш тризуб – не лише самодостатній, а й унікальний символ, за яким – тисячоліття!

залежність від економіки Росії. Починаючи уже з січня 1992 року, економічна ситуація, через постійне поглядання новітніх українських *вождів* у бік Росії, стає некерованою...

Цитата: *«Доволі інтенсивне формальне визнання незалежності не обернулося бурхливим зростанням обсягів реального партнерства та суб'єктності. ...попри існування ще за часів власного МЗС, брала гору інерція мислення та готовність тримати рівняння на Москву».*

Євген Магда

(із книжки «Шостий. Спогади про майбутнє»)

Січень-92 – підвищення цін на товари масового споживання...

Осінь-92 – місячна інфляція перейшла 50-відсотковий рубіж і по суті переросла у гіперінфляцію...

Грудень-92 – середня тривалість життя громадян України 68,97 років (63,81 чол. і 73,98 жін.)...

Прем'єр-міністр Л.Кучма замість впровадження елементів вільного ринку, взявся відновлювати й зміцнювати командно-адміністративну систему...

1993 – гіперінфляція досягла 200%, що стало найвищим показником у світі. Починається процес збагачення спиритно-завбачливої меншості...

Початок стрімкого падіння накладів українських літературних часописів, зокрема «Вітчизни», «Києва», «Дніпра»...

Не затверджено ні нову Конституцію України, ні Державний Гімн...

Стрімко зростає заборгованість перед Росією за газ ...

Через відсутність сировини, почали масово закриватися підприємства – лише за півріччя 1994 року, порівняно з 1991-1993 роками, темпи спаду виробництва прискорилися удвічі...

Намітилася небезпечна тенденція дефіциту державного бюджету, яка стає перманентною...

Україна опинилася серед світових лідерів з дефіциту держбюджету...

Упродовж 1991–1994 років обсяг грошової маси в обігу збільшився у 18 разів; купівельна спроможність населення відповідно зменшилася вп'ятеро...

13 серпня 1993 року Кравчук підписав Указ, на підставі якого могутнє Чорноморське морське пароплавство було реорганізовано в акціонерний судноплавний концерн «Бласко», до створення якого причетні тодішні віце-прем'єр-міністри Юхим Звягільський та Валентин Симоненко, директор департаменту морського й річкового транспорту Юрій Крук і такий собі Павло Кудюкін, що очолив безталанне ЧМП не без сприяння міського голови Одеси Едуарда Гурвіца. 24 грудня того ж року Верховна Рада накладає вето на зухвалий указ, але наполегливий і послідовний перший український, всенародно обраний *гарант* видає новий указ, відтак руйнівний процес починає розгортатися. Під заставу українських судів пішли багатомільйонні іноземні кредити, які, в силу відомих заздалегідь підступних умов, неможливо було повернути інвесторам. З цього почався розвал, фактично цинічне розграбування найбільшого у світі морського пароплавства, що завершилося його знищенням...

З початку 1993 року помітно зростає кількість чиновників на всіх рівнях. При «стартовій» цифрі 60 тисяч (станом на 1.01.1991 рік), армія «слуг народу» в січні року 1993-го нараховувала вже 87 тисяч. З'явився навіть такий термін як «державний службовець», з відповідним додатком до пенсії, у вигляді такої собі компенсації за тривале перебування на державній службі. Розповсюджувалася ця пільга не лише власне на працівників державних установ усіх рівнів, а й на «труженіков» усіляких офіційних контор і закладів, навіть на культпрацівників із керівного складу і журналістів такого ж рівня...

3 вересня 1991 року Кравчук підписав Масандрівські угоди, які стосувалися подальшої долі розміщення на території України Чорноморського флоту РФ і ядерної зброї...

14 січня 1994 року у Москві, всупереч ратифікованому Верховною Радою 18 листопада 1993 року Лісабонському протоколу (СНО-1), яким передбачалося *поступове* (!) скорочення стратегічних ядерних озброєнь, розташованих на території України, Кравчук самочинно підписав «Тристоронню заяву» президентів України, США й Росії, щодо вивезення всієї нашої ядерної зброї до Росії (завершився процес вивезення 1 червня 1996 року). Причому заява була підписана без будь-яких конкретних гарантій безпеки та документально зафіксованих компенсацій Україні...

***Цитата:** «Леонід Кравчук не пішов на комплексну програму іноваційно-інвестиційного розвитку, контрольовану державою та керовану законним шляхом приватизацію: вирішили, що ринкова економіка врегулює сама себе. Ця позиція була дуже зручна, бо на її основі можна було отримувати і право власності на «заводи-параходи», і фактично в той же період ми втратили шанс стати передовою країною світу».*

*Микола Маломуж
(«Літературна Україна»⁸, №41, 19.10.2017)*

Мимохідь...

Планомірне руйнування країни і знесення держави розгорнулося за Кравчука з руйнування села, а мимохідь – і природного середовища. А початок було закладено ще за радянської доби. Згадаймо, хто застав, так званий рух зі створення додаткової мережі приватних присадибних ділянок ще в середині 80-х минулого століття. Я тоді назвав його «дачною лихоманкою» і як міг, зі сторінок обласної газети намагався звернути увагу на неприпустимість того, що затівалося. А намірялися розв'язати так звану продовольчу проблему руками самих громадян СРСР, зокрема УРСР, шляхом

⁸ Далі – «ЛУ».

створення дачних ділянок на місці дивом уцілілих степових і лісостепових клаптиків на пологих схилах мальовничих балок, байраків, урочищ. Неподалік від міст, а то й поруч із ними закладалися такі собі дачні містечка, де будиночки, перманентно *малоімуці* громадяни СРСР облаштовували хто з чого міг: із будівельних вагончиків, із бетонних та деревостружкових плит (ДСП), навіть із залізничних шпал, щедро просякнутих, геть шкідливим для здоров'я креозотом. Найспритнішим вдавалося зводили цегляні й кам'яні *хатинки*, площа яких, до речі, не мала перевищувати десяти квадратних метрів.

Не лише я один тоді застерігав, що невдовзі ті «містечка», через брак питної води, електроенергії, а згодом і через ліквідацію шляхового (як водного, так і сухопутного) сполучення, почнуть занепадати. Так і сталося. Добра половина, а подекуди й значно більше, дачних *виселків* опустіла. Що отримали в результаті? Неприпустиме «піднімання» дорогоцінних залишків цілини у країні з найродючішими ґрунтами площу розорюваних земель довело до 80 відсотків (від загальної площі України). І це тоді, коли у континентальній Франції масштаби аналогічної площі не перевищують 48 відсотків, а в заокеанських США навіть 25 відсотків. Пилові бурі, які порівняно не так давно нависли над нашими просторами, упродовж кількох років розвіяли по світу більше 600 мільйонів тонн родючого ґрунту, на створення якого Природа витратила тисячі літ.

Цитата: *«Цвинтарем ілюзій бродить публіка,
кревного відциурена родства.
а земля ця... недолюблена, загублена, –
хто обстоїть честь їй і права?!»*
Володимир Коломісць

**З кінця 1991 року по січень року 1994-го
в Україні загинуло 7 журналістів:
Мирон Ляхович, редактор газети «Життя і праця»;**

Вадим Бойко, працівник київської телекомпанії «Гарт»;
Святослав Сосновський, редактор кримського видавництва
«Таврія»;

Микола Бакланов, власний кореспондент газети «Известия»;
Юрій Османов, редактор кримської газети «Арекет»;
Андрій Лазебник, начальник прес-центру Чорноморського
флоту;

Сергій Шепелєв, редактор газети «Вечірня Вінниця».

Окрім того...

15.01.94 безслідно зник керівник секретаріату Народного
Руху України, права рука В'ячеслава Чорновола Михайло
Бойчишин.

Слово – не горобець...

«Маємо те, що маємо...» (існує думка, що цей вислів
придумав не Кравчук).

«Я завжди кажу, якщо за тобою їде реанімаційна машина,
залишайся вдома, на хрена тобі їхати на роботу».

«Я знаю, що людині часто доводиться приймати брудні
рішення, і вона сама брудниться».

Присвоєння невеличкому двохколісному ручному візкові
найвищого, серед категорії цих засобів вантажоперевезення,
класу – *кравчучка*.

Поширення в масах такої собі притчі, буцімто Кравчук не
користується парасолькою, оскільки успішно може пересуватися
під дощем, віртуозно протискуючись між його краплинами.

Станом на липень 1994 року...

територія України 603, 6 тис. кв. км.,
населення 52 млн. 114 тис. 400 чол.,
середня тривалість життя 67,66 років (62,39 чол. і 72,95
жін.)...

Визнання

Орден Жовтневої Революції, два ордени Трудового Червоного Прапора (за радянської доби), ордени Свободи та Ярослава Мудрого чотирьох степенів, Великий хрест ордена Святого Станіслава (Польща), срібний орден «За вірність Вітчизні», ювілейна медаль «25 років незалежності України» та медаль «На славу Чернівців». Через сім літ, уже за правління свого не менш удачливого тезка (2001), отримав звання Героя України.

Офіційна пенсія – 14000 гривень щомісяця. В інтерв'ю радіо «Свободі» Леонід Макарович казав, що раніше у нього було 18000, але 4000 зняли. Україні має бути соромно, нарікав экс-президент, що колишній її керманіч отримує такий мізер. Мовляв, у нас же не мільйон колишніх президентів, то могли б належно забезпечувати старість отих кількох. Про це наш перший гарант скаржився Кучмі, Ющенку, Януковичу, коли вони були при посадах, а й нинішньому Порошенку, однак візок і нині там.

Склавши повноваження Президента України на 70-му році свого життя, пан-товариш Кравчук на заслужений відпочинок не пішов, а мерщій намірився в народні депутати і таки потрапив, скориставшись довиборами у Тербовлянському мажоритарному виборчому окрузі, що на Тернопільщині.

1998 року, залишаючись безпартійним, очолив список Соціал-демократичної партії України (об'єднаної), а напередодні всенародного голосування отримав членський квиток есдека (звісно, об'єданого) і привів відповідний гурт своїх однопартійців під склепіння Верховної Ради.

Із жовтня 1998 Кравчук Л.М. уже член Політбюро і Політради СДПУ(о). Упродовж 2002—2006 років очолював фракцію СДПУ(о) у Верховній Раді.

Із 1999 року – співголова пропрезидентського (Кучма) Всеукраїнського об'єднання демократичних сил «Злагода» (по суті ж – блок колишніх партійних, комсомольських та радянських апаратників, промислової «еліти» та їхніх зброєносців).

У листопаді 2004 року Леоніда Кравчука позбавили звання почесного доктора (*Doctor honoris causa*) Києво-Могилянської академії *за антигромадянську позицію під час Помаранчевої революції*.

2006 року очолив список опозиційного блоку «Не так!» (на противагу ющенківському «Так!»), але до Верховної Ради блок не потрапив, через НЕподолання трьохвідсоткового бар'єру.

25 лютого 2009 року Л.Кравчук закликав В.Ющенка подати у відставку.

У ході й за підсумками усієї своєї діяльності, спрямованої, звісно, на зміцнення засад Української державності, а водночас і добробуту Українського Народу, Кравчук Л.М. обирається-призначається-оголошується:

почесним Президентом Міжнародного громадського об'єднання «Рівненська земля»;

почесним головою Всеукраїнського фонду сприяння міжнародному спілкуванню «Українське народне посольство»;

почесним Президентом Фонду «Перспективна Україна»;

президентом Українського муніципального клубу;

президентом Всеукраїнської благодійницької місії «Україна – відома»;

почесним президентом товариства «Україна–Китай».

Дніпропетровський (згодом перебрався до Києва, нині покійний) письменник Валентин Чемерис романом-есе «Президент» (1994), присвяченим Леонідові Кравчуку, започаткував постсовіцьку традицію вірнопідданських *бестселерів*.

Своїм дорогоцінним досвідом у самовідданій і невтомній справі виведення України на «передові рубежі» цивілізованої спільноти, пан-товариш Кравчук поділився й у власних книжках «Держава і влада: досвід адміністративних реформ», «Маємо те, що маємо», «Одна Україна, єдиний народ», а також у сотнях статей, оприлюднених у вітчизняних (хіба є такі?) і зарубіжних часописах.

Одне з найсвіжіших ноу-хау Леоніда Кравчука: у січні 2016 перший український гарант запропонував надати Криму статус

державної автономії у складі України, а Донбасові – особливий статус у тому ж складі.

Цитата: *«Протягом останнього часу Леонід Кравчук періодично дає керівникам країни мудрі поради, втілювати які в життя ті не поспішають».*

*Євген Магда
(із книжки «Шостий. Спогади про майбутнє»)*

КУЧМА
Леонід Данилович
(19 липня 1994 – 22 січня 2005)

Народився 9 серпня 1938 року в селі Чайкиному Новгород-Сіверського району Чернігівської області у сім'ї колгоспників. Батько 1944 року загинув на фронті.

1960 року закінчивши Дніпропетровський університет, здобув спеціальність інженера-механіка в галузі ракетної техніки.

1961 року одружився з Людмилою Тумановою, прийомною донькою головного технолога «Південного машинобудівного заводу», а в майбутньому головного інженера Головного управління Міністерства загального машинобудування СРСР Геннадія Туманова. Тож далі пішло...

1960–1982 – інженер, старший інженер, провідний конструктор, помічник головного конструктора, технічний керівник випробувань ракетно-космічних комплексів космодрому Байконур (Казахстан). Паралельно, з 1975 по 1981 роки, – секретар парткому конструкторського бюро «Південне»; з 1981 по 1982 роки – секретар парткому виробничого об'єднання «Південний машинобудівний завод» – на той час найбільший завод військової та ракетно-космічної техніки, а також цивільної продукції в СРСР.

1982–1986 – перший заступник генерального конструктора КБ «Південне».

1986–1992 – генеральний директор ВО «Південний».

1990–1992 – народний депутат Верховної Ради УРСР (згодом – України).

Жовтень-92–вересень-93 – прем'єр-міністр України.

Із грудня-93 – президент Ради промисловців і підприємців України.

Березень-серпень 1994-го – народний депутат.

Окрім доньки Олени, яка, розлучившись із сином голови Верховної Ради Криму Ігорем Франчуком, вийшла заміж за олігарха Віктора Пінчука, має онука й онуку.

Захоплюється грою на гітарі.

Улітку 1994 року взяв участь у президентських перегонах.

Цитата: *«Наростає підземний гул президентських виборів. Ще де ті вибори, а карлики вже посунули з усіх екранів. На безконечних ток-шоу токують, як глухарі».*

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

Із перевиборних обіцянок

Використовуючи усі президентські повноваження, поведу жорстоку, непримиренну боротьбу проти корупції, мафії та інших проявів злочинності...

Пріоритетними вважаю відновлення взаємовигідних господарських зв'язків з Росією...

Ставитиму перед Верховною Радою питання про вступ України в економічний союз СНД...

У сільськогосподарській політиці проводитиму заходи з підвищення економічної ефективності сільгоспвиробництва, його індустріалізації. Розвиток села має здійснюватися не декоративно, а шляхом реального виконання програм. До майнових перетворень на селі ставитимуся обережно...

Вважаю першочерговим завданням забезпечити населення країни продовольством та ліками...

Використаю необхідні засоби для зупинення катастрофічного зниження життєвого рівня населення, запобігання масовому безробіттю, розпаду системи охорони здоров'я, освіти науки й культури...

Приватизацію розглядаю як процес, який повинен проводитися саме з метою зростання добробуту людей, підвищення ефективності виробництва й стимулу праці...

Проводитиму активну політику підтримки сім'ї, материнства й дитинства, широкого розвитку житлового будівництва в селах і містах...

Підтримуватиму розвиток національної культури, української мови як державної...

Використовуватиму усі заходи для подолання екологічної кризи, посиленню суворого державного екологічного контролю...

10 липня 1994 року обраний на посаду Президента України.

19 липня 1994 року, поклавши долоню правої руки на лівий нижній куточок, розгорнутого навпіл Пересопницького Євангелія, а ліву тримаючи на такому собі пюпітрі (до того місця на грудях, де серце, прикласти руку змоги не було) колишній компартійний ватажок «Південмашу», а згодом його керівник Кучма Л.Д. під склепінням Верховної Ради України склав присягу на вірність Українському Народові і став до виконання обов'язків Президента України.

Цитата: *«А от наступний Леонід (Кучма, – К.С.) – це була справжня креатура Кремля і промоскальських сил в Україні. Це підтверджує газета КОВ «Комсомольская правда» за 12 березня 1996 року: «К нам в руки попал один из документов этой проверки... 6 мая 1994 г. «Проминформ бизнес» обратился к Виктору Черномырдину с просьбой о выделении экспортной квоты в размере 2,5 млн тонн нефти для поставок под госнужды... Проверкой установлено, в итоге государство недосчиталось 100 млн долларов... Выделенные квоты лоббировал руководитель секретариата Петелин Геннадий Васильевич, им была лично высказана просьба председателю (Комиссия по оперативным вопросам правительства РФ) О.Сосковцу о выделении квоты для финансирования*

предвыборной кампании Кучмы на Украине, им же материалы и решение КОВ «Согласиться с выделением квоты...» докладавались председателю правительства РФ...» Ось так! 100 млн доларів 1994 року – це фантастична для України сума, бо середня зарплата тоді була 15 доларів».

*Василь Шпіцер
(«СП», №33, 18.08.16)*

Станом на 19.07.1994 року...

площа території України 603, 6 тис. кв. км.,
населення 52 млн. 114 тис.400 чол.,
середня тривалість життя 67,66 років (62,39 чол. і 72,95 жін.)...

На той час, за підсумками Кравчукового президентства, Україна уже втратила роль однієї з найважливіших паливно-енергетичних, металургійних та машинобудівних баз серед усіх колишніх союзних республік. Знизився видобуток вугілля, залізної руди, зменшився обсяг виплавки сталі, чавуну, прокату, зменшилася кількість доменного і сталеплавильного обладнання, магістральних тепловозів.

У країні тривав процес передачі ядерної зброї та всього з нею пов'язаного до Росії.

УСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКА РАТЬ

Прем'єр-міністри

Масол Віталій Андрійович (16.06.94 – 6.03.95)

Марчук Євген Кирилович (6.03.95 – 8.06.95)

Марчук Євген Кирилович (8.06.95 – 28.05.96)

Лазаренко Петро Іванович (28.05.96 – 19.06.97)

Дурдинець Василь Васильович (в.о.) (19.06.97 – 16.07.97)

Пустовойтенко Валерій (16.07.97 – 22.12.99)

Голови Верховної Ради

Мороз Олександр Олександрович (18.05.94 – 14.04.98)

Ткаченко Олександр Миколайович (7.07.98 – 1.02.2000)

Генеральні прокурори

Дацюк Владислав Володимирович (21.10.93 – 19.10.95)

Ворсінов Григорій Трохимович (19.10.95 – 22.07.97)

Литвак Олег Михайлович (22.07.97 – 24.04.98)

Ференц Богдан Васильович (24.04.98 – 17.07.98)

Потебенько Михайло Олексійович (17.07.98 – 30.04.02)

Голови Верховного Суду

Бутенко Георгій Андрійович (21.12.93 – 24.10.94)

Бойко Віталій Федорович (21.12.94 – 24.10.02)

Голови Національного банку

Маляренко Василь Тимофійович (11.11.02 – 21.07.06)

Ющенко Віктор Андрійович (26.01.93 – 27.01.97)

Ющенко Віктор Андрійович (27.01.97 – 5.02.97)

Ющенко Віктор Андрійович (5.02.97 – 11.01.2000)

Представники Президента в областях

Вінницька область

Дідик Микола Анатолійович (20.03.92 – 14.10.94)

Волинська область

Ленартович Юрій Сильвестрович (12.05.94 – 7.03.95)

Дніпропетровська область

Лазаренко Павло Іванович (23.03.92 – 27.02.95)

Донецька область

Смірнов Юрій Костянтинівич (20.03.92 – 14.03.95)

Житомирська область

Малиновський Антон Станіславович (31.03.92 – 14.10.94)

Закарпатська область

Устич Сергій Іванович (10.07.95, 19.09.96 – 5.05.99)

Балога Віктор Іванович (5.05.99 – 1.06.01)

Москаль Геннадій Геннадійович (1.06.01 – 27.09.02)

Запорізька область

Бочкарьов Юрій Георгійович (10.11.92 – 6.08.94)

Похвальський В'ячеслав Володимирович (6.08.94 – 7.07.95)

Івано-Франківська область

Павлик Василь Остапович (20.03.92 – 27.02.95)

Київська область

Капштик Іван Маркович (20.03.92 – 6.03.95)

Кіровоградська область

Сухомлин Микола Олексійович (31.03.92 – 12.10.94)

Луганська область

Хананов Едуард Ахатович (23.03.92 – 20.04.95)

Львівська область

Давимука Степан Антонович (20.03.92 – 12.12.94)

Миколаївська область

Кінах Анатолій Кирилович (23.03.92 – 1.02.95)

Одеська область

Ільїн Владлен Олексійович (14.07.92 – 4.08.94)

Полтавська область

Залудяк Микола Іванович (31.03.92 – 2.09.94)

Рівненська область

Василишин Роман Данилович (24.03.92 – 27.02.95)

Сумська область

Єпіфанов Анатолій Олександрович (23.03.92 – 31.03.95)

Тернопільська область

Косенко Борис Григорович (14.02.94 – 9.12.94)

Харківська область

Масельський Олександр Степанович (20.03.92 – 1.02.95)

Херсонська область

Мельников Олександр Тихонович (23.03.92 – 21.07.94)

Хмельницька область

Гусельников Євген Якович (31.03.92 – 28.09.94)

Черкаська область

Цибенко Василь Григорович (14.02.94 – 27.02.95)

Чернігівська область

Мельничук Валентин Васильович (23.03.92 – 9.02.95)

Чернівецька область

Гнатишин Іван Миколайович (23.03.92 – 31.03.95)

Місто Київ

Косаківський Леонід Григорович (29.04.93 – 10.07.95)

Місто Севастополь

Глушко Микола Михайлович (2.04.94 – 14.09.94)

Голови обласних державних адміністрацій (ОДА)

Вінницька область

Мельник Микола Євтіхійович (10.07.95 – 18.06.96)

Матвієнко Анатолій Сергійович (31.08.96 – 22.04.98)

Чумак Микола Федорович (24.04.98 – 15.07.99)

Дворкіс Дмитро Володимирович (17.07.99 – 2.11.99)

Іванов Юрій Іванович (2.11.99 – 7.05.2002)

Волинська область

Климчук Борис Петрович (7.07.95, з 6.09.96 – 12.06.2002)

Дніпропетровська область

Лазаренко Павло Іванович (19.07.95 – 25.09.95)

Деркач Микола Іванович (8.08.96 – 3.09.97)

Забара Віктор Миколайович (3.09.97 – 10.04.98)

Мігдєєв Олександр Васильович (10.04.98 – 27.04.99)

Швець Микола Антонович (27.04.99 – 29.07.03)

Донецька область

Щербань Володимир Петрович (11.07.95 – 18.07.96)

Поляков Сергій Васильович (18.07.96 – 14.05.97)

Янукович Віктор Федорович (14.05.97 – 21.11.2002)

Житомирська область

Малиновський Антон Станіславович (7.07.95 – 7.04.98)

Лушкін Володимир Андрійович (7.04.98 – 31.08.2001)

Закарпатська область

Устич Сергій Іванович (10.07.95 – 5.05.99)

Балога Віктор Іванович (5.05.99 – 1.06.2001)

Запорізька область

Похвальський В'ячеслав Володимирович (7.07.95 – 9.04.98)

Куратченко Володимир Олександрович (9.04.98 – 14.01.99)

Карташов Євген Григорович (27.01.99 – 23.11.99)

Куратченко Володимир Олександрович (2.12.99 – 14.06.2000)

Івано-Франківська область

Волковецький Степан Васильович (10.07.95, 11.09.96 – 26.02.97)

Вишиванюк Микола Васильович (26.02.97 – 19.01.05)

Київська область

Синько Василь Данилович (19.07.95 – 21.09.96)

Засуха Анатолій Андрійович (22.09.96 – 19.01.05)

Кіровоградська область

Сухомлин Микола Олексійович (7.07.95 – 17.09.96)

Громовий Микола Пилипович (22.09.96. – 2.10.98)

Башкиров Микола Володимирович (2.10.98 – помер 2.02.99)

Кальченко Валерій Михайлович (8.02.99 – 3.11.99)

Моцний Василь Кузьмович (3.11.99 – 15.07.2003)

Луганська область

Купін Петро Олександрович (19.06.95 – 19.10.95)

Фоменко Геннадій Петрович (8.08.96 – 7.04.98)

Єфремов Олександр Сергійович (7.04.98 – 27.01.05)

Львівська область

Горинь Микола Миколайович (7.07.95, 6.09.96 – 7.02.97)

Гладій Михайло Васильович (7.02.97 – 14.01.99)

Сенчук Степан Романович (15.01.99 – 19.03.2001)

Миколаївська область

Круглов Микола Петрович (8.08.96 – 23.05.97, 17.07. 97 – 23.11.99)

Гаркуша Олексій Миколайович (26.11.99 – 17.01.05)

Одеська область

Боделан Руслан Борисович (11.07.95, 26.09.96 – 26.05.98)

Гринецький Сергій Рафаїлович (26.05.98 – 3.02.05)

Полтавська область

Залудяк Микола Іванович (7.07.95, 6.09.96 – 26.05.98)

Колесников Олександр Олександрович (3.06.98 – 2.11.99)

Кукоба Анатолій Тихонович (2.11.99 – 14.03.2000)

Рівненська область

Василишин Роман Данилович (7.07.95, 6.09.96 – 19.02.97)

Сорока Микола Петрович (19.02.97 – 22.01.05)

Сумська область

Єпіфанов Анатолій Олександрович (7.07.95 – 8.05.98)

Берфман Марк Абрамович (8.05.98 – 30.03.99)

Щербань Володимир Петрович (30.03.99 – 3.05.02)

Тернопільська область

Косенко Борис Григорович (11.07.95 – 6.09.96)

Бойко Богдан Федорович (7.09.96 – 20.04.98)

Вовк Василь Григорович (20.04.98 – 13.09.99)

Коломийчук Василь Степанович (13.09.99 – 26.04.02)

Харківська область

Масельський Олександр Степанович (7.07.95 – помер 12.04.96)

Дьомін Олег Олексійович (8.08.96 – 27.10.2000)

Херсонська область

Жолобов Віталій Михайлович (11.07.95 – 7.06.96)

Карасик Юрій Михайлович (8.08.96 – 25.07.97)

Кушнеренко Михайло Михайлович (28.07.97 – 7.04.98)

Касьяненко Анатолій Іванович (7.04.98 – 15.07.99)

Вербицький Олександр Євгенович (17.07.99 – 1.12.2001)

Хмельницька область

Гусельников Євген Якович (7.07.95, 30.09.96 – 9.09.98)

Лундишев Віктор Миколайович (9.09.98 – 12.07.04)

Черкаська область

Цибенко Василь Григорович (7.07.95 – 11.06.98)

Даниленко Анатолій Степанович (11.06.98 – 8.09.99)

Лукьянець Володимир Лукич (8.09.99 – 13.11.02)

Чернігівська область

Шаповал Петро Дмитрович (10.07.95, 5.09.96 – 30.04.98)

Каскевич Михайло Григорович (30.04.98 – 12.08.99)

Бутко Микола Петрович (12.08.99 – 13.11.02)

Чернівецька область

Гнатишин Іван Миколайович (11.07.95 – 30.03.96)

Пилипчук Георгій Георгійович (11.09.96 – 8.05.98)

Бауер Теофіл Йозефович (6.06.98 – 29.07.03)

Місто Київ

Косаківський Леонід Григорович (10.07.95 – 19.07.96)

Омельченко Олександр Олександрович (8.08.96 – 20.04.06)

Місто Севастополь

Семенов Віктор Михайлович (19.95, 12.09.96 – 24.04.98)

Кучер Борис Олександрович (24.04.98 – помер 5.04.99)

Жулько Леонід Михайлович (13.04.99 – 3.02.05)

Дещо із здобутків і «здобутків»

Кучми та його команди

8.06.95 між Верховною Радою і Президентом укладено Конституційну угоду про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування на період прийняття нової Конституції. Необхідність такого документа зумовлювалася політичним протистоянням між Леонідом Кучмою і тодішнім Головою Верховної Ради Олександром Морозом...

Весна-95 – Україну прийнято до Ради Європи...

1995 – з'ява на суспільно-політичному обрії України фігури Ріната Ахметова в ролі керівника «Донгобанку»⁹...

Грудень-95 – середня тривалість життя 66,79 (61,22 чол. і 72,54 жін.)...

20.06.96 – прийнято нову Конституцію України...

Чиновництво Донбасу, з метою власного збагачення, здійснює незаконні операції з грошима, шахтарі страйкують...

Вересень-96 року введення гривні (спершу за 1 долар давали 1,8 гривні)...

⁹ За даними україномовного варіанту «Вікіпедії», Рінат Ахметов народився 1966 року в Донецьку, у шахтарській сім'ї, а далі мовиться, як на мене, *підкреслено* конкретно: «Чим займався кілька років після закінчення середньої школи – невідомо. В радянській армії не служив у в/з не поступав, ніде не працював. Перший запис у трудовій книжці датується 1995 роком». (Про місце роботи й посаду сказано вище). Російськомовний варіант «Википедии» подає такі свідчення: «Родился в семье шахтера Леонида Ахметова, уроженца села Сургодь Торбеевского района республики Мордовия; впоследствии родители переехали в Куйбышевскую область (РСФСР), затем в Донецк. Мать Рината Ахметова Някия Насрединовна, работала продавцом, старший брат Игорь, как и отец, работал на шахте, затем получил тяжелое профессиональное заболевание и был вынужден оставить работу. Ахметов получил известность в середине 1990-х годов после того, как сменил на посту президента футбольного клуба «Шахтер» Ахатя Брагина, погибшего в результате взрыва на стадионе «Шахтер»...

Після введення повноцінної української валюти, розрив між середньою заробітною платою в Україні та Росії значно скоротився...

1996 – розгортання бурхливого процесу приватизації крупних промислових підприємств та сільгоспугідь...

Упродовж травня-1996 – квітня-1997 відбувається заміна урядовців, які вважалися ключовими реформаторами, зокрема Є.Марчука й В.Пинзеника, вихідцями із Дніпропетровська – П.Лазаренком та С.Тігіпком. Невдовзі частка представників *Южної Пальми* у загальній кількості (204) українських чиновників найвищого рангу склала **55 одиниць**. Спостерігається посилення процесу корупції...

1996 – внаслідок зустрічі з досвідченим (уже на той час!) 36-річним фінансистом та приватним підприємцем, а в додаток ще й позаштатним консультантом гаранта Леоніда Кучми Сергієм Тігіпком, на підприємницькому обрії з'являється колишній торгівець імпортними кросівками, спортивними костюмами та оргтехнікою Ігор Коломойський...

1997 – з'ява на суспільно-політично-науково-виробничому обрії України Віктора Пінчука на посаді президента науково-виробничої інвестиційної групи «Інтертайп» (Дніпропетровськ, з січня 2000-го – радник свого тестя, гаранта Леоніда Кучми, а з лютого того ж року – член Ради підприємців при Кабінеті Міністрів)...

1998 – початок злочинного скорочення кількості дитсадків (продаж або ж здача в оренду під усілякі офіси скоробагатків); зокрема, в Запоріжжі, за 20 років незалежності дитсадків у місті поменшало більше, ніж удвічі (було 311 стало 143)...

1998 – за ризикою бідності опинилося від 50 до 80% населення...

1998 – Україна потрапила до списку найкорумпованіших країн світу; від 40% до 60% товарів і послуг опиняються у сфері тіньової економіки...

23.08.98 – Указом Глави держави встановлено відзнаку Президента «Герой України»;

1999 – за рівнем життя своїх громадян та його тривалістю Україна скочується з 45 на 95 місце серед 175 країн світу...

Українська мова стає мовою меншості (нею розмовляє 44% населення)...

Річний наклад україномовних журналів скоротився до 28,2% (у 1987–1991 було 87,2%)...

Цитата: «... в ті роки (за президентства Л.Кучми. – К.С.) пишним цвітом забувало розкрадання державного майна, розбухала і ставала повсюдною корупція. Російськомовні «щирі» українці Пінчуки, Рабиновичі, Коломойські, Суркіси, Ахметови та їм подібні хвати «приватизували» державну власність на мільярдні суми...»

Василь Шніцер
(«СП», №33, 18.08.16)

З початку березня 1995 року по кінець жовтня року 1999-го в Україні загинуло 22 журналісти:

Анатолій Таран, редактор газети «Оболонь» (знайдений мертвим на пустирі);

Володимир Іванов, журналіст видання «Слава Севастополя» (загинув од вибухівки, закладеної в урну);

Віктор Фреліх, позаштатний кореспондент газети «Молодий буковинець» (отруєний);

Юрій Дженджула, журналіст газети «Киевский вестник» (убитий);

Георгій Овчаренко, журналіст телеканалу «УТ-3» (знайдений мертвим у квартирі сусіда);

Ігор Кузик, відповідальний секретар газети «Армія України» (знайдений мертвим у парку);

Ігор Грушецький, кореспондент газети «Україна-Центр», Черкаси (знайдений на вулиці з пораненням голови);

Олександр Мотроненко, ведучий «Транс-М-Радио», Сімферополь (убитий гуртом нападників);

Анатолій Танадайчук, кореспондент газети «Панорама», Вінниця (знайдений мертвим на вулиці);

Володимир Бехтер, старший редактор Одеської Державної телерадіокомпанії (загинув од рук міліціантів);

Петро Шевченко, власний кореспондент газети «Киевские ведомости» у Луганську (знайдений повішеним у Жулянах);

Віталій Коцюк, власний кореспондент газети «День» (убитий і спалений);

Володимир Котельницький, релігійний діяч, журналіст (убитий разом із матір'ю у власній квартирі);

Борис Дерев'янка, головний редактор газети «Вечерняя Одесса» (застрелений);

Олексій Єфименко, редактор газети «Возрождение», Саки (викинутий з 5-го поверху житлового будинку);

Микола Ракшанов, журналіст газети «Факти», Черкаси (убитий);

Альберт Борисов, головний редактор газети «Шахтерские новости», Краснодон (убитий);

В'ячеслав Чорновіл, журналіст, дисидент (загинув у автокатастрофі);

Ігор Бондар, директор телекомпанії «АМТ», Одеса (застрелений разом із суддею Борисом Віхровим);

Мар'яна Чорна, журналістка каналу «СТБ», Київ (знайдена повішеною);

Василь Чудик, головний редактор радіо «Незалежність», Львів (знайдений мертвим у під'їзді житлового будинку);

Віталій Масловський, львівський історик-публіцист (знайдений мертвим на сходах у під'їзді житлового будинку...)

Ще низка передчасних смертей:

листопад-96 – в Донецькому аеропорту серед білого дня розстріляний народний депутат і промисловець Євген Щербань;

травень-97– убитий власник фірми «Південь» Сергій Роман (невдовзі фірму прибирає до своїх рук сподвижник Ріната Ахметова і майбутній голова Донецької облради Борис Колесников);

жовтень-97 – знаходять мертвим директора гастроному «Беларусь» Любарського;

1998 – остаточне зникнення кримінального угруповання Євгена Кушніра й Анатолія Рябіна;

22.04.98 – убито відомого політика й фінансиста Вадима Гетьмана;

1998 – убито директора пивзаводу «Сармат» і директора «Побуттехніки» (нині ці підприємства контролює Р. Ахметов);

1998 – убито Олександра Момота, власника Єнакієвського металургійного заводу (невдовзі підприємство переходить до структури Р.Ахметова);

18.09.97 у під'їзді будинку, де мешкав, застрелений заступник міністра курортів і туризму Криму Дмитро Гольдич;

5.02.98 підірваний біля чавунної урни перший заступник голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим Олександр Сафонцев;

1998 – застрелений керівник комерційного банку «Юнекс-банк» (Київ)...

Знакові риси та епізоди 1994-1999 років

Рух «човників» («челноков»)

«Човник», подекуди, – не стільки рід заняття, як спосіб життя. «Човникування» – торгівля товарами широкого споживання оптом та вроздріб, яка здійснюється шляхом самостійної (приватної) доставки дрібних партій товарів з місця закупки (як правило, ближнє зарубіжжя), швидка його реалізація, з наступною новою поїздкою за товаром. Прояви цього «захоплення» були помітні ще наприкінці 80-х років минулого століття, але розквіту воно набуло у другій половині 90-х, коли «човникуванням» захопилися десятки (а може, й сотні) тисяч колишніх фахових техніків, інженерів, навіть науковців, яких *реформатори* з кучмівського оточення зробили безробітними.

Похорон Патріарха Володимира (Романюка)

У другій половині вівторка 18 липня 1995 року жалобна процесія з труною Патріарха Української Православної Церкви Київського Патріархату Володимира вирушила від Володимирського собору. З вулиці Володимирської процесія далі мала рухатися праворуч, у бік Байкового кладовища, але звернула ліворуч, до Софії Київської. Така зміна напрямку сталася нібито за ініціативою экс-президента Л.Кравчука та нардепа М.Поровського (напередодні віце-прем'єр-міністр Іван Курас не дав дозволу на поховання Патріарха біля храму Софії Київської, мотивуючи тим, що споруда з усією прилеглою територією є історико-культурною пам'яткою, внесеною до реєстру Світової спадщини ЮНЕСКО).

Шлях до Святої Софії спершу перегордив міліцейський кордон, який активісти УНА-УНСО прорвали, а згодом, уже біля Софійської площі, на процесію накиннулися – «витязі» підрозділу «Беркут». Відбулося жорстоке побиття учасників похорону. Доблесні міліціанти під керівництвом полковника

Анатолія Куликова¹⁰ лупцювали усіх поспіль: рядових прихожан, журналістів, держслужбовців, депутатів, навіть священників. Людям ламали ребра, руки й ноги, пробивали голови. Побиття супроводжувалося вигуками «Вот вам, хахли!», «Вот вам бандеровці!». Мета «беркутівців» була одна: не пустити процесію на територію собору, щоб поховати там блаженнішого Володимира. Під час кривавого побойща активісти УНА-УНСО встигли викопати яму біля воріт храму й поховати Патріарха.

Показово, що напередодні «чорного вівторка» Леонід Кучма терміново відбув до Білорусі, а Євген Кравчук (був тоді у статусі прем'єра) вирушив у службове відрядження Київською областю...

Вибух на стадіоні «Шахтар»

Сталося це 15 жовтня 1995 року, на сьомій хвилини матчу «Шахтар» – «Таврія», коли *спрацювала* вибухівка, закладена під трибунами, неподалік входу на стадіон. Загинули президент футбольного клубу «Шахтар» Олександр (Ахат) Брагін, його родич і четверо охоронців. Із рядових болільників ніхто не постраждав.

Вибух можна вважати сигналом про початок не зовсім спортивних *змагань* між «новими українцями»

Ліквідація річкового пасажирського транспорту

Упродовж 1996–1997 років, шляхом розгнужданої приватизації, ліквідовано рух пасажирського водного транспорту по всьому Дніпру. Зокрема зникли теплоходи на підводних крилах – славнозвісні «ракети» й «метеори», які бігали Дніпром од білоруського пограниччя, до гирла найбільшої ріки України.

Спершу надзвичайно важливу як у стратегічному відношенні, так і в плані забезпечення повноцінної

¹⁰ Пізніше отримав погони генерал-майора і навіть балотувався в народні депутати Верховної Ради.

життєдіяльності людей державну структуру Український Річковий Флот (до Незалежності *Государственное управление «Днепровское речное пароходство», ГУДРП*), а це 70 тисяч фізичних та юридичних осіб і 200 вантажних і пасажирських суден, купив такий собі Микола Антонович Славов (1926–2006). У молодості чемпіон УРСР з боксу, у зрілі роки повністю віддався керуванню річковим флотом України, і керував доволі успішно (ордени Леніна, Трудового Червоного Прапора, Жовтневої Революції, Дружби народів, Почесна Грамота Президії Верховної Ради УРСР, ступінь доктора економічних наук, навіть звання ліквідатора наслідків аварії на Чорнобильській АЕС). З 1993 року – президент судноплавної компанії «Укррічфлот», а за два роки водночас ще й президент Міжнародної асоціації судновласників Чорноморського басейну. Новітні успіхи Славова відзначені Почесною відзнакою Президента України, орденами «За заслуги» II і I ступеня, званням заслуженого працівника транспорту України, Державною премією України, депутатством у Верховній Раді України (другого скликання). В додаток одна з малих планет Сонячної системи, за номером 6575, носить ім'я Миколи Славова.

Чому Славов М.А. прибрав геть із наших очей «ракети» й «метеори», а також теплоходи інших типів? Бо став ПОВНОПРАВНИМ власником усього Українського річкового флоту. А владі пояснив, що вчинив так, бо український пасажирський транспорт став збитковим. Відтак більш-менш придатні пасажирські судна, зокрема теплоходи на підводних крилах – ті ж знамениті «ракети» й «метеори» – продали В'єтнаму, Греції, Голландії та Китаю, інші порізали на металобрухт. Дніпро завмер, а люди, що живуть по обидва боки ріки, лишилися можливості їздити одне до одного. Головна водна артерія України нині використовується виключно для перевезення вантажів, переважна більшість яких (зокрема пісок, дерево, гравій, металобрухт) іде за кордон.

Від автора-упорядника. Як на мене, знищення колгоспів та ліквідація річкового пасажирського транспорту – найбільші злочини за весь період квазінезалежності України.

Справа Павла Лазаренка

2.08.1997 року Павла Лазаренка звільнено з посади прем'єр-міністра, на яку він був призначений без восьми днів рік тому. Невдовзі Павло Іванович стає не лише народним депутатом, а й очолює депутатську фракцію «Громада», яка буцімто опозиційно налаштувалася до Кучми. 14.09.1998 року генпрокуратура порушує проти Лазаренка кримінальну справу за розкрадання державного майна в особливо великих розмірах (у маленьких, чи пак помірних можна?). 17.02.1999 року Верховна Рада позбавляє Павла Івановича депутатської недоторканності, проте колишній агроном, екс-голова колгоспу і такий же працівник райкому, обкому комсомолу, кандидат сільськогосподарських і доктор економічних наук, кавалер ордена Ярослава Мудрого V ступеня, автор книжки «Україна – останній шанс: Стратегія національного порятунку» (1998), громадянин України й Панами устиг покинути межі рідної Вітчизни акурат за тиждень *до того*. А далі... Притягався до кримінальної відповідальності у Швейцарії (1999) та США (2000). Згідно рішення суду в Сан-Франциско (неподалік цього міста пан-товариш Павло має власне ранчо) від 25.08.2006 року, колишній український прем'єр отримав 97 місяців (трохи більше 8 літ) тюремного ув'язнення і штраф у розмірі 10 мільйонів доларів за відмивання грошей та інші злочини. Відсидівши 6 років, 2 місяці і 7 днів у кутузці, згідно рішення суду, і трохи менше 2 років у камері попереднього, досудового ув'язнення, Лазаренко Павло, зворушливо наречений земляками-дніпропетровцями «Пашою-напором», 1.11.2012 року вийшов на волю. Мешкає у США.

Цитата: «У нас уряди не падають, у нас міняють прем'єрів¹¹»

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

Станом на осінь 1999 року...

територія України 603, 6 тис. кв. км.,
населення 49 млн. 429 тис. 800 чол.,
середня тривалість життя 67,66 років (62,39 чол. і 72,95
жін.)...

31 жовтня 1999 року Л.Кучма вдруге висувається на посаду
Президента України.

Із повторних передвиборних обіцянок Кучми

В економіці буде прискорено вирішення першочергових
базових завдань...

Радикальні кроки буде зроблено у формування бюджетної та
податкової системи, розв'язанні земельного питання як основи
аграрної реформи, розвитку й захисту підприємництва,
зміцнення позицій національного капіталу, підтримці
вітчизняного виробника і формування внутрішнього ринку...

Збереження позаблокового статусу України...

На одному з головних місць – стратегічне партнерство з
Росією...

Буде закладено базу для проведення реальної сильної
соціальної політики...

Перебудова системи охорони здоров'я...

Ефективна політика забезпечення зайнятості населення...

Один із аспектів адміністративної реформи передбачає
істотне скорочення державного апарату та адміністративних
витрат загалом...

¹¹ Я б уточнив: *невгодних президентам.*

Спрямування сил на утвердження в суспільстві благотворної атмосфери конструктивізму, взаємодопомоги, доброзичливості, вільної преси, національно-культурних об'єднань, усіх суспільних ланок, аж до сім'ї...

Боротьбу з корупцією та хабарництвом цього разу Леонід Данилович відкрито не обіцяє.

У листопаді 1999 року, за енергійного використання так званого адміністративного ресурсу та *самовідданого* сприяння *громадського* об'єднання «Злагода», Л.Кучма обирається на другий термін.

Цитата: *«Ми ж їх обираємо не тому, що хочемо обирати, а тому, що вони хочуть бути обраними. Вони маневрують і маніпулюють, вдаються до найпаскудніших технологій. Висувають відомих і невідомих, відставних і технічних. Гальванізують неіснуючі партії. Створюють ситуативні блоки».*

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

30 листопада 1999 року, поклавши долоню й великий палець правої руки на Конституцію України, а кінчики чотирьох тримаючи на Пересопницькому Євангелії (до грудей, там, де серце, руку й цього разу притулити не вдалося), Кучма Л.Д., тепер уже під дахом Національного палацу «Україна», вдруге склав присягу на вірність Українському Народові й знову став до обов'язків Глави Держави.

На церемонію прибули делегації із 21 країн, із них 8 делегацій очолювали президенти Литви, Азербайджану, Білорусі, Узбекистану, Словаччини, Польщі, Молдови й Туреччини. Делегацію Росії очолював прем'єр-міністр Володимир Путін.

ДРУГА КАДЕНЦІЯ ЛЕОНІДА КУЧМИ (30.11.99 – 22.01.05)

Станом на 30.11.1999 року...

територія України 603, 6 тис. кв. км.,
населення 49 млн. 918 тис.100 чол.,
середня тривалість життя 68,07 років (62,62 чол. і 73,61 жін.)...

УСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКА РАТЬ

Прем'єр-міністри

Ющенко Віктор Андрійович (22.12.99 – 29.09.2001)
Кінах Анатолій Кирилович (29.05.01 – 21.11.02)
Янукович Віктор Федорович (21.12.02 – 7.12.2004)
Азаров Микола Янович (в.о.) (7.12.04 – 28.12.04)
Азаров Микола Янович (28.12.04 – 5.01.05)

Голови Верховної Ради

Ткаченко Олександр Миколайович (7.07.98 – 1.02.2000)
Плющ Іван Степанович (1.02.2000 – 14.05.2002)
Литвин Володимир Михайлович (28.05.02 – 25.05.06)

Генеральні прокурори

Потебенько Михайло Олексійович (17.07.98 – 30.04.02)
Гарник Микола Васильович (30.04.02 – 6.07.02)
Піскун Святослав Михайлович (6.07.02 – 29.10.03)
Васильєв Геннадій Андрійович (18.11.03 – 9.12.04)
Піскун Святослав Михайлович (10.12.04 – 14.10.05)

Голови Верховного Суду

Бойко Віталій Федорович (21.12.94 – 24.10.02);

Голови Національного банку

Ющенко Віктор Андрійович (5.02.97 – 11.01.2000);
Стельмах Володимир Семенович (21.01.2000 – 17.12.2002);
Тігіпко Сергій Леонідович (17.12.02 – 16.12.04);
Стельмах Володимир Семенович (16.12.04 – 23.12.10);

Голови обласних державних адміністрацій (ОДА)

Вінницька область

Іванов Юрій Іванович (2.11.99 – 7.05.2002)
Коцемір Віктор Францевич (7.05.02 – 8.06.04)
Калетник Григорій Миколайович (8.06.04 – 12.01.05)

Волинська область

Климчук Борис Петрович (7.07.95, згодом з 6.09.96 – 12.06.2002)
Француз Анатолій Йосипович (12.06.2002 – 3.02.05)

Дніпропетровська область

Швець Микола Антонович (27.04.99 – 29.07.03)
Якуба Володимир Григорович (29.07.03 – 30.12.04)

Донецька область

Янукович Віктор Федорович (14.05.97 – 21.11.2002)
Близнюк Анатолій Михайлович (23.11.02 – 21.01.05)

Житомирська область

Лушкін Володимир Андрійович (7.04.98 – 31.08.2001)
Рудченко Микола Миколайович (31.08.01 – 11.01.04)
Рижук Сергій Миколайович (11.01.04 – 3.02.05)

Закарпатська область

Балога Віктор Іванович (5.05.99 – 1.06.2001)
Москаль Геннадій Геннадійович (1.06.01 – 27.09.02)
Різак Іван Михайлович (27.09.02 – 21.01.05)

Запорізька область

Карташов Євген Григорович (27.01.99 – 23.11.99)
Куратченко Володимир Олександрович (2.12.99 – 14.06.2000)
Кучеренко Олексій Юрійович (14.06.2000 – 19.03.2001)
Карташов Євген Григорович (26.03.01. – 29.07.03)
Березовський Володимир Петрович (29.07.03 – 17.01.05)

Івано-Франківська область

Вишиванюк Микола Васильович (26.02.97 – 19.01.05)

Київська область

Засуха Анатолій Андрійович (22.09.96 – 19.01.05)

Кіровоградська область

Моцний Василь Кузьмович (3.11.99 – 15.07.2003)
Чорновіл Михайло Іванович (15.07.03 – 5.03.04)
Компанієць Василь Олександрович (5.03.04 – 27.01.05)

Луганська область

Єфремов Олександр Сергійович (7.04.98 – 27.01.05)

Львівська область

Сенчук Степан Романович (15.01.99 – 19.03.2001)

Гладій Михайло Васильович (26.03.01 – 26.04.02)

Янків Мирон Дмитрович (26.04.02 – 4.06.03)

Сендега Олександр Степанович (9.06.03 – 20.12.04)

Миколаївська область

Круглов Микола Петрович (17.07.97 – 23.11.99)

Гаркуша Олексій Миколайович (26.11.99 – 17.01.05)

Одеська область

Гриневецький Сергій Рафаїлович (26.05.98 – 3.02.05)

Полтавська область

Кукоба Анатолій Тихонович (2.11.99 – 14.03.2000)

Томін Євген Фролович (14.03.2000 – 29.07.03)

Удовиченко Олександр Васильович (29.07.03 – 27.01.05)

Рівненська область

Сорока Микола Петрович (19.02.97 – 22.01.05)

Сумська область

Щербань Володимир Петрович (30.03.99 – 3.05.02)

Щербань Володимир Петрович (14.11.02 – 21.01.05)

Тернопільська область

Коломийчук Василь Степанович (13.09.99 – 26.04.02)

Курницький Іван Іванович (26.04.02 – 15.07.04)

Цимбалюк Михайло Михайлович (17.07.04 – 19.01.05)

Харківська область

Дьомін Олег Олексійович (8.08.96 – 27.10.2000)

Кушнарьов Євген Петрович (27.10.2000 – 17.12.2004)

Масельський Степан Іванович (17.12.04 – 3.02.05)

Херсонська область

Вербицький Олександр Євгенович (17.07.99 – 1.12.2001)

Кравченко Юрій Федорович (1.12.2001 – 21.05.02)

Юрченко Анатолій Петрович (21.05.02 – 5.07.04)

Довгань Сергій Васильович (5.07.04 – 11.10.04)

Ходаковський Володимир Федорович (11.10.04 – 17.01.05)

Хмельницька область

Лундишев Віктор Миколайович (9.09.98 – 12.07.04)

Коцемір Віктор Францевич (12.07.04 – 21.01.05)

Черкаська область

Лук'янець Володимир Лукич (8.09.99 – 13.11.02)

Лешенко Вадим Олексійович (14.11.02 – 21.01.05)

Чернігівська область

Бутко Микола Петрович (12.08.99 – 13.11.02)

Мельничук Валентин Васильович (26.12.02 – 21.01.05)

Чернівецька область

Бауер Теофіл Йозефович (6.06.98 – 29.07.03)

Романів Михайло Васильович (29.07.03 – 21.01.05)

Місто Київ

Омельченко Олександр Олександрович (8.08.96 – 20.04.06)

Місто Севастополь

Жунько Леонід Михайлович (13.04.99 – 3.02.05)

Дещо із здобутків та «здобутків» (19.11.99 – 22.01.05)

2000 – за результатами соціологічних опитувань центром «Соціс» та фондом «Демократичні ініціативи», Л.Кучмі не довіряють 46% респондентів, негативно ставляться до діяльності другого гаранта 31%, 35% опитаних зазначили, що їхній матеріальний стан погіршився, 79% поскаржилися на підвищення цін, нестачу продуктів харчування, товарів, послуг; на посилення протекціонізму звернули увагу 57%, на загрозу безробіття – 48%. Загалом 69% опитуваних зауважили, що Україна рухається *не в тому напрямку...*

2001 – зовнішній борг України склав 10,35 млрд. дол....

Грудень-01 – середня тривалість життя «досягла» 67,89 років (62,32 чол. і 73,63 жін.)...

2002 – Державна податкова адміністрація почала застосовувати численні заборонні та контрольно-каральні дії проти представників середнього й малого бізнесу (зокрема, введено майже 50 видів податків)...

Починаючи з 2000 року, за безцінь продані (*приватизовані*) всі нафтопереробні заводи та інші стратегічні підприємства

(зокрема нафтохімічний комплекс «Оріана», Миколаївський глиноземний та Запорізький алюмінієвий заводи)...

Російська компанія «Лукойл» створює регіональні філії в усіх областях, взявши таким чином під контроль 15% ринку нафтопродуктів України...

2002 – намагання Л.Кучми приєднати Україну до Єдиного економічного простору (СЄП), створеного за ініціативою російських економ- та політекспертів...

2003 – конфлікт навколо коси Тузли у Керченській протоці...

2003 – другий гарант декларує заявку про вступ України до Європейського Союзу...

2004 – Кучма виключив із Військової доктрини положення про вступ України до НАТО та Європейського Союзу...

Наприкінці лютого 2004 року, в присутності прем'єр-міністра Віктора Януковича та голови Запорізької ОДА Володимира Березовського, в Запоріжжі заклали *перший камінь* у будівництво нових мостів через Дніпро й острів Хортицю (загальна довжина близько 1 кілометра). У жовтні того ж року, якраз у зв'язку з початком будівельних робіт, наподалик *першого каменя* з'явився металевий щит з написом: «До окончания строительства автомагистрали осталось 1825 дней». Себто по нових мостах люди мали проїхати вже на початку 2009 року. Проїхали? Далі побачите. До речі, тодішня проектна вартість робіт складала 1 млрд. 800 тис. грн...

70% своїх прибутків українці стали витратити на їжу (на Заході – 18-20%)...

Грудень-04 – середня тривалість життя 68,22 (62,60 чол. і 74,03 жін.)...

Із рук президента Кучми зірку Героя України отримали 132 особи...

Цитата: *«Роздержавлення. Візія ринка.*

Перевибори. Нафта і газ.

І стоїть попід стінкою жінка:

«Поможіть на лечежніє глаз».

Леонід Череватенко

Мимохідь...

Дозволивши фермерство, всіляко рекламуючи його, колективну форму господарювання на певний час варто було зберегти. У нас же упродовж без малого століття двічі жорстоко поглумилися над рідним селом. Уперше, наприкінці 20-х – на початку 30-х років минулого століття, коли ми не змогли протистояти створенню колгоспів. Удруге, через шість із гаком десятиліть, коли мовчки (чи з ентузіазмом?) погодилися з їхньою огульною ліквідацією. Дійсно, заміна, невдовзі після непу, одноосібного господарювання на землі колективною, стала для села трагедією. Та вже за кілька десятиліть багато чого у структурі колгоспів трансформувалося, люди звикли працювати гуртом, і саме така система згодом стала рентабельною. Навіщо ж було руйнувати, не маючи нічого взамін?

Хіба, волаючи про розвиток приватного землегосподарювання замість *незалежних* колгоспів, не розуміли, що рубати з плеча в жодному разі не можна! Не здогадувалися, куди воно виведе?

Не лише здогадувалися, **вони** все передбачали!

Так, колгоспи завдали великої шкоди селу, але – на зорі їхнього створення, вісім десятків літ тому. Тоді люди, яких силоміць зганяли в *артілі*, невимовно страждали. Та за багато десятиліть вони звикли, призвичаїлися до колективного господарювання, відтак, колгоспи слід було на певний час залишити. А паралельно сприяти розвитку фермерства. І нехай би останнє поступово набирало сил, розгорталося, а колгоспи згорталися. Поступово! Щоб годували ми самі себе, а не завозили молоко з сиром і маслом хтозна звідки. До слова, за *колгоспного рабства* у багатьох селах були навіть свої пекарні, а тепер, приміром, у те ж моє рідне село на Херсонщині хліб возять аж із Енергодару та Михайлівки, що в Запорізькій області! Знаєте, скільки це верст? Якщо в кілометрах, то відповідно – 80 і 140!

Помилка? Недогляд? Скоріш за все, так було задумано. Бо інакше, звідки б могли взятися спритники з неймовірними статками? Відтак – знищили! Спершу колгоспи (колективні господарства), а невдовзі й *каєсне* (колективні сільськогосподарські підприємства). А ми якось не дуже звертали увагу, що на зміну колгоспникам (*каєспешникам*) в поле ніхто вже не поспішає...

Одразу значна частина посівних площ вкрилася бур'янами. Бо й корів, телят та овець туди вже не ганяють після жнив, позаяк вирізали впень. М'ясо продали, проте виручених грошей колишні колгоспники-каєспешники не побачили. Грошки осіли в кишенях *реформаторів* від колишньої КПРС-КПУ та їхніх посіпак. Слідом за великою рогатою і зовсім не рогатою худобою разом з курями-качками-гусьми загуркотіли трактори й сівалки, комбайни й вантажівки, словом, уся сільгосптехніка. На металобрухт. Повимітали з колгоспних гаражів і майстерень геть усе до найдрібнішої залізачки – крихітної гайки чи якоїсь шайбочки, і тих не лишилося. (Майбутнім археологам і поживитися буде нічим). Затим по камінчику, по цеглині розібрали ферми та молочнотоварні комплекси. У тому ж моєму рідному селі, майже біля кожної хати, під глухою стіною чи на причілку горбляться штабельки *беушної* силікатної цегли – те, що лишилося від поруйнованих ферм. Тягли люди, хто скільки міг. Тягли не лише ті, кому начебто було для чогось потрібно, а й інші – про запас. Ферми по-варварськи розгромили. Розтягли цеглу, розібрали деревину, здали на металобрухт обладнання.

Дійсно, «разрушим... до основанья... а затем»? А потім?

А нічого. Майже нічого, якщо не брати до уваги дрібних-дрібних, зовсім дрібних, з дозволу сказати фермерів, яких загнали в такі умови, що дихнути бідолахи, не в змозі. Насамперед – украй обмежене фінансування, якого ледь вистачає на придбання необхідних ресурсів для поновлення виробництва. Поруч із цим, в Україні сотні, тисячі сіл, де про фермерів і не чули. Бо немає умов для їхньої з'яви. Точніше, нинішні господарі життя зробили все, аби тих умов НЕ БУЛО.

Зате вистачає по селах представників дивовижної категорії сучасних *латифундистів* – **власників земельних паїв**. Що то воно? Цим власником може бути – не завжди формальний, а, як правило, фактичний – місцевий сільський (селищний) голова, або ж його батько (сват, тесть, брат), районний прокурор (суддя, слідчий, начальник міліції чи податківець), голова (його заступники) райадміністрації, або ж якесь *поважне* цабе аж із **області**. Трапляються серед таких власників і рядові спритники. Але не це головне. А те, що подібні несподівані хазяї, зазвичай, ніде відповідно не оформлені й не зареєстровані. Зібрали зі своїх односельців земельні паї по п'ять, шість, десять гектарів землі і... *хазяїнують*. Сіють переважно соняшник, ріпак, сою і технічну кукурудзу. Жодних сівозмін не дотримуються. Ні на яке забезпечення співвітчизників свіжою, якісною та необхідною продукцією не орієнтуються (і ніхто їх не орієнтує!), слідкують лише за *ринковим попитом*. Із законними власниками земельних ділянок розраховуються не за відповідними письмовими угодами (таких і близько немає!), а як кожному власникові заманеться. Відтак – ніяких податків, жодних відрахувань до Пенсійного фонду. Знову недогляд? Тимчасові об'єктивні вади перехідного періоду? Ні те, ні інше. Тверезий розрахунок. Триває буремний період первинного так званого накопичення капіталу. А якщо по-простому – гребуть під себе, хто скільки зможе.

Село, основа, коріння нації, гине.

Цитата: *«Я не знаю, чи є ще десь інша країн за кількістю принижень на душу населення».*

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

**З 27 квітня 2000 року по 2 червня року 2004-го
в Україні загинуло 17 журналістів:**

Владислав Рябчиков, кореспондент газети «Крымская правда» (збитий автомобілем);

Георгій Гонгадзе, співзасновник сайту «Українська правда» (убитий працівниками МВС);

Юлій Мазур, головний редактор газети «Юг», Одеса (знайдений мертвим на вулиці);

Володимир Пальчиков, журналіст Дніпропетровського радіоцентру (убитий);

Володимир Смирнов, кореспондент газети «Время», Миколаїв (убитий);

Олег Білоус, керівник тижневика «XXI век», Луганськ (застрелений біля власного будинку);

Ігор Александров, директор приватної телерадіокомпанії ТОР, Слов'янськ (убитий групою нападників);

Олександр Коваленко, головний редактор газети «Соціальна політика», Київ (застрелений);

Юрій Гончар, позаштатний кореспондент газети «Факты и комментарии», Київ (убитий у власній квартирі);

Юрій Шевцов, фотокореспондент газети «Крымская правда», Сімферополь (знайдений мертвим у лісосмузі);

Володимир Провороцький, диктор Сумської обласної ДТРК (убитий у власній квартирі);

Олександр Панич, журналіст видання «Донецкие новости», Донецьк (убитий);

Олексій Терещук, заступник головного редактора газети «Вінниччина» (убитий);

Володимир Єфремов, кореспондент Інституту масової інформації, Дніпро (загинув у ДТП);

Володимир Караченцев, заступник головного редактора газети «Курьер», Мелітополь (убитий у власному домі);

Юрій Чечик, директор радіо Юта, Полтава (загинув у автокатастрофі);

Іштван Касанек, телеоператор каналу «М-Студіо», Ужгород (раптово помер за нез'ясованих обставин).

Іще низка

передчасних резонансних смертей:

22.01.01 знайдено труп нардепа Юрія Кононенка;

28.01. 01 загинув у ДТП народний депутат Олександр Ємець;

26.03.01 відійшов у засвіти міністр внутрішніх справ Юрій Кравченко (офіційна версія – самогубство);

06.03.02 загинув ув автокатастрофі керівник державної компанії «Укрспецекспорт» Валерій Малєв¹²;

11.02.03 загинув ув автокатастрофі народний депутат Анатолій Єрмак¹³ (разом із братом Миколою);

27.12.04 відійшов у засвіти міністр транспорту і зв'язку Георгій Кирпа (офіційна версія – самогубство)...

Цитата: «...що таке демократія, державне будівництво, інститут президентства та як вибудовувати анкорупційну економіку, Кучма не дуже розумів».

*Микола Маломуж
(«ЛУ», №41, 19.10.17)*

11 Малєв Валерій Іванович (1939-2002) за освітою інженер-електротехнік, консультант, заввіділу обласного Будинку політосвіти Запорізького обкому КПУ, заввіділу Запорізького обкому КПУ, гендиректор науково-виробничого об'єднання «Запоріжтрансформатор», перший секретар Запорізького обкому КПУ (1990-1991), міністр машинобудування, військово-промислового комплексу та конверсії (1995-1997), радник Президента Л.Кучми (1997-1998), з 1996 року – член Ради національної безпеки та оборони України, з 1998 року й до смерті – генеральний директор Державної компанії з експорту й імпорту продукції і послуг військового та спеціального призначення «Укрспецекспорт».

¹³ Анатолій Васильович брав активну участь у багатьох антикорупційних депутатських розслідуваннях, зокрема з приводу діяльності Юхима Звягільського, сина Леоніда Кравчука Олександра, экс-голови Верховної Ради Олександра Ткаченка, Павла Лазаренка, Олександра Волкова, Олени Франчук, Віктора Ющенка (стосовно махінацій у банку «Україна»),

Знакові епізоди 2000-2004 років

Убивство журналіста Георгія Гонгадзе

17.09.2000 року зникає співзасновник сайту «Українська правда» Георгій Гонгадзе, а згодом у Таращанському лісі його знаходять обезголовленим. 2003 року у зв'язку з цією справою, затримують начальника головного управління кримінального розшуку Міністерства внутрішніх справ генерал-лейтенанта Олексія Пукача. У генерала беруть підписку про невиїзд, проте Олексій Петрович невдовзі зникає. Лише 2005 року, за президентства В.Ющенка, О.Пукача оголошують у розшук. Улітку 2009 року 58-річного втікача знаходять у селі Молочки Чуднівського району Житомирської області, у співмешканки. Затриманому висувають підозру, а потім і звинувачення у причетності до зникнення й убивства Г.Гонгадзе. Рішенням Печерського суду міста Києва від 29.01.2013 року, О.Пукача засуджують на довічне ув'язнення. На запитання судді, чи зрозумілий йому вирок, экс-генерал міліції відповів: «Буде зрозумілим лиш тоді, коли Кучма й Литвин будуть разом зі мною».

«Касетний скандал» («Кучмагейт»)

28.11.2000 року Голова Верховної Ради Олександр Мороз поінформував нардепів і представників ЗМІ про те, що володіє таємними записами (начебто з 1.11.99-го по 19.09.2000 роки) офіційних розмов Леоніда Кучми й високопоставлених чиновників, які проливають світло на вбивство Георгія Гонгадзе. Записи буцімто зробив співробітник служби безпеки Президента України майор Микола Мельниченко. У записах фігурують керівник Адміністрації Президента Володимир Литвин, міністр внутрішніх справ Юрій Кравченко, начальник СБУ Леонід Деркач та ін. Звісно, діюча влада рішуче відкинула всі звинувачення, намагалася зам'яти конфлікт, але громадськості невдовзі став відомим зміст «плівок Мельниченка». Після роботи Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради, після експертизи плівок, проведеної компанією

«Бек Тек» (США), зібрано докази, які підштовхували до висновку, що і Кучма, і Литвин, і Кравченко, і Деркач причетні до вбивства Гонгадзе. До того ж одна людина в тих записах, голос якої ототожнювали з нашим другим гарантом, нерідко висловлювалася добірними матюками. Тимчасова слідча комісія ВР навіть прийняла рішення про порушення проти Кучми та ін. кримінальної справи, але судовим рішенням 14.12.2011 року було відхилено «плівки Мельниченка» як докази і зобов'язано прокуратуру припинити кримінальні звинувачення проти Кучми.

Акція «Україна без Кучми!».

3 грудня 2000 року по березень року 2001-го в Україні (переважно в столиці) відбувалися мітинги, маніфестації та ін, спрямовані проти Л.Кучми, які супроводжувалися драматичними зіткненнями з правоохоронцями. Почалася антипрезидентська акція створенням 15 грудня 2000 року наметового містечка на майдані Незалежності в Києві, яке 1 березня 2001 року міліція ліквідувала. Піком акції вважається символічний (театралізований) суд над Кучмою, який підозрювався у причетності до вбивства журналіста Георгія Гонгадзе. Вершив «судовий процес» один із організаторів і керівників антикучмівської акції, головний редактор опозиційної газети «Грани» Юрій Луценко, якого пізніше режим Януковича протримає 2 роки й 3 місяці в буцегарні, а Петро Порошенко 12.05.2016-го призначить Генеральним прокурором.

Трагедія з літаком

4 жовтня 2001 року упав у Чорне море пасажирський літак ТУ-154, що належав авіакомпанії «Сибір» і слідував рейсом «Тель-Авів – Новосибірськ». Загибло 66 пасажирів (51 громадянин Ізраїлю та 15 – Росії), а також 12 членів екіпажу. Винні в катастрофі та її детальні причини не установлені, хоча деякі факти наводять на думку, що, оскільки поруч, на підконтрольному Росії полігоні, на мисі Опук (біля Керчі)

проводилися спільні українсько-російські військові навчання, то в літак могла поцілити «шальна» ракета. Як би там не було, а 26.12.2003 року Росія та Україна уклали між собою угоду, за якою остання мала сплачувати родичам загиблим відповідну компенсацію «без визнання юридичної відповідальності». Іншими словами: хто винен? Хахли!

Скнилівська трагедія

27 липня 2002 року, під час авіашоу над львівським аеропортом Скнилів, з нагоди 60-річчя 14-го авіакорпусу (колишня 14-а повітряна армія СРСР), у великий гурт глядачів урізався винищувач СУ-27УБ. Обидва пілоти катапультиувалися, загинуло 77 чоловік (із яких 28 дітей), 543 поранені.

«Кольчужний скандал»

Улітку 2002 року США звинуватили Україну в тім, що вона незаконно торгує військовим спорядженням. Підставою для звинувачення стало оприлюднення «плівок Мельниченка», де буцімто записана розмова Леоніда Кучми з керівником державної компанії «Укрспецекспорт» Валерієм Малєвим, що відбулася 10 липня 2000 року. (Згодом, 6 березня 2002 року, Валерій Малєв загине в автокатастрофі, слідуючи із Запоріжжя до Києва, про що вище згадувалося). У ході розмови гарант, ігноруюючи санкції ООН, буцімто давав згоду на продаж Іраку радарного комплексу «Кольчуга», здатного на великій відстані виявляти літаючі апарати, в тому числі американські літаки-невидимки новітнього зразка. Скандал украї розладнав українсько-американські стосунки.

«Повстань, Україно!»

З другої половини 2002 року й упродовж першої половини року 2003-го в Україні відбувалися масштабні протестні акції опозиційних сил. Метою акцій громадянської непокори, що згодом переросли у спробу повстання, була вимога дострокових президентських виборів. Здійснювалися акції під керівництвом Соціалістичної партії (Олександр Мороз), Комуністичної партії

(Петро Симоненко) та Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина (Юлія Тимошенко), згодом до них приєднався політичний блок «Наша Україна» (Віктор Ющенко). Найдраматичнішим епізодом акції можна вважати порушення, в руслі заяви опозиційних сил, 15 жовтня 2002 року Апеляційним судом міста Києва кримінальної справи проти Кучми. Звинувачувався президент, зокрема, у зловживанні службовими обов'язками. 7 грудня того ж року Верховний Суд України рішення про відкриття кримінальної справи проти другого гаранта скасував.

Вибухи в Новобогданівці

6 травня 2004 року на складі артилерійських боєприпасів, збудованому півстоліття тому неподалік запорізького села Новобогданівки, внаслідок пожежі, стали вибухати боєприпаси, наймолодшому з яких на той час було 25 років, а найстарішому... 90! Загинуло 5 людей, більше 80 поранено, 22 сім'ї залишилися без даху над головою. З місця катастрофи (10-кілометрова зона) було відселено 6 тисяч 963 людини із 15 сіл. Розмір матеріальних збитків склав 3 млрд. 752 тис. грн. Причина трагедії – недбальство курців.

Згодом вибухи повторилися, але вже за президентства В.Ющенка.

Помаранчева революція

21 листопада, якраз до завершення другого туру голосування на президентських виборах, під керівництвом «польових командирів» на Майдані Незалежності змонтували сцену. О другій ночі, вже наступного дня оголосили результати голосування: за Янковича 50%, а за Ющенка 46. Ющенко заявив: «Ми не довіряємо підрахункам Центральної виборчої комісії. Ми закликаємо наших прихильників прийти на майдан Незалежності і захистити свою перемогу»

У Київ вводиться бронетехніка. Бетеери з'являються біля будівлі ЦВК. Під посилену охорону взято комплекс будівель Адміністрації Президента. Порядок у столиці охороняють кілька

десятків тисяч військовослужбовців внутрішніх військ, а також загони спеціального призначення. Іноземні спостерігачі з Європи й США згодні, що вибори проведені з численними порушеннями, і стали результатом фальсифікацій на користь провладного кандидата. На площі Незалежності встановлюються намети й трибуни для проведення виступів опозиції.

У містах Західної України, у Києві й ряді інших міст та обласних центрів почалися мітинги в підтримку кандидата від опозиції. На Майдані, за різними оцінками, збирається від 100 до 500 тисяч протестувальників з усієї країни, на яких помаранчеві шалики, в руках такого ж кольору прапори й прапорці. Загалом повсюди домінує помаранчевий колір, що й дав назву революції. Переговори між владою та опозицією заходять у глухий кут

3 грудня, після багатоденного обговорення, Верховний Суд визнав численні факти порушення законів і Конституції України в ході виборів, внаслідок чого вимоги Ющенка були частково задоволені, зокрема, результати другого туру голосування оголошені недійсними і було призначено повторне голосування.

У ході повторного голосування, проведеного 26 грудня 2004 року, переміг Віктор Ющенко.

Сепаратистський шабаш у Сіверськодонецьку

26 листопада 2004 року позачергова сесія Луганської обласної ради, мовби у відповідь на скоєння «державного перевороту» в Києві (так на сесії називали Помаранчеву революцію), прийняла рішення про створення Південно-Східної Української Автономної республіки (ПСУАР) і звернулася до Путіна за підтримкою. Наступного дня така ж сесія Харківської облради ухвалила створення виконавчих комітетів обласної та районних рад з повноваженнями державної влади. Головою Харківського облвиконкому було обрано голову місцевої обласної державної адміністрації Євгена Кушнарьова *для координації дій* з відповідними радами у Криму, Донецькій,

Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Одеській, Херсонській, Миколаївській областях та в місті Севастополі. Ще за день у Сіверськодонецьку зібрався так званий перший з'їзд депутатів (3,5 тисяч чоловік) усіх рівнів із 17 регіонів країни. Із крупних політиків на збіговиську виступили кандидат у президенти Віктор Янукович, голова Харківської ОДА й водночас голова Харківської обласної ради Євген Кушнар'ов, голова Донецької ОДА Анатолій Близнюк, голова Донецької облради Борис Колесников, голова Луганської облради Віктор Тихонов, мер Москви Юрій Лужков.

Першим узяв слово Колесников. Цитуємо:

«Мы обязаны защищать интересы своих избирателей. И если нам не дадут защитить свой выбор, мы готовы идти на крайние меры. В этом случае мы предлагаем: выразить недоверие всем высшим органам государственной власти, которые нарушили закон. Создать новое юго-восточное украинское государство в форме федеративной республики. Столицей нового государства станет город Харьков, таким образом будет восстановлена первая столица независимой Украинской республики. Чтобы защититься от противоправных действий, направленных на наших соратников губернаторов, в соответствии с Законом Украины о местном самоуправлении, больше не делегировать полномочий областным администрациям, а на их основе создать областные исполкомы».

Другим виступив Кушнар'ов:

«...я хочу напомнить горячим головам под оранжевыми знаменами: от Харькова до Киева – 480 километров, а до границы с Россией – 40 (аплдисменты)... Мы не навязываем Галичине наш образ жизни, но мы никогда не позволим Галичине учить нас, как нужно жить!»

На завершення оратор продекламував:

*Вставай, страна огромная,
Вставай на смертный бой.*

*С нацистской¹⁴ силой темною
С оранжевой чумой!..*

Ніхто ні з організаторів, ані з учасників сепаратистського шабашу покарання не зазнав. Отож Євгена Кушнарєва у січні 2007 року *благополучно* застрелили на полюванні (мабуть, замість вєпра), а Бориса Колесникова у березні року 2015-го «Опоблок» призначив прем'єром свого тіньового кабміну.

Слово – не горобець...

Впровадження *кучмовозів* (варіант *кравчучок*).

«Якщо програю на виборах – вип'ю стакан горілки, закушу салом і буду працювати».

«Я знаю, что страну мы точно развалили...»

«Скажите, какое общество мне необходимо строить, и я его буду строить».

«Украина – не Россия».

«Україну ми створили, тепер нам треба створити українців».

«Хватит нам играть в независимость».

Станом на грудень 2004 року...

територія України 603,6 тис. кв. км.,

населення 47 млн. 280 тис. 800 чол.,

середня тривалість життя 67,96 (62, 23 чол. і 73,97 жін.)...

Визнання

За радянської доби: орден Трудового Червоного Прапора, Ленінська премія, а також Державна премія України в галузі науки і техніки.

За незалежного піднесення: ордени Святого князя Володимира (від церкви Московського Патріархату... (Чи не за ретельне розслідування та належне покарання *затійників* і *здійснювачів* акції в день поховання Патріарха Володимира 18.07.95?); святого рівноапостольного князя Володимира (від

¹⁴ Від назви політичного блоку «Наша Україна».

Київського Патріархату, либонь, за те ж саме); орден Української Православної Церкви преподобного Іллі Муромця (Московський Патріархат); орден Лицарів Гробу Господнього (Єрусалимський Патріархат); диплом і медаль почесного доктора Національної академії державного управління при Президентові України; ряд орденів Казахстану, Палестини, Молдови, серед яких варто виділити орден «За заслуги перед Вітчизною» I ступеня (ВІД РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ¹⁵); почесний знак Співдружності Незалежних Держав; медаль і мантию почесного доктора від Узбекистану¹⁶.

Ювілейну медаль «25 років незалежності України», звісно, за видатні особисті заслуги у становленні незалежної України, вручено Кучмі у серпні 2016 року.

Інше

Звання почесного громадянина Білгород-Дністровського, Дніпропетровська, Кривого Рогу, Севастополя, Полтави, а також вірменського Єревану.

Письменники про Кучму

17 січня 2003 року народний депутат (на той час за сумісництвом і голова Національної Співдружності письменників України) **Володимир Яворівський** з трибуни Верховної Ради озвучив лист до Леоніда Кучми. Подаю уривок:

¹⁵ Невідомо, з яких причин оголошення про нагороду оприлюднене 20.04.04 року, а вручено орден аж 28.07.11 року в Кремлі особисто Дмитром Медведєвим. Дісно, Україна – НЕ Росія!

¹⁶ Пропоную науковцям провести дослідження на тему, за що керівники одних держав нагороджують орденами й медалями високопосадовців, зокрема, президентів, прем'єрів та керівників їхніх адміністрацій-секретаріатів із інших держав. Невже за успіхи в розбудові та зміцненні держав, якими ті керують? На цікаві факти можна вийти в такому розслідуванні, слово честі... Насамперед, звернімо увагу: нагороди називаються *державними*. І вручаються вони одними *державниками* іншим *державникам*. Одне слово, рука руку миє. Країна, тобто її громадянська спільнота не має до цього жодного стосунку. Такий собі делікатний *междусобойчик*.

«Ваше оточення бреше Вам, применшує резонанс від опублікованих розмов, записаних у Вашому кабінеті. Бреше! У моєму селі тракторист Ваньо показував мені замацаний багатьма руками самвидавівський зшиток Ваших діалогів з Деркачем, Бакаєм, Кравченком, Азаровим, Щербанем. І цитував напам'ять із солоним коментарем. Влітку я їхав електричкою з Монреалю до Торонто. Дорогою розговорилися з канадійцем венесуельського походження. Довідавшись, що я з України, він на мить задумався, а тоді випалив: це де Кучма, де вбивають журналістів і продають зброю Хусейнові!

У достеменності записів, пане президенте, вже мало хто сумнівається. Навіть хто глибоко залежний від Вас, не заперечують цього факту. А записи моторошні. Так цинічно, брутално не розмовляють, мабуть, і рецидивісти у камері. У такій країні страшно жити всім, окрім Вас і Вашої найближчої челяді».

14 травня того ж року знову з трибуни тієї ж Ради Яворівський оприлюднює другого¹⁷ листа Кучмі:

«Становище країни і народу, якими Ви монополюєте правите вже другий рік, зсування України, української нації в середовище неперспективних, озлидених і тому непередбачуваних у поведінці держав – усе це змушує мене, як громадянина, знову публічно звертатися до Вас. Хоч знаю: не почувте. Ви обставили себе «глушиниками», які не допустять до царського вуха жодного критичного слова. І все ж бачити, до чого ви довели Україну, і мовчати – злочинно».

Поет **Дмитро Павличко** (із нарису «Леонід Кучма», тижневик «Літературна Україна» від 9.11.06.):

«Я зрозумів, що ця людина позбавлена хворобливої злопам'ятності, має дар гумору і вміє гуртувати навколо себе людей».

«З того часу я почав шанувати Леоніда Кучму за його патріотичну настроєність».

¹⁷ Згодом було ще три.

«Україна – не Росія» – це кучмівський афоризм, який точно передає зміст його книжки і його президентської діяльності. І в тій книжці, і в тій діяльності є речі, які підлягають дискусії чи навіть осуду, але в найголовніших пунктах і твір Леоніда Кучми, і його десятилітня президентська праця відповідають українській національній ідеї найновішого часу».

«Думаю, десятиліття України, ознаменоване й кероване Кучмою, не було нікчемним і похмурим, як його малюють одержимі ненавистю до будь-якої влади, особливо до української влади хворобливі прокурори. Коли йдеться про зовнішньополітичний курс Кучми, то він був бездоганим».

«Зрозуміло, зовнішня політика Леоніда Кучми не тільки відповідає устремлінням нашого народу до інтеграції з Європою при збереженні добросусідських зносин із Росією, але і є юридичною базою для такої ж політики президента Віктора Ющенка і, сподіваюсь, усіх майбутніх президентів».

«...Кучма залишив Україну нероз'єднаною, в стані невпинного господарського й духовного розвитку (виділено мною, – К.С.). Жодна людина з тих сучасних найголосніших критиків Кучми не зробила для України більше, як цей президент, навіть оті проклиначі кучмізму не зробили всі разом для нашої держави і нашого народу більше, як Леонід Кучма».

Літературна діяльність

Книжки «Вірю в український народ», «Про найголовніше», «Україна – не Росія», «Своїм шляхом. Роздуми про економічні реформи в Україні».

Суто приватне (і не лише)...

Родина (клан?) Л.Кучми має герб, виготовлений 1999 року. Головною його деталлю на тлі лазурово-золотого щита є лев, який чимчикує на задніх лапах, тримаючи в передніх лапах золотий тризуб у лазуровому п'ятикутному щиті із золотим обводом. Щит увінчаний золотою Українською Адміністративною короною, а над нею лицарський шолом. У

нижній частині герба написано: «RE NON VERBIS», що мовою українських автохтонів, із яких вийшов (і до яких не повернувся?) пан-товариш Кучма, означає «Ділом, а не словами».

Є в колишнього парторга «Південмашу» ще й *родовий* клейнод: на лазурово-золотому тлі, армованому червоним, знову лев, що затиснув у лапах срібний тризуб. Щит тримають два діамантові, обведені золотом, чернігівські¹⁸ орли з червоними язиками.

Функціонує створений Кучмою благодійницький фонд «Україна», спрямований на підтримку обдарованої української молоді, а також науково-експертної, аналітичної роботи та міжнародної співпраці.

Пенсія

2006 року від «помаранчевого уряду» (згадаймо акції «Україна без Кучми!» та «Повстань, Україно!») екс-президент отримав у своє розпорядження два автомобілі, чотирьох водіїв, державну дачу з кухарем, особистими служницями, двома офіціантами, а також пенсію в розмірі 2253 долара США. В додаток – 18245 гривень за депутатську діяльність.

Після складання повноважень Глави держави удруге, Леонід Кучма такої активної участі, як його тезка Макарович, у громадсько-політичному житті Вітчизни не виявляє. Зате цю свою стриманість прагне на повну компенсувати роллю офіційного представника (призначений Порошенком) України у тристоронній групі, що вже два з гаком роки напружено й послідовно намагається врегулювати *конфлікт* на Донбасі.

23.09.2007 року у Києві, на майдані Слави було встановлено гіпсовий пам'ятник Леоніду Кучмі у вбранні римського патриція. Простояв пам'ятник кілька годин, після чого зник.

¹⁸ Либонь, натяк на *малу батьківщину*, оскільки наш другий гарант родом із Чернігівщини.

ЮЩЕНКО
Віктор Андрійович
(23 січня 2005 – 24 лютого 2010)

Народився 23 лютого 1954 року у селі Хоружівці Недригайлівського району Сумської області у родині вчителів.

Після закінчення (1975) Тернопільського фінансово-економічного інституту, працював помічником головного бухгалтера колгоспу імені 40-річчя Жовтня у селі Яворів Косівського району Івано-Франківської області. Згодом служив у прикордонних військах.

З грудня-76 – керуючий районним відділенням Держбанку СРСР у селищі Улянівці Білопольського району Сумської області.

1977 року вступає до лав КПРС і того ж року одружується зі Світланою Колісник.

1985–1987 – заступник начальника управління кредитування й фінансування сільського господарства Держбанку СРСР.

У грудні-87 за сприяння Вадима Гетьмана переходить працювати до Київського відділення Агропромбанку СРСР.

З грудня-92 – перший заступник голови правління Акціонерного товариства агропромислового банку «Україна».

У січні 1993 року, за підтримки Вадима Гетьмана й Голови Верховної Ради Івана Плюща зайняв посаду голови Національного банку.

1997 року після успішного проведення в Україні грошової реформи (гривня) В.Ющенко, за рейтингом впливового журналу «Global Finance», потрапляє до шістки найкращих банкірів світу.

1998 року за участю В.Ющенка Кабміну й Нацбанку вдається запобігти дефолту, який уразив Росію.

22.12.99–29.05.01 – прем'єр-міністр України.

Після розлучення з першою дружиною взяв шлюб із американкою українського походження Катериною Чумаченко, має двох дітей від першого шлюбу й трьох від другого, а також онуків. А ще має рекордний, серед українських політиків, гурт кумів із *впливових* людей: зокрема, Володимир Чвалюк (екс-заступник голови СБУ на Тернопільщині), Станіслав Аржевітін (нардеп), Сергій Буряк (екс-глава податкової служби України), Михайло Саакашвілі (екс-президент Грузії), Ніно Ананіашвілі (грузинська балерина), Павло Науменко (екс-директор Харківського авіапідприємства), Петро Міхеев (екс-голова правління банку «Україна»), Микола Палійчук (екс-голова Івано-Франківської ОДА), Микола Катеринчук (екс-нардеп, юрист), Петро Порошенко (Президент України), Оксана Білозір (співочий нардеп), Володимир Гришко (просто співак), Оксана Хант (власник магазину «Санакант»), Іван Плющ (екс-голова Верховної Ради, нині покійний).

Захоплюється бджільництвом.

Восени 2004 року ступив на стежку змагань за посаду Президента України.

Із передвиборних обіцянок

Створення мільйонів робочих місць...

Припинення розкрадання державної власності...

Скасування репресивних податків, що не дають підприємствам розвиватися...

Боротьба з корупцією та хабарництвом...

Зменшення ставок кредитування...

Залучення в економіку України в 10 разів більше інвестицій, ніж було досі...

Зробити мінімальну пенсію більшою за прожитковий мінімум...

Відновити зруйновану систему охорони здоров'я...

Очистити правоохоронні органи від корупціонерів...

Розгортання рішучої боротьби з криміналітетом...

Зламати тенденцію скорочення чисельності населення України...

Збільшити вдвічі продуктивність сільського господарства...

Збудувати сучасну сільську транспортну інфраструктуру, завершити газифікацію, налагодити телефонний зв'язок, відновити роботу шкіл, фельдшерсько-акушерських пунктів у кожному селі...

Підвищити боєздатність армії...

*Дослівно: «Йду на вибори, щоб подолати бідність і безробіття. Я знаю, як ці проблеми вирішувати і я вмію їх вирішувати. Мої дії будуть рішучими, послідовними й ефективними. Вже наступного (2006, – **К.С.**) року ми відчуємо, що живемо зовсім в іншій державі (треба, – **країні.** – **К.С.**), яка дбає про всіх громадян, а не лише про чиновників і олігархів (виходить, про олігархів держава усе ж таки дбає? – **К.С.**)».*

26 грудня 2004 року обраний на посаду Президента України.

На вірність В.Ющенкові довелося присягати двічі. Уперше – 22 листопада 2004 року, коли після завершення всенародного голосування до зали Верховної Ради увійшов Віктор Андрійович й оголосив, що результати виборів президента сфальсифіковані, бо, зокрема, «три мільйони виборців... не знайшли себе у списках». Відразу на трибуну піднявся Ігор Юхновський і запропонував Ющенкові прийняти присягу президента, що той одразу й зробив, не зважаючи на те, що після виступу Ігоря Рафаїловича Володимир Литвин устиг оголосити засідання Ради закритим, і мікрофони вимкнули. У виконанні народних депутатів від «Нашої України», БЮТу, СПУ та частини фракції НДП-ПППУ пролунав Гімн України. Але ця *інавгураційна* процедура стала лише такою собі публічною (хоча й без трансляції на всю Україну) репетицією. Згодом був повторний тур голосування, за підсумками якого переміг В.Ющенко.

23 січня 2005 року, повністю – від кисті до ліктя – поклавши праву руку на Пересопницьке Євангеліє, а кінчиками пальців

ледь торкаючись Конституції України (те місце на грудях, де серце, знову лишилося не прикритим), Ющенко В.А. під склепінням Верховної Ради склав присягу на вірність Українському Народові. Затим поцілував Євангеліє та Конституцію і, отримавши з рук Голови Конституційного Суду золотий ланцюжок на шию, печатку й символічну булаву, пан Ющенко став до виконання обов'язків Президента України.

Інавгурація продовжилася на Майдані Незалежності у присутності сотень тисяч українців та іноземних гостей. Зокрема на церемонії були присутні колишні президенти Польщі (Лех Валенса) та Чехії (Вацлав Гавел), делегації з 64 країн, 8 із яких очолювали президенти, 3 – прем'єр-міністри, 5 – керівники парламентів, США представляв державний секретар.

Станом на 1.01.2005 рік...

територія України все ще 603,6 тис. кв. км.,
населення 47 млн. 2 тис. 817 чол.,
середня тривалість життя 67,96 (62, 23 чол. і 73,97 жін.)...

УСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКА РАТЬ

Прем'єр-міністри

Азаров Микола Янович (в.о. 5.01.05 – 24.01.05)
Тимошенко Юлія Володимирівна (в.о. 24.01.05 – 4.02.05)
Тимошенко Юлія Володимирівна (4.02.05 – 8.09.05)
Єхануров Юрій Іванович (в.о. 8.09.05 – 22.09.05)
Єхануров Юрій Іванович (22.09.05 – 4.08.06)
Янукович Віктор Федорович (4.08.06 – 18.12.07)
Тимошенко Юлія Володимирівна (18.12.07 – 3.03.10)

Голови Верховної Ради

Литвин Володимир Михайлович (28.05.2002 – 25.05.06)
Мороз Олександр Олександрович (6.07.06 – 23.11.07)
Яценюк Арсеній Петрович (4.12.07 – 12.11.2008)
Литвин Володимир Михайлович (9.12.08 – 12.12.12)

Генеральні прокурори

Піскун Святослав Михайлович (10.12.04 – 14.10.05)

Медведько Олександр Іванович (4.11.05 – 26.04.07)

Піскун Святослав Михайлович (26.04.07 – 24.05.07)

Шемчук Віктор Вікторович (24.05.07 – 1.06.07)

Медведько Олександр Іванович (1.06.07 – 3.11.10)

Голови Верховного Суду

Маляренко Василь Тимофійович (11.11.02 – 21.07.06);

Онопенко Василь Васильович (2.10.06 – 29.09.11);

Голова Національного банку

Стельмах Володимир Семенович (16.12.04 – 23.12.10);

Голови ОДА

Вінницька область

Домбровський Олександр Георгійович (4.02.05. – 6.04.10)

Демішкан Володимир Федорович (6.04.10. – 26.05.10)

Джиги Микола Васильович (2.06.10 – 26.11.12)

Волинська область

Бондар Володимир **Налькович** (4.02.05 – 15.11.07)

Романюк Микола Ярославович (10.12.07 – 26.03.10)

Климчук Борис Петрович (26.03.10 – 5.02.14)

Дніпропетровська область

Яцуба Володимир Григорович (29.07.03 – 30.12.04)

Касьянов Сергій Павлович (4.02.05 – 4.03.05)

Єхануров Юрій Іванович (1.04.05 – 22.09.05)

Дєєва Надія Миколаївна (11.11.05 – 3.09.07)

Бондар Віктор Васильович (10.12.07 – 4.02.10)

Вілкул Олександр Юрійович (18.03.10 – 24.12.12)

Донецька область

Чупрун Вадим Прокопович (4.02.05 – 3.05.06)

Логвиненко Володимир Іванович (16.05.06 – 18.03.10)

Житомирська область

Жебрівський Павло Іванович (4.02.05 – 19.12.05)

Синявська Ірина Максимівна (19.12.05 – 3.05.06)

Андрійчук Юрій Андрійович (16.06.06 – 12.12.06)

Павленко Юрій Андрійович (26.12.06 – 17.10.07)

Забіла Юрій Володимирович (1.11.07 – 18.03.10)

Закарпатська область

Балога Віктор Іванович (4.02.05 – 27.09.05)

Гаваші Олег Олодарович (7.10.05 – 18.03.10)

Запорізька область

Артеменко Юрій Анатолійович (4.02.05 – 8.11.05)

Червоненко Євген Альфредович (8.12.05 – 24.12.07)

Старух Олександр Васильович (25.09.08 – 18.03.10)

Київська область

Жовтяк Євген Дмитрович (4.02.05 – 24.05.06)

Ульянченко Віра Іванівна (16.06.06 – 20.05.09)

Вакараш Віктор Михайлович (17.09.2009 – 18.03.10)

Кіровоградська область

Зейналов Едуард Джангірович (4.02.05 – 3.05.06)

Чорниш Вадим Олегович (3.08.06 – 1.11.07)

Моцний Василь Кузьмович (10.12.07 – 27.06.09)

Мовчан Володимир Петрович (17.09.09 – 6.04.10)

Луганська область

Данилов Олексій Мечиславович (4.02.05 – 8.11.05)

Москаль Геннадій Геннадійович (18.11.05 – 26.04.06)

Антипов Олександр Миколайович (15.09.06 – 18.03.10)

Львівська область

Олійник Петро Михайлович (4.02.05 – 20.02.08)

Кмить Микола Іванович (1.09.08 – 20.04.10)

Миколаївська область

Садиков Олександр Валерійович (4.02.05 – 10.07.07)

Гаркуша Олексій Миколайович (16.10.07 – 18.03.10)

Одеська область

Гриневецький Сергій Рафаїлович (26.05.98 – 3.02.05)

Цушко Василь Петрович (4.02.05 – 3.05.06)

Плачков Іван Васильович (3.08.06 – 1.11.07)

Сердюк Микола Дмитрович (6.12.07 – 18.03.10)

Полтавська область

Удовиченко Олександр Васильович (29.07.03 – 27.01.05)

Бульба Степан Степанович (4.02.05 – 12.05.06)

Асадчев Валерій Михайлович (26.05.06 – 26.03.10)

Рівненська область

Червоній Василь Михайлович (4.02.05 – 18.05.06)

Матчук Віктор Йосипович (18.05.06 – 12.02.10)

Сумська область

Лаврик Микола Іванович (4.02.05 – 12.12.05)

Гаркава Ніна Миколаївна (13.12.05 – 25.12.06)

Качур Павло Степанович (26.12.06 – 7.04.08)

Тернопільська область

Стойко Іван Михайлович (4.02.05 – 22.10.07)

Чижмарь Юрій Васильович (1.11.07 – 6.04.10)

Харківська область

Масельський Степан Іванович (17.12.04 – 3.02.05)

Аваков Арсен Борисович (4.02.05 – 5.02.10)

Херсонська область

Силенков Борис Віталійович (4.02.05 – 18.03.10)

Хмельницька область

Олуйко Віталій Миколайович (4.02.05 – 10.02.05)

Гладуняк Іван Васильович (4.03.05 – 27.07.06)

Буханевич Олександр Миколайович (27.07.06 – 9.11.07)

Гавчук Іван Карлович (10.12.07 – 18.03.10)

Черкаська область

Черевко Олександр Володимирович (4.02.05 – 12.03.10)

Чернігівська область

Атрошенко Владислав Анатолійович (4.02.95 – 12.12.05)

Лаврик Микола Іванович (12.12.05 – 10.07.07)

Хоменко Владислав Миколайович (12.10.07 – 20.04.10)

Чернівецька область

Ткач Микола Васильович (4.02.05 – 17.05.06)

Куліш Володимир Іванович (17.05.06 – 18.03.10)

Місто Київ

Омельченко Олександр Олександрович (8.08.96 – 20.04.06)

Чорновецький Леонід Михайлович (20.04.06 – 16.11.10)

Місто Севастополь

Жунько Леонід Михайлович (13.04.99 – 3.02.05)

Іванов Сергій Анатолійович (4.02.05 – 1.06.06)

Куніцин Сергій Володимирович (1.06.06 – 6.04.10)

Епізод: В інтерв'ю з приводу перших ста днів президентства, на запитання, якою уявляється Україна через 10 років (два ймовірних терміни) Віктор Ющенко відповів:

*«Бачу Україну великою й могутньою державою, з демократичною владою, матеріальним добробутом, вільними громадянами»*¹⁹.

Із здобутків і «здобутків» Ющенка та його команди

Сприяння розвиткові знакових для України заповідних осередків, зокрема, Хортиці, Кам'яній Могили; меморіальна відбудова частини колишньої гетьманської столиці Батурина...

Створення «Мистецького Арсеналу» (щоправда, із запланованих 57 тисяч квадратних метрів площі для розгортання експозицій, на кінець 2009 року облаштовано лише 3,5 тис.кв.м.)...

Спорудження меморіального комплексу пам'яті жертв Голодомору 1932-33 років...

Скорочення терміну служби у Збройних Силах України з двох років до одного...

Державне і державницьке визнання УПА, її ветеранів, а також видатних діячів українського національно-визвольного руху Степана Бандери й Романа Шухевича...

Зростання рівня народжуваності...

Крах ідеї дружини президента Катерини Ющенко про створення «Дитячої лікарні майбутнього»...

Крах обіцянки про доступне житло для широких мас...

Жалюгідне фінансування науки...

Непродумана кадрова політика (зокрема несподівані призначення-звільнення Ю.Тимошенко, А.Гриценка, В.Балоги, О.Рибачука А.Кислинського та ін., а надто голів

¹⁹ Із книжки Миколи Жулинського та Оксани Сліпушко «Віктор Ющенко: випробування владою» (2005).

облдержадміністрацій). Створення такого собі гурту «любих друзів»...

Подальше катастрофічне скорочення посівних площ під цукровий буряк, що розпочалося за правління Кучми...

Внаслідок абсолютно не контролюваного державою процесу (розпочався за правління Кучми) *оптимізації* середніх навчальних закладів, кількість сільських населених пунктів, де немає шкіл, досягла 5 тисяч, і це тоді, коли в 90% *оптимізованих* сіл кількість дітей шкільного віку коливається у межах 40-60 осіб...

Кількість сіл (із населенням понад 500 чоловік), де, внаслідок усе тієї ж *оптимізації* (започаткована в «епоху Кучми») ліквідовано лікарні, досягла 2,5 тисяч...

У 2,3 тисячах сіл з населенням понад 800 чоловік, стали користуватися привозною водою...

Зниження темпів розвитку промисловості в 4,5 рази...

Зростання цін на газ для населення та на житлово-комунальні послуги в 1,6 рази...

Значне зменшення реальних прибутків бюджетників...

Зниження прибутків населення на 20%...

Цитата:*«Ми не потрібні вам, народні слуги.*

Ви боїтесь нас, геніїв доби,

Бо вам потрібні ті, хто пер би плуга,

Бо вам потрібні зомбі і раби».

Олеся Омельченко

Упродовж 2005–2008 років по всій Україні відновлено роботу лише 500 дитячих садочків...

2008 року зібрано найвищий урожай зернових ...

Президент-бджоляр присвоїв звання Героя України 114 своїм співвітчизникам, чим перегнав Кучму (132 герої за два президентських терміни), серед яких такі постаті як Микола Багров (на час отримання звання – ректор Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського, а раніше –

перший секретар Кримського обкому КПУ), котрий зворушливо привітав російську окупацію Криму²⁰)...

Зниження середньої тривалості життя (зокрема за смертністю серед чоловіків Україна вийшла на перше місце в Європі)...

Мости через Дніпро й Хортицю в Запоріжжі не збудовані. Між тим вартість будівництва, у порівнянні з проектною, виросла більше, ніж утричі...

Скорочення сумарного накладу україномовних журналів до 14% (у 1987–1991 було 87,2%)...

За 5 років президентський рейтинг В.Ющенка (за даними Соціологічної служби Центру Разумкова) знизився з 70% до 5,5%...

Попри все, за третім президентом закріпилися визначення як демократа й українофіла (як кажуть, на безриб'ї...)...

Мимохідь...

Іду в магазин, а біля вуличного перехрестя вкладають нову тротуарну плитку. Гарно так виходить! От тільки уздовж бордюру лишилася канавка й купки землі. Нічого, думаю, підрівняють, роботу закінчать і причепурять. За два дні знову йду, робітників уже немає, вся плитка прилаштована, але канавка уздовж бордюру не засипана і ґрунт не розгладили. Може, приїдуть завтра? Не приїхали. Через три дні теж і за тиждень не було, і за місяць. Так усе й лишилося.

Як із отим «пеньочком» від зрізаного знака... Облаштовуючи об'їзний поворот, повкопували додаткові дорожні знаки. Згодом роботу завершили, знаки виявилися непотрібними, і їх стали прибирати. Ні, стовпці не викопали, щоб потім засипати ямки, а зрізали «болгаркою», лишивши такі собі оцупки, десь сантиметрів тридцять, якщо не сорок від

²⁰ Багров М. свого часу сказав: «Я был первым руководителем Автономной Республики Крым (1992–1994, -- К.С.), и уже тогда можно было видеть в Украине признаки нацизма. Сейчас это нередко перерастает в откровенный фашизм. Большое спасибо президенту Владимиру Путину, который помог, возвращение Крыма было совершено блестяще».

землі. Навіщо? Коли вже вирішили зрізати, а не викопувати, то чому не спіяли при самій землі? А якщо машина якась, не приведи, Господи... Адже усього за півметра від бордюру!

Тільки подумав так уранці, побачивши ті оцупки з вікна своєї квартири, як того ж дня, десь під обід чую: «Трррах! Бабббах!»

Мерщій до вікна! А за вікном – машина, не розібрав «Ланос» чи «Сенс». Задньою частиною вклякла на асфальті, а передньою заступила траву. І бордюр під днищем. І ліве колесо не там, де йому повинно бути, а лежить просто неба метрів за три від авто. А поруч іще якась деталька. Від «Ланоса» (чи «Сенса»), який не вписався в крутий поворот, бо занесло на слизоті й кинуло прямо на отой сталевий огризок (чи обпилок?), що стирчав із землі.

Хто відшкодує бідолашному водієві збитки? І чи практикується взагалі у *незалежній* Україні відшкодування за таке?

Наші зверхники – із поріддя отих шляховиків.

З 24.05.2006 по 23.09.2008 роки в Україні загинуло 4 журналісти:

Вадим Гудик, незалежний журналіст, Біла Церква
(застрелений на центральному майдані міста);

Кирило Бережний, редактор газети «Православний погляд»,
Київ (убитий);

Норик Ширін, засновник кримськотатарської газети «Голос
молоді», Сімферополь (убитий);

Віктор Валяєв, завідувач відділу та фотокор
Новосанжарської районної газети (убитий разом із дружиною
гуртом нападників).

Окрім того...

25 серпня 2008 року загинув ув автокатастрофі депутат
Верховної Ради України I, II і VI скликань, один із
найактивніших авторів Конституції України 2006 року Михайло
Сирота.

Слово – не горобець...

«Любі друзі».

«Ці руки ніколи не крали».

«Я гідний батько, у мене п'ятеро дітей. Це в мене виходить».

Станом на грудень 2009 року...

територія України все ще 603,6 тис. кв. км.,

населення 45 млн. 962 тис. 900 чол.,

середня тривалість життя **67,96 (62, 23 чол. і 73,97 жін.)...**

Визнання

Від рідної держави удостоєний лише Почесної відзнаки Президента України (1996), ювілейної медалі (2016) такої ж назви, звань почесного доктора Києво-Могилянської академії (1996) і заслуженого економіста України (1997). Крім того, орден преподобних Антонія і Феодосія Києво-Печерських (2007) від рідної Православної Церкви.

Зате від *забугрівського* владного і бізнесового бомонду – цілий розсип орденів і премій: Фінляндія, Польща, Литва, Латвія, Німеччина, Ізраїль, Швеція, Грузія, Бразилія, США. 2005 року, з ініціативи штатівських сенаторів Джона Маккейна та Гілларі Клінтон кандидатуру Віктора Ющенка разом із тодішнім очільником Грузії Міхеїлом Саакашвілі висували навіть на здобуття Нобелівської премії миру.

Письменники про Ющенка

Володимир Яворівський (із відкритого листа до гаранта від 21.12.08.):

«Такій запущеній, пошматованій ворогуючими кланами на зони впливу державі, такій кволій, корумпованій і зневіреній у всіх інститутах влади нації потрібен інший лідер. Із холодним систематичним мисленням, моральним, але рішучим інтелектом, національними повинна бути його цільна і непохитна політична воля, а не довга коса чи вишита сорочка.

Ви втратили всі свої шанси. Похитуючись над прірвою, Україна вже не вірить, що Ви здатні відвести її від останньої межі».

Григорій Ключек (із нарису «Віктор Ющенко, українська політична нація», «Літературна Україна» від 16.03.06.):

«Скажемо зразу: Віктор Ющенко при всій своїй українськості не міг і, вочевидь, ніколи не зможе обрати шлях активної українізації. В умовах, які історично склалися в Україні, йти таким шляхом – це збурювати суспільство, вводити його у стан перманентної конфліктності».

«Щойно йшлося про тактику, застосовану Ющенко під час президентських виборів. Нам треба піднятися вище і зрозуміти його стратегію творення української політичної нації. Ця стратегія вичитується з його висловлювань і, головне, практичних дій. Проте виникає запитання: а чому вона й досі не озвучена або ним, або ж його командою?»

Володимир Базилевський (із нарису «Механіка абсурду. З дражливих імпресій та медитацій», «Літературна Україна» від 27.05.10.):

«Нагородна політика Ющенка – глум над здоровим глуздом. ...Ордени й медалі від Ющенка – це й розмінна дрібна монета, собівартість якої у багато разів перевищує її номінальну вартість».

«Справжній лідер – добрий актор. Ющенко – актор ніякий. Гра його натужна, прямолінійна, груба».

«Контакту з письменниками, за винятком успадкованих, від попередників, не вийшло. За п'ять років – парадна зустріч. Конфлікт чи непорозуміння з керівником Спілки – не привід для витирання черевиків об письменницьку громаду. Звичайно, якщо йдеться про державника».

Пенсія

Розмір пенсії третього экс-президента не розголошується. Між тим деякі ЗМІ припускають, що місячна пенсійна ставка Віктора Андрійовича включає в себе належні за посаду президента і прем'єр-міністра 20 тисяч доларів США.

Сьогодні

Звільнившись од президентських обов'язків, В.Ющенко з квітня 2011 року щільно опікується розвитком культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал». Мимохідь долучається до тих чи інших актуальних громадських рухів, а то й опиняється серед засновників нових (зокрема «Українська ініціатива»), вплив яких на суспільно-політичну ситуацію в країні досі не виявлений.

ЯНУКОВИЧ
Віктор Федорович
(25 лютого 2010 – 22 лютого 2014)

Народився 9 липня 1950 року в робітничому селищі Жуківці, поблизу Єнакієвого на Донеччині. Батько – наполовину поляк, наполовину білорус – працював металургом,

мама (Леонова) росіянка, працювала медсестрою; померла, коли Вікторові було 2 роки. Батько одружився вдруге. Через погані стосунки з мачухою, хлопчик перебрався жити до бабусі.

Двічі судимий (15.12.67 та 8.06.70). Просидів у в'язниці загалом 3,5 роки. 1978 року, нібито за сприяння космонавта Георгія Берегового (з ним батько Віктора вчився до війни в Єнакієвському аероклубі), судимість було знято, Проте результати деяких досліджень буцімто показали, що документи про зняття судимості підроблені.

1967 року, згідно з постановою прокуратори міста Єнакієвого, відрахований з місцевого гірничого технікуму.

1980 року заочно закінчив Донецький політехнічний інститут за спеціальністю інженер-механік; (за документами, 2001 року нібито закінчив Українську академію зовнішньої торгівлі, проте, за свідченням «Української правди», ніхто з тих, хто закінчував академію того ж року, студента на прізвище Янукович, не пам'ятає).

Серпень-72 – квітень-73 – електрик.

Квітень-73 – листопад-76 – механік Єнакієвського АТП.

Листопад-76 – лютий -84 – директор автобази ВО «Орджонікідзевугілля» в Єнакієвому.

Лютий-84 – вересень-87 – директор автобазы ВО «Донбастрансремонт» у Донецьку.

Листопад-87 – листопад-88 – заступник директора з автотранспорту дирекції матеріально-технічного забезпечення й транспорту в Донецькому головному територіальному управлінні вугільної промисловості.

Листопад-88 – травень-89 – заступник начальника відділу матеріально-технічного забезпечення й транспорту в Донецькому головному територіальному управлінні вугільної промисловості.

Травень-вересень-89 – в.о. директора, вересень 1989 – березень 1991 – директор ВО «Донбастранспортремонт».

Травень-91 – січень-94 – генеральний директор об'єднання підприємств «Донбастрансремонт».

Січень-вересень-94 – генеральний директор об'єднання промислового транспорту вугільної промисловості «Укрвуглепромтранс».

Вересень-94 – серпень-96 – генеральний директор Донецького територіально-виробничого об'єднання автомобільного транспорту «Донецькавтотранс».

Серпень-вересень-96 – заступник голови Донецького обласної державної адміністрації.

Вересень-96 – травень-97 – перший заступник голови Донецької ОДА.

14.05.97 – 21.11.02 – голова Донецької ОДА та голова Донецької облради.

21.11.02 – 5.01.05 – прем'єр-міністр України, член Ради національної безпеки й оборони України (РНБОУ).

4.08.06 – 18.12.07 – прем'єр-міністр, член РНБОУ.

Одружений з Людмилою Давидовою (дівоче прізвище), батько двох синів, Олександра й Віктора (загинув у Росії), має онуків та одного кума – Сергія Львовчкіна.

Захоплення – гра в карти, теніс, мисливство.

У січні-лютому 2010 року взяв участь у президентських перегонах.

Із передвиборних обіцянок

Побудуємо соціально орієнтовану конкурентноспроможну економіку...

Наповнимо реальним змістом принципи свободі й справедливості...

Організуємо на кожному промисловому та аграрному підприємстві конкурентноспроможне виробництво, створимо нові продуктивні робочі місця...

Середню заробітну плату підніmemo у 2-2,5 рази, мінімальна заробітна плата досягне прожиткового мінімуму...

Купівельна спроможність громадян буде забезпечена сильною гривнею...

Реалізуємо широкомасштабну програму будівництва соціального житла і надання державної підтримки молодим сім'ям у спорудженні та придбанні житла...

Забезпечимо пріоритетність будівництва доріг у сільській місцевості...

Підніmemo престижність та оплату праці вчителя, медика, працівника культури й науковця...

Підтримаємо подальший розвиток українського книговидавництва, кіномистецтва, театру, народної творчості, бібліотек, музеїв та архівів...

Забезпечимо пріоритетну підтримку сільських закладів культури...

Послідовно утверджуватимемо державний статус української мови...

Забезпечимо вільний розвиток російської мови...

Незалежно від місця проживання людини забезпечимо гарантовану державою високу якість безоплатних медичних послуг – обстежень, ліків, стаціонарного лікування та життєво важливих операцій...

Український селянин не буде наймитом, хлібороб стане господарем на власній землі...

Конституційна, судово-правова, адміністративна та військова реформи спрямовуватимуться на розвиток демократії,

місцевого самоврядування, захисту прав і свобод громадян, підвищення національної безпеки.

Дослівно: *«Я гарантую, що кожний селянин – власник земельного паю – кожна сільська громада і кожне господарство будуть захищені від свавілля спритних ділків!»*

Про боротьбу з корупцією і хабарництвом напругу – ні слова.

У першому турі В.Янукович набрав 37,32% голосів (Ю.Тимошенко 25,05%, С.Тігіпко 13,06%); у другому – 48,95% (за ним Ю.Тимошенко – 45,71%).

25 лютого 2010 року, поклавши повністю – від кисті до ліктя – праву руку на Конституцію України, долоню на Пересопницьке Євангеліє (у В.Ющенко було навпаки), а ліву тримаючи на «пюпітрі», двічі судимий виходець із Донеччини В.Янукович під склепінням Верховної Ради склав присягу на вірність Українському Народові і став до обов'язків Глави держави.

Залучаючись до участі в підготовці «коронації» четвертого гаранта, тодішній міністр закордонних справ Петро Порошенко, з властивою йому самовпевненістю та безвідповідальністю, які на той час у «шоколадного короля» засвічувалися ще не так яскраво, заявив: *«Будуть присутні (на інавгурації, – К.С.) більше 100 делегацій. Серед них глави 11 держав, 4 керівника міжнародних організацій, у нас буде більше 15 (тобто – 16 або 17? – К.С.) міністрів закордонних справ, 4 керівника парламенту, і, думаю, представництво буде достатньо високим. Я можу сказати навіть безпрецедентним»*. Насправді тих делегацій ледь набралось трохи більше 30; були президенти Білорусі, Латвії, Литви, Македонії і Чорногорії. Леоніда Кравчука та Віктора Ющенко на інавгурації не було.

Станом на 25.01.10 року...

територія України все ще складала 603,6 тис. кв. км.,
населення 45 млн. 962 тис. 962 чол.,
середня тривалість життя 70,44 роки (65,28 чол. і 75,50 жін.)...

УСЯ ПРЕЗИДЕТСЬКА РАТЬ

Прем'єр-міністри

Тимошенко Юлія Володимирівна (в.о. 3.03.10 – 11.03.10)
Азаров Микола Янович (11.03.10 – 3.12.12)
Азаров Микола Янович (в.о. 3.12.10 – 13.12.12)
Азаров Микола Янович (13.12.12 – 28.01.14)
Арбузов Сергій Геннадійович (в.о. 28.11.14 – 27.02.14)

Голови Верховної Ради

Литвин Володимир Михайлович (9.12.08 – 12.12.12)
Рибак Володимир Васильович (13.12.12 – 22.12.14)
Турчинов Олександр Валентинович 1964 р.н. (22.02.14 – 27.11.14)

Генеральні прокурори

Медведько Олександр Іванович (1.06.07 – 3.11.10)
Пшонка Віктор Павлович (4.11.10 – 22.02.14)

Голови Верховного Суду

Онопенко Василь Васильович (2.10.06 – 29.09.11);
Пилипчук Петро Пилипович (23.12.11 – 25.09.12);
Романюк Ярослав Михайлович (з 17 травня 2013-го...)

Голови Національного банку

Стельмах Володимир Семенович (16.12.04 – 23.12.10)
Арбузов Сергій Геннадійович 23.12.10 – 11.01.13
Соркін Ігор В'ячеславович (11.01.13 – 24.02.14)

Голови ОДА

Вінницька область

Домбровський Олександр Георгійович (4.02.05. – 6.04.10)
Демішкан Володимир Федорович (6.04.10. – 26.05.10)
Джиги Микола Васильович (2.06.10 – 26.11.12)
Мовчан Іван Михайлович (24.12.12 – 2.03.14)

Волинська область

Романюк Микола Ярославович (10.12.07 – 26.03.10)

Климчук Борис Петрович (26.03.10 – 5.02.14)
Башкаленко Олександр Костянтинівич (5.02.14 – 2.03.14)

Дніпропетровська область

Вілкул Олександр Юрійович (18.03.10 – 24.12.12)
Колесников Дмитро Валерійович (24.12.12 – 2.03.14)

Донецька область

Логвиненко Володимир Іванович (16.05.06 – 18.03.10)
Близнюк Анатолій Михайлович (18.03.10 – 12.07.11)
Шишацький Андрій Володимирович (12.07.11 – 2.03.14)

Житомирська область

Забіла Юрій Володимирович (1.11.07 – 18.03.10)
Рижук Сергій Миколайович (18.03.10 – 2.03.14)

Закарпатська область

Гаваші Олег Олодарович (7.10.05 – 18.03.10)
Ледіда Олександр Олександрович (18.03.10 – 2.03.14)

Запорізька область

Старух Олександр Васильович (25.09.08 – 18.03.10)
Петров Борис Федорович (18.03.10 – 2.11.11)
Пеклушенко Олександр Миколайович (2.11.11 – 3.03.14)

Івано-Франківська область

Вишиванюк Михайло Васильович (26.03.10 – 8.11.13)
Чуднов Василь Михайлович (8.11.13 – 2.03.14)

Київська область

Присяжнюк Анатолій Йосипович (18.03.10 – 2.03.14)

Кіровоградська область

Ларін Сергій Миколайович (6.04.10 – 9.01.13)
Ніколаєнко Андрій Іванович (9.01.13 – 2.03.14)

Луганська область

Голенко Валерій Миколайович (18.03.10 – 10.11.10)
Пристюк Володимир Миколайович (10.11.10 – 2.03.14)

Львівська область

Горбаль Василь Михайлович (20.04.10 – 21.12.10)
Цимбалюк Михайло Михайлович (21.12.10 – 2.11.11)
Костюк Михайло Дмитрович (2.11.11 – 4.03.13)
Шемчук Віктор Вікторович (4.03.13 – 31.10.13)
Сало Олег Михайлович (31.10.13 – 2.03.14)

Миколаївська область

Гаркуша Олексій Миколайович (16.10.07 – 18.03.10)

Круглов Микола Петрович (18.03.10 – 10.01.14)

Ніколенко Геннадій Борисович (20.01.14 – 2.03.14)

Одеська область

Сердюк Микола Дмитрович (6.12.07 – 18.03.10)

Матвійчук Едуард Леонідович (18.03.10 – 8.11.13)

Скорик Микола Леонідович (8.11.13 – 3.03.14)

Полтавська область

Асадчев Валерій Михайлович (26.05.06 – 26.03.10)

Удовиченко Олександр Васильович (26.03.10 – 2.03.14)

Рівненська область

Матчук Віктор Йосипович (18.05.06 – 12.02.10)

Берташ Василь Михайлович (18.03.10 – 2.03.14)

Сумська область

Чмирь Юрій Павлович (6.04.10 – 16.12.13)

Яговдик Ігор Олександрович (19.12.13 – 2.03.14)

Тернопільська область

Чижмарь Юрій Васильович (1.11.07 – 6.04.10)

Сухий Ярослав Васильович (6.04.10 – 16.06.10)

Цимбалюк Михайло Михайлович (16.06.10 – 21.12.10)

Хоптян Валентин Антонович (21.12.10 – 2.03.14)

Харківська область

Аваков Арсен Борисович (4.02.05 – 5.02.10)

Добкін Михайло Маркович (18.03.10 – 2.03.14)

Херсонська область

Силенков Борис Віталійович (4.02.05 – 18.03.10)

Гриценко Анатолій Павлович (18.03.10 – 18.06.10)

Костяк Микола Михайлович (18.06.10 – 2.03.14)

Хмельницька область

Гавчук Іван Карлович (10.12.07 – 18.03.10)

Ядуха Василь Степанович (18.03.10 – 7.03.14)

Черкаська область

Черевко Олександр Володимирович (4.02.05 – 12.03.10)

Чернігівська область

Хоменко Владислав Миколайович (12.10.07 – 20.04.10)

Хоменко Владислав Миколайович (20.04.10 – 3.03.14)

Тулуб Сергій Борисович (6.04.10 – 7.03.14)

Чернівецька область

Куліш Володимир Іванович (17.05.06 – 18.03.10)

Папієв Михайло Миколайович (18.03.10 – 7.03.14)

Місто Київ

Чорновецький Леонід Михайлович (20.04.06 – 16.11.10)

Попов Олександр Павлович (16.11.10 – 25.01.14)

Макеєнко Володимир Володимирович (25.01.14 – 7.03.14)

Місто Севастополь

Куніцин Сергій Володимирович (1.06.06 – 6.04.10)

Саратов Валерій Володимирович (6.04.10 – 1.06.11)

Яцуба Володимир Григорович (7.06.11 – 7.03.14)

Найбільші здобутки і «здобутки» Януковича та його команди

Першим указом четвертого гаранта став указ про скорочення штату працівників Секретаріату Президента на 20% і повернення «головній конторі держави» колишньої назви – Адміністрація Президента; водночас видатки на утримання працівників Держуправління справами при Президенті зросли на 400 мільйонів гривень, через що Янукович зайняв почесне третє місце у світі за витратами на утримання Глави держави...

На переважну більшість керівних посад призначаються вихідці з Донбасу...

26.02.10 – створення Національного антикорупційного комітету...

27.04.10 Янукович заявив у ПАРЕ (Страсбург), що Голодомор 1932-1933 років не був геноцидом проти українського народу...

10.11.2010 постановою Кабінету Міністрів (прем'єр Микола Азаров) №1025 графу «національність» із українських паспортів вилучено. 1997 року це зробила Московія, але її громадяни постійно виступали за поновлення такої графи. Зокрема опитування 2011 року засвідчило, що половина респондентів РФ висловилися ЗА повернення графи «національність».

27.01.11 Янукович заявив про розгортання в Україні 21 реформи у різних сферах життя...

2011 – прийнято Кримінально-процесуальний кодекс України...

14.10.11 Печерський суд Києва визнав незаконним порушення проти Л.Кучми кримінальної справи, у зв'язку з убивством Г. Гонгадзе...

2011–2014 – ув'язнення Ю.Тимошенко, яке згодом визнають політично вмотивованим...

2012–2014 – ув'язнення Ю.Луценка, яке згодом визнають політично вмотивованим...

2011 – рівень мінімальної зарплати підвищено до 2000 грн, а рівень мінімальної пенсії – до 1200 грн...

2012 – ухвалення Верховною Радою України закону «Про засади державної мовної політики» (так званий «Закон Ківалова-Колісніченка»), який значно розширив використання регіональних мов, водночас загальмував процес у провадженні державної – української – мови в усі сфери життя. У першому читанні закон прийнятий 5.06.2012 року (голосувало 234 депутати з... 172, зареєстрованих у залі) і в другому 3.07.2012 року (248 голосів). Попри те, що закон прийняли з порушенням не лише регламентних норм, процедури розгляду, а й норм Конституції України, голова Верховної Ради Володимир Литвин, підписав його, а слідом поставив свій автограф і гарант Конституції Віктор Янукович. Пізніше, 23.02.2014 року, Верховна Рада скасує цей закон, але тодішній «спікер парламенту» Турчинов В. рішення це не підписав.

Новий закон засудила Українська всесвітня координаційна рада, назвавши його «антиукраїнським шабашем» та «спробою цинічної наруги над національною цінністю, збереженою не одним поколінням українців у Батьківщині та за кордоном, – Українською Мовою».

2012 – прибутки «Сім'ї»²¹ досягли 2 млрд. грн....

²¹ Так називали родину Януковича та його найближче оточення.

2012 – річний *прибуток* віце-прем'єр-міністра Сергія Арбузова у вигляді офіційної зарплати, усіляких *виплат, надбавок та нагород* склав 2 млн. 766 тис. грн....

За думкою експертів, із 4% задекларованого прем'єром М.Азаровим зростання ВВП в 2011-2012 роках, майже все відходило ув офшори...

Цитата: *«На торгах Юди совість рознесли.
Покрита трупами у будучину траса.
Ейништейна мозок знюхали осли...
Лакузи брехнями споганили Тараса».*
Віктор Чабаненко

17.01.13 – визнавши провал у впровадженні більшості реформ, четвертий *гарант* публічно пояснив це саботажем з боку прем'єр-міністра Азарова...

21.04.10 без попереднього суспільного обговорення, Янукович підписав з президентом Росії Медведєвим «Угоду між Україною та Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України», за якою термін дислокації чужих бойових кораблів з екіпажами в українських водах продовжився на 25 років...

За роки правління Януковича приватні кредитори видали Україні 40 мільярдів доларів...

Масове закриття шкіл у так званих неперспективних селах; лише в 2012-2013 роках ліквідовано 423 загальноосвітніх школи...

28–29.11.13 на саміті держав у Вільнюсі Янукович не підписав Угоду про асоціацію між Україною та Євросоюзом...

Листопад-13 – лютий-14 – Революція Гідності. За офіційними даними в Києві та інших місцях загинули 106 чоловік, за неофіційними – 780 (за свідченнями очевидців, цю цифру, зокрема складають 300 чоловік, що зникли з лікарень – їх буцімто вивезли й спалили в крематоріях, – а також 200 тяжкопоранених, які не вибралися з Будинку профспілок і там заживо згоріли). Наслідки Революції: усунення од влади

Януковича, відставка уряду Азарова, призначення нових президентських виборів і виборів до деяких органів місцевого самоврядування, прихід до влади право-ліберально-консервативного уряду на чолі з Яценюком, початок московської інтервенції, повалення пам'ятників Леніну по всій Україні...

2010–2014 – скорочення сумарного накладу україномовних журналів до 11,9%...

Заплановане (2009), в тому числі і Януковичем, завершення будівництва мостів через Дніпро й Хортицю у Запоріжжі не відбулося. Вартість робіт склала вже 5 млрд. грн. (2004 року, на старті будівництва вона складала 1 млрд. 800 тис. грн.).

Поповнення списку Героїв України на 40 осіб...

З 11 серпня 2010 року по 20 лютого року 2014-го в Україні загинуло 5 журналістів:

Василь Климентьев, редактор газети «Новий стиль», Харків (зник безвісти);

Володимир Гончаренко, редактор газети «ЕКО-безпеку», Дніпропетровськ (забитий гуртом нападників);

Сергій Старокожко, колишній співробітник газети «Свободний репортер», Луганськ (застрелений);

В'ячеслав Веремій, репортер газети «Вести», Київ (побитий і застрелений);

Ігор Костенко, журналіст газети «Sportanalyti», редактор «Вікіпедії», Київ (викрадений та вбитий групою нападників).

«Афоризми», курйози

«Всьо буде Донбас».

Під час передвиборної поїздки до Івано-Франківська в Януковича *хтось* поцілів яйцем, після чого «донецькій парень» *підкреслено* упав.

На власній інавгурації Янукович не співав Гімн України разом з усіма, а розгублено й наче аж винувато зрідка й спроквола ворухив губами.

Із 2008 року одна з вулиць вірменського міста Спитак носить ім'я Віктора Януковича.

15.09.09 на зустрічі з регіоналами-однопартійцями у Кривому Розі «пан Янек» сказав: «Я краще сів би втретє, ніж допустив би нинішню владу до влади».

У жовтні 2009-го Януковича звинуватили в тім, що його так званий передвиборний гімн «Лідер» – плагіат пісні «Ті ато», написаної Тото Кутуньо і виконаної Умберто Тоцці понад три десятиліття тому;

У грудні 2009 року після мітингу у Василькові (Київщина), глянувши на гурт людей, що стояли неподалік, кандидат у президенти України Янукович В.Ф. щиро й здивовано вигукнув (мікрофон ще не встигли вимкнути): «Чого ці дебїли не розходяться?»

17.05.10 у ході *ритуалу* спільного з Дмитром Медведєвим покладання квітів до могили невідомого солдата в Києві, на Януковича упав вінок.

30.06.10 на урочистій церемонії в Шрі-Ланці Янукович не дав президентові Махінді Раджапаксе дослухати гімн, а повів його обходити стрій почесної варті. Після того, як завершилася мелодія Гімну Шрі-Ланки, Гімн України взагалі не пролунав.

11.01.10 під час спільного ток-шоу у відповідь на запитання про тероризм і МАГАТЕ, Янукович відповів: «Ето не балалайка. Одна палка, две струна, – говорят. Я хозяїн вся страна».

У грудні-13 віце-президент США Джо Баден у своєму виступі під час конференції у США назвав четвертого українського *гаранта* Янкеловичем.

Снакієвський вихованець – запеклий шанувальник поетеси Анни Ахметової, письменника Гулака-Артюмовського й *поета* Антона Чехова, носій невмирущого терміну «проФФесор», став синонімом невдатних і безграмотних політиків.

Янукович має власний родовий герб, придуманий головою Всеросійської геральдичної спілки Ігорем Сметанніковим та виготовлений Юхимом Комаровським. Виконаний у смарагдових та рубінових тонах виріб поєднує багато золота: троянда, пшеничні колоски, пальмові гілки, тигри, логотип авто

«Мерседес» у руках кентавра. Все це – під девізом «Superado», що значить *подолаю*.

Визнання

Орден «За заслуги» III, II й I ступенів від рідної держави...

Нагороди *регіонального* та відомчого значення: знак «Шахтарська доблесть» III, II й I ступенів, знак «Шахтарська слава» III, II й I ступенів, Почесна Грамота Кабінету Міністрів...

Нагороди від Франції, Монголії, Вірменії (двічі), Куби, Таджикистану, Об'єднаних Арабських Еміратів, Держави Катар, Сербії, Азербайджану...

6 орденів од релігійних конфесій...

3 нагороди міжнародних і національних спортивних організацій...

Президент Національного олімпійського комітету України (2002 – 2005)...

Почесний громадян Мирнограду, Єнакієвого та всієї Донецької області...

Член Президії НАНУ²²...

Дійсний член АЕНУ...

Член-кореспондент Транспортної академії України...

Член Антикризисного центру (2003 – 2005)...

Почесний доктор Донецького національного університету та Одеської національної юридичної академії...

2013 року Янукович уп'яте очолив рейтинг «Топ-100» найвпливовіших українців (версія журналі «Кореспондент»)...

²² У мене з цього приводу цілком дилетантське запитання: а що це за практика така: вводити до складу різних *високих* президій державних керманічів? Чи можуть вони бути повноцінними – фун-кці-о-наль-ни-ми – їхніми членами, навіть маючи за плечима достатній вантаж знань?

Замість «Сьогодні»

Із 19.02.14 по 22.02.14 (4 година ранку) з дачі Януковича в Межигір'ї вивозилися вантажними автомобілями особисті речі сім'ї гаранта...

Зранку 22.02.14 Янукович зник із Києва, того ж дня він записав телезвернення, в якому назвав події в Києві 18-20 лютого державним переворотом, порівнявши його з приходом до влади нацистів у Німеччині 1933 року...

Слідом за Януковичем (хто відразу, а хто пізніше) Україну покинула згряя його поплічників, серед яких найяскравіші *яструби*: прем'єр-міністр Микола Азаров, в.о.прем'єр-міністра Сергій Арбузов, генеральний прокурор Віктор Пшонка, глава Адміністрації Президента України (до цього секретар НРБОУ) Андрій Клюєв, міністр оборони Павло Лебедєв, начальник СБУ Олександр Якименко (до слова, громадянин Росії), міністр внутрішніх справ Віталій Захарченко, міністр аграрної політики Микола Присяжнюк, один із найактивніших нардепів-регіоналів Володимир Олійник (до речі, довірена особа кандидата в президенти В.Ющенка на виборах 2004 року)...

25.02.14 генпрокурор О.Махніцький повідомив, що президента-втікача оголошено в розшук за підозрою в масових убивствах людей...

4.02.15 рішенням Верховної Ради Янукович позбавлений звання Президента України...

1.03.14 представник Росії в Раді Безпеки ООН Віталій Чуркін на засіданні Ради зачитав звернення Януковича до президента Росії Путіна з проханням застосувати війська для «відновлення законності» в Україні»...

Янукович не зміг забрати з собою свою резиденцію в Межигір'ї, бо це – територія близько 140 га (офіційно було орендовано 1,8 га з оплатою 3,14 грн. на місяць і з терміном користування на 49 літ), будинок житловою площею 620 кв. м., яхтовий причал, кінний клуб, тир, тенісний корт та інші *заклади*, мисливські угіддя. Оточує колишній притулок гаранта 5-метрової висоти й 54 –кілометрової довжини залізобетонний паркан.

ТУРЧИНОВ

Олександр Валентинович

(23 лютого 2014 – 7 червня 2014)

Народився 31 березня 1964 року у Дніпропетровську.

Закінчив (1986)

Дніпропетровський металургійний інститут.

1986–1987 –

вальцювальник, згодом майстер на «Криворіжсталі».

1987–1990 – секретар комітету комсомолу, згодом заввіділу пропаганди й агітації Дніпропетровського обкому комсомолу.

1990–1991 – заснував разом із компаньйонами й очолив Українське відділення інформагентства «ІМА-ПРЕС» АПН з видання газет і книг.

1991 – засновник та керівник Інституту міжнародних зв'язків, економіки, політики й права.

1992 – керівник Комітету з роздержавлення й демонополізації виробництва Дніпропетровської ОДА.

1993 – радник прем'єр-міністра Леоніда Кучми (зазнайомився з ним іще на «Південмаші») з економічних питань, згодом віце-президент Української спілки промисловців і підприємців.

1994 – заснував Всеукраїнське об'єднання «Громаду», яке згодом очолив П. Лазаренко (ВО «Громада» підтримала на президентських виборах Л.Кучму).

1998 – нардеп від «Громади», голова Комітету ВР з питань бюджету.

1999 – після конфлікту з П.Лазаренком створив Всеукраїнське об'єднання «Батьківщину», яке очолила Ю.Тимошенко, а О.Турчинов став її заступником.

2004 – один із заступників керівника виборчого штабу кандидата у Президенти України В.Ющенка.

2004 – з книжкою-триллером «Ілюзія страху» прийнятий до лав Національної спілки письменників України (спільною тоді керував знайомиць Турчинова, через ВО «Батьківщину», багатократний нардеп Яворівський).

2005 – глава СБУ.

2006 – нардеп.

2007 – перший заступник секретаря РНБОУ.

2007 – нардеп від «Батьківщини».

2008 – участь у виборах міського голови Києва (друге місце).

З 3 по 11 березня 2010 року в.о. прем'єр-міністра (Ю.Тимошенко була у відпустці).

22.02.14 обраний головою Верховної Ради.

27.02.14 підписав постанову про призначення А.Яценюка прем'єр-міністром України.

15.03.14 підписав постанову про розпуск Верховної Ради Криму.

23.02.14, перебуваючи на посаді Голови Верховної Ради, підписав постанову про покладання на себе обов'язків Президента України та Верховного Головнокомандувача Збройними Силами України, пославшись на статтю 112 Конституції України. Між тим, як сказано у тій статті (за редакцією від 8.12.2004), Голова Верховної Ради може стати в.о. Президента України лише в разі дострокового припинення президентських повноважень, а Янукович, як відомо, достроково свої повноваження офіційно не складав.

Турчинов В.О. доктор економічних наук, професор, одружений, має сина.

Хобі не виявлене.

Станом на 23.02.2014 року

територія України ще тримається в межах 603,6 тис. кв. км.,

населення 45 млн. 426 тис. 249 чол.,

середня тривалість життя 71,37 роки (66,34 чол. і 76,22 жін.).

УСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКА РАТЬ

Прем'єр-міністр

Яценюк Арсеній Петрович (27.02.14 – 14.04.16)...

Голова Верховної Ради

Турчинов Олександр Валентинович (22.02.14 – 27.11.14)

Генеральний прокурор

Махніцький Олег Іванович (24.02.14 – 18.06.14)

Голови Національного банку

Соркін Ігор В'ячеславович (11.01.13 – 24.02.14)

Кубів Степан Іванович (24.02.14 – 19.06.14)

Голови ОДА

Вінницька область

Мовчан Іван Михайлович (24.12.12 – 2.03.14)

Олійник Анатолій Дмитрович (2.03.14 – 15.08.14,

Волинська область

Башкаленко Олександр Костянтинович (5.02.14 – 2.03.14)

Пустовіт Григорій Олександрович (2.03.14 – 24.07.14)

Дніпропетровська область

Колесников Дмитро Валерійович (24.12.12 – 2.03.14)

Коломойський Ігор Валерійович (2.03.14 – 24.03.15)

Донецька область

Шишацький Андрій Володимирович (12.07.11 – 2.03.14)

Тарута Сергій Олексійович (2.03.14 – 10.10.14)

Житомирська область

Рижук Сергій Миколайович (18.03.10 – 2.03.14)

Кізін Сидір Васильович (2.03.14 – 22.07.14)

Закарпатська область

Ледіда Олександр Олександрович (18.03.10 – 2.03.14)

Лунченко Валерій Валерійович (2.03.14 – 15.09.14)

Запорізька область

Баранов Валерій Олексійович (3.03.14 – 29.10.14)

Івано-Франківська область

Чуднов Василь Михайлович (8.11.13 – 2.03.14)
Троценко Андрій Володимирович (2.03.14 – 9.09.14)

Київська область

Присяжнюк Анатолій Йосипович (18.03.10 – 2.03.14)
Шандра Володимир Миколайович (2.03.14, з 6.09.2014-го)

Кіровоградська область

Ніколаєнко Андрій Іванович (9.01.13 – 2.03.14)
Петик Олександр Владиславович (2.03.14 – 16.09.14)

Луганська область

Пристюк Володимир Миколайович (10.11.10 – 2.03.14)
Болотських Михайло Васильович (2.03.14 – 10.05.14)

Львівська область

Сало Олег Михайлович (31.10.13 – 2.03.14)
Сех Ірина Ігорівна (2.03.14 – 14.08.14)

Миколаївська область

Ніколенко Геннадій Борисович (20.01.14 – 2.03.14)
Романчук Микола Павлович (2.03.14 – 28.07.14)

Одеська область

Скорик Микола Леонідович (8.11.13 – 3.03.14)
Немировський Володимир Леонідович (3.03.14 – 6.05.14)
Палиця Ігор Петрович (6.05.14 – 30.05.15)

Полтавська область

Удовиченко Олександр Васильович (26.03.10 – 2.03.14)
Бугайчук Віктор Михайлович (2.03.14 – 18.11.14)

Рівненська область

Берташ Василь Михайлович (18.03.10 – 2.03.14)
Рибачко Сергій Леонідович (2.03.14 – 18.11.14)

Сумська область

Яговдик Ігор Олександрович (19.12.13 – 2.03.14)
Шульга Володимир Петрович (2.03.14 – 16.09.14)

Тернопільська область

Хоптян Валентин Антонович (21.12.10 – 2.03.14)
Сиротюк Олег Мирославович (2.03.14 – 18.11.14)

Харківська область

Добкін Михайло Маркович (18.03.10 – 2.03.14)
Балуга Ігор Миронович (2.03.14 – 3.02.15)

Херсонська область

Костяк Микола Михайлович (18.06.10 – 2.03.14)

Одарченко Юрій Віталійович (2.03.14. – 18.08.14)

Хмельницька область

Ядуча Василь Степанович (18.03.10 – 7.03.14)

Прус Леонід Іванович (15.03.14 – 25.09.14)

Черкаська область

Тулуб Сергій Борисович (6.04.10 – 7.03.14)

Ткаченко Юрій Олегович (15.03.14 – 9.09.14)

Чернігівська область

Хоменко Владислав Миколайович (20.04.10 – 3.03.14)

Івашко Володимир Олександрович (3.03.14 – 15.09.14)

Чернівецька область

Романів Михайло Васильович (15.03.14 – 21.03.14)

Ванзуряк Роман Степанович (21.03.14 – 29.10.14)

Місто Київ

Макеєнко Володимир Володимирович (25.01.14 – 7.03.14)

Бондаренко Володимир Дмитрович (7.03.14 – 25.06.14)

Місто Севастополь

Яцуба Володимир Григорович (7.06.11 – 7.03.14)

**Знакові події,
якими позначилося
президентство Турчинова**

27 лютого 2014 року під час голосування за новий склад Уряду на чолі з Яценюком, депутати отримали особові справи, де була графа «національність», котру, як відомо, рішенням Кабміну вилучили з паспортів три з гаком років до того. Усі претенденти на міністерські посади слухняно виконали цю вимогу, зокрема Аваков написав «вірменин», Денисова «росіянка» і так далі, тоді як Арсен Петрович Яценюк скромно зазначив: «громадянин України».

Березень-2014 – анексія Кримського півострова.

Квітень -2014 – розгортання бойових дій на Донбасі.

**Найпомітніші із заслуг Турчинова
перед Українським Народом**

Перебуваючи на посаді Голови Верховної Ради України, учасник Помаранчевої революції та Революції Гідності Турчинов О.В. не підписав постанову Верховної Ради від 23.02.14 про скасування одіозного закону Ківалова-Колісніченка «Про засади державної мовної політики» (10.08.12), після набуття чинності яким значно звузилася сфера вживання української мови.

Коли військова охорона Сімферопольського аеропорту отримала повідомлення, що в Криму, без ніякого на те дозволу, збираються приземлитися російські літаки, керівництво охорони вчасно наказало розставити на злітно-посадковій смузі спеціальні металеві «їжаки». **В.о.** Президента України Турчинов **О.В.** особисто розпорядився «їжаки» прибрати. Невдовзі літаки сіли, з яких вийшли чотири сотні «зелених чоловічків»²³.

14.04.14 року підписав Указ №405/2014 «Про рішення Ради національної безпеки й оборони України «Про невідкладні

²³ Із розповіді старшого офіцера культурно-просвітницької діяльності полку «Азов», письменника-драматурга Володимира Михайленка (див. «Літературну Україну» №15, 13.04.2017).

заходи з подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності країни». Зверніть увагу: офіційно події на Українському Сході названі терористичною колотнечею, а десь тоді ж Олександр Валентинович обмовився, що «Російська Федерація посилає на схід країни спеціальні підрозділи, які зі зброєю в руках захоплюють адміністративні приміщення і своїми діями ставлять під загрозу життя тисяч громадян». *Усно* про це обмовився..

18.03.14 року экс-міністр оборони України народний депутат Анатолій Гриценко запропонував Турчинову скласти з себе повноваження Верховного Головнокомандувача, позаяк цій посаді він не відповідає. На додаток нардеп нагадав Олександрові Валентиновичу про його обіцянку піти з політики, як тільки вдасться витягти із буцегарні Юлію Тимошенко...

Цитата: *«Протягом майже 25 років (1991–2016, – К.С.) тривав процес розпродажу військової техніки. Армія стала небоєздатною перед загрозою війни».*

*Володимир Матвієнко
(«СП», №12, 23.03.17)*

З 4.04.14 по 24.05.14

в Україні загинуло 3 журналісти:

Василь Сергієнко, редактор газети «Надросся». Корсунь-Шевченківський (викрадений і жорстоко вбитий групою нападників);

Дмитро Іванов, журналіст, музичний критик (загинув під час пожежі в одеському Будинку профспілок);

Андреа Рокеллі, італійський журналіст (загинув разом із перекладачем Андрієм Мироновим під Слов'янськом).

7.06.14 Турчинов О.В. склав із себе повноваження в.о. Президента України.

Курйози

В Московії Турчинова нібито називають «кравим пастором».

Станом на 7.06.2014 року...

контрольована Україною територія складала 557,5 тис.кв.км.;

населення, без Криму й окупованих районів Донбасу, 42 млн.929 тис.298 чол.;

середня тривалість життя 71,37 роки (66,34 чол. і 76,22 жін.).

Нагороди

«Відзнака Президента», ювілейна медаль «25 років незалежності України», відзнака Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» (пістолет «Маузер» 7,63 мм).

У серпні 2014 року разом із А.Яценюком, А.Аваковим та іншими соратниками О.Турчинов покинув лави ВО «Батьківщини».

16.12.14 року призначений на посаду секретаря РНБОУ.

ПОРОШЕНКО
Петро Олексійович
(з 7 червня 2014-го...)

Народився 26 вересня 1965 року у містечку Болграді Одеської області. Батько на той час керував місцевою сільгосптехнікою, мама працювала головним бухгалтером в управлінні сільського господарства. Згодом

сім'я переїхала в місто Бендери, де Петрик, навчаючись у школі, займався дзюдо.

1984–1986 – служба в армії;

1986 року батько Петра Олексійовича, Олексій Іванович вироком колегії з кримінальних справ Верховного Суду Молдавської РСР за статтями 155-1, 123 ч.2, 220 ч. 1 227 ч.1 (зокрема, зумисне здійснення приписок у державній статистичній звітності, крадіжка державного майна, незаконне зберігання зброї) Кримінального кодексу МСРС був засуджений до 5 років позбавлення волі з відбуттям покарання у виправно-трудовій колонії загального режиму, з конфіскацією майна та позбавлення права обіймати керівні посади строком на 5 років. Указом Президії Верховної Ради СРСР од 18.06.1987 року судимість скасовано. На волю Олексій Іванович вийшов 21 серпня 1987 року. Невдовзі батько майбутнього гаранта Української Конституції ретельно зайнявся бізнесом, зокрема разом із сином Петром 1993 року створив Концерн «Укрпромінвест». На початку 2000-х років Олексій Іванович піднімав і розвивав сільське господарство Вінницької області. 2009 року кум Петра Порошенка, тодішній Президент України Віктор Ющенко присвоїв О. І. Порошенку звання Героя України. Як плескали злі язики, – *«за мужність і героїзм,*

виявлені при здійсненні рейдерських атак на державні та приватні цукрові заводи й комбінати хлібопродуктів (елеватори)». Нині 80-річний Порошенко О.І. – заслужений працівник сільського господарства України, керівник ушент української (скажімо так) структури ПАТ ЗНКІФ «Прайм Ессетс Кепітал», – один із найбагатших громадян нашої Вітчизни.

1989 року Петро Порошенко з відзнакою закінчив Київський державний університет імені Т.Г.Шевченка, отримавши спеціальність «Міжнародні економічні відносини». Згодом навчався в аспірантурі, працював асистентом кафедри міжнародних економічних відносин КДУ.

2002 року в Одеській національній юридичній академії захистив кандидатську дисертацію на тему «Правове регулювання управління державними корпоративними правами в Україні».

За час навчання оволодів українською, російською, англійською та румунською (молдовською) мовами.

1990–1991 – заступник генерального директора об'єднання малих підприємств та підприємців «Республіка», згодом очолив АТ «Біржовий дім «Україна», яким керував до 1993 року.

Упродовж 90-х років придбав кілька кондитерських підприємств ув Україні, Литві й Росії, об'єднавши їх у групу «Рошен», яка стала найбільшим виробником *солодоців* у країні.

1993–1998 – генеральний директор ЗАТ «Український промислово-інвестиційний концерн».

Окрім «Рошена» Петро Олексійович заволодів корабельною «Ленінська кузня», ТОВ «Укрпромінвест-Агро», телеканалом «5 канал», автомобільною корпорацією «Богдан», рядом підприємств із виробництва скла й крохмалю, страховою компанією та Міжнародним інвестиційним банком.

1998 – член СДПУ(о) В.Медведчука. Того ж року під прапором цієї *політичної сили* Порошенко потрапив до Верховної Ради, увійшовши до фракції СДПУ(о); був обраний членом Політбюро СДПУ(о).

На початку 2000 року залишив СДПУ(о) і створив фракцію «Солідарність», згодом однойменну партію. Восени того ж року

новостворена партія увійшла до складу Партії регіонального відродження «Трудова солідарність України» (пізніше Партія регіонів). Десь тоді Порошенко стає співголовою партії, у березні 2001-го – заступником голови, а за півроку виходить із партії.

Грудень-01 – «Солідарність» у складі виборчого боку В.Ющенка.

8 лютого 2005 року призначений на посаду керівника РНБОУ.

5 вересня 2005 року, після звинувачень з боку Державного секретаря Олександра Зінченка в корупції, Порошенко подає у відставку. Проти Петра Олексійовича порушують кримінальну справу, яку невдовзі закривають.

2007–2009 – голова Національного банку України.

23.12.09 року обраний почесним професором Університету банківської справи Національного банку України.

2009–2010 – міністр закордонних справ.

23.02.12–3.12.12 – міністр економічного розвитку й торгівлі в уряді Микола Азарова (призначений з ініціативи В.Януковича).

Пізніше – народний депутат, кандидат на посаду міського голови у Києві (набрав 7% , тоді як О.Попов 20,3%, а В.Кличко 31%).

Одружений з Мариною Переведенцевою (нині – Порошенко), старшою за чоловіка на 3 роки, має чотирьох дітей (двоє хлопців і дві дівчини).

Особливості міжродинних стосунків: экс-міністр культури співачка Оксана Білозір – хрещена мама доньки Євгенії, а экс-президент України Віктор Ющенко – хрещений тато доньки Олександри.

Лауреат Державної премії в галузі науки й техніки, заслужений економіст України, кандидат юридичних наук.

Шкідливі звички й хобі не виявлені.

У травні 2014 року взяв участь у президентських виборах.

Із передвиборних обіцянок

Забезпечу повне *перезавантаження* (чи здатний бодай хто-небудь у нашій країні розтлумачити популярно, що то воно є? – **К.С.**) влади...

Виконавча влада на місцях належатиме не призначеним згори «губернаторам», а виконкомам, обраним людьми (якщо мені не зраджує пам'ять, в одній із свої численних полум'яних публічних виступів Петро Олексійович ужедесь за місяць після інавгурації заявив, що до кінця року (2014) будуть ліквідовані так звані місцеві – обласні, міські й районні – державні адміністрації, але вони й досі всі на місці... – **К.С.**)...

Структура приватних ЗМІ стане прозорою...

Керуватимуся статтею 10 Конституції України, котра визначає українську мову як державну...

З метою забезпечення єдності української нації, зберегти статус-кво у мовному питанні...

Можливість вільно подорожувати Європою проскорить упровадження безвізового режиму...

Впровадити в Україні європейські стандарти...

Добре знаю, як примножити наше національне багатство й наповнити бюджет (тут не вкралася помилка: може, *власне*, а не національне багатство малося на увазі? – **К.С.**)...

Усі політичні програми (упригол до Порошенкових, звісно, – **К.С.**), які ви (ми з вами, себто, – **К.С.**) читали, були про манну небесну, але вона так і не випала...

Забезпечити доступ української продукції на світовий ринок...

Аграрна галузь повинна стати точкою прориву для української економіки (дзвінко сказано, але тривожить словосполучення «точка прориву»)... Яким змістом наснажив її наш тодішній кандидат на посаду п'ятого гаранта? Відповідь можна знайти, побувавши у першому-ліпшому українському селі, – **К.С.**)...

Я «за» могутні грошові вливання в освіту, за доступність кваліфікованої медичної допомоги...

Зняти «корупційний податок» на економіку; кількість податків слід скоротити, ставки – зменшити, офшори – закрити...

Антикорупційна люстрація судових, правоохоронних, податкових і митних органів...

Власне, перераховувати пункти передвиборних обіцянок Порошенка, коли вони подані так своєрідно, навряд чи є сенс. Чому? Через неприховану безособовість, чи пак відстороненість не стільки змісту, як форми самих обіцянок, що ніби заздалегідь попереджає: виконаними вони не будуть. Це відчувається уже в назвах самих пунктів, на які поділена, будемо вважати, передвиборна програма: *«Жити по-новому! Жити вільно! Жити безбідно! Жити чесно! Жити безпечно!»*. Мовлено дзвінко, експресивно (одні вже знаки оклику чого варті), саме в стилі надивовижу безвідповідальних виступів гаранта (ми в цьому переконаємося невдовзі після інавгурації Петра Олексійовича), але... На мій погляд, усі чотири заклики-гасла, починаючи з другого, не є самостійними, оскільки повністю залежить від першого – вони розкривають його зміст! Адже *«жити по-новому»* й означає *«жити вільно, безбідно, чесно й безпечно»*, тобто жити так, як досі ми ще **НЕ** жили й **НЕ** живемо! Це – перше.

А далі... Автор закликів увесь час міняє їхній характер. Починає з таких собі розмірковувань, штибу *«В народі увірвався терпець»*, далі просторікує на тему, від чого *«залежить свобода»*, згодом цілком абстрактно намагається запевнити, що *«потрібна низка змін у політичній системі»*. Лише окремі пункти передвиборної програми кандидата на посаду Глави держави несуть у собі те, що можна назвати **зобов'язувальними** елементами, приміром, *«стану гарантом збереження»*, *«забезпечу повне перезавантаження»*... Але знову все сходить на манівці голих констатацій: *«бідній людині важко бути вільною»*, *«формування професійного корпусу державних службовців»*, *«утвердження в якості свого роду національної ідеї нетерпимості до корупції»*...

Навіщо так вишукано? Чому б не сказати прямо: зобов'язуюся повести рішучу боротьбу з корупцією? Звісно, про що мова, здогадатися можна в обох випадках, але отам, де мудровано, є можливість розтлумачувати можливим майбутнім обвинувачам, що йдеться не про чийсь особисті **зобов'язання-обіцянки**, а про звичайну констатацію факту. (Невипадково Петро Олексійович цілих 7 літ студіював відповідні предмети на відповідному факультеті КДУ і закінчив курс із відзнакою!) Ну скажіть, будь ласка, якими зобов'язаннями обтяжує себе людина, котра пише (у передвиборній програмі, звісно): *«Для того, щоб люди жили безпечно, новий Президент повинен боронити країну від зовнішньої агресії»*. Якщо колись мені спаде на думку (а чого б і ні!) подати на гаранта в суд за невиконання своїх обіцянок, то він (даруйте, його представник!) на суді хвацько відпарує: «А де ви у цій фразі бачите, що хтось конкретний обіцяв боронити? Кандидат у президенти лише сказав, що це *«повинен робити»*... Хто, саме він, Петро Олексійович? Ні! *«Новий Президент»*. А хто ним буде, тоді, коли ці слова проголошувалися, найвища державна посада України ще залишалася вакантною. Тож які претензії можуть бути до Петра Олексійовича?»

«Потрібна... пережавантаження... формування... повинен...» – всі ці складові із заяв, штибу запевнення про те, що бойові дії на сході припиняться уже за тиждень, що у травні ми вже матимемо безвізовий режим (сказано в лютому-2015, а згодом *переказано* на вересень, на січень, на червень і так далі...)... Словом, як казав **свого часу** неперевершений стиліст Леонід Кучма, *все це звін'я одного ланцюга*. Рвати який, до речі, нікому з **них** навіть на думку не спадало і не спадає. І не спаде!

Не зважаючи на це, переважна більшість вітчизняного електорату, знетямленого несподіваною війною з учорашнім «старшим братом» і затурканого політичною тріскотнявою, у травні 2014 року великодушно допомогла Петрові Олексійовичу (на платформі геть незалежного самовисуванця) дістатися посади Президента України. Оцінив цей

безприкладний альтруїзм²⁴ українців п'ятий гарант? Трохи далі побачимо. А тоді, 7 червня року 2014-го, поклавши повністю – від кисті до ліктя – праву руку на Конституцію України, долонею як наче обіпершись об Пересопницьке Євангеліє, а ліву тримаючи на «пюпітрі», винахідливий «шоколадний король» Порошенко П.О. під склепінням Верховної Ради склав присягу на вірність Українському Народові і став до обов'язків Президента України.

На інавгурації були присутні делегації майже 60 країн. Володимира Путіна на церемонію не запрошували.

Цитата: *«Петро Порошенко, хоча й був обраний вже у першому турі, але говорити, що це був вибір народу, не доводиться. Розв'язана ординською Росією війна, безчинства східноукраїнської п'ятої колони, розвалені армія і силові структури, розкрадена яниками-азаровими державна казна вимагали негайного укріплення державної влади, і насамперед обрання президента. Українці обрали кращого з того, що було».*

*Василь Шпіцер
(«СП», №33, 18.08.16)*

Станом на 7.06.2014 року...

контрольована Україною територія складала 557,5 тис.кв.км.;

населення, без Криму й окупованих районів Донбасу, 42 млн.929 тис.298 чол.;

середня тривалість життя 71,37 роки (66,34 чол. і 76,22 жін.).

УСЯ ПРЕЗИДЕНТСЬКА РАТЬ

Прем'єр-міністри

Яценюк Арсеній Петрович (27.02.14 – 14.04.16)

²⁴ За Порошенка проголосували 54,70% виборців, що склало 9 млн. 857 тис. 308 людей (орієнтовна кількість виборців сягала 35,5 млн. осіб).

Гройсман Володимир Борисович (з 14.04.16)

Голови Верховної Ради

Турчинов Олександр Валентинович (22.02.14 – 27.11.14)

Гройсман Володимир Борисович (27.11.14 – 14.04.16)

Парубій Андрій Володимирович (з 14.04.16)

Генеральні прокурори

Махніцький Олег Іванович (24.02.14 – 18.06.14)

Ярема Віталій Григорович (19.06.14 – 10.02.15)

Шокін Віктор Миколайович (10.02.15 – 3.04.16)

Севрук Юрій Григорович (3.04.16 – 12.05.16)

Луценко Юрій Анатолійович (з 12.05.2016-го...)

Голова Верховного Суду

Романюк Ярослав Михайлович (з 17 травня 2013-го...)

Голови Національного банку

Кубів Степан Іванович (24.02.14 – 19.06.14);

Гонтарева Валерія Олексіївна (з 19 червня 2014-го²⁵...).

Голови ОДА

Вінницька область

Олійник Анатолій Дмитрович (2.03.14 – 15.08.14,

Олійник Анатолій Дмитрович (15.08.14 – 27.02.15)

Коровій Валерій Вікторович (з 27.02.15)

Волинська область

Пустовіт Григорій Олександрович (2.03.14 – 24.07.14)

Гунчик Володимир Петрович (з 24.07.14)

Дніпропетровська область

Коломойський Ігор Валерійович (2.03.14 – 24.03.15)

Різниченко Валентин Михайлович (з 26.03.15)

²⁵ З посади за власним бажанням Гонтарева пішла 10 травня 2017 року. Її заява про звільнення Порошенком нібито досі (3.01.17) не підписана, відтак голови Нацбанку у нас все ще немає.

Донецька область

Тарута Сергій Олексійович (2.03.14 – 10.10.14)

Кіхтенко Олександр Тимофійович (10.10.14 – 11.06.15)

Жебрівський Павло Іванович (з 11.07.15)

Житомирська область

Кізін Сидір Васильович (2.03.14 – 22.07.14)

Машковський Сергій Олександрович (з 22.07.2014-го)

Закарпатська область

Лунченко Валерій Валерійович (2.03.14 – 15.09.14)

Губаль Василь Іванович (16.09.14. – 15.07.15)

Москаль Геннадій Геннадійович (з 15.07.2015-го)

Запорізька область

Баранов Валерій Олексійович (3.03.14 – 29.10.14)

Різниченко Валентин Михайлович (20.02.15 – 26.03.15)

Самардак Григорій Вікторович (6.04.15 – 19.12.15)

Бриль Костянтин Іванович (з 22.04.16)

Івано-Франківська область

Троценко Андрій Володимирович (2.03.14 – 9.09.14)

Гончарук Олег Романович (з 9 .09.14)

Київська область

Присяжнюк Анатолій Йосипович (18.03.10 – 2.03.14)

Шандра Володимир Миколайович (2.03.14, з 6.09.14)

Кіровоградська область

Петик Олександр Владиславович (2.03.14 – 16.09.14)

Кузьменко Сергій Анатолійович (з 16.09.14)

Луганська область

Москаль Геннадій Геннадійович (18.09.14 – 15.07.15)

Тука Георгій Борисович (22.07.15 – 29.04.16)

Гарбуз Юрій Григорович (з 29.04.16)

Львівська область

Сех Ірина Ігорівна (2.03.14 – 14.08.14)

Синютка Олег Михайлович (з 26.12.14)

Миколаївська область

Романчук Микола Павлович (2.03.14 – 28.07.14)

Меріков Вадим Іванович (з 28.07.14)

Одеська область

Палиця Ігор Петрович (6.05.14 – 30.05.15)
Саакашвілі Міхеїл Ніколович (30.05.15 – 9.11.16)
Бобровська Соломія Анатоліївна (9.11.16 – 12.01.17)
Степанов Максим Володимирович (з 12.01.17)

Полтавська область

Бугайчук Віктор Михайлович (2.03.14 – 18.11.14)
Головко Валерій Анатолійович (з 26.12.14)

Рівненська область

Рибачко Сергій Леонідович (2.03.14 – 18.11.14)
Чугунников Віталій Семенович (26.12.14 – 28.04.16)
Муляренко Олексій Віталійович (з 28.04.16)

Сумська область

Шульга Володимир Петрович (2.03.14 – 16.09.14)
Клочко Микола Олексійович (з 26.12.14)

Тернопільська область

Сиротюк Олег Мирославович (2.03.14 – 18.11.14)
Барна Степан Петрович (з 2.04.15)

Харківська область

Балуга Ігор Миронович (2.03.14 – 3.02.15)
Райнін Ігор Львович (з 3.02.15)

Херсонська область

Одарченко Юрій Віталійович (2.03.14. – 18.08.14)
Путілов Андрій Станіславович (9.09.14 – 19.12.15)
Гордєєв Андрій Анатолійович (з 28.04.16)

Хмельницька область

Прус Леонід Іванович (15.03.14 – 25.09.14)
Загородний Михайло Васильович (6.03.15 – 19.12.15)
Корнійчук Олександр Олександрович (з 28.04.16)

Черкаська область

Ткаченко Юрій Олегович (15.03.14 – 9.09.14)
Ткаченко Юрій Олегович (з 9.09.14)

Чернігівська область

Івашко Володимир Олександрович (3.03.14 – 15.09.14)
Кулич Валерій Петрович (з 31.03.15)

Чернівецька область

Ванзуряк Роман Степанович (21.03.14 – 29.10.14)

Фіщук Олександр Георгійович (з 5.02.15)

Місто Київ

Бондаренко Володимир Дмитрович (7.03.14 – 25.06.14)

Кличко Віталій Володимирович (з 25.06.14)

Місто Севастополь

Рубанов Федір Федорович (в.о. з 7.03.15)

Цитата: *«Вашу²⁶ совість обсіли політи.
Вашу честь роз'їдає пістряк.
Ви, здається, попухли, осліпли,
Подурили. Й існуєте так!»!*

Леонід Череватенко

**Дещо із здобутків і «здобутків»
Порошенка та його команди
(станом на вересень 2017 року)**

20.06.14, о 18.30 Порошенко під час перебування в Донбасі оголосив перемир'я до 27.06; 27.06 перемир'я продовжено ще на 72 години, але бойовики ні в першому, ні в другому разі його не дотримувалися...

27.06.14 у Брюсселі підписано Угоду про асоціацію з Європейським союзом...

30.06.14 Порошенко оголосив про наступ, внаслідок чого станом на 27.07 українська армія визволила понад 60 міст і сіл...

22.07.14 – прийнято закон про розпуск фракції комуністів у Верховній Раді...

Серпень-14 – в офшорній зоні виявлено декілька компаній на ім'я Порошенка, що стало широко відомими лише в березні 2016-го...

27.08.14 Росія ввела на територію України регулярні війська...

28-30.08.14 – Іловайський «котел». Лише 11.04 Генпрокуратура назвала цифри українських втрат: 360 убитих, 189 зниклих безвісти і 500 поранених; за повідомленням

²⁶ До цих рядків упорядник вніс деяку правку.

військового прокурора Анатолія Матіоса у квітні-15, кількість убитих – 459 чоловік, поранених 478; у вересні-16 майже такі цифри озвучив генпрокурор Юрій Луценко, додавши, що в полон потрапило 300 чоловік²⁷. Трагедія сталася не лише через віроломство московських зайд (стріляли по людях, які, згідно двохсторонньої домовленості, відступали, склавши зброю), а й завдяки бездарності українських *полководців*, головні з яких не лише не притягнуті до відповідальності за катастрофу, а й підвищені у званнях...

7.09.14 – підписання так званого Мінського протоколу, що, за думкою багатьох експертів, стало програшем української дипломатії...

25.08.14 – розпуск Верховної Ради...

9.10.14 – підписання закону «Про люстрацію»...

Станом на середину липня 2016 року внаслідок люстрації було звільнено аж... 923 чиновника...

21.11.14 під час покладання квітів до хреста героям «Небесної сотні» родичі загиблим уперше висловили Порошенку своє обурення з приводу того, що убивці їхніх близьких та рідних і досі не покарані; невдовзі Президент присвоїв більшості із загиблих звання Героя України, але до покарання організаторів та виконавців наказу про розстріл мирних людей руки не дійшли...

29.12.14 підписано законопроект про відмову від позаблокового статусу України...

Січень-14 – січень-15 – підвищення тарифів на водопостачання (49,9%), електроенергію (11,3%), природний газ (в 6 разів), каналізацію (71,4%); підвищено ціни на продукти харчування (10-70%, а деякі навіть на 100%), проїзд у громадському транспорті (42,7%) медикаменти (49,2%)...

Грудень-14 – статки Порошенка досягли 1,3 млрд. дол.; загальна сума прибутків за рік склала 368,9 млн. грн....

²⁷ Чимало українських та зарубіжних експертів, а також дехто із безпосередніх учасників кривавої події, стверджують, що трати під Іловайськом були значно-значно більшими.

2014–2015 – Порошенко пожертвував на потреби Української армії близько 350 млн. грн. (інформація радника Президента Юрія Бірюкова)...

12.01.15 підписано Указ «Про стратегії надійного розвитку «Україна-2000», що мало означати курс на здійснення 62 реформ, мета яких «досягнення європейських стандартів життя»...

26.02.15 підписано закон «Про забезпечення права на справедливий суд»...

7.04.15 підписано закон «Про суспільне телебачення та радіомовлення»...

25.03.15 підписуючи закон «Про внесення змін до закону України «Про акціонерні товариства», Порошенко гучно й урочисто оголосив про початок рішучої деолігархізації України...

15.05.15 підписано чотири «декомунізаційні» закони; Порошенко заявив, що таким чином «зробив усе, що мусив» аби не допустити нового червоного чи коричневого геноциду проти українського народу...

24.09.15 підписано Указ «Про нову редакцію Воєнної доктрини України», що означає розгортання програми переходу Української армії на військові стандарти НАТО...

Із вересня-2015 на фронті воюють лише воїни-контрактники...

21.11.15 підходи до пам'ятного хреста «Небесної сотні» було заблоковано правоохоронцями, щоб не допустити прямого контакту українського гаранта зі своїми громадянами під час покладання квітів...

17.12.15 адміністративний суд Києва заборонив діяльність КПУ...

29.01.16 Порошенко оголосив, що Україна більше не споживає російський газ, позаяк стала купувати значно дешевший, європейський...

16.03.16 підписано закон «про електронні декларації»...

Березень-16 – публічне оприлюднення інформації (Панамські документи) юридичної фірми «Mossak Fonseca», з

якої, зокрема стало відомо, що Порошенко причетний до офшору...

12.06.17 – відкрився безвізовий режим для відвідин країн Євросоюзу...

Липень-17 – ратифіковану Угоду про асоціацію...

27.07.16 – згідно постанови №493 Кабміну місячну зарплату Порошенка визначено в сумі 28 тис.грн...

Цитата: «Сучасний уряд далі легковажить опрацюванням ідеологічних засад розбудови нової України, не розуміючи що гібридність війни Росії проти України почалася іще з нищення її мови, культури, переписування історії, анексії метрополії Київської церкви, Голодомору».

Степан Вовканич
(«СП», №33, 18.08.16)

Станом на 23.08.16 в Україні демонтовано близько 1,5 пам'ятників Леніну та перейменовано близько 1000 населених пунктів і 26 районів...

Листопад-16 – голова Одеської ОДА Міхеїл Саакашвілі, подаючи у відставку, заявив про підтримку Порошенком одеських кримінальних кланів Труханова й Урбанського...

1.12.16 экс-нардеп О.Онищенко, звинувачений у заповіданні державі збитків на суму 3 млрд. грн., перебуваючи за бугром, заявив, що передав американським спецслужбам компрометуючі Порошенка документи (доказ участі гаранта в корупційних схемах);

червень-14 – березень-17 – дивовижна кадрова політика (зокрема Борис Ложкін, Ігор Райнін, Арсеній Яценюк, Володимир Гройсман, Павло Клімкін, Віктор Шокін, Валерій Гелетій. Степан Полторак, Віктор Муженко, Роман Насіров, Міхеїл Саакашвілі, Валерія Гонтарева...) Водночас у цілій низці країн досі не призначено послів, немає голови Фонду Держмайна, керівника «Укрзалізниці», Державної фіскальної служби, Національного банку, Держгеонадр, без міністрів

функціонують Мінагропром та Мінздорів, повна невизначеність із керівником Міністерства інформполітики... Яке припущення можна зробити на цьому тлі? Керівництво держави і зокрема сам гарант не довіряють людям, отож бояться призначити на відповідальні посади осіб, які не прислухатимуться до їхніх *порад*, а чітко виконуватимуть обов'язки, визначені Конституцією. Водночас є можливість прямого втручання у справи названих відомств, що відгонить ганебним волютаризмом. З вигодою для *когось*, а не для держави та її громадян....

з 6.06.14 по 20.03.17 курс рідної валюти «*виріс*» із 11,8 гривень за долар до 27 гривень за той же долар...

Купівельна спроможність українців визнана найнижчою в Європі...

Населення України стало біднішим утричі...

Сумарний наклад україномовних видань склав 11,4% (нагадуємо, у 1987–1991 було 57%)...

Звання Героїв України отримали 146 чоловік (разом із героями Небесної Сотні)...

Грудень-16 – населення 42 млн. 760 тис. 516 чол., що майже на 170 тисяч менше, ніж на момент інавгурації пана Порошенка...

Цитата: *«Нинішні економічно-соціальні обставини часто позбавляють людину, як соціальну істоту, відчуття цінності життя, нерідко доводять і до нехтування життям, як феноменом біологічним. Тому в Україні збільшується кількість самогубств, насильницьких смертей, зокрема й серед підлітків».*

Любомир Пиріг
(«СП», №27, 7.07.16)

А ще Порошенко обіцяв:

продати «Рошен», як тільки стане президентом (заявлено навесні 2014 року)...

кінець *війни* на сході покласти за тиждень (сказано у середині червня 2014 року)...

повернути Донбас протягом року (заява, зроблена у першій половині року 2015-го)...

2016 року українці отримають безвізовий режим...

парламентська коаліція залишиться у повному складі...

повернути курс нашої валюти не вище 10 гривень за долар...

стратегія повернення Криму буде презентована найближчим часом (сказано 2015 року)...

пакет акцій «Рошен» найближчим часом буде передано в Rothschild Trust (обіцяно наприкінці 2014 року)...

переміщені особи отримають можливість голосувати на місцевих виборах (заявлено улітку 2014 року)...

олігархи більше не матимуть впливу на українську владу...

відновити Інститут національної безпеки...

найближчим часом Рада юстиції звільнить з посад 300 суддів (заява 2015 року)...

найближчим часом будуть конвертовані усі валюти в гривню (заява 2015 року)...

найближчим часом відновити робота усіх КПП на кордоні з Росією (заява кінця 2014 року)...

у процедурі закупівель державних підприємств ліквідувати таємниці для журналістів і громадськості (заява кінця 2014 року)...

Знакові епізоди доби Порошенківського президентства

Офшорний скандал

Навесні 2016 року члени Міжнародного консорціуму журналістів (400 чоловік із 80 країн) завершили кількомісячне розслідування, пов'язане з ухилянням ряду міжнародних «відомих фігур» од податків. Матеріали під назвою «Панамські документи» були опубліковані. У списку високопосаджених *ухилянтів*, разом із Володимиром Путіним (на рахунок

офшорних компаній Вовчик вивів 2 млрд. дол.) опинився й Петро Порошенко, окрім того, прес-секретар Путіна Дмитро Песков, міністр економіки РФ Олексій Улюкаєв, син московського олігарха Аркадія Ротенберга, племінник політичного діяча Московії Миколи Патрушева, а також знаменитий аргентинський футболіст Ліонель Мессі. Про відповідні наслідки, принаймні, для п'ятого українського гаранта, звісно, невідомо нічого.

Непідсудні

Через зволікання української влади (зокрема не оголошено в розшук розкрадачів народних коштів із *общака* Януковича), Інтерпол, після закінчення відповідного терміну, зняв з Міжнародного розшуку Віктора Януковича-молодшого (коли той був іще живий), Олександра Януковича, Андрія Ключова та Едуарда Ставицького.

Безвізовий режим

Гучно й широко розрекламовані (зокрема провладними й пропрезидентськими *силами*) достоїнства так званого «безвізу», значно перебільшені. Насамперед, вони відкривають *широкі можливості* не для всього українського народу (геть *увесь* український народ цією проблемою не переймається), як не втомлюються репетувати адепти політики Порошенка, а для тієї його частки, яка нестримно прагне виїхати з *цієї країни*. Частка, у порівнянні із загальною кількістю наших громадян, не така й велика, проте з огляду на її склад, навіть *дуже* відчутна, оскільки виїхати з України в першу прагнуть люди молоді, здорові, освічені, амбітні й прагматичні. Таким чином, Україна уже починає втрачати важливу складову свого людського ресурсу.

«Феномен» Саакашвілі

26 травня 2015 року Петро Порошенко, нібито на підставі дружніх стосунків з экс-президентом Грузії Міхеїлом Саакашвілі, надає йому українське громадянство. За чотири дні

призначає головою Одеської ОДА. Упродовж перебування на посаді «губернатора», Саакашвілі мав глибокі конфлікти з прем'єром Яценюком, олігархом Коломойським, міністром Аваковим. 23 грудня 2015 року экс-президент Грузії проводив у Києві Антикорупційний форум, згодом створив позапартійний громадський рух проти корупції та за реформи. У лютому 2016-го відмовився від особистої охорони, призначеної СБУ. Тоді ж, у Мюнхені заявив, що балотуватиметься у президенти України. 7 листопада 2016 року, звинувативши Порошенка у підтримці корупції, Саакашвілі заявив про своє рішення падати у відставку. Не чекаючи здійснення цього рішення, за три дні Порошенко сам звільнив Саакашвілі з посади голови Одеської ОДА, до слова, учасника Революції Гідності.

26 липня 2017 Порошенко позбавляє Саакашвілі українського громадянства. Начебто за те, що той, отримуючи свого часу громадянство, подав недостовірні про себе дані. Які, невідомо.

10 вересня 2017 року, група журналістів і народних депутатів, прорвавши оточення українських прикордонників на польсько-українському кордоні, провела Саакашвілі на територію України. За це Мостинський районний суд (Львівщина) оштрафував экс-президента Грузії та экс-голову Одеської ОДА на 3,4 тисячі гривень. Такий своєрідний перетин кордону посол США в Україні Стівен Пайфер назвав «...політичним цирком на встановленій Президентом Порошенком театральній сцені».

З того дня й донині Міхеїл Саакашвілі їздить по Україні, організовуючи мітинги на розвінчування діючої української влади. Мимохідь 3.10.2017 року, за повідомленням його адвоката, Міхеїл Ніколович подав клопотання про надання йому політичного притулку в Україні²⁸ ...

Цитата: *«Спекулюючи на гаслах деолігрхізації та демілітаризації Донбасу, Порошенко домігся небаченої*

²⁸ Подальша доля кавказького вигнанця усім відома.

концентрації влади в своїх руках: найбільша фракція Ради носить його ім'я, на чолі уряду сидить його ставленик, ГПУ, СБУ, НБУ та масою інших відомств керують близькі – і залежні від нього – люди».

*Макс Льовін
(«ЛУ», №32, 17.08.17)*

Вибухи в Калинівці

26 вересня 2017 року, близько 22 години, у селищі Калинівці (23 кілометри од Вінниці) почали вибухати боєприпаси. В цьому, одному з трьох найбільших військових арсеналів України, зберігалось 188 тонн боєприпасів (10 тисяч умовних вагонів) на площі 60 гектарів: ракети залпового вогню «Смерч», «Ураган» і «Град». Офіційно повідомлялося, що вибухи відбуваються на 10% території складу. Один чоловік постраждав. З небезпечної зони відселено близько 30 тисяч людей. Вибухи, які було чути на відстані до 150 кілометрів, лунали кілька днів. Причина катастрофи, на момент роботи над цими нотатками (жовтень-2017), ще не з'ясована.

Декомунізація

Для викорінення залишків пережитків тоталітарного минулого (зокрема в топоніміці), в Україні перейменовано 987 міст і сіл, 50 тисяч вулиць, демонтовано 1320 пам'ятників Леніну та сотні інших пам'ятників, пов'язаних із соціалістичною добою. Водночас незрозуміло, з яких причин пережитки тоталітаризму залишили в назвах областей, зокрема – **Кіровоградська** (за наявності обласного центру на ймення **Кропивницький**) та **Дніпропетровська**²⁹ (при живому місті **Дніпрі**)? Власне, пояснення є! Либонь, нав'ялося досвідом із північно-східних теренів, де мирно співіснують **Ленінградська** область та її адмінцентр **Санкт-Петербург**. Але ж є в

²⁹ З лютого 2019 року Дніпропетровська область називається Січеславською, а Кіровоградська Кропивницькою.

московитів також інший приклад. Скажімо, *Самара* (Куйбишев) і *Тверь* (Калінін) дали похідні назви й відповідним областям. Чому ж тут ми не одразу потюпали слідом?

Не обійшлося без прикрощів і з іншими перейменуваннями. У цьому відношенні блискуче відзначилося Запоріжжя, де, прибравши з районних бібліотек імена Валі Котика, Олександра Матросова, а разом із ними й Микола Некрасова та Володимира Маяковського, ліквідували також імена Тараса Шевченка, Лесі Українки, Миколи Нагнибіди, Володимира Сосюри. Тепер замість імен – номери. Мовляв, не подобаються *вам* комуносоціалістичні символи, *ми* їх покійно приберем, але разом із ними усунемо й *ваши*, натомість поставимо безликі цифри. Як у концтаборі. Отак опираються процесові українізації *пятиколонники*. У тому ж Запоріжжі вони й з деякими вулицями відповідно постаралися. Замість того, щоб усілякі «*красногвардійські*», «*грязнові*», «*ільчі*», «*чекістов*» замінити назвами, в честь незаперечних місцевих українських патріотів, або ж знаковими термінами з українського фольклору, з нашої історії чи культури, впровадили безликі (читай – інтернаціональні) «*ливарні*», «*троїцькі*», «*соборні*», «*поштові*»...

Примітним є ще один момент в акції, здійсненню якої дуже пишається наш п'ятий президент: на місці знесених пам'ятників досі не відкрито нові, що відповідають суті незалежної Української Держави. Через це помпезні, але спорожнілі постаменти виглядають не лише неестетично, а й похмуро, з якимось ніби аж зловісним натяком: мовляв, ось-ось сюди повернуться ті *фігури*, що красувалися тут донедавна...

Мимохідь...

Увечері почув, як по телебаченню попереджали молодих мам і татусів бути обережними, купуючи діткам-школярикам дещо до нового навчального року. Мовляв, трапляються платтячка й піджачки зі штанцями з матеріалу, який викликає свербіж по всьому тілу, а папір у багатьох зошитах послаблює зір. Відразу пригадав, що минулоріч о цій же порі, віщали про те

ж саме. І позаминулоріч також. І позаминуломинуломинулоріч... І нічого не міняється? Звісно! А де ж усілякі антимонопольні комітети, експертні комісії, лабораторії... Є в нас такі. І чимало. (Либонь, більше, ніж у *благословенній* Європі). Але часто турбувати наших ще не обперених виробників вони не мають права. А тим паче – з'являтися без попередження. Спершу, слід голосно розтрубити «Іду на ви!» Та ще й заздалегідь.

Гуманно? Дуже. Шляхетно, геть по-європейськи. Але для нас така делікатність передчасна. Бо свідомість наша ще отам, за нашими спинами. В минулому часі. А також – у давноминулому. І тоді як перевіряльники зважують усе ледь не до мікрона, перш ніж «нагрнути», ті, що уособлюють *об'єкт перевірки*, в цей час готуються стріти перевіряльників у всеозброєнні. Принаймні, оті підступні платтячка-штанці вкупі з такими ж зошитами для огляду виставлені не будуть. Зате, коли *усе вицухне*, в продажі вони з'являться неодмінно.

З 11.06.2014 по 20.07. 2016 року в Україні загинуло 13 журналістів:

Володимир Марцишевський, журналіст інформаційного онлайн-бюлетеня «Каменяр-інфо» (викрадений із прес-центру Майдану і по-звірячому вбитий);

Ігор Корнелюк, кореспондент російської державної ТРК (помер від поранень під Луганськом);

Антон Волошин, оператор, що працював із Корнелюком, загинув разом із ним;

Анатолій Клян, оператор російської телекомпанії «Первый канал» (загинув під Донецьком);

Андрій Сенін, фотокореспондент інформаційного агентства «Россия сегодня» (загинув на Донеччині);

Олег Задоянчук, репортер «Мегаполис-Экспресс», редактор «Нового каналу», «5 каналу» й ТСН (загинув під Новим Айдаром);

Олександр Кучинський, головний редактор газети «Криминал-Експрес» (убитий разом із дружиною під Слов'янськом);

Дмитро Лабуткін, військовий кореспондент, заступник редактора ТРК «БРіз» Міноборони України (загинув під Дебальцевим);

Сергій Ніколаєв, фотокореспондент газети «Сьогодні», Київ (загинув під селищем Піски на Донеччині);

Ольга Мороз, головний редактор газети Нетішинський вісник», Хмельниччина (вбита у власному помешканні);

Сергій Сухобок, засновник газети «Віддзеркалення», співзасновник онлайн-видань ProUA та «Обком», Київ (убитий у Русанівських садах);

Олесь Бузина, публіцист, письменник, колишній головний редактор газети «Сьогодні», Київ (застрелений біля власного будинку);

Павло Шеремет, білоруський, російський та український журналіст телебачення, радіо й періодичних видань (загинув під час вибуху власного автомобіля у центрі Києва).

Слова – не горобець...

Березень-15: під час одного публічного виступу п'ятий гарант замість «цинічні бандити» сказав «цинічні бандери» (що на умі, те й на язиці?).

Станом на 1.01.2017 року...

територія України 557,5 тис. кв. км
населення 42 млн. 584 тис. 500 чол.(за іншими даними 38 млн.760 тис. чол.);

середня тривалість життя 71,37 роки (66,34 чол. і 76,22 жін.)...

Визнання

заслужений економіст України;

орден «За заслуги» III й II ст.;

орден Святого Князя Володимира I ст.;

Державна премія України в галузі науки й техніки;

лауреат Міжнародної премії імені Пилипа Орлика;
Почесна Грамота Верховної Ради;
ордени від Іспанії, Молдови, Польщі, Болгарії, Словенії;
Почесний громадянин Верони (Італія).

Статки Порошенка як Глави держави

У серпні 2014 року Петро Олексійович, згідно офіційних даних, отримав за свої президентські труди 28 тис. грн., у лютому 2016-го – 60 тис. 967 грн.

Письменники про Порошенка

8 травня 2014 року тижневик «Слово Просвіти» оприлюднив звернення, в якому зокрема сказано:

«Шановні громадяни України!

Дорогі співвітчизники!

Звертаємося до вас у складний для нашої історії час. Триває агресія Росії проти України. Режим Путіна робить усе, щоб розшматувати і знищити нашу державу.

За таких обставин вибори Президента України набувають доленосного значення. Український народ має висловити довіру людині, спроможній гідно представляти й ефективно захищати інтереси всіх прошарків суспільства і всіх регіонів України.

Переконані, що такою постаттю єднання є Петро Порошенко. Він людина високого освітнього рівня, має великий практичний досвід і в державному управлінні, і в розбудові соціально орієнтованої економіки, і у виробництві та створенні робочих міст.

.....
Петро Порошенко виявив блискучі дипломатичні здібності...

Закликаємо вас підтримати кандидатуру Петра Порошенка – людини єднання і доброї волі, людини, не заплямованої корупційними скандалами, людини, здатної на вчинки, рішучого політика, патріота України».

Звернення (усього три десятка прізвищ) підписали відомі українські вчені, правники, військові, та, головне, – одинадцять не менш відомих українських письменників! Чи щиро ставили свої автографи, під не вельми проникливим і не зовсім вишуканим посланням *інженери людських душ*? Не таке вже й складне запитання, та з відповіддю я не спішитиму. Скажу лиш, що вже 10 березня року 2015-го, тобто за підсумками не 100-, а 278-денного перебування Петра Порошенка на посаді керівника України, той же часопис надрукував нарис «Розлюднення: реальність і спроби футурології». Багато в публікації цікавих моментів, зараз же виділю кілька:

«Порошенко обіцяв суспільству новий закон про вибори на пропорційній основі і не дотримав слова. Не без його помочі до Верховної Ради потрапили антиукраїнські «опозиційники» рабиновичі-бойки-шуфричі, депутати мажоратирники».

*«Як тільки Порошенко став президентом, Липецька кондитерська фабрика (власність Петра Олексійовича в РФ, – **К.С.**) запрацювала на повну потужність. Іде війна, гинуть люди, частка ж компанії «Roshen» на російському кондитерському ринку не зменшується».*

«Так, олігарх Порошенко переграє президента Порошенка».

*«Пародійний (після усіх своїх попередників, – **К.С.**), на жаль, і Порошенко, де пародія надто після Іловайська і донецького аеропорту теж втрачає ознаки жанру. Пародійність Порошенка в його лякливій обережності. Він старанно фільтрує свої філіппіки. Уникає ризикованих уточнень і лексем. ...І не з любові до евфемізмів, а з любові до шоколаду».*

Автор нарису – лауреат Національної премії імені Т.Г.Шевченка Володимир Базилевський, звісно, повноправний (та ще й із 45-літнім стажем!) член Національної спілки письменників України. Показово, що вище процитоване колективне звернення він не підписав.

**Розділ II.
ДЕЩО З ПІДСУМКІВ
25-річного
САМОВІДДАНОГО ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО
ПРАВЛІННЯ,
ВИСОКИХ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ
ПРАГНЕНЬ
ТА ГЕРОЇЧНИХ УРЯДОВИХ ЗВИТЯГ**

*Нет, ребята, все не так,
Все не так, ребята...*
Володимир Висоцький

За роки незалежності Україна показала одну з найгірших динамік економіки в усьому світі.

1991 року ми посідали 50-те місце на планеті за індексом розвитку людського потенціалу, а в 2016 скотилися на 91-ше...

Рівень ВВП виріс лише на 24% (у Польщі, Угорщині, Чехії – більше, ніж у 2,5 рази)...

Україна програла експортні ринки, а продукцію вітчизняних виробників замінила імпортними товарами...

Виробництво бензину скоротилося на 41%; тканини – на 92%, автомобілів – на 96% (між тим, білоруське пальне імпортується в країни ЄС, що складає 30% від усього експорту країни)...

А ось про це – детальніше. Не можемо стверджувати, чи дійсно дипломи про вищу освіту радянського зразка були за рубежом у пошані (про це часто доводилося чути), та маю приклади, коли сьогодні нашим лікарям та інженерам *там* роботу за фахом не довіряють. Насамперед, спеціалістам зразка часів незалежності. Що ж трапилося? Знизився рівень підготовки тих спеціалістів, а причина – в різкому зростанні кількості вузів (згодом – *вишів*). Не вдаватимемося до вичерпної статистики, досить і такої: 1991 року у нас було 143 вищих навчальних заклади, а станом на рік 2010-й – уже 349. Звідки взялися? «Повідкривали» приватні особи. Ні, не обов'язково цим захопилися спеціалісти системи вищої чи бодай середньої освіти, плекати вчителів, інженерів, медиків, а надто бухгалтерів

та юристів³⁰ узялися, насамперед, учорашні партапаратники, далі – колишні профспілкові функціонери, працівники сфери торгівлі, стоматологи, спортсмени, ті ж юристи... І то ще нічого! Бо разом із ними, подекують, нібито й – ветеринари, агрономи, міліціонери, зрештою, люди зовсім без *вищих* спеціальностей, зате спритні та енергійні. Одне слово, головним, чим мали відзначатися новоявлені ректори (!) власних *університетів* та *академій*, був не рівень відповідної освітницької підготовки, а наявність підприємницької (нерідко – відверто авантюристичної) *жилки*. Далеко не певен, що такі *специ* дбали про поліпшення рівня підготовки своїх студентів, мета була, попросту кажучи, – набити кишеню, адже освіту в цих вузах *давали* за гроші. І немало. Що ж це *потягло* за собою? Зокрема (побіжно) значне зменшення кількості професійно-технічних училищ: з 742 (1991 рік) до 505 (2006). Відповідно й зменшення кількості випускників спеціалістів робітничих професій майже втричі. Зате які яскраві цифри засвітилися в іншому! Наприклад, якщо того ж 1991-го у наших вузах навчалось трохи більше півтора мільйона студентів, то в 2010-му – уже ледь не вдвічі більше. Про рівень підготовки ніхто всерйоз не дбав.

Він же, отой рівень, напруга залежить від рівня підготовки викладача. І не лише теоретичної (сума знань), а й практичної (вміння їх дохідливо підносити, викладати). А де взяти стільки професорів-доцентів ось так відразу (слідом за різким зростанням кількості вузів)? А не треба їх *брати* – обійдемося тими, що є. Відтак, якщо того ж 1991 року одного професора слухало 40 студентів, то за 11 літ ця цифра зросла до 220 – більше ніж уп'ятеро. Відповідно знизився рівень знань. І нехай би того, що коїться, не розуміли самозвані *ректори* та їхні *проректори* (що особисто в мене викликає сумнів), але ж спеціалісти освітянських структур? Конкретно – міністри освіти

³⁰ Саме ці дві спеціальності стали вважатися найзатребуванішими і найпрестижнішими. Ще б пак! Адже в країні розгортався безпрецедентний процес накопичення капіталу, відтак терміново вникла потреба ретельно рахувати награбовані гроші (бухгалтер), а також ретельно захищати законність їхнього накопичення (адвокат).

й науки? Їм свого часу знайомі було щойно наведені цифри? Як вони їх сприймали? Яким за ними бачилося їм майбутнє незалежної України?

До сьогоднішньої Лілії Гриневич міністрів освіти у нас було дев'ять: Іван Зязюн, Петро Таланчук, Михайло Згуровський, Валентин Зайчук, Василь Кремень (тобто, *Кремїнь?*), Станіслав Ніколаєнко (тобто, *Миколаєнко?*), Іван Вакарчук, Дмитро Табачник та Сергій Квіт. Можна сказати, що всі вони, в тому числі й Гриневич, за винятком незрівнянного Табачника (детально про нього нижче), до того, як опинитися у кріслі керівника освітнього відомства, мали достатній досвід, якщо не практично педагогічної, то теоретично освітянської роботи. На посаді ж міністра в середньому затримувалися на 2 роки: найбільше Кремень (6 років) та Згуровський (4,5), а найменше Таланчук (2,5) і Зайчук (1). У зв'язку з цим, є необхідність коротенько охарактеризувати бодай кількох...

Насамперед, **Іван Зязюн**, оскільки очолював міністерство не лише на зорі незалежності (з 24.08.91-го до травня 92-го), а й захопив трішки совіцької доби (з 3.08.90-го по 24.08.91-го) – доктор філософських наук, професор, академік. Починав завклубом у селі, на посаді міністра опинився після керування педінститутом.

Михайло Згуровський (18.11.94–14.01.99) – академік Національної академії педагогічних наук, член Російської академії наук, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки. Працював у ЦК Компартії України, в Адміністрації Президента Л.Кучми (в тому числі й заступником голови), в Інституті стратегічних досліджень, депутатствував. На посаду міністра перебрався з Комітету Верховної Ради України з питань науки й освіти.

Станіслав Ніколаєнко (хіба не *Миколаєнко?* – 4.02.05–27.09.07) – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук, академік Російської академії освіти. За спеціальністю інженер-механік, працював викладачем сільгосптехнікуму (після чого отримав фах *викладача-інженера*), секретарем міськкому

комсомолу, директором профтехучилища, завідувачем оргвідділу обкому партії, заступником начальника обласного управління освіти, професором пединституту. На посаду міністра *перевівся* з посади голови Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти.

Нарешті, сьогоднішня **Ліля Гриневиц** (з 14.04.2016-го...) – кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України. За освітою біохімік, працювала учителем середньої школи, заступником директора школи, директором Українського центру оцінювання якості освіти. На посаду міністра прибула з Комітету Верховної Ради України з питань науки й освіти.

Цитата: *«Міністерство освіти – найкорумпованіша інституція в державі»,*

*Роман Дяків
(«ЛУ» №3, 3.08.17)*

Оскільки процес кількісного *становлення* українських **вишів** завершився (будемо вважати) 2010 роком, то питання про поліпшення якості підготовки наших випускників (1 професор на 220 студентів) слід обговорювати, насамперед, з керівниками освітянського відомства, які опікувалися ним у межах 1991–2010 років. Відтак до наших послуг добродії Зязюн, Зайчук, Кремень (гадаю, все ж таки – **Кремільн...**) та Ніколаєнко (наскільки, даруйте, Станіславе Миколайовичу, милозвучніше – **Миколаєнко!**). Питання, звісно, заочне: чи вистачало щойно перерахованим міністрам та їхнім наступникам суми знань і досвіду, набутих ними на освітянській ниві, аби дійти висновку: новостворена система вищої освіти нікуди не годиться. Насамперед, через банальну залежність якості від кількості. Певен, що вистачало. І про наслідки здогадувалися. Проте зупиняти згубний процес заснування нових **вишів**, схоже, ніхто й не прагнув. І вони з'являлися, як оті гриби, знаєте, після чого. Та не якісь там старозавітні *інститути* й *технікуми*, а неодмінно **коледжі, гімназії, університети, академії!** Навіть ті

вузи-*вишні*, що лишилися під дахом держави, різко перекинулися з інститутів на університети й академії з неодмінним високим додатком – НАЦІОНАЛЬНІ – але без відповідного поліпшення що матеріально-технічної бази, що фахового рівня викладачів та врегулювання їхньої кількості. Кого ж тоді ми дуримо?

Ми – нікого.

Дурять –*нас*.

Прикрашають і розцяцьковують вивіски, а не поліпшують якість послуг. Якщо глянути збоку, то, схоже, буцімто дорослі дядечки і тітоньки просто самозабутньо граються. Власне, нехай би вже, але ж – державним коштом!

Чи не тому все це відбувається, що діти багатьох (принаймні, з помітних) наших *діячів* гризуть граніт науки не в стінах рідних, уцент *реформованих*, вузів-*вишів*, а зокрема, в школах-пансіонатах, коледжах та університетах Великої Британії, Сполучених Штатів, Німеччини, Франції, Угорщини? Саме там навчалися і навчаються доньки та синочки Віктора Балоги, Валерія Хорошковського, Владислава Лук'яненка, Петра Порошенка, Юлії Тимошенко, Андрія Клюєва, Нестора Шуфрича, Віктора Пінчука, Сергія Тігіпка, Богдана Губського, Бориса Ложкіна, Ольги Богомолець, Ігоря Гриніва, Віталія Кличка – список можна продовжувати й продовжувати... Знаєте, скільки це коштує? Рік навчання – від 25 до 60 тисяч доларів США. А Володимир Гройсман за навчання своєї доньки Христини (чи Крістини?) у британській приватній школі-пансіонаті CAST College щороку «відстебував» майже 1 мільйон гривень. І це лише за науку, а ще 800 тисяч тих же гривень – за гуртожиток. Від рідної держави (я правильно сказав, Володимире Борисовичу, саме *рідної*?) добродій Гройсман, за невтомну роботу на поприщі Голови Верховної Ради отримував тоді щомісяця в середньому 6 тис. грн. Звісно, без *надбавок*.

Мимоволі згадалася приказка про шевця без чобіт... Ось щойно, тільки-но спала на думку. Бо ондечки й сам недавній головний український *просвітитель* С.М.Квіт теж, схоже, не

довіряє вітчизняній освітянській системі. Мова про Сергія Мироновича, який за підсумками журналу «Фокус»³¹ 2010 року опинився серед «200 найвпливовіших українців» (щоправда, 184 позиція, але теж непогано); який з 19.06.14 по 14.04.16 обіймав посаду міністра освіти й науки України; який... Словом, навіть донька пана Сергія Анна (мовою українських аборигенів – Ганна) саме тоді, коли татко завершував семирічний термін керування Національним університетом «Києво-Могилянська академія» (2007–2014), три роки навчалася в університеті міста Касселя (Німеччина)³²...

Так і хочеться вигукнути од неймовірного захвату: люди добрі, які реформи, яка наука!

Водночас поспитаю невідомо в кого: то все оце з українською наукою коїться через те, що *їхні* дітки навчаються *за бугром*, чи тому вони там і *навчаються*, що у нас оце *коїться*?

З культурою ще веселіше. Та спершу назвемо усіх, хто в різні роки керував процесом її бурхливого *відродження*.

Лариса Хоролець (24.08.91–17.11.92), Іван Дзюба (17.11.92–19.08.94), Дмитро Остапенко (25.09.95–4.08.99), Юрій Богуцький (4.08.99–7.12.99, 7.12.99–30.12.99), Богдан Ступка (30.12.99–31.05.01), вдруге Юрій Богуцький (1.06.01–3.02.05), Оксана Білозір (4.02.05–15.05.05, 15.05.05–5.10.05), Ігор Ліховий (5.10.05–1.11.06), утретє Юрій Богуцький (1.11.06–18.12.07), Василь Вовкун (18.12.07–11.03.10), Михайло Кулиняк (11.03.10–9.12.10, 9.12.10–24.12.12), Леонід Новохатько (5.02.13–24.02.14), Євген Нищук (27.02.14–2.12.14), В'ячеслав

³¹ Щотижневий, кажуть, буцімто український, але відверто російськомовний і в той же час невідомо на якій підставі **ЗАГАЛЬНОнаціональний** соціально-політичний журнал і щоденний (!!!) *новинний інтернет-ресурс*. Наклад 32 000 примірників, видається з вересня 2006 року. Отакий фокус!

³² Не могу не уточнити: навчалася в Німеччині Анна (Ганна?) Квіт за програмою обміну студентів DAAD, завдяки якій учні отримують стипендію в розмірі 850 євро. Звісно, щомісяця.

Кириленко (2.12.14–14.03.16), знову Євген Нищук (з 14.03.16-го...)...

Що за люди? Актриса, відомий дисидент і літератор, музикант, партійний функціонер, видатний актор, відома співачка, інженер-електромеханік, просто актор (це – Вовкун, про якого у «Вікіпедії» мовлено, що *«працює у всіх жанрах мистецтва»*), ще один музикант, іще актор, нарешті – філософ. У середньому кожен *відсидів* на своїй посаді 2 роки (загалом, гадаю, достатньо, аби хоча б щось зробити). Найменше *сидів* Л.Новохатько (19 днів не вистачило до року), найбільше – Д.Остапенко (3 роки 10 місяців і 10 днів). Позаяк «у культурному плані» наші незалежні завоювання найяскравіші, то зосереджуся на таких же й постатях.

Насамперед, Юрій Богуцький, який «міністерив» трьома *ходками*, а ще двома *ходками* значився у заступниках! Відтак – 5 (п'ять!) посадових квартирувань (небувалий рекорд) у старовинному будинку на вулиці Івана Франка, де розташувалося спочатку міністерство культури України, згодом міністерство культури *і мистецтв*, затим міністерство культури *і туризму*, нарешті знову просто міністерство культури! Задовго до того Юрій Петрович придбав дві спеціальності: спершу клубного працівника вищої кваліфікації, а згодом (після закінчення Вищої партійної школи) – політолога. Віддавши 16 літ комсомольській та партійній роботі, рік із гаком примірявся до посади міністра культури, *стажуючись* його заступником. Затим: помічник президента Кравчука, в.о. професора Інституту підвищення кваліфікації працівників культури, радник президента Л.Кучми, радник прем'єр-міністрів Є.Марчука, згодом П.Лазаренка, помічник прем'єр-міністрів В.Дурдинця, згодом В.Пустовойтенка, начальник Управління з гуманітарних питань Адміністрації Президента. Цілком самостійно «відміністеривши» 4 місяці українською культурою, повернувся в Адміністрацію Президента (АП), але вже з *погонами* заступника голови, водночас і керівника Головного управління з питань внутрішньої політики АП. Улітку 2001-го повертається на вулицю Івана Франка, щоб знову керувати *міністерством*

культури і мистецтв аж до лютого 2005 року. Не забули, хто тоді очолив державу? Правильно, *вождь помаранчевих* Ющенко, тому товариш Богуцький змушений був поступитися «висококультурним» кріслом кумі третього гаранта, за сумісництвом і співакці пані Білозір. Але пауза триватиме не дуже довго: одного похмурого листопадового дня 2006 року Богуцький знову займе головний кабінет *міністерства культури*, але вже *і туризму*. Звісно, у тому ж особняку на вулиці Івана Франка...

Цитата: *«Колись – борці, а нині – «мискоборці».
Спустили з молотка і славу й честь.
Непрані душі на прогнилій шворці
Жахають, Господи: числа їм несть».*
Любов Проць

До слова, за 2,5 роки свого перебування на посаді генерального директора Національного заповідника «Хортиця», я пережив трьох міністрів: з додатком «*і мистецтв*» – Оксану Білозір, з додатком «*і туризму*» – Ігоря Ліхового, з тим же додатком – Юрія Богуцького. Точніше, двох пережив – Білозір і Ліхового, – а на Богуцькому посковзнувся. У свою третю, чисто міністерську, каденцію Юрій Петрович вступив... Власне, про це трохи нижче. Зараз – Оксана Білозір. (Вибачте за відступ – згадую не стільки особисте, стільки епізоди, в яких усі **вони** так сліпуче вияскравилися...)

Наказ про моє призначення керівником Хортицького заповідника пані Оксана підписала 31 березня 2005 року, а вже 5 квітня була на Хортиці. Після того, як ми об'їхали весь острів, *міністерша* щиро й стурбовано запитала: «І як ви зважилися очолити цей заповідник, Костянтині Івановичу? Це ж руїна... Особисто я, опинись на вашому місці, не знаю навіть, з чого б і почала... Ви хоча б визначилися?» Я відповів, що так і давно. А невдовзі стрівся з генеральним директором Національного заповідника «Києво-Печерська Лавра» С.П. Кролевцем. Молодший за мене, але значно досвідченіший Сергій Павлович

дуже вчасно тоді підказав: «Якщо хочете щось зробити для Хортиці, Костянтині Івановичу, забудьте про міністерство культури. Уважно вивчіть генеральний план розвитку вашого заповідника і працюйте».

Так я й чинив. За 2,5 роки ми здійснили капітальний ремонт Музею історії запорозького козацтва та адмінбудинку, розпочали берегоукріплювальні роботи, створили меморіально-туристичні комплекси «Протовче» і «Скіфський стан», меморіально-туристичний маршрут «Тарасова Стежка»³³, роздобули кошти (благодійницькі!) для будівництва історико-культурного комплексу «Запорозька Січ» (вивели його з нульового циклу і за півтора року здали в експлуатацію першу чергу об'єкта), налагодили випуск друкованої продукції (книжки, буклети, карти), створили потужний (30 чоловік) охоронний підрозділ, отримали Державний акт на право постійного користування усією землею Хортиці та прилеглих до неї островів³⁴. Я працював, у буквальному розумінні цього слова натхненно, часто ігноруючи вихідні й відгули. Диводивне, але жодним чином не відчував я присутності в цьому світі не лише конкретного міністра культури, а й *очолюваного* ним відомства узагалі! Тільки й того, що набридливо нагадували зі столиці про вчасне подання фінансових звітів, та при зустрічі міністерські функціонери настійно *рекомендували*, не втрачати спільної мови з місцевими (сиріч запорізькими) владцями. (Незважаючи, звісно, на їхній політичний окрас). І я намагався *не втрачати*, отож ніхто мене не чіпав, поки Віктор Ющенко, як Президент, іще мав авторитет. Точніше, його крихти.

Та вже з другої половини 2006 року почалося: підозри, наклепи, перевірки, погрози... До того я не вірив, аж ось на власній шкурі відчув, що незалежній Україні справжні виконроби не потрібні. (Вдумайтеся в ці слова, шановні читачі, збагніть, що коїться навколо, поміркуйте, і ви зі мною

³³ На честь Великого Кобзаря, який 1843 року побував на Хортиці.

³⁴ До речі, на сьогодні Хортицький заповідник – єдиний заповідний об'єкт у країні, що має цей, край важливий документ.

погодитися). Я директорствував, мовби сам по собі. Оксана Білозір пішла з посади міністра (точніше, її вишукано *пішли*) за вісім місяців, а Ігор Ліховий, що змінив її... О, це вельми... Як би точніше висловитися... Ну, скажімо, драматична фігура. І – помітна. Насамперед, своєю зовнішністю: високий, ставний, красивий, з вишуканою мовою і витонченими манерами.

Ми з Ігорем Дмитровичем добрих півроку (2005-го) були колегами: він керував Національним музеєм-заповідником Т.Г.Шевченка у Каневі, а я – Хортицьким. Та в жовтні того ж 2005-го Ліхового призначили міністром. А починав інженером-електромеханіком (за фахом), згодом трудився у міськкомі партії, у міськвиконкомі. Тривалий час, почавши з 1989 року, очолював уже згаданий заповідник, аж поки 2004-го тодішній міністр культури Юрій Богуцький змістив його з посади. (За що, не відаю). Майже рік безробіття, і ось на початку року 2005-го, вже за президентства Віктора Ющенка, суд повертає Ігоря Ліхового на посаду гендиректора Канівського заповідника. Та тільки на півроку, бо вже з жовтня 2005-го Ігор Ліховий – міністр культури *і мистецтв*. Яким уявлявся він мені на цій посаді? Скажу коротко: таким, як усі чиновники. Я стрічався з паном Ігорем у його статусі і безробітного, і поверненого директора – контактний, привітний чоловік, а ставши міністром... Ні, моїм начинанням і продовженням на Хортиці Ігор Дмитрович, як і Оксана Володимирівна, не заважав, але й не сприяв. На жодне з прохань-пропозицій (звісно, в руслі службових обов'язків) не відгукувався. Узагалі схоже було, що несподіваний міністр уникає будь-яких контактів зі мною. Навіть по телефону. То я й не напрошувався.

Навіщо так детально? А щоб було видно, як воно все робиться. Як тосуються *карти* в нашій *посадовій колоді*. Адже – все майже як у тому детективі: людину виганяють з роботи, а невдовзі вона не просто урочисто на ній поновлюється, а й *злітає* до міністерських *вершин* (згодом призначається послом)! А на недавній міністерській стезі людину змінює той, хто колись виганяв її з роботи... Дійсно: 1.11.2006 року Ігор Ліховий здає повноваження міністра культури й туризму

України, а в той же день ті повноваження приймає... Юрій Богуцький!

Тиждень сплив, як *державний блукач* укотре повернувся на столичну вулицю Івана Франка, другий, третій, четвертий розгортається... Чув, буцімто новий-старий міністр мав зустрічі з усіма керівниками національних заповідників країни, а зі мною... Невже забув про Сушка? Тож, набравшись духу, нагадую про себе сам. Телефоню. Так, мовляв, і так, шановний Юрію Петровичу, маю честь працювати під началом уже третього міністра, а й досі з ним не бачився. То, може...

За кілька днів, 13 грудня переступаю поріг, знайомого мені з часів Оксани Білозір кабінету. Викладаю на абсол-л-лютно порожній стіл міністра наші друковані видання: книжки першого дослідника Хортиці Якова Новицького та про старовинне судно, серію буклетів, туристичні карти-схеми. Усно готовий відповісти на будь-яке запитання *патрона* (стосовно Хортиці, звісно!). Але *патрон* похмуро мовчить. І чомусь не піднімає очей. Спитавши «Оце і все?», пошелестів відсторонено буклетами. Розкрив книжку Новицького. Закрив. Відсунув убік. Змахнув зі столу помічені лише ним пилінки. Кахикнув. Ще раз спитав, цього разу, як мені здалося, підкреслено, з наголосом: «Оц-ц-це і вс-с-се?». Я кивнув головою. Міністр зробив паузу і мовив: «Ви на своєму місці, ідіть і працюйте».

І я пішов. Враження од зустрічі було таким глибоким, що я негайно заглянув у кав'ярню зі зворушливою назвою «Дежавю» (вона неподалік міністерства) і замовив сто грамів горілки. Думав, дивлячись у вікно, думав і ніяк не міг збагнути, яку ж роль у *відродженні Хортиці* відіграє, повторюю, пан-товариш Богуцький зокрема, і кероване ним відомство узагалі...

Згідно розпорядження Богуцького, я *пішов працювати*. Як? Зокрема подаю письмово детальну концепцію туристичного облаштування головної і, либонь, найдревнішої транспортної артерії Хортиці, Скіфського шляху, проте ні міністр, ні міністерство – ні пари з вуст. Прошу дати роз'яснення з приводу можливого підняття старовинних суден із дна Дніпра поблизу

Хортиці, у відповідь мовчання. Питаю поради, як бути з приватними підприємцями, котрі готові вкласти в нашу спільну справу власні інвестиції, але висувають вельми своєрідні умови, – жодних порад. Повідомляю, що в акваторії Хортиці, яка має статус заповідної, без узгодження з дирекцією заповідника починають розгортатися підводні археологічні роботи, проте ніхто з Києва не реагує. П'ять (із шести) колишніх директорів Хортицького заповідника, моїх попередників, відправляють міністрові тривожного листа, в якому сповіщають, що навколо мене «штучно нагнітається несприятлива атмосфера», проте відповіді не отримують.

А десь за півроку після цього одностороннього листування, Богущкий звільняє мене з посади за *статтею*. І це після низки зовсім свіжих подяк, медалей «За розвиток Запорізького краю», «Митецький Олімп України», медалі і Почесної Грамоти Верховної Ради України... При цьому наказ підготували так, що досвідчений київський юрист із однієї високої столичної юридичної установи, глянувши на нього, сказала: «Боже, що вони намудрували! Та ми вас, Костю Івановичу, за п'ятнадцять хвилин поновимо на посаді». Можливо, й дійсно поновили б, якби та юрист, уже в розпалі судових розглядів за моїм позовом, раптом різко, без пояснення причин, не відмовилася вести мою справу. Того ж дня проти мене в Запоріжжі, за надуманими звинуваченнями, відкрили три кримінальних справи і взяли підписку про невиїзд. Згодом – ще дві справи, цивільні. Яке там поновлення на роботі! Упродовж шести літ я не вилазив із судів. І зараз, уже п'ятий рік поспіль, відповідна служба щомісяця вираховує з моєї пенсії двадцять відсотків. Либонь, на підтримку низки таких необхідних державі реформ. Поки ж триває вирахування, на все моє майно накладено арешт.

А Богущкий Ю.П.? Невдовзі після мого звільнення, його забрали на Банкову, в заступники голови Секретаріату (замість Адміністрації) Президента Ющенка. Ще за два з гаком роки – добровільна (дуже схожа на символічну) відставка. А вже за два дні після відставки, Юрій Петрович – знову добровільно – звалює на свої плечі ношу радника четвертого гаранта, Віктора

Януковича, бо третій гарант, Віктор Ющенко, свої президентські повноваження здав акурат за 35 днів до того. *Радництво* не завадило Богуцькому (а може, навпаки, посприяло?) у грудні 2010-го зафіксуватися першим заступником міністра, цього разу просто *культури*, без додатків. І, либонь, бути б ним Юрію Петровичу довгенько, якби в лютому 2013-го його знову не покликали на Банкову, де паралельно з виконанням обов'язків радника Януковича, доручили керувати Головним управлінням гуманітарного розвитку знову Адміністрації (замість Секретаріату) Президента. Я не помилився – саме ГУ-МА-НІ-ТАР-НО-ГО розвитку.

Тепер зрозуміли, дорогі читачі, звідки у нас стільки шалених успіхів на цьому напрямку становлення незалежної України?

У вересні року 2014-го наш п'ятий Президент Порошенко П.О., успадкувавши від свого попередника незамінного Богуцького Ю.П, одним своїм указом обережно вивільнює його з-під уламків обов'язків служити Януковичу, а другим так же обережно й дбайливо зобов'язує служити собі. Але вже не керівником, а просто радником, бо Юрію Петровичу десь у ті ж дні виповнилося 62 роки – час би й на *заслужений відпочинок*.

Приблизно таким же курсом рухався упродовж останніх 10-11 літ і *скривджений* колись паном-товаришем Богуцьким пантовариш Ліховий. Походивши рік у міністрах, перебрався на Банкову, звісно, в Секретаріат (замість Адміністрації) Президента. Теж керівником, але вже Служби з питань збереження національного культурного надбання. Потім – трирічний термін перебування в статусі Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Білорусь, посада першого заступника міністра культури (без мистецтв і туризму). Зараз Ліховий І.Д. намагається самовіддано виконувати обов'язки першого заступника генерального директора Національного музею-заповідника Т.Г.Шевченка в Каневі (де колись був генеральним). Такої посади в заповіднику досі не було, отож, подекують, що її *відкрили* спеціально для панатовариша посла – не сидіти ж енергійному чоловікові, склавши руки, тим паче, що пенсійного повноліття він досяг лише влітку

цього (2017) року. До слова, з приводу власного ювілею Ігор Дмитрович дав розлоге інтерв'ю часопису «Слово Просвіти»³⁵, яке, окрім усього іншого, цікаве пропорційністю окремих частин свого змісту: одну сторінку зайняла розмова про масштабнішу (за розмірами) частину життя Ігоря Дмитровича, куди увійшов, більш ніж **двадцятирічний** період *служіння* українській національній культурі (п'ятнадцять із яких віддані опікуванню священною могилою нашого Генія), і ще цілу сторінку – про **трирічний** термін дипломатичної діяльності. Як кажуть, хто що вважає ближчим? Чи – престижнішим?

Про що вам думалося, шановні читачі, коли ви мужньо продиралися крізь нетрі тільки-но подоланих вами абзаців? Що, що ви сказали? Яка радість – я про те ж саме! Дійсно, нелегко працювати в умовах нескінченних перепризначень-переїздів-передислокацій. Та ще й на таких різних людей працювати: Кравчук і Кучма, Марчук і Лазаренко, Дурдинець і Пустовойтенко, Янукович і Ющенко. І ось – Порошенко. Ні, я не обмовився, а свідомо сказав – **НА** цих людей. Не на країну, не на нас із вами, а **НА** когось. Працювати на незалежну Україні з такою *многовекторністю* характеру, поглядів та політичних уподобань – хіба ж можна! Під покровом ще не зовсім вилинялих червоних і червоно-синіх стягів, а також синьо-жовтих, помаранчевих, жовто-блакитних, синьо-білих, біло-синіх, знову синьо-жовтих... А він усе затребується і затребується, затребується і затребується... Нарозхват чоловік (ідеться, зокрема, про Богуцького)! Позаяк – усім «ко двору».

Яка там *культура*! Які *мистецтва*!

Ото хіба що – *туризм*... З прицілом на Дубаї, Канни, Ніццу, Канари...

Звідси й – підсумки. За чверть століття німого сидіння на високих стільцях, інколи боячись навіть поворухнутися, – тисячі знищених книгарень (в одному Києві – близько сотні), зачинені, а то й зруйновані будинки культури, ліквідовані кіностудії,

³⁵ №26, 26.06.17, – «Уроки самостійного життя»

знищені українські часописи, а ті, що вціліли, мають мізерні наклади А головне – завоювання майже всього українського інформаційного простору виданнями й мовленнями з північного сходу. Про скалічену експозицію в Канівському музеї-заповіднику, про публічне (адже робилося все у центрі столиці у всіх на очах!!!) знущання горе-реставраторів і над експозицією, і над старовинним будинком, а також над усім ансамблем Музею Тараса Шевченка у Києві, – варто писати цілі окремі детективи. Цікава річ: поки все починалося і розгорталося, мовчали, а коли процес став майже незворотнім, здійняли галас. Річ не лише цікава, а й показова, симптоматична! Так же мовчали, коли плели інтриги навколо мене в часи моїх хортицьких поневірянь, коли витурювали із заповідника, а вже як витурили, спохватилися. Але... Для того, щоб посипати голову попелом. Невже це справді наша національна риса: скиглити за втраченим, а не запобігати біді вчасно?

До слова, надто полюбляє скиглити наш (мій) брат-літератор, мимохідь, натхненно копирсаючись у минувшині, де навісніли «скажений Петро Олексійович» (у даному разі – усього лиш москвинський цар), «хвойда Катерина», «мракобіс Валусев», «авантюрист Столипін». Особливо відзначився на цій ниві наш поважний автор історичних романів Юрій Мушкетик. Зокрема у статті «Історичні паралелі»³⁶ заходився вишукувати відповідності між епізодами далекого і не зовсім минулого. Наполеон Бонапарт... Адольф Шікльгрубєр... Йосип Джугашвілі... Велика французька революція... Велика Жовтнева... Паралелей між різними історичними звершеннями завжди можна віднайти до біса, інша річ, наскільки вони виглядатимуть не лише суттєвими, а й слухними.

Що єднає трьох названих особистостей? Усі були диктаторами. Та не всі однаковий слід лишили після себе, що в пам'яті, так би мовити, державній, що в народній. Різними й

³⁶ «ЛУ», №5(5738),8.02.2018р.

мотиви були в кожного для привласнення собі «безмежних владних повноважень».

Надто ж випадає із визначеної «трійці» **француз корсіканського походження**. Насамперед, віком (у 28 – консул Французької республіки, у 35³⁷ – імператор Франції). Посилаючи на вірну загибель сотні тисяч вояків, не відсиджувався, як Гітлер, у бункері чи Сталін – у Кремлі, а завжди сам виступав на чолі війська. Та, головню, багато положень із воістину реформаторських нововведень Наполеона й досі складають правову основу французької державності.

(Державності, держави! Навмисне акцентую на цих визначеннях, і далі побачите, чому).

Прошу вибачення у згаданого вельмишановного белетриста, але, віддаючи належне його традиційно змістовним публікаціям історичного спрямування, все ж одважуся назвати й те, що визначає їхній головний недолік: жоден із історичних екскурсів не має проєкції в українське сьогодення. Чим це пояснюється, поміркованою обережністю автора, чи його граничною залюбленістю, в «дела давно минувших дней», в даному разі не суть важливо. Головню, що задекларовані романістом **історичні паралелі** в однойменній статті аж просяться у день суцїй, проте він на це уваги не звертає. Хіба нинішня Україна не нагадує Францію напередодні 18 брюмера VIII року Республіки (9 листопада 1799 року за григоріанським літочисленням), коли Директорія (орган, який на той час себе геть скомпрометував) була усунута од влади? Чи не простежується паралель між нею – французькою Директорією кінця XVIII століття – й Директорією УНР 1918-1920 років (навіть кількісно вони були однаковими, по 5 чоловік у кожній), а надто українськими урядами зразка другого десятиріччя XXI століття? Остання паралель, як ніколи, на часі.

Проте автор статті про це не говорить. А шкода. Можна невтомно перераховувати (а то й оплакувати...) численні

³⁷ Гітлер став канцлером у 44 роки, а Сталін зосередив у своїх руках абсолютну владу у 46.

жертви Великої французької революції (зокрема Дантон, Робесп'єр, Марат, Сен-Жюст...) і таких же розмірів втрати Жовтневої (ті ж Кіров, Зінов'єв, Каменєв, Тухачевський, Єгоров, Блюхер...), можна навіть щедро продовжити обидва списки, та, як на мене, куди доцільніше назвати зараз бодай десяток-другий із сотень, сотень і сотень прізвищ наших добровольців, які у 2014-му зупинили московську агресію, а зараз... сидять за ґратами. У наших *рідних* в'язницях, звісно.

Чому вони там? Ні, в даному випадку постулат про «революцію, що поїдає своїх дітей» аж ніяк не клеїться, бо запроторила справжніх українських патріотів до буцегарні не вона. Не Революція Гідності, не ті, хто був рушійною силою праведного всенародного вибуху, а, хто нахабно пустив його по вигідному для нього напрямку і скористався його плодами. Хто нині просиджує штанці і в українському «конвенті», і в аналогічній «директорії», а також в інших, так званих державних структурах. Ми всі, оті, на щастя, поки що не жалюгідні залишки від колишніх 52 мільйонів, щоденно (й щогодинно!) відчуваємо на собі «життєдайний» вплив диявольських експериментів сучасних «жірондістів», «роялістів», «якобінців», «троцькістів» та «латифундістів», і зворушливе розпорядження «Ілліча» *«расстрелять всех до единого»*, вибачте, шановний, пане романісте, сьогодні уже якось *не зачінає*. Бо в повітрі над вулицями Грушевського та Інститутською ще не розвіялася луна від аналогічного *розпорядження*. П'ятий (!!!) рік витає над нашими головами ота зловісна команда, а ми й досі не спромоглися визначитися з **ТИМ**, хто ж її віддав. Ми не знаємо, звідки вона надійшла.

«Яа-а-а-ак? – чую обурливе. – Звісно, від *них*, з *того* боку, від *отих*, тричі проклятих *янучарів*, звідки ж іще!»

Та водночас... Усе частіше вчуваються голоси, що начебто від *нас*, із *нашого* боку...

Страшна, жахлива думка. Але вона теж має право на існування. Бо чого ж тоді так довго шукають винних у цьому нечуваному злодійстві!.. А можливо, через те й *не спішають знаходити*, щоб думку оту підступну посилювати? Щоб тінь

підозри падала *на всіх*. Таким чином, підводячи до цікавого-прецікавого резюме, що *всі вони однакові!* Окрім...

Отож. Он воно як повертається, коли не шукати паралелі між окремими рядками поживклих і давно перегорнутих сторінок, а вчитуватися у написане щойно. До того ж, – кров'ю!

Між тим, шановний романіст, мовби передбачаючи оці мої *несвогчасні кпини*, все ж таки наблизився й до сьогодення. Знайшлося у статті місце і для Хрущова, Брежнєва та Горбачова... Але... Знову – «трійця», і знову до сліз нерівнозначна за своїм, скажімо так, якісним складом! Ну гляньмо ж, нарешті, на нашого «волонтариста» неупередженим поглядом! Ну киньмо ж міряти його уламком аршина, який підсунули нам запопадливі московити! Ну нехай уже молоде покоління не знає, але ж ваше, пане авторе, та й моє, певною мірою, невже забуло, що саме за ініціативою «Микити» наприкінці 1953 року колгоспам списали заборгованість за всі минулі роки! Що селянам майже вдвічі знизили тоді податки. Що успішно здійснили колгоспну реформу (зокрема зменшено кількість чиновників з 250 тисяч до 100 тисяч). Що ліквідували незграбні МТС (машино-тракторні станції), а всю техніку передали колгоспам. Що з 1954 року почали експортувати зерно. Що валовий обсяг сільгоспродукції в СРСР упродовж 1953-1958 років зріс на 65%. Що селянам нарешті стали видавати паспорти. А ще ж славнозвісні «хрущовки», куди переселили мільйони людей із бараків, блискуче проведена грошова реформа 1961 року!.. Не зазнало дискримінаційного чару в ті часи й творче натхнення самого нашого романіста: повісті «Семен Палій» (1954) і «Вогні серед ночі» (1959), романи «Гайдамаки» (1959), «Серце і камінь» (1962), «Крапля крові» (1964) – для 25-35-річного автора вельми непогано. Надто коли додати, що за «Краплю крові» він отримав премію Миколи Островського, а загальний наклад тільки-но згаданих книжок склав мало не півмільйона примірників!

Список нинішніх же наших *досягнень* вище я вже озвучував..

Звісно, сама наша незалежність, вкупі із самостійністю, в жодному разі тут навіть розглядатися не може в ролі основоположної причини (нижче про це – детальніше). У тому розумінні, що всі наші втрати, власне, як і «набутки», не відносяться до типових і невід’ємних ознак незалежно-самостійного буття. Справжні джерела перманентних українських «негараздів» зовсім в іншому, і саме виявленням цих джерел, їхнім всебічним аналізом і варто б займатися. Знаходити паралелі між тим, що було колись і що спіткало нас зараз, а Діоклетіан³⁸ зі своєю капустою вже якимось «перетопчуться».

Чи таки ні? Чи сьогодні, коли країна перебуває у стані війни, коли 80 відсотків населення відтіснили за межу бідності, нам куди важливіше згадувати, що «в них негрів вішали», що півсторіччя тому у Франції та США з одного гектара збирали по 50-60 центнерів з гектара, тоді як у в СРСР аж по 10-12, аніж доскіпуватися, чому ж так сталося, що **вони** й зараз збирають по 50-60, а то й по 70 центнерів, а **ми** ніяк не можемо доплентатися навіть до 20-ти?

Так і хочеться, даруйте, вигукнути: нам би зараз когось на кшалт «корсіканського чудовиська»³⁹!.. Бо Верховна Рада працює у чверть сили, прокуратура лише декларує гучні «затримання» та «взяття» без жодних відповідних наслідків; суди зятято працюють у режимі виконання «державних замовлень»; гурт міністрів, знічев’я поймає **кабінетом**, ніяк не може визначитися з «пріоритетними напрямками», ну і, звісно ж, так далі, і таке інше...

І це тоді, коли «вона» дійсно «прекрасна, наша Україна», бо «вона наша земля» – тут я на всі триста згоден із автором історичних романів та статті «Історичні паралелі». Надто – з приводу того, що земля наша «полита потом і кров’ю...»

³⁸ Римський імператор, згаданий романістом у своїй статті.

³⁹ Так іменували Наполеона французькі газети, коли він утік з-під *почесного* ув’язнення на острові Ельби в Середземному морі і висадився на півдні Франції, збираючись виступати на Париж.

Проте вже не лише «*наших предків*», а й сучасників. І добряче полита. І **полиття** триває...

Чому? Ще раз обмовлюсь: незалежність тут ні до чого. Так, вона стала причиною, але тільки через посередництво замаскованої помсти за те, що ми згадали про своє право на самовизначення і зажадали самодостатності. Наприкінці серпня 1991 року на світовій мапі Україна дійсно стала, за висловом Володимира Маяковського, «географической новостью». Для всього співтовариства землян, та найперше – для північно-східного сусіди. Причому, «новостью» геть недоброю. Ми тоді не здогадувалися, що з перших днів після розпаду СРСР, у порівнянні з Московією, опинилися у різних суспільно-політичних координатах. Тоді як уже згаданим нашим сусідам, крокуючи шляхом цивілізаційних перетворень, випадає лише збуватися, позбавлятися соціалістичних «набутків», то нам, українцям, на додаток слід ще й будувати власну державу. Мимохідь? У жодному разі. Водночас! А може, навіть, із державою – з випередженням.

А як це робити, коли – ні досвіду, ні власних громадян, адже українці, звільнившись од совіцького ярма, де юре, лишаються стовідсотковими совіцькими громадянами де факто!

Наполеон Бонапарт, ставши консулом, а згодом імператором, творив нову Францію, а не державу. Держава уже була, до того ж глибиною в довжелезну вервечку століть поспіль. І Бонапарт був її громадянином. І всі французи залишалися громадянами. Франції, звісно. За будь-яких обставин.

У нас же зовсім інакше: немає ні держави (не слід плутати з країною⁴⁰), ні громадян. Громадян справжніх, повноцінних. Є лиш країна Україна, населена людьми, у своєму загалі, вельми недовершеного, ще як слід не сформованого національного змісту. І залишмо, врешті-решт, у спокої (я не кажу

⁴⁰ *Країна* – це певна територія, в межах чітко визначених кордонів, заселена відповідним етносом, а *державою* – апарат для здійснення керівництва країною. Важливо, що країна завжди асоціюється з величезними *масами*, а держава – зі зменькою амбітних особистостей.

«забудьмо»!) отой буханець хліба, котрий Ульянов-Ленін, отримавши від ходоків, *жертвно* наказав віддати в дитячий будинок⁴¹. Досить! Звісно, пікантний факт, але до яких пір ми самозабутньо жонглюватимемо запліснявілими історичними анекдотиками, зовсім не переймаючись як же нам бути і що робити сьогодні! Того й чекай, що праведний і нескінченний викривальний пафос, спрямований проти давно й усебічно викритих негідників ось-ось стане стрижнем нашої вдачі, підмінюючи енергію творення.

Даруйте за відступ, але, як на мене, тут він дуже до слова. Він мовби додаток до отих *блискучих завоювань* нашої культури, керованої куліняками-богуцькими-вовкунами-кириленками-нищуками та ін., про що я казав вище. Самі ж ініціатори *завоювань* належним чином досі не відзначені. Навпаки, майже всі обласагороджені медалями, орденами, преміями, званнями, а, головно, – достойними пенсіями (кому вже підійшов час). Бо служили (і служать) не країні, а державі. Держава ж, у свою, чергу, переслідуючи інтереси виключно тієї жменьки, яка її уособлює, не створювала умови для звитяжної діяльності. Нескінченна посадова чехарда, мета якої примусити власників високих крісел почуватися жалюгідними *времєниціками*, а не повноправними й повноцінними державними мужами, які за свої просування по службі неодмінно мають завдячувати *комусь*, а не всім *нам*, зводить всю державницьку діяльність на пси. Мало того, вона (ота чехарда) не дозволяє навіть стати до цієї діяльності. Все – груба імітація, дешева гра. Вдумаймося: не встиг щасливий *висуванець* сховати власне пальто у шафі щойно зайнятого *високого* кабінету, як лунає команда «пакувати валізи» й перебиратися на «інший рубіж». І це тоді, коли стільки може зробити лише одна небайдужа, сумлінна, духовно глибока людина, коли не чіпати її, не заважати їй...

⁴¹ Цей та інші, наведені тут *зворушливі* епізоди, згадані у статті «Історичні паралелі».

Приміром, той же Михайло Іванович Сікорський (1923-2011) – генеральний директор Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», справжній Герой України. Двадцятишестирічним молодиком прийшов у Переяславський краєзнавчий музей, що містився в невеличкому приміщенні. Згодом установа набула статусу державного історичного музею, далі – історико-культурного заповідника, який Михайло Іванович очолив 1979 року і керував ним упродовж 32 літ, до свого останнього дня. Завдяки його зусиллям, заповідник займає нині територію в 3005 гектарів, що перевищує Хортицю. Заповідник Сікорського це, увага, – 400 (чотириста!) різноманітних об'єктів, зокрема 24 (двадцять чотири!) тематичні музеї, де зосереджено 180 тисяч історичних і культурних пам'яток! Отож, є в нас ЛЮДИ, але *ходу* їм не дають. Принаймні, не заважають хіба що одиницям...

Доля іншого Українського Виконроба виявилася не такою прихильною. Звісно, історія не любить умовних способів (що було б, якби...), і все ж так кортить помріяти: якою була б сьогодні Україна, якби її культурою відали такі люди, як М.І.Сікорський (а вони ж є!), а державу – та хоча б уряд! – очолювали б такі, як Г.М.Кирпа. Не хочу зараз гадати, кого з політиків і на скільки широ Георгій Миколайович *підтримував*. Не беруся судити, чи завжди він був ретельним у поводженні з державними коштами. Навіть слухати не хочу про жорсткість, навіть жорстокість (!), про авторитаризм нашого колишнього головного залізничника – показна, облудна галантність нинішніх «державників», вкупі з гарантом, завела нас ондечки куди. Немає ані найменшого бажання зважувати чийсь «вади» й «переваги» і не тому, що язиками плескати ми навчилися, а через те, що, перелопативши все, що тільки можна було, про «зловживання», «махінації» і т.д. й т.ін. члена уряду Георгія Кирпи, я не знайшов нічого, за що можна було б ухопитися всерйоз. Добре сховані кінці? Погано шукав? Маю достатньо досвіду, щоб сказати: якби щось страшне дійсно було, неодмінно знайшов би. Не виявив би я, докопалися б інші. Доказів цього маємо скільки завгодно, варто, лишень, згадати

Лазаренка, Онищенко, ту ж *свору* Януковича. Після Георгія Кирпи лишилося головне: те, що він зробив для країни, упродовж лише трьох літ (2001-2004), коли обіймав посади спершу генерального директора Державної адміністрації залізничного транспорту, а потім міністра транспорту та зв'язку України!..

Збудовано пункт перестановки поїздів на європейські колеса на станції Ягодин (Волинь)...

Реконструйовано головний залізничний вокзал у Львові, відкрито приміський вокзал...

Замінено п'ять із шести начальників залізниць...

Зменшено частку згубних бартерних перевезень з 87% до 5%...

На третину зменшено заборгованість із зарплати залізничникам...

Збудовано Південний вокзал у Києві...

Пущено швидкісний потяг «Київ – Харків» та електрички підвищеного комфорту...

Відремонтовано за так званими європейськими зразками вокзали на ВСІХ залізничних станціях України...

Окрім того:

– відремонтовано ряд церков та храмів, а також закладів культури;

– збудовано автобан «Київ – Одеса»;

– розпочато будівництво мосту через Дніпро в Києві...

Скажіть, хто ще із членів уряду часів нашої незалежності зробив стільки ДЛЯ НАС УСІХ? Тож уміємо працювати! Але нам заважають. Не влаштовує могутня Україна із заможним людом ні підступних сусідів, ні вітчизняних зажерливих владоможців. Не потрібні пройдисвітам на високих посадах самовіддані люди. Якщо успішний міністр, заслужений працівник транспорту, кавалер ряду орденів, Герой України дійсно сам накладає на себе руки, то, звісно, що робить це він не з доброго життя. Зазвичай, для цього фабрикуються – методично формуються! – відповідні умови. У нас же режисерів таких ситуацій – через край. Невипадково рідні

Георгія Миколайовича після трагічної смерті глави сім'ї покинули Україну і впродовж п'яти років уникали зустрічей із журналістами.

Так званий перехідний період, що позначився розгулом охлократії, під маркою *демократизації суспільства*, розв'язав руки не лише спритникам усіх мастей, а й відвертим пройдисвітам, яких кишить у так званих коридорах влади. Чимало злочинів на їхньому рахунку, і те, що вони зробили з Карпатським лісом, я б назвав злочином проти самого Життя. Вдумаймося: у той час, коли наші сусіди – румуни, поляки, угорці – прирівнюють знищення окремого дерева до замаху на національну безпеку, коли у Швеції чи в тій же Німеччині, перш ніж зрубати якесь цінне дерево, збираються спеціальні комісії, які ПИТАЮТЬ ДОЗВОЛУ У НАСЕЛЕННЯ, у нас щороку безборонно нищаться мільйони і мільйони дерев, зокрема лише у Карпатському лісі. Без заповнення звільненого простору новими насадженнями. В одному тільки Міжгірському районі Закарпатської області обсяг так званих річних деревозаготівель зріс від 40 тисяч кубометрів до 100. Щороку лісовий покрив Карпат зменшується на 300 тисяч гектарів. І все – через байдужість самих українців. У країнах Євросоюзу, приєднатися до якого ми так нестямно прагнемо, бережуть свої ліси, воістину, як зіницю ока, раціональні європейці видають дотації фірмам, які вивозять деревину з України, а ми знавісніло рубаємо, рубаємо і рубаємо. Дійсно, гілку, на якій сидимо.

Між тим, рухаймося далі, дорогою наших *здобутків*. Обсяг експорту сільськогосподарської продукції за часів незалежності зріс у 4 рази, таким чином Україна з індустріальної країни перетворюється на аграрну: частка чужого сільськогосподарського продукту у нас сягає 14% (Білорусь – 7,8%, Польща – 2,8%, Чехія – 2,4%)... Як же так сталося, що наша «глибинка» конає? Під чийм же патронатом вершилися *реформаторські* процеси в *аграрному секторі* української економіки? На чолі...

...міністерства сільського господарства незалежної України з 24.08.91 по 8.12.92 перебував Олександр Ткаченко (так-так, саме той, що згодом блазнюватиме у ролі Голови Верховної Ради);

...міністерства сільського господарства і продовольства (8.12.92–23.04.98) – Юрій Карасик, Павло Гайдуцький, Анатолій Хорішко, Михайло Зубець, ще раз Юрій Карасик;

...міністерства агропромислової політики України (23.04.98–10.01.2000) – Борис Супіханов, Михайло Гладій;

...міністерства аграрної політики (10.01.2000–9.12.10) – Іван Кириленко, Сергій Рижук, Віктор Слаута, Олександр Баранівський, Юрій Мельник, Микола Присяжнюк;

...міністерства аграрної політики та продовольства (з 9.12.10 і поки що по сей день) знову Микола Присяжнюк, за ним Ігор Швайка, далі Олексій Павленко, а нині Тарас Кутувий.

Цитата: *«Гей творці олжаной історії!*

Нам приїлися ваші лекторії,

Світ закрили нам ваші пуза!..

Але правда жива ще, ворушиться!

Хлів смердючий вже хилиться, рушиться.

Вас отруїть народна сльоза».

Віктор Чабаненко

Звернули увагу: за 23 роки 5 разів мінялася вівіска відомства, а під нею з'являлися й зникали 16 керівників! Якщо взяти до уваги, що в середньому кожен, з дозволу сказати, міністр перебував на посаді (чи краще обіймав її?) 1,5 року (найбільше 4 роки, а найменше 9 місяців), то що він міг зробити за цей час для **реформування** найскладнішого, найпроблемнішого сектору нашої економіки? Хіба що – нагріти високе крісло й **ретельно-р-р-ретельно** вивчити **матеріально-фінансову складову**, ввіреного йому відомства. Й зекономити часинку, щоб, коли пролунає дзвоник, хутенько запакувати у валізу все, що заробив, і безкарно піти... у зв'язку з **переходом на іншу роботу**.

Куди? Приміром, той же пан-товариш 53-літній (на час звільнення з посади) Ткаченко Сашко майже 2 роки (1998–2000) в ролі голови Верховної Ради розважав українське, тоді ще як слід не замордоване, суспільство, балотувався у президенти, очолював Наглядову раду Тендерної палати України... 54-річний, (на час позбавлення посади) Присяжнюк Миколка керував «аграрним сектором економіки» найдовше – 13(!) днів не вистачило для 4 років. Заснував 27 (!) власних фірм-компаній – від *екзотичної* ООО «Принц» до *напівекзотичної* ЗАО «Юнкерс», а поміж ними – агрофірма «Березанська птахофабрика», ТД «Кварцит», СП «Церадон», ЗАО «Ракс», і так аж до самого «Благодійницького фонду Миколи Присяжнюка». В один із похмурих весняних днів 2014 року Миколка накивав п'ятками з рідної країни, дременував так, що й смуги від сліду не лишилося, тож і перебуває у міжнародному розшуку; 38-річний (на такий же час) Швайка Ігорок, залишивши міністерську посаду 26 листопада 2014 року і віддавши таким чином інтересам українського села цілих 9, довгих і виснажливих, місяців власного життя, пішов... у мери міста Харкова, а згодом у народні депутати. Проте ні туди, ані туди поки що не дійшов. (І слава Богу!).

Спитаєте, а решта знатних наших аграріїв, як?

По-різному. Формат цих нотаток не передбачає переказу біографії кожного, та коли вже спитали, згадаю навмання 77-річного (нинішній вік⁴²) Карасика Юрія. Покинувши крісло міністра вдруге (23.04.98), двічі побував у радниках прем'єр-міністра Пустовойтенка, за штатом і на громадських засадах. Паралельно і вельми успішно (не так, як на посаді керівника аграрного відомства!) займався власним бізнесом. 23 червня 2009 року, напередодні особистого 70-ліття, отримав із рук тодішнього гаранта Конституції Віктора Ющенка зірку Героя України. За що? *«За видатні особисті заслуги перед Українською державою у зміцненні потенціалу аграрного сектора економіки, розвиток соціальної сфери...»* та й узагалі за

⁴² Пишу ці рядки навесні 2017 року.

«...багаторічну самовіддану працю». Десь за таке ж саме 2003 року дісталоя панові Карасику ще й звання заслуженого працівника сільського господарства, а в 1993 й 2004 роках він ставав лауреатом Державної премії в галузі науки й техніки. Спитаєте, як таке може бути? А дуже просто! Хіба не бачите, як квітує українське село? Навіть серед зими наливаються черешні...

Ви думаєте, звідки понабиралися й для чого оті всілякі «атебе», «ашани», «амстори», «треші», «епіцентри» разом із мережею дрібних лавочок-крамничок? Для перекачування (особливо на першому етапі *капіталізації* українського суспільства) з далекого і не дуже *забугрів'я* в наші холодильники й на столи, зовні начебто вишуканих, але вкрай неякісних, нерідко навіть шкідливих продуктів харчування, починаючи безпосередньо з невідомо якої свіжості м'яса і продовжуючи до нескінченності, з дозволу сказати ковбасами, сирами, чудернацькими йогуртами-*могуртами*, чипсами-*мипсами*, спрайтами, кока-колами, сніккерсами, твіксами, а також хурмою, імбірром, авокадо, яблуками, грушами, виноградом... Про яку ще їхню свіжість-якість (серед зими!) можна вести мову, коли вони – аж із Єгипту, Азербайджану, Китаю, Туреччини, Іспанії, Аргентини, Перу, Еквадору, навіть аж із Південної Африки!..

Це, по-перше. По-друге, вони *Несезонні* і *НЕ*місцеві, а, як відомо, повноцінно та з користю для здоров'я споживаються і засвоюються лише продукти, вироблені із вирощених рослин та вигодованих тварин, які ростуть і живуть поруч із нами, на нашій рідній землі. Із овочів нашим батькам і взагалі нашим пращурам цілком вистачало на зиму картоплі, цибулі, часнику, капусти, гарбузів, буряків, моркви, квасолі, гороху... А ще – заквашені капуста, солодкий перець, помідори, огірки, кавуни, дикі груші!.. Все це – своє, рідне! – залюбки споживали наші предки, тому й росли здоровими, і жили довго. А яка б це була радісна сенсація, коли б наші підприємці взялилися використовувати шипшину, глід, лох (маслину), шовковицю, терен, дикі груші – в них стільки поживних речовин, жодній

заморській *вишуканості* не до снаги! Звісно, можна розпіарити, розрекламувати харчові *чесноти* будь-якого тропічного чи субтропічного екзоту, мовляв, і тому сприяє, і від того зцілює, – беріть, хапайте! – але цінність того, що зростає під нашим сонцем, – над усе, оскільки перевірена вона досвідом десятків і десятків поколінь наших попередників.

Є й по-третє. Звісно, вся ота *здалекузабугрівська* екзотика далеко не завжди і не повністю розкупується, але ж за неї заплачено! Не лише виробникам, а й постачальникам, і то ще невідомо, кому більше! Але не переймайтеся, панове споживачі, *реалізатори* у програвші не залишаться. Є чудова можливість, коли припече, попередити можливі збитки за рахунок підвищення цін на ті продукти, які розкупуються. І хто там у нас перевірятиме, на якій саме підставі оте, оте й оте учора коштувало стільки, а сьогодні на п'ять, десять, п'ятнадцять, а то й на всі п'ятдесят відсотків уже більше. Позаяк наш *пінл усе хаває*, то він усе й терпить. І, сам того не підозрюючи, чимдуж поспішить на виручку нерозважливому *бізнесюкові*.

Особисто я – людина нібито сучасна – ніколи не западаю ні на ківі, ні на памело, ні на манго, ні на пекінську капусту, ні на кокос, укупі навіть із ананасами або ж гранатами... Хіба що інколи надкусю банан, аби тут же надовго про нього забути. І поки що – тьху-тьху! – нічого. Принаймні, восьмий десяток літ розміняв. А оце якось глянув ув «АТБ» на помідори... Надворі – середина січня, а вони лежать на облавку, кожен розміром із кулак, і вилискують чимось незбагненим, червонястим і тривожним... Саме *червонястим*, а не червоним. О зимовій порі треба пити повноцінний томатний сік, заготовлений у вересні, тобто чотири місяці тому, а не труїти себе заморськими сурогатами, та ще й настояними на консервантах. Але де оті наші заводи, на яких той сік могли б виготовити? Вони знищені. Разом із птахофабриками, корівниками, м'ясокомбінатами, а загалом – колгоспами та радгоспами. Сади ж або занапашені, або вирубані впень. Бо треба ж було готувати ґрунт для *зростання* вітчизняних скоробагачків! То вони й *зросли*. На

безробітті, на занепащеному селі, а в цілому – на нашому тотальному збіднінні й упослідженості.

Таким чином, у суспільстві виник і почав стрімко міцніти потужний прошарок *реалізаторів-мінйял*, безвідповідальних численних *посередників* – замість сумлінних *виробників*; *гендлярів-торгашів* – замість *промисловців*, що ніяк не сприяє ні цивілізованості держави, ні її могутності. І відкидає нашу *неньку* в розряд країн, уже невідомо навіть якого світу. Маю достатньо знайомих із числа, як прийнято зараз, на український кшталт, величати, приватних підприємців, тож, бува, питаю: яким чином, друже, множиш свій капітал, на чому зростаєш? Зазвичай, чую невиразну, ухильну відповідь, бо якось наче не престижно казати про незнищенне «купи-продай». «Продай» – то відомо. А звідки ж воно береться, коли ми майже нічого суттєвого не виробляємо? Та нерідко чую і відверте «продаю дещо». Одне слово, процес варварського накопичення капіталу в руках небагатьох продовжується, не даючи змоги розгорнутися вітчизняному фермерському рухові.

Хіба нашим керманичам не зрозуміло, яку катастрофу для країни тягне за собою згортання власного виробництва та неприпустимий обсяг імпорту чужої продукції? Хіба не відають, що водночас із зростанням безробіття у суспільстві занепадає мораль, взагалі потерпає сам менталітет? А в підсумку – вироджується нація!

Власне, про що і в кого я питаю... Роблю оцю вставку тоді (11.01.18), як по каналу «ZIK» (з 20-ї по 21-у) зацькований квазіукраїнською владою, але ще не зломлений грузин Саакашвілі запально розповідає про карколомні фінансові *піруети* Гондареві та Порошенка – недавньої, з примхи диявольських обставин, голови Нацбанку та поки що чинного, з дозволу сказати, президента країни!!! – і волосся на голові стає дибки: **як же так можна! І скільки вже можна!!**

Агов, де ви, українські вашингтони, наполеони, ататюрки, махатми ганді, де голлі, аденауери, валенси?

Шелест вітру. Чи пак, купюр...

Тож повертаймося до села. До нашої упослідженої «глибинки»... Люди вчені й тямущі подекують, що його справжнє відродження почнеться лише після того, як ми змінимо адміністративно-територіальну карту України, бо її нинішній поділ на області, буцімто не відповідає новітнім економічним (звісно, ринковим!) принципам і вимогам. І – *викликаю!* Mapу нашої Батьківщини, яку маємо сьогодні, скроїли більшовики, спираючись виключно на суспільно-політичні чинники доби соціалізму, тож усе треба міняти.

Можливо, не мені судити. Ондечки Віктор Ющенко, либонь, значно обізнаніший із цього питання, бо в лютому 2005 року віце-прем'єр-міністром із питань адміністративно-територіальної реформи в уряді Юлії Тимошенко призначив Романа Безсмертного. Яскравий політик, котрий свої публічні виступи часто починає зі слів «*перед вами сидить* (стоїть, – *К.С.*) *людина, яка...*», і далі викладає аж ніяк не проблемні характеристики власної персони, охоче погодився. Навіть сказав, що давно мріє про такий напрямок роботи, мало того, підготував уже чимало гарних ідей із цього приводу.

Кількох місяців вистачило Романові Петровичу, щоб систематизувати й конкретизувати ті ідеї, й уже в липні намірився провести громадські слухання. Звісно, на пленері, та ще й у рідному райцентрі Макаровому на Київщині. Але нічого з того не вийшло. Ні зі слуханнями, ні з самою реформою. Селяни не зрозуміли реформатора й різко висловили своє невдоволення. Реформатор же, замість того, щоб розтлумачити людям усе як слід, щиро обурився. А невдовзі ще й образився. І так глибоко, що подав у відставку. Відставки Ющенко не прийняв, і *працював* пан Роман на благо українського села ще довгих кілька місяців, аж поки гарант не розігнав увесь уряд, очолюваний «газовою принцесою».

З тих пір ніхто в Україні адміністративно-територіальною реформою не займається. Хіба що якийсь із *яскравих політиків* поділиться з телеглядачами власною *глибокою стурбованістю* станом «аграрного сектору економіки» та видасть пригірщ дзвінкх сентенцій-рекомендацій. А загалом...

Між тим, реформи на селі *йдуть*. Здійснювалися і здійснюються! Як до Романа Безсмертного, так і після нього. Бо куди ж тоді поділися з багатьох сіл поштові відділення? Як воно так сталося, що зникли, нехай і крихітні, та все ж поліклініки (колись були в кожному селі, а зараз одна на 3-5 сіл!), замість яких – безпорадні ФАПи (*фельдшерсько- та ще й - акушерські пункти*)? Невже самі собою позачинялися магазини, зруйнувалися клуби, ні з того, ні з сього скоротилася мережа транспортних сполучень? А кампанія з *укрупнення* шкіл! А сухі водогони! Про стан доріг, про тотальну вирубку й випалення лісосмуг і дерев уздовж шляхів, зокрема тих, що з'єднують села, районні та обласні центри, згортання мережі дротяного радіо, так звані «всерніе отключенія» електроенергії вже й не кажу.

Гляньмо ж на підсумки *реформ* у «глибинці». На зорі незалежності кількість міського і сільського населення коливалася десь у межах 50 на 50, а нині городяни попереду – їх майже 70 відсотків. Чи виграло щось від цього місто? А-ні-чо-гі-сінь-ко. Хіба поповнило лави власних безробітних та потенційних правопорушників. А які преференції отримало від тієї міграції село, і казати зайве.

Та ще й живуть у селі менше, в середньому на 2,2 роки... Хіба не дивина? У загазованих, у засмогованих, містах, у людській колотнечі, за шаленого темпу буття, люди живуть довше, ніж на природі, на привіллі, на землі, де вирощується *чиста продукція*! Чому? Спитайте у соціологів, психологів, поцікавтеся в аналітиків. Заодно й у лікарів не забудьте спитати...

Цитата: *«Цвинтарем ілюзій бродить публіка,
кревного відцурена родства.*

*А земля ця... недолюблена, загублена, –
Хто обстоїть честь їй і права?!»*

Володимир Коломієць

До стану сучасного села сам факт спорудження мостів через Дніпро й Хортицю, в межах Запоріжжя, прямого стосунку не

має, зате характер процесу того спорудження з долею нашої «глибинки» пов'язаний найтіснішим чином. Як і *розгортання* реформ на селі, закладання першого каменя в будівництво мостів наприкінці 2004 року здійснювалося бучно. Проектна вартість робіт визначалася 1,8 мільярдами гривень. Роботи на об'єкті то припинялися, то продовжувалися упродовж цілого десятиріччя. Аж поки 2015 року все та ж вартість не сягнула 6 млрд. 600 тис. грн. «Проблемою мостів» тісно опікувалися: **Євген Карташов** (у різні роки голова Запорізької ОДА, тієї ж міськради міськради та нардеп), **Валерій Пустовойтенко** (будучи нардепом), **Віктор Ющенко** (президент, який під тиском захисників Хортиці обіцяв, разом із тодішнім міністром культури **Оксаною Білозір**, згорнути *шкідливе будівництво* зовсім, і 2005 року на кілька місяців роботи на спорудженні мостів таки були зупинені. Але уже восени, *внаслідок глибокого вивчення питання*, роботи відновилися); **Микола Азаров** (у різні роки віце-прем'єр-міністр та прем'єр-міністр), **Віктор Янукович** (у різні роки прем'єр-міністр і президент), **Олександр Сін** (голова Запорізької міськради), **Олександр Пеклушенко** (в різні роки нардеп і голова Запорізької ОДА), **Борис Петров** (голова Запорізької ОДА), **Олександр Вілкул** (у різні роки (віце-прем'єр-міністр та нардеп), **Олександр Сабашук** (нардеп), **Микола Фролов** (нардеп), **Костянтин Бриль** (голова Запорізької ОДА), **Володимир Гройсман** (прем'єр-міністр). Багато полум'яних слів мовлено всіма «мужами», зокрема **Янукович** обіцяв, що будівництво завершиться 2009 року; **Сін** – до 1.01.2013-го; **Вілкул** – 2014-го; нарешті **Гройсман** 12.10.2016 заявив, що готовими мости в Запоріжжі суспільство матиме за три роки, тобто наприкінці року 2019-го. Отож, включаймо лічильник⁴³...

А як із цим ділом виглядають справи, скажімо, у японців? Вікіпедія стверджує, що 4-кілометровий міст Акаші мешканці Країни Сонця, що сходить, зводили 10 років, а найдовший, 165-

⁴³ Коли писав оці рядки, було 18 листопада 2017 року, 17 година і 31 хвилина...

кілометровий⁴⁴, Даньян-Куньшаньський, міст у Китаї, за свідченням тієї ж Вікіпедії, збудували за... 2 роки.

Час підказує ще одну адресу: міст через Керченську протоку. Довжина 18,1 кілометра, висота конструкцій 80 метрів, шість смуг руху (чотири автомобільні і дві залізничні). Будувався міст 3 роки (2015–2018).

Звісно, можна сказати, темпи спорудження цього мосту всуціль зумовлені політичними обставинами, що то був свого роду *грандіозний піар*... Але хіба це щось міняє по суті? Хто нам, у розбудові нашої незалежної країни, заважає так *піаритися*?

Ми ж називаймо собі далі наші «здобутки»...

Отож...

Серед колишніх республік СРСР, упродовж останніх 25 літ, за розміром зарплати ми *дорухалися* (точніше, довели нас) до передостаннього місця, залишивши за собою лише Таджикистан...

Купівельна спроможність громадян зменшилася вдесятеро...

Кількість населення скоротилася на 13,1 відсотка ...

Лише за три роки режиму Януковича з країни таємно вивезено 147 мільярдів доларів, що дорівнює майже п'ятим (!) сьогоднішнім державним бюджетам...

Середній термін перебування на посаді кожного прем'єр-міністра скоротився до одного року, чого вистачає лише для того, щоб, зайнявши чергову посаду, підготуватися до переходу на *іншу роботу*...

З'явилися чиновники (державні службовці) з місячною зарплатою на рівні 100-200 тисяч гривень, тоді як більшість працюючих громадян отримують у середньому 3200 грн...

⁴⁴ До слова, довжина мостів у Запоріжжі (через Новий і Старий Дніпро), які нескінченно будуються, близько одного кілометра.

Чисельність пенсіонеряів 2016 року досягла 12, 2 мільйонів чоловік, тоді як працюючих громадян ледь нараховується 10 мільйонів...

Загальновідомий факт: після *розриву внутрісоюзних зв'язків*, попит на продукцію значно скоротився, відповідно й кількість виробників довелося зменшити. Що в результаті? Звісно, класичне безробіття. Але... Тоді як у розвинутих країнах воно виникає внаслідок модернізації виробництва, то в нас – шляхом повального скорочення робочих місць (щоб «ротів» було менше), та через огульне закриття підприємств.

Отож, кадри... Вони й сьогодні вирішують усе. Робітників, інженерів з техніками та дрібних службовців повиганяли на вулицю, лишили роботи селян, зате обслугу – чиновницьку бюджетну (!) рать – збільшили ледь не всемеро: з 60000 (станом на травень 1991 року) до 380000 (січень 2017-го). Тобто 170 громадян глибоко незалежної України утримують сьогодні 1 чиновника. Нам кажуть, що це оптимальне співвідношення, бо ондечки і в країнах Євросоюзу воно таке ж. Можливо, але дозвольте спитати, а які пенсії отримують непрацевдатні німці-голландці-англійці-іспанці-французи і так далі, і що платять у далекому *забугрів'ї* тим, хто працює?

Цитата. *«Мій аналіз показав, що зараз чисельність персоналу місцевої та центральної влади перевищує раціональний рівень у 2-3 рази».*

*Олександр Савченко
(«ЛУ», №10, 15.03.18)*

Збільшення чиновницької раті, окрім усього іншого, сталося ще й через впровадження всіляких нових *інституцій* у старі структури. Зокрема, повальне створення прес-центрів або ж *відділів зв'язків із громадськістю*. При Кабміні, Верховній Раді, при обласних та міських радах, у правоохоронних *органах* усіх напрямків і рівнів, на підприємствах, а також у численних *станціях, фондах, центрах та епіцентрах*... Це, либонь, щоб журналісти не турбували начальників, а за необхідною

інформацією зверталися у прес-центри. А там не лише можна отримати відповідь на *будь-яке* запитання, а й готовий текст для оприлюднення. Така собі превентивна заготовочка: не чекати, коли хтось про тебе скаже щось (далеко не завжди компліментарне), а самому про себе сказати. Звідси й достовірність інформації. Як із уст отих численних речників Міноборони, котрі невтомно передають нам вісті із *зони проведення антитерористичної операції*: капітани, майори, підполковники, навіть полковники. Здорові, дебели молодики й «дядьки» – саме таким і озвучувати з папірця фронтові зведення, а не сидіти в окопах.

А скільки обіцянок було!.. Які рішучі наміри озвучувалися!.. Арсеній Яценюк, ще в статусі прем'єра, встиг навіть не лише розпочати скорочення працівників держапарату, а й бадьоро відзвітувати про успіхи *першого етапу* вкрай необхідної кампанії. Оком не моргнувши, заявив, що до «мого приходу в Кабмін» у нас було 433269 чиновників, а вже на шостому місяці його прем'єрства ця цифра зменшилася до 380250. Недовірливі люди перерахували, й виявилось, що таки дійсно: славне військо українських держслужбовців зменшилося на 43019 багне..., даруйте, пер. Але! Зовсім не в результаті рішучих заходів Яценюківського уряду, а через втрату Криму й частини Донбасу. Реальні ж здобутки (вважатимемо пана Арсена) склали усього лиш 1 тисячу 626 скорочених осіб, що не дотягує навіть до половини процента від усієї кількості наших чиновників!

Цитата: «...Арсеній Яценюк, за твердженням професора Рудольфа Мірського⁴⁵, посідає четверте місце у списку 50 найвпливовіших євреїв України».

Василь Шніцер
(«СП», №33, 18.08.16)

⁴⁵ Викладач філософії та політології Національного університету «Львівська політехніка», президент Львівської обласної єврейської общини.

Як нові власники фабрик-заводів платять своїм робітникам, як вони піклуються про умови їхньої праці, водночас і про ту ж модернізацію виробництва, скажемо трохи пізніше, а зараз зупинімося і поміркуймо. Оті всі *приватизації, злиття-скорочення та закриття*, слід вважати, означали початок становлення в країні, скажімо так, капіталістичних – сиріч ринкових – відносин? Мабуть. Та чи не занадто рішуче все робилося? Оголосити з трибуни перехід *від старого до нового* неважко, а здійснити його? Нехай ми, довірливі й недосвідчені, багато чого *не наздоганяли*, але ж вони, учорашні комуністи-ленінці відали, що затівається! Бо політекономію з філософією знали добре. (І не лише їх). Чудово розуміли, що отой тип людини, який вони ж випестували упродовж семи десятків літ, не готовий ось так відразу адаптуватися до нових обставин. Та й самі вони керувати крупними підприємствами не вміли. Але ж узялися!!!

Ще про одне – детально⁴⁶. З розвитком приватного підприємництва, перед нашими новітніми *бізнесюками* виникла гостра необхідність в «рабочіх площадах» та офісах. Відтак спочатку звернули увагу на першоповерхові квартири у найбагатолюдніших місцях, і, наскільки мені відомо, особливих проблем у *бізнесюків* з їхніми мешканцями не виникало: відселення відбувалося без «шума і пилі». Невдовзі впали в око дитячі садочки. Тут уже заспішили назустріч *соіскателям* законно обрані «батьки» міст, містечок, селищ та навіть сіл – від стольного Києва і по всіх усюдах України. Не відаю, скільки квадратних метрів площі споруд, що колись належали малечі – нашому з вами майбутньому – продали без молотка власникам кав'ярень, перукарень, крамниць і крамничок, «центрів», «конторок», казіно, усіляких майстерень, банків і т.д., проте є

⁴⁶ Зупиняюсь саме на цьому факторі нашого *зростання*, після розмови про вузи-виші, бо, як на мене, освіта й піклування про нове покоління належать до основних чинників, без яких міцна держава й заможна країна неможливі. Звісно, є ще національна культура, медицина, боєздатна армія, але про все одразу не скажеш. Тож вихоплюю із потоку наших проблем наразі те, що можу.

ось яка статистика: станом на 1.1.91 у нас було 2,3 тисячі дитячих дошкільних закладів, а 2000 рік показав, що їх уже 1,2 тисячі, 2005-й – 1 тисячу 40... І так далі. В результаті, згодом дефіцит місць у дитсадках склав цифру в 547 тисяч. Тобто більше ніж півмільйона зовсім маленьких українців дорослі дядечки і тітоньки нахабно позбавили вкрай необхідної можливості вчасно продовжувати свій розвиток в умовах колективного спілкування з ровесниками.

Згодом, коли **бізнесюки** почали трансформуватися на **бізнесменів**, вони, за, гарячого сприяння усе тих же «батьків» міст, містечок, селищ і сіл, стали обзаводитися вже не колишніми дитсадками, а земельними ділянками у міських парках і скверах. Зводили все ті ж свої офіси та «злачніє места» не лише між деревами й кущами, а й замість них. Як гадаєте, скільки квадратних метрів життєдайних зелених куточків, які в засмогованих містах хоча б трохи полегшують животіння його мешканцям, канули в безвість? Близько 50 000 га (є свідчення, буцімто близько 100 тисяч). Тобто, знищено щонайменше понад двадцять Хортиць, п'ять Асканій Нових, або одну Біловезьку пушу.

А тепер питання: за що така жертва? В ім'я чого? Невже нам стало жити краще, комфортніше, зручніше, через те, що з усіх боків нас оточили громіздкими, але естетично холодними й архітектурно відверто потворними «ашанами», «villами», «епіцентрами», «сіті mallами», надто – *торговельно-розважальними центрами*? Зокрема, останніх в одному лиш моєму Запоріжжі – близько двох десятків. Навіщо стільки? Навіщо розумній і поки що здоровій людині вони взагалі? Хто їх відвідує і хто щедро надавав землю під їхнє спорудження? Хто там буває, сказати не можу, бо сам жодного разу туди навіть не заглядав, а от стосовно *землевідводу*... Як, хто дає *площадя*? Працівники рідної «мерії». Керовані законно обраними головами міських, селищних та сільських рад.

Власне, є в нашій проблемі і світлий промінчик. Позаяк усі шойно названі *об'єкти* зводилися із готових деталей напрочуд швидко, то маймо надію, що коли їхні власники потреби в них

більше не відчуватимуть (бо понаїдаються), об'єкти так же швидко й розберуть і приберуть (перевезуть в інше місце?) геть із наших очей. І самі *бізнесюки* зникнуть у невідомому напрямку, разом зі своїми, не завжди як слід задекларованими статками. От лише земля... Понівечена, зневажена... Вона лишиться. І на ній – *ми*. Як ота пушкінська бабусенція коло розбитого корита. Так бабусенція ж – через свою зажерливість, тобто сама винна... А *ми*?

Цитата: *«Ми, тільки ми самі цілком і повністю відповідаємо за все, що з нами діється – передовсім за те, що накладають нам ... Якщо вони **можуть** нам це накидати – горе нам, сліпоруким, які не хочуть нести відповідальності перед Богом і нацією абсолютно за все!»*

Так колись сказав розумний чоловік Лесь Танюк, А ви, шановні читачі, згодні з ним? Особисто я поки що утримуюся од відповіді, спробую озвучити її трохи нижче.

А поки що рухаймося далі. У середньому люди в Україні поступово починають жити довше, але темпи зростання тривалості життя у нас значно нижчі, ніж у колишніх сусідів по СРСР. Загалом за рівнем середньої тривалості життя своїх громадян Україна посідає 148 місце серед країн світу (усього 224 країни). Так, Росія після нас (153), але ж перед нами Грузія (91), Литва (113), Білорусь (139)...

За так званим *індексом щастя* у нас 123 місце в світі (Латвія – 68, Польща – 57, Чехія – 27)...

Печально? А вже як є. Головне, на чому маємо зосередити увагу: незалежність, як об'єктивний і невідпорний історичний факт, тут зовсім ні до чого. Це вони, *вчорашні*, запустили в суспільний обіг облудну тезу, буцімто в усіх українських бідах винна наша політична й економічна відокремленість, мовляв, он коли жили в сім'ї братніх народів, то все було гаразд, а стали до влади демократи... А де ви бачили при владі демократів? Повсюди – вони! Та їхні годованці. *Вони* й обікрали, знесли, зганьбили Україну, щоб підкреслено списати все на бідолашну

незалежність, котрої в абсолютному наповненні цього і слова, і суспільно-політичного фактору, ми ще й не нюхали.

Цитата: *«Народ – рушій двох революцій, Оранжевої та Гідності, не одержав від них ніяких благ. П'ять президентів Незалежності успішно творили клас багатих».*

*Віктор Костюченко
(«СП», №40, 5.10.17)*

Отож, як стартуєш, так і рухатимешся. *Благотворні* підвалини нашого розвитку, аж до нинішнього *розквіту*, були закладені під час *звитяжного правління* колишнього компартійного ідеолога. Зокрема, станом уже на липень 1994 року: валовий національний прибуток (у порівнянні з 1990-м) скоротився на 44%, обсяг промислової продукції на 41%, національний прибуток на 54%; 1993 року рівень інфляції став найвищим у світі, і близько 64 % громадян України вже тоді опинилися за межею бідності. Зате поруч із нами:

Рінат Ахметов (рівень статків 2 млрд.300 тис. дол.)...

Ігор Коломойський (1млрд. 300 тис. дол.)...

Геннадій Боголюбов (1 млрд. 300 тис. дол.)...

Віктор Пінчук (1 млрд. 200 тис. дол.)...

Юрій Косюк (1 млрд. дол.)...

Петро Порошенко (858 млн. дол.)...

Досить? Згоден. Скажу лиш, що їх у нас, отих, що *величаються* найзаможнішими громадянами уцент пограбованої (чи ще *недограбованої*?) України, ціла сотня. І додаю: ну нехай уже ті, що в списку передують Порошенку, як кажуть, чистої води *бізнесюки*, мовляв, *вознеслися* – так *вознеслися*, що з них візьмеш... А п'ятий український гарант! Як можна мати все те, що він має, у той час, коли народ тотально бідує! Може, для когось це пролунає занадто емоційно, наївно, та все ж скажу: Глава держави лише тоді може розраховувати на повагу як своїх сучасників, так і наступних поколінь, коли всі *принади* так званого перехідного періоду, що

триває уже другу чверть століття (!), відчуватиме не віртуально, а безпосередньо на власній шкурі. Нехай не повною мірою, як відчуваємо ми всі, а бодай частково. Принаймні, перебуваючи у першій десятці найбагатших людей, керувати геть зубожілою країною, це, м'яко кажучи, аморально.

Та хіба ж **вони** це розуміють?!

Сказав і відчув, що мушу назвати ще декого з них: стрівши знайомі прізвища, певен, що ви здогадаєтеся, для чого я це зробив. Отож, слідом за «шоколадним королем», з деяким відривом, «ідуть» Льоня Космос (сиріч Чорновецький, 680 млн. дол.), Сержожа Тігіпко (485 млн. дол.), Вадік Новинський (444 млн. дол.), Женя Черняк (298 млн. дол.), Митя Фірташ (251 млн. дол.), Сашко та Маринка Гереги (173 млн. дол.), Валера Хорошковський (137 млн. дол.), Славко Богуслаєв (137 млн. дол.),

Миколка Рудьковський (124 млн. дол.), Несторко Шуфрич (108 млн. дол.), Гриць та Ігорок Суркіси (76 млн. дол.), Міша Кіперман (61 млн. дол.), Гена Корбан (59 млн. дол.), Тарієл Васадзе (37 млн. дол.), Саша Онищенко (29 млн. дол.), а замикає Льоня Клімов (25 млн. дол.)

Здається, всі. І що ж це означає? А те, що...

...перше: коли взяти до уваги наш бюджет на 2017 рік, який склав 800 млрд. 26 млн. 255 тис. 8 грн., то виходить, що в середньому на кожного з щойно названих *хлопців* працює відповідно в середньому од 42 до 420 тисяч абсолютно пересічних співвітчизників;

...друге: цього разу (на цей же 2017-й) кошторис на утримання наших *державців* збільшено з 322 млн. 4 тис. до 746 млн. 7 тис. На 300 млн. (62%) зросли витрати на утримання *ребят* із Адміністрації Президента; нардепам додали до заробітку кожного по 20%. Звісно, не забули й про поліцію, про армію, а разом із ними і про вчителів (+23%), лікарів (+36%) та культпрацівників (+56%).

Ніяк не обійтися тут без смачної цитати...

Цитата: «Свобода, рівність і блядство! – такий парафраз охлократії. Естетика нуворишів. Диктат грошових мішків. Моральний ексгібіціогнізм придурків».

Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»

Так званий соціалістичний спосіб взаємин, що тривав упродовж 70 літ, вкупі з бурхливою добою становлення *ринкових стосунків*, яка стартувала наприкінці 1991 року та все ніяк не може фінішувати, відкинули Україну, як уже зазначалося, на 148 місце в світі за тривалістю життя її мешканців. Як сільських, так і міських – у середньому українці живуть 71,57 років. А як позначилися той же *спосіб* та ті ж *стосунки* на ситуації в колишніх наших братніх союзних республіках? Найвитривалішими виявилися естонці (86 місце, середня тривалість життя 76,47 років), за ними йдуть грузини (91 місце, 75,95 років), потім литовці (113 місце, 74,69 років), вірмени (121 місце, 74,37 років), латиші (123 місце, 74,23 роки), далі узбеки (128 місце, 73,55 років). Кращі справи, ніж у нас, у білорусів (139 місце, 72,48 років). Обігнали українців на 5 позицій і азербайджанці (143 місце, 72,20 років). А от Казахстан, Киргистан, Туркменистан і Таджикистан поділяють між собою відповідно 152, 155, 157 і 168 місця. В одному гурті з ними й Молдова – 154 місце, з середньою тривалістю людського життя 70,42 роки.

Що далі на Захід, у гущу Європи, то рівень життя вищий (за винятком Молдови). А відтак і люди в середньому живуть довше. Як там воно, у друзів із колишнього соціалістичного табору? Звісно, нас повсюдно випереджають. Зокрема, Польща перебуває на 71 місці (77,40 років), Угорщина на 94 (75,69), Румунія на 109 (74,92). Та найбільше вражає Куба: 59 місце (78,39 років), позиція, яка залишає далеко позаду Польщу, Словаччину, Сербію, Македонію, Боснію та Герцоговину, навіть казкові Мальдіви з Островами Кука! Здивовані? Ще б пак! Либонь, не знаємо правди про *жорстокий диктаторський*

режим *завісного* Фіделя... Чи то наслідок життєдайних подихів Карібського моря? Так ондечки, подекують, що й вітри Південно-Китайського та Корейського морів не менш цілющі... То чому ж мешканці Південної Кореї покидають цей світ, проживши в середньому 80,04 роки (39 місце), а їхні єдинокровні брати з Кореї Північної лише 70 (156 місце)?

Забавні цифри, цікавими питаннями віє од них. А є ж іще переможена у Другій світовій війні Німеччина, значній частині населення якої не вдалося уникнути мудроців марксистського вчення у реальному житті, а не лише на іспитах з політекономії; вона впевнено посідає 32 місце (80,57 літ). І коли вже пішла така розмова, то згадаймо, що найдовше люди живуть у Монако та в Японії, за якими відповідно перше (89,52 роки) і друге (84,74 роки) місця у нашому цьогочасному списку.

Сумно, з огляду на ці реалії... Чи усвідомлюємо, чого ми так мало живемо? Звісно, всі знали, що станом на квітень 1986 року в Україні діють 5 атомних електростанцій: Запорізька, Рівненська, Південно-Українська, Хмельницька та Чорнобильська... Але не відали, для чого їх стільки. Не підраховували, що нам, 52 мільйонам мешканцям *сонячної республіки*, для повноцінного життя такої кількості атомних реакторів не потрібно. З'ясувалося ж ось недавно. Стало відомо, що Південно-Українська, Хмельницька та Чорнобильська станції виробляли електроенергію виключно на експорт. Для процвітання європейських країн себто. За рахунок нашого здоров'я. І життя. Більше того, з'ясувалося, що в Україні, територія якої станом на 1.01.1991 року складала усього лиш 2,6 відсотка від усієї території СРСР, було розташовано 40 відсотків із усіх вітчизняних енергоблоків! Та й узагалі, із 90 відсотків електроенергії, що вироблялися в Україні, її мешканцям не діставалося й кіловата – все розподілялося між *братніми* республіками. А куди сьогодні йдуть вироблені у нас, проте не спожиті нами кіловати?

Ми знову, жертвуючи своїм здоров'ям, створюємо зручності для інших. Нічого, а-ні-чо-гі-сінь-ко не отримуючи взамін.

Цитата: *«Святі закони розтоптали,
Розпнули правду і Христа.
Де рута-м'ята проростала,
Тепер отрута пророста».*
Віктор Чабаненко

Побіжно...

У когортах президентських *ратників* ледь не кожен – яскрава особистість. Назвемо ж декого з найяскравіших, із отих, чий вплив на ситуацію в країні, через посади, які вони *обіймали*, виявився найпомітнішим і найвідчутнішим.

ТАБАЧНИК

Дмитро Володимирович

Народився 1963 року в Києві. (Батько Володимир Ігорович – єврейського походження). Закінчив істфак Київського держуніверситету. Працював копіювальником, реставратором Центрального державного архіву кіно-фото-документалістики України, молодшим науковим співробітником в Інституті історії Академії наук. Успішним стартовим майданчиком для кар'єрного зростання стала посада завідувача відділу Київського міськкому ЛКСМУ. Отож невдовзі...

...депутат Київради, затим старший консультант Секретаріату Верховної Ради України (1991-1992); керівник прес-центру Кабінету Міністрів; перший заступник голови Держкомітету у справах преси, видавництва, поліграфії та книжкової торгівлі.

1994 року очолив виборчий штаб кандидата у президенти Л.Кучми. Незважаючи на те, що в ході виборчої кампанії був заскочений на фальсифікації соціопитування, отримав посаду керівника Адміністрації Президента України – такої собі головної контори держави. У своїй діяльності дотримувався відверто проросійських орієнтирів, але 1996 року звільнений не

через це, а тому, що примудрився, без жодних на те підстав, зі старшого лейтенанта запасу стати спершу майором, а невдовзі полковником того ж запасу. Іншими словами, оскандалився чоловік на всю країну, але ненадовго. 1997 року Діма вже ходить у радниках Леоніда Кучми, згодом отримує мандат нардепа. 1999 року, допомігши своєму високопоставленому покровителеві удруге стати керівником країни, повернувся під купол Верховної Ради, щоб невдовзі на цілих три роки (2002-2005), уже в уряді *донецького парня* Вітька Януковича, зайняти посаду віце-прем'єр-міністра з гуманітарних питань.

17 липня 2004 року стало видатною датою не лише в біографії пана Дмитра та його урядового патрона, а й у житті всієї країни: віце-прем'єр-міністр Табачник, від імені прем'єр-міністра Януковича, подарував Національному музею історії України раритетні листи Михайла Грушевського. Звідки взялися? Старший лейтенант Збройних Сил України в запасі охоче пояснив, що пан *професор* купив їх у когось за власні скромні добові, перебуваючи у закордонному службовому відрядженні. Але... Майже одночасно з'ясувалося, що ті листи напередодні, невідомо яким чином зникли із фондів Львівського державного архіву, куди їх негайно повернули. (Не забули, що Дмитрик колись працював архівним копіювальником та реставратором?)

Ніхто не забутий і ніщо не забуте, а тому 2005 року пан Табачник залишає посаду віце-прем'єр-міністра. Але виключно – через зміну всього складу Уряду. Проте на вільних хлібах часу не гає, а терпляче відсиджує його під рятівним куполом усе тієї ж Верховної Ради. Сидів, аж поки Янукович, удруге очоливши уряд, забрав його до себе на ще не охололе, після Діминої ж присутності, крісельце віце-прем'єра.

Цінний кадр, экс-лжеполковник запасу. В Україні такі на дорозі не валяються і від сорому очі долу не опускають. Відтак, зміцнивши свій, виключно менеджерський, досвід на посаді віце-прем'єра, Дмитро у березні 2010 року – уже в уряді Азарова. Цього разу в ролі міністра освіти, науки, молоді та спорту. Але не самопливом туди потрапив, а через гарячі

рекомендації экс-президента Кучми (раз), митрополита УПЦ Московського Патріархату Володимира (два), нарешті... впливових державників із самої Москви (три)! Слід віддати належне Дмитру Володимировичу: працюючи, на *високій державній посаді*, своїх *рекомендаторів* він не забував ні на секунду. Особливо ж пам'ятав їхні настанови, інакше не розпорядився б масово закривати школи у так званих неперспективних селах. Узагалі Табачниківські реформи, одна дивовижніша другої, шокували, через що освітянські науковці глибоко обурювалися, вчителі у школах та викладачі у вузах просто стогнали, а студенти бурхливо протестували. Під єдиним гаслом: «Табачник, пішов геть!» Дійшло до того, що Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Волинська обласні та Сумська міська ради прийняли ухвалу з вимогою відставки винахідливого архівного реставратора, енергійного *комсомоліста*, виборчого *штабіста*, президентського *радника-порадника* і т.д., й т.ін.

Потужною була протестна акція. І не лише кількістю учасників, а й глибиною своєї суті. Та переконливішими виявилися голоси *окремих* ректорів харківських і київських вузів, отож ДВТ залишався в Українському Уряді аж до Революції Гідності. І це в той час, коли Табачника на посаді міністра освіти України авторитетні українці переконливо називали «українофобом» (Дмитро Павличко) і «ксенофобом» (Іван Дзюба, Євген Свєрстюк). І це тоді, коли в цивілізованій країні для негайної відставки урядовця вистачило б його однієї, нелояльної, стосовно своїх співвітчизників та історії рідної країни, заяви. А скільки їх було у *глибокодумного* Дмитра! Зокрема, одкровення, що в Бабиному Яру есесівські ейнзатцкоманди нікого не розстрілювали, бо займалася цим українська поліція або ж невизнання Голодомору геноцидом проти українського народу.

Упродовж майже 15-річного перебування на *государевой службі* Табачнику Дімі вдалося *сколотити* чи не найбільшу, для чиновників його рівня, колекцію нагород. Зокрема 7 медалей, 3 ордени, Почесну Грамоту Кабміну, звання лауреата

Державної премії в галузі науки й техніки та заслуженого діяча в тій же галузі від рідної і незрадливої держави; орден Святого Рівноапостольного Володимира I ступеня від Української Православної Церкви Московського Патріархату, а також ордени від Іспанії, Італійської Республіки, Ватикану, Федеративної Республіки Бразилії, Аргентинської Республіки, Республіки Чилі, Португальської Республіки, Королівства Бельгії – всього майже два десятки країн.

Де зараз Табачник Д.В.? Одні кажуть, що в Ізраїлі, інші, буцімто в Москві.

Цитата: *«Реформи в Україні гальмуються не в останню чергу і тому, що філософи не пояснили суспільству й зокрема політичній еліті, що будь-які зміни мають починатися з морального й духовного очищення, яке має передувати економічним, політичним і правовим реформам. Відмова філософів від ієрархічного розуміння людської сутності дорого коштують самим філософам: вони втратили носіїв істини, духовних та інтелектуальних лідерів».*

*Степан Волковецький,
Володимир Сабадуха
(«СП», №10, 9.03.17)*

МЕДВЕДЧУК

Віктор Володимирович

Народився 1954 року в Красноярському краї (РРФСР), де відбував покарання (8 років ув'язнення і 4 роки заслання) його батько Володимир Нестерович за співробітництво з німецькою окупаційною владою (як сказано в

російськомовному варіанті «Вікіпедии», *«чтобы заработать на жизнь»*). *«Зарабативал»* же Володько *«на жизнь»* у відомстві, яке займалося постачанням трудових ресурсів

(молодих українських дівчат і парубків) до гітлерівської Німеччини.

1960 року сім'я Медведчуків повернулася на Житомирщину.

Віктор мріяв про роботу в правоохоронних органах, але до Вищої школи міліції, через батькові *заслуги* перед Батьківщиною, його не прийняли. Не пройшов він за конкурсом і на юридичний факультет Київського державного університету, куди склав екзамени улітку 1972 року. Але вже дець за місяць на ім'я ректора надійшов відповідний лист із Міністерства вищої та спеціальної освіти України, і Медведчука-молодшого до вузу зарахували. Чим зумовлена така увага з боку керівництва головного освітнього відомства Радянської України?

Непросте запитання...

Навчаючись у КДУ, Віктор очолював комсомольський оперативний загін добровільної народної дружини Ленінського райкому комсомолу міста Києва. Під час одного з чергувань, якраз на річницю (1973) Жовтневої революції, троє бравих оперативників, у тому числі й командир загону, побили неповнолітнього. За це Віктор Медведчук, рішенням Ленінського районного суду від 25.04.74, отримав 2 роки ув'язнення, і хоча під варту був узятий уже в залі суду, за ґрати не потрапив. Бо втрутилася судова колегія з кримінальних справ Київського міського суду, і на підставі блискучих характеристик Медведчука В.В. і як студента, і як оперативника, вирок районного суду було скасовано. Справу повернули на повторний розгляд, у світлі якого Медведчука со товарищі до кримінальної відповідальності вже не притягали. Проте з вузом довелося розпрощатися. Щоправда, термін вимушеного розлучення тривав недовго: 24.06.75 року ректор КДУ своїм наказом позбавив Медведчука В.В. звання студента, але вже другим наказом, від 20.05 року 76-го, змушений був те звання нерозважному хлопцеві повернути. Чому? Бо **надійшло відповідне розпорядження з Міністерства вищої та спеціальної середньої освіти, але тепер уже не УРСР, а самого СРСР!** Злі язики подекують, що сталося так через те, що Медведчук В.В. не лише жадібно гриз граніт науки та

керував комсомольським оперативним загonom, а й активно співробітничав із КДБ. Зокрема, у геть незалежній «Вікіпедії» так і написано: «*Від середини 1970 років – співробітник КДБ СРСР*». «Від» – зрозуміло, а «до» якого терміну, не сказано. Тож, слід вважати, що Віктор Володимирович продовжує перебувати на *таємній службі*? Але ж есересеру вже давно нема! А КДБ? До речі, у «Вікіпедии» про *сотруднічество* з КГБ – ні слова⁴⁷.

Отримавши диплом юриста, В.Медведчук якийсь час займався адвокатською практикою. Зокрема випала доля захищати в суді письменників-дисидентів Юрія Литвина, Василя Стуса, *просто дисидента* Миколу Кунцевича, а також директора Чорнобильської АЕС Віктора Брюханова. Саме – «захищати»! Бо всі, геть усі «підзахисні» потрапили за ґрати, а Литвин зі Стусом навіть на волю не повернулися...

Активно займався Віктор адвокатською практикою за радянської доби, так би мовити взагалі, а з настанням незалежності, переважно «при Президентові України». Паралельно (а то й *перпендикулярно*) депутатствував, тривалий час очолював Соціал-демократичну партію України (об'єднану), і де б не був, чим би не займався, усі свої сили віддавав *розбудові незалежної України*. Особливо під час перебування на посаді першого заступника голови Верховної Ради (2000-2001), а надто, керуючи (2002-2005) Адміністрацією президента Кучми (за що удостоївся неофіційного звання «сірого кардинала»). Широко демонстрував нерозривний зв'язок між думкою і словом, між словом і ділом. Подумав якось наодинці із самим собою, що з усіх православних конфесій в Україні єдино законною та канонічною є лише УПЦ Московського Патріархату, і заявив про це на увесь світ. А заявивши, робив усе, щоб саме так воно й стало в дійсності. Не бачив України поза межами Митного союзу з Росією, гучно заявляв про це, де

⁴⁷ Нічого не сказано у «Вікіпедии» також про судимість самого Віктора Володимировича за студентства. Взагалі російськомовний варіант біографії Медведчука дещо різниться од виконаного державною мовою. І не лише відсутністю збігу деяких фактів, а й самою тональністю тексту.

тільки міг і вчиняв так, щоб *злитися* з північно-східним сусідою, паралельно залучаючи для цього шалені кошти. Ряд висловлювань Віктора Володимировича стосовно славного минулого рідної країни та її світлого майбутнього, взагалі досягли рівня яскравих афоризмів. Зокрема: «Я вважаю, що реабілітація УПА не повинна складатися. Ніколи воїни УПА не повинні бути прирівнені до ветеранів». «Ни разу я як політик вступив в НАТО не підтримував. Виступав за співпрацю з НАТО і виступаю сьогодні, але не за реальне отримання членства». «Права україномовного населення захищені, так як українська мова є державною. Росськомовне населення треба захищати, так як в країні відбувається дискримінація російської мови».

На тлі цих та інших одкровень заява Медведчука, буцімто Дмитро Корчинський є істинним борцем за свободу і демократію в Україні, а також незаконна приватизація Віктором Володимировичем дачних будинків під номерами 15 і 38 у Пущі-Водиці, – дріб'язок. Адже, звісно, що не через подібні подвиги до списку осіб, політика яких спрямована на підірвання демократичних процесів, загрожує миру, безпеці стабільності, суверенітету й територіальній цілісності, уряд США вніс і Медведчука В.В., оголосивши його персоною нон грата. За що ж тоді? Про це відає Порошенко П.О., доручивши «опитному юристу Медведчуку», займатися врегулюванням «донбаського конфлікту» та ще й під егідою колишнього патрона Віктора Володимировича – Леоніда Кучми.

З нагородами у Медведчука наче негусто: заслужений юрист України, орден князя Ярослава Мудрого V ступеня, два *забугрівських* орденів, зате повний кавалер ордену «За заслуги».

Цитата: *«Суспільству сьогодні не вистачає особистостей, які спонукаються інтересами суспільства...»*

*Степан Волковецький, Володимир Сабадуха
(«СП», №10, 9.03.17)*

ГОНТАРЄВА

Валерія Олексіївна

Народилася 1964 року у Дніпропетровську. Де мешкала й чим займалася до закінчення Київського політехнічного інституту (факультет приладобудування), невідомо.

Різні джерела повідомляють, що в дівочтві вона була або ж Томашевською, або ж Сатановською, а до фінансів, кажуть, долучилася, працюючи бухгалтером на Чорнобильській АЕС (звідси – статус ліквідатора аварії).

1993 рік – економіст (вчорашній приладобудівник-бухгалтер!..) Української міжбанківської валютної біржі. Як це могло статися, хтозна, але **відомо**, що **відповідний** диплом Валерія отримала лише 1997 року, закінчивши Київський національний економічний університет. Знаменно, що за рік до закінчення, тобто ще студенткою, Валерія опиняється серед членів правління українського дочірнього фінзакладу АКБ «Сосьєте Женераль Україна»! Згодом, після роботи в банку «ІНГ Банк Україна», – посада керівника фінансової групи ІСУ.

У біографії пані Валерії все цікаве, а щойно озвучене – насамперед. Бо, по-перше, це вже 2006 рік, що, порівняно не так уже й далеко від Євромайдану, а, по-друге, саме, перебуваючи в ІСУ, Гонтарєва тісно співробітничала із заступником керівника «ВТБ Банку» (другий за потужністю банк Московії) Юрієм Соловйовим. Не припинялося це співробітництво упритул до червня 2014 року, тобто до призначення В.Гонтарєвої головою Національного банку України. Легалізувався ж цей факт лише року 2016-го, у зв'язку з «панамським офшорним скандалом»...

Гадаю, всю цю *стратегію* нав'язаного нам головного банкіра (призначена 19.06.14) розтлумачувати немає сенсу, а от бодай дещо з того, чим заповнена біографія Валерії Олексіївни між отриманням нею диплому економіста й поданням заяви про звільнення з посади голови НБУ, згадати вкрай необхідно. Бо маємо справу з людиною, якій п'ятий гарант Української Конституції – ні мало, ні багато – свого часу довірив долю всіх українських грошей. З якою метою? Звісно, задля їхнього примноження й нашого загального процвітання. Отож...

...Соловійов – Соловійовим, а раніше був Порошенко. Звісно, отой, що Петро Олексійович. Саме йому стала сприяти Валерія Гонтарева ще в далеких 90-х, тільки-но почала обертатися в ділових колах. Насамперед Валерія Олексіївна взяла під опіку банк «Мрія», що належав Петру Олексійовичу, посприяла виведенню його «в люди», аж поки 2006 року Порошенко продав його банку «ВТБ». Тоді 41-річний олігарх-початківець ще не мітив ув українські гаранті, він самозабутньо розвивав власну бізнесову справу, а тому, за свідченням багатьох експертів ретельно дбав про те, як «уникнути податків». І тут нагодилися Гонтарева. Схему пані Валерія розробила просту: свою продукцію корпорація «Рошен» реалізовувала через фірму «Рошен-Трейд», яка, звісно, теж належала Петру Олексійовичу, суми, виплачені за послуги, додавалися до загальної вартості товару, що експортувався, а обсяги ПДВ компенсувалися за рахунок грошей із державного бюджету. Тобто за рахунок наших із вами копійок та гривень, бідолашні ви мої співвітчизники. Хвацько, еге ж?

Власне, це я доволі спрощено подаю одну з деталей механізму олігархічного становлення. Серед тих *детальок* ще фірма «Рошен-Прикарпаття», такий собі комісіонер, ну і, звісно ж, липові документи обробок, на підставі яких грішми із держбюджету компенсувалися гігантські суми ПДВ кондитерської корпорації «Рошен»; підроблені податкові накладні; маніпуляції з цінними паперами, а також із самими цінами, нічим не підтверджених фінансових потоків. А ще ж і прискіпливий контроль за здійсненням фіктивних обробок між

ФПГ «Рошен»-«Богдан»-«Іста» та ПП «Агроенергоінвест», ПП «Компанія «Укрбізнес», ПП «Тамак» й багатьма-багатьма іншими *конверторами*. І все це – Гондарева Валерія, жінка (за думкою знавців) яскраво вираженої сексапільної зовнішності, яка палить та ще й, подекують, буцімто тату має на плечі. Нехай? Звісно! То, як кажуть, її суто особиста справа. Але дуже вже характеризує все це людину. Вкупі із зачіскою, яку неможливо навіть уявити на голові високопосадовця жіночої статі в будь-якій цивілізованій країні.

Паралельно – історія з облігаціями для Януковича, що посприяло вчасному виведенню величезних сум четвертого гаранта в офшори. Кажуть, перед цим (2012) Янукович поклопотався порятувати Гондареву од в'язниці за її фінансові витівки, тож як за таке не віддячити! А вже за підсумками лише того, що ми тільки-но згадали, як не призначити таку спритну й самовіддану фінанс-леді на посаду керівника головного грошового відомства держави – Національного банку України! Надто, беручи до уваги, що удосконалення фінансових здібностей призначениці відбувалося в тісному спілкуванні з такими геніями українського бізнесу як Курченко, Арбузов, Фірташ, Колобов, Кононенко, Клименко, Лагун, Мартиненко, Шуфрич, Ключев, Колесников і *прочая, і прочая...*

«Інавгурація» супербанкiрші відбулася під куполом Верховної Ради 19 червня незабутнього 2014-го, за 11 днів після «коронації» п'ятого Президента України. Народні обранці дружно (349 мандатів) проголосували «за», порушивши таким чином Закон «Про НБУ», який дозволяє призначити головою Нацбанку України лише того, хто має більше 10 років перебування на відповідальних посадах фінансового змісту (у Гондареві В.О. станом на 19.06.14 нашкрібалось 9,8 років).

Але то – дрібниці. Розчулений, нещодавно спечений гарант вручив тоді, не менш розчулений, ось щойно охрещеній головній банкiрші країни оберемок троянд. Ніби зумисне – білих (!), щоб на їхньому сліпучому тлі чітко почало вияскравлюватися усе тьмяне, похмуре, а то й відверто темне, що чекало нашу бідолашну країну уже ледь не наступного дня.

Петро Олексійович дуже поспішав, бо, як ніхто, знає: грошки чекати не вміють.

Згадаймо: за 1 долар давали тоді 11,8 гривні. Та в серпні того ж 2014-го за нього вже вимагали 15 гривень, і, судячи з усього, «котилося» б воно стрімко й далі, якби не парламентські вибори. Либонь, із головної контори *гаранта* надійшов наказ «стоп», Гонтарєва з командою слухняно «вирівняли» гривню на позначці «13», потримали її до тих пір, поки укомплектовували новий склад Верховної Ради, а як укомплектували – відпустили. Миттєво стало 15,8 гривні за долар. У жовтні, звісно, за активного сприяння НБУ, ми продали третину свого золотовалютного запасу, але ні гривню, ні нас, рядових законослухняних громадян України, це не врятувало. Курс рідної валюти «піднімався» далі: 16, 18, 20, аж поки настала «чорна п'ятниця» 6 січня 2015 року, коли «зростання» зупинилося на позначці 23,5, за кілька днів – 30, а в міжбанківській системі навіть 33 гривні за долар.

У квітні діло повернулося до 22 гривень за 1 «зелений», але девальваційну тенденцію це не зламало. Через що сьогодні⁴⁸ маємо співвідношення 27 до 1.

Це – стиль роботи нової (на той час) голови НБУ, яка на початку жовтня 2015 року розпорядилася вільно визначати курс валют на підставі міжбанківського котування.

Одне слово, упродовж 2015-2016 років девальвація гривні склала 63 відсотки. Питаєте, що це означає? А те, що той, хто завчасно купив долар, а тепер його продав, збільшив свої прибутки на 63 відсотки. Спекуляція? Чистісінької води. Й умови для неї створив Національний банк України.

Оговталася після всього Валерія Олексіївна, втихомирилася? Як би ж – вона лише «вошла во вкус». Через що весь період її перебування в ролі керівниці НБУ позначився перманентними скандалами, один крутіший другого: махінації з готівкою та з конвертацією валют, сприяння російським банкам (в умовах війни з Московією!), славнозвісні «відкати»... Та,

⁴⁸ Вичитую ці рядки 1 грудня 2017 року.

мабуть, найбільших успіхів досягла Валерія Олексіївна у сприянні занепаду банків, зокрема таких як «Дельта Банк», «Фінанси і кредит», «Хрещатик», «Михайлівський». Експерти майже всіх напрямків, у тому числі й авторитетні політики, зокрема Юлія Тимошенко й Валентин Наливайченко, говорили, що НБУ очолює *не та* людина, голова Асоціації українських банків Олександр Сугоняко заявив навіть, що «НБУ є ініціатором економічних ризиків та біди для України», у Верховній Раді не раз лунали голоси про необхідність звільнення банкірші №1, гарант, либонь, чув усе це, значить, слухав, але, як кажуть, заходів не вживав. Не подвигнув до дій Петра Олексійовича навіть рейтинг очолюваного Гонтаревією НБУ, визначений 2016 року в Давосі: 140, останнє місце у світі. Суспільний рейтинг самої пані Валерії в рідній країні (83,5 відсотка респондентів висловили недовіру очільниці головної фінансової установи країни) теж лишився без уваги. Мабуть, то «ще був не час», пані Валерія була ще потрібною там, де пан Петро її прилаштував, аж ось...

...10 квітня 2017 року Гонтарєва В.О. написала заяву про звільнення з 10 травня. Сама, чисто, так би мовити, за власним бажанням, чи *хтось* наказав? Але ж заяву її начебто президент не підписав. Принаймні, замість Гонтарєві лишився в.о. А Валерія Олексіївна уже п'ять місяців поспіль перебуває не то у відпустці, не то...

Цитата: *«Банківська система багато втратила з причини широкого доступу в Україну іноземних банків».*

*Володимир Матвієнко
(«СП», №12, 23.03.17)*

Про нашу славу фінанс-леді міг би розповідати довго, але не буду, позаяк неприємна це річ. Скажу лиш, що за труди праведні Валерія Олексіївна минулоріч (2016) отримала від держави 1,7 млн.грн., задекларувала за той же рік 1,8 млн., але вже дол. та ще 62 тис. грн. Має у стольному Києві квартиру обсягом 106 кв. м., земельну діляночку розміром 900 кв. м.,

садову хатинку площею 250 кв. м., два автомобілі Porsche (ледь не *Порошенко...*) Panamera 2012 року випуску, вартістю 919 тис. грн. та Porsche Cayene 2013 року випуску за 857 тис. грн. Також є в пані Валерії законний чоловік Олег і два сини, один із яких, 26-річний Антон, любить купатися з такими як він дівчатками й хлопчиками в басейні, наповненому вином (див. відповідний знімок, який Антоша дбайливо викладав у соцмережі).

Із нагород – одна лиш Почесна Грамота та медалька Кабінету Міністрів. Добре, що нагороджувачі не забули письмово вказати, буцімто кабмінівська *цяцька* – «за особистий внесок у розвиток фондового ринку України і високий професіоналізм». Як бачите, без непотрібних уточнень та конкретностей...

* * *

Втомилися? Тож перепочиньмо. Зараз – про зовсім інших людей. Скажу відверто: готуючи їхні біографічні довідки, особисто я ніби отримував моральну компенсацію за отой бруд, за все сміття, за відверте лайно, які, зціпивши зуби, пропустив крізь своє серце, упорядковуючи весь матеріал, аж поки дістався цих світлих і величних постатей...

Подолинський Сергій Андрійович

Народився 31 липня 1850 року в селі Ярославці Звенигородського повіту на Київщині (нині – Шполянський район Черкащини) в сім'ї не лише заможних (батько Сергія був поміщиком, писав непогані вірші), а й освічених людей⁴⁹.

⁴⁹ За свідченнями із книжки Віктора Лупейка (1928-2010) «Витязі української духовності», Київ, видавництво імені Олени Теліги, 2009, 512 сторінок.

Мешкали Подолинські переважно в Києві, епізодично навідуючись до Ярославки. Малий Сергійко освіту отримав удома, згодом навчався на природничому факультеті Київського університету. Відвідував гурток політичної економії, захоплювався лібералізмом.

У пошуках істини на ґрунті прогресивних ідей, виїхав до Швейцарії. Студював Маркса, Енгельса, Прудона, Сміта, Лассаля, Мауера, Бакуніна, Кене, Чернишевського, Добролюбова... Після зустрічі 1872 року з Карлом Марксом на квартирі у Фрідріха Енгельса в Лондоні та участі в 5-му Конгресі Інтенаціоналу (Гаага), зазнав на собі впливу соціалістичних ідей. Саме через це тоді ж задумав створити всеслов'янський соціалістичний центр, спираючись на українську молодіжну групу «Січ», що кволенько діяла у Відні. Але з того нічого не вийшло, і Сергій вирушив «у народ».

Повернувшись до рідної Ярославки, одразу взявся працювати лікарем. Щомісяця приймав до півтисячі пацієнтів, а вільний час віддавав пропагандистсько-просвітницькій діяльності: читав книжки для молоді, проводив бесіди, писав статті та брошури соціалістичного спрямування.

26 червня 1876 року у Бреславському університеті (тоді то була територія Німеччини, а нині – Чехії) блискуче захистив докторську дисертацію з проблеми розщеплення білків.

Упродовж 1876-1877 років мешкає в Києві, час від часу відвідує рідну Ярославку. Виступає з лекціями, друкує статті в наукових часописах. Згодом – мешкання в Монпельє (Франція), Женеві, Києві. Активна участь Сергія Андрійовича у створенні програми української соціалістичної партії, а також його статті «Як наша земля стала не нашою», «Ремесла і фабрики в Україні», велика праця «Про багатство і бідність», а надто книжка «Парова машина. Казка» зробили ім'я Подолинського знаним в усій освіченій Європі. Що далі, то все більше молодий учений наголошує на провідній ролі парової машини в процесі розвитку капіталістичних відносин узагалі та в Україні зокрема. Паралельно розтлумачує, що таке додаткова вартість, і що саме вона (на противагу Марксовому твердженню)

є наслідком нещадної експлуатації працюючого, але зuboжілого люду: *«Тепер все продається. І сама праця продається, як інший товар. І продається вона дуже дешево...»*

Згодом були видатні праці «Життя і здоров'я людей в Україні», «Села на Україні. Демографічний етюд», «Здоров'я селян на Україні», з приводу яких Іван Франко зазначив, що такими роботами могла б пишатися європейська і наука, й література. А канадський учений Роман Сербин назвав Подолинського «фундатором української соціоетногієни».

Та найбільшої шани, поваги, а водночас і слави Сергій Подолинський заслуговує через, те, що розвінчав не що інше, як сам «Капітал» Карла Маркса. Роздуми молодого вченого про сонячну енергію і додаткову вартість лягли в основу його «енергетичної теорії», яка схвально була прийнята німецькими, французькими, італійськими та російськими вченими-економістами й філософами. Статті Подолинського уважно читав і Карл Маркс Мало того, він ознайомився із надісланими йому Сергієм Андрійовичем матеріалами, ґрунтовно простудював їх, проте авторів не відповів...

І все ж свою нищівну поразку *основоположник* відомого вчення мимохіть визнав, про що говорить ось ця його фраза із IV тому все того ж «Капіталу»: *«Основою абсолютної додаткової вартості, тобто реальною умовою її існування, є природна родючість землі, природи, тоді як відносна додаткова вартість заснована на розвитку виробничих сил»*. Наш видатний мислитель сучасності Микола Руденко сказав про цю Марксову фразу так: *«Чи не галюцинація? Висновок прямо протилежний тому, заради чого створений «Капітал»!.. Ось лежить перед нами величезна гора зіпсованого паперу – «Капітал». Як же до нього ставитись? Мученик бухгалтерського екстазу змарнував власне життя, втягнув у криваві трагедії цілі країни й народи. А на останній сторінці підписався, що ніякої реальності він ніколи не бачив – була лише фата моргана...»*

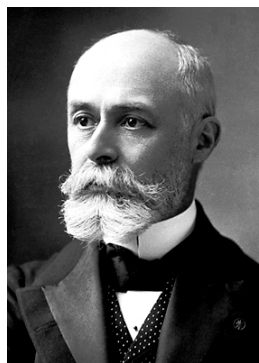
Вершиною діяльності Сергія Подолинського можна вважати твір «Людська праця і її роля в розподілі енергії». Автор книжки

«Витязі української духовності» Віктор Лупейко зміст твору стисло передав ось у цих словах: *«Подолинський... дає визначення енергії, веде розповідь про її перетворення на Землі, про величезну силу Сонця, про збереження енергії, про значення людей, тварин та рослин у розподілі енергії, про працю як засіб для задоволення людських потреб, про шляхи, якими має пройти людство, щоб енергія – основа людського життя накопичувалась, а не розсіювалася даремно. Подолинський не міг допустити й думки про можливість впровадження соціалізму ленінсько-сталінського типу з масовими розстрілами, голодоморами, гулагами, підневільною працею в містах і селах, де енергія розсіювалася... Звідси – вирубані величезні лісові масиви, сплюндровані десятки мільйонів гектарів цілинних і перелогових земель, винищена Північ, отруєні землі Середньої Азії, звідси й Чорнобиль, і... спустошені людські душі...»*

Десять років напруженої, титанічної роботи, смерть двох малолітніх синів, нервовий характер дружини, відмова батьків надавати матеріальну допомогу, нерозуміння друзів та підступність реакційної преси підірвали здоров'я геніального українського мислителя, і 30 червня 1891 року, не доживши місяця до свого 41-ліття, Сергій Подолинський помер.

Пулюй

Іван Павлович

Народився 2 лютого 1845 року в містечку Гримайліві Гусятинського району Тернопільської області в родині заможного й освіченого господаря Павла Пулюя та його дружини Катерини. Закінчив Гримайлівську початкову школу, Тернопільську гімназію, Віденську греко-католицьку семінарію (не забуваймо, що Тернопільщина тоді перебувала у складі Австро-Угорської імперії), слухав лекції з математики, фізики й астрономії у Віденському університеті. Згодом – стаціонарне навчання на філософському факультеті

того ж вишу. По завершенні навчання працював у фізичній лабораторії, а після того, як видрукував дві статті за наслідками експериментальних досліджень залежності внутрішнього тертя повітря від температури, вже сам викладав фізику, механіку й математику у Військово-морській академії міста Фісюме. Захистивши 1876 року дисертацію на тему «Залежність внутрішнього тертя газів від температури», отримує ступінь доктора філософії Страсбурзького університету. Потім робота у віденському університеті на посаді приват-доцента. Удосконалюючись у знаннях механіки, захопився електротехнікою, зокрема катодними променями. 1881 року сконструював спеціальні електричні апарати, які на Всесвітній електротехнічній виставці в Парижі були відзначені дипломами.

Винаходами молодого вченого зацікавлюються підприємці, і вже в 1883-1884 роках Пуллою працює консультантом, а згодом і директором фабрики освітлювальних ламп у Штайрі. Паралельно – читання лекцій з окремого курсу електротехніки, розробка системного плану з організації відповідних досліджень у празькій політехніці. І ось І.П.Пуллою уже декан машинобудівного факультету Німецької вищої школи у Празі. Упродовж 90-х років керував проектами та спорудженням багатьох електричних станцій на змінному струмі в Чехії. Кавалер орденів Залізної корони й Франца-Йосифа, власник титулу Радника імператорського двору, почесний член Віденського електротехнічного товариства...

Але згадується тут Іван Павлович не через це, а тому, що фактично йому належить відкриття *рентгенівських* променів. Чому ж ті промені не називаються *пуллоївськими*? Про це – коротко.

1896 року світ потрясла сенсація: німецький фізик Вільгельм Рентген з допомогою X-променів зробив знімки предметів, схованих у наглухо зачиненій шкатулці. Прочитавши про це повідомлення в газеті, Іван Павлович, як згадував його син, вигукнув: «Мої лампи, мої лампи!» Що мав на увазі вчений? А так звану «лампу Пуллоя» – прилад, куди було вмонтовано антикатод слюдяною пластинкою. Це й була

«лампа», яка виділяла невидиме випромінювання, а видимим його можна було зробити за наявності барієво-платинового екрану. Про це Пуллою розповів у статтях, опублікованих у «Доповідях Віденської академії наук» (1880-1882). Невдовзі прилад стали виготовляти серійно, кілька його примірників Пуллою подарував Рентгену, з яким був добре знайомий і листувався. А згодом...

Так, фізичний принцип, який відкрився Іванові Пуллою, за 14 років використав у своєму незвичайному «фотоапараті» Вільгельм Рентген. Своєрідний електротехнічний плагіат? Прямих звинувачень в «інтелектуальній крадіжці» ніхто Рентгену не висував. Сам же автор відкриття – Пуллою – у листі до Рентгена тактовно запитував, чи використовував той у своїх дослідженнях його «лампу», але відповіді не отримав. Не згадав Рентген Пуллою також у своєму звіті про Х-промені, хоча те, що саме Іван Павлович стояв біля витоків *рентгенографії*, до якої більше пасує термін *пуллографія*, було й залишається більше, ніж очевидним. Цікаво, що Пуллою не висував Рентгену жодних претензій, навіть тоді, коли тому за «промені» присудили Нобелівську премію. А от усі записи, де йшлося про Х-промені, згідно заповіту Рентгена, одразу після його смерті були знищені...

Іван Павлович займався не лише механікою, фізикою та електротехнікою, а й розробив підручник геометрії українською мовою, був близько причетний до перекладу українською мовою Біблії, брав активну участь у підготовці відкриття українського університету у Львові, організовував стипендії для українських студентів, що навчалися в Австро-Угорщині, був дійсним членом Наукового товариства імені Т.Г.Шевченка.

Помер 31 січня 1918 року у Празі, де й похований. Перед тим, як покинути цей світ, Іван Павлович устиг заповісти, щоб його останки перевезли в Україну. Проте заповіт досі не виконано.

На реверсі монети, випущеної Нацбанком України в честь 150-річчя з дня народження Івана Павловича Пуллою, розміщено вислів, який належить Великому Українцеві: *«Нема більшого*

гонору для інтелігентного чоловіка, як берегти свою національну честь та без нагороди працювати для добра свого народу, щоб забезпечити йому кращу долю».

Смиренко Володимир Левкович

Народився 29 грудня 1891 року в селі Млієві Городищенського району на Черкащині у сім'ї видатного вченого-помолога Левка Смиренка. Родовід Смиренків ведеться від козака Степана Семирукого (Смиренка). З того ж роду і визначний меценат української культури Василь Смиренко, якого називали «Великим Хорсом».

Володимир закінчив Київську гімназію та сільськогосподарський факультет столичного університету. Працював у відділі садівництва Міністерства земельних справ, за радянського режиму очолив секцію садівництва та огородництва сільськогосподарського комітету. Згодом на базі помологічного розплідника, створеного батьком Левком Платоновичем, організував Млієвську садово-дослідну станцію та Центральний плодовий розсадник України, який очолював з 1921-го до 1930 року. Того ж, 1930-го організував Всесоюзний науково-дослідний інститут садівництва у Китаєві (нині – Український науково-дослідний інститут садівництва у передмісті Києва). Заклав основи наукового, виробничого та промислового вирощування плодівих і ягідних культур, про що детально виклав у фундаментальних працях «Садовий розсадник» і «Плодові асортименти», а надто в організованій ним і завершеній капітальній «Помологічній книзі України». Упродовж усього цього часу Володимир Левкович веде постійну педагогічну роботу, виховуючи сотні спеціалістів-садівників.

Таким чином, Україна ставала центром помологічної науки не лише в СРСР, а й у Європі, а за деякими показниками навіть у

світі. Звісно, Кремль, а надто його псевдонаукові посіпаки змиритися з цим не могли. Після того, як на початку січня 1920 року був жорстоко вбитий Левко Платонович, Володимир Левкович час від часу став ловити «недобрі погляди» й у напрямку своєї персони. Зокрема з боку «улюбленця Кремля» Івана Мічуріна. Для початку, як альтернатива українським науковим помологічним закладам, заснованим Симиренком, у місті Козлові (Тамбовщина) створюється Інститут північного плодоводства. Проте до визначних наукових розробок симиренківської школи «козловці» своїми «досягненнями» дотягнутися не змогли. Через що в обіг запускаються всілякі інтриги. Зокрема для цього використали трибуну Всесоюзної наради зі стандартизації асортиментів. Ряд найнятих виступаючих наполягали визнати єдино правильними методи з селекції плодкових і ягідних культур лише ті, які розробив і застосовував «улюбленець Кремля». Володимир Левкович рішуче не погодився з цим, зокрема сказавши: *«Основний метод Мічуріна – працювати з одиницею. Основний метод, що я визнаю – працювати з тисячею. Я з його методом не погоджуюсь, не погоджується з ним і ряд інших працівників. Ми знаємо, що з цього приводу є цілий ряд думок. Іван Володимирович вважає, що можна вивести гібриди шляхом схрещування і що можна шляхом застосування ментора змінити генетичну суть гібридів. Я в даному разі в це не вірю, я вважаю, що це не метод, і такої ж точки зору дотримується величезна кількість людей, як у нас в Союзі, так і за його межами»*.

Більшість учасників наради підтримали Володимира Левковича, проте, незважаючи на це й на величезні незаперечні успіхи симиренківців у справі українського садівництва, що, в підсумку йшло на користь Союзу РСР, тому ж більшовицькому керівництву, колектив Симиренка та його керівника починають цькувати. У січні 1932 року Володимира Левковича заарештовують за надуманими звинуваченнями. Протягом ночі, з 7 на 8 січня чекісти перевернули все у родовій садибі Симиренків. Спалили сімейний архів: зокрема старовинні

козацькі грамоти, листи, малюнки Тараса Шевченка (!), грамоти і премії з виставок.

Видатного садівника засудили до страти. Після 10-місячного перебування в камері попереднього ув'язнення, смертний вирок замінили десятима роками перебування у виправно-трудовій колонії, де Володимир Левкович провів три роки. Напередодні нового 1937 року Симиренка достроково звільняють, та невдовзі заарештовують удруге. Вісім місяців триває слідство. Позаяк склад злочину виявити не вдалося, – звільнення. Звісно, до свого дітища – знаменитого науково-дослідного інституту Володимир Левкович уже не повертається, йому наказують працювати рядовим агрономом в Обоянському розсаднику на Курщині. Здавалося б, усі біди позаду, та навесні 1938-го – третій арешт. Звинувачення ув антирадянській діяльності. Цього разу докази «знаходять». Вирок – розстріл, який у ніч із 17 на 18 вересня 1938 року приведено до виконання.

Нічого додати від себе не можу, окрім хіба оцього: дорогий читачу, доведеться вам узяти до рук зеленаве, повновиде, соковите пізнє яблуко – славнозвісну *симиренку* – згадайте, в честь якої людини, яких людей воно назване⁵⁰.

Яблуко *симиренку* знають і вирощують у всьому світі.

⁵⁰ Повна назва яблука «Ренет Платона Симиренка» – так на честь свого батька, Платона Федоровича Симиренка (1821-1863) назвав сорт його син, Левко Симиренко (1855-1920) – батько Володимира Симиренка.

**Розділ III.
СПРОБА
АНАЛІЗУ ТА ВИСНОВКІВ**

*Привид ходить по Україні, привид шовінізму.
Часом він вилазить на трибуну і вимагає другої державної мови.
Часом стрибає по снігу, як підбита ворона,
підпираючись костокрилим костюром.
Часом курсує в коридорах влади у костюмі від Версаче.
Часом вищирюється з нахабної фізіономії заїжджого гостя,
часом з простодушної пики тутешнього неандертальця.
Часом прикидається президентом, часом народним депутатом.
Часом б'ється з іншими привидами, і тоді зчиняється великий бедлам.
А до чого тут ми? До чого Україна?*

*Із книги Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

*Належимо до того племені людського роду, що, можливо,
зо всіх решти племен світу, найтяжче переживає втрату
землі предків.*

Улас Самчук

25 років, і ніяких зрушень. Цілих чверть століття, і жодних змін на краще. Виходить, така в нас карма? Чи то – покара? А може, помста... За що?

Мабуть, є за що, отож – і карма, і кара з присмаком помсти...

Це не я кажу, ондечки прохопився **збоку** хтось неймовірно обізнаний. Яка може бути помста, коли український народ жодного гріха за своїми плечима не носить! Українці, либонь, єдина спільнота у світі, котра геть нічим не завинила перед людством. Озирнімося назад на сто, двісті, п'ятсот, на тисячу, три, п'ять тисяч років. Бодай на якомусь відтинку чи в епізоді власної і світової історії ми зазіхали на чуже⁵¹? Прирізали до

⁵¹ Хтось може зауважити про «щит на вратах Цареграда», прибитий київським князем Олегом, та болгарські походи Святослава Хороброго. Так, було, як *долучався* той же Святослав і до справ славнозвісного каганату. Але ж у всіх випадках не заради «собіранія земель», а виключно щоби «отмстить неразумным хозарам» і таким, як вони. Не більше.

своїх просторів сусідську землю? Обливали брудом сусідів? Зневажали несвою мову? Руйнували ненаші храми? А ще... Може, ми створювали вишукані знаряддя для знищення людей – оті гільотини, гарроти⁵², електростільці, душогубки, газові камери, концентраційні табори? Нічого навіть подібного немає серед цивілізаційних набутків українського народу.

Натомість є перша в світі демократична республіка у вигляді Товариства Запорозьких Козаків.

Є неповторна Конституція Пилипа Орлика.

Є звитяжна визвольна боротьба з 1942-го по 1955 роки. Лише вдумаймося: цілих 13 літ українці зі зброєю в руках виборювали свою незалежність, уже після всіляких ялтинських, тегеранських та їм подібних *розподілів* світу (читай – *договорняків*). І не десь там, у нетрях африканських джунглів чи посеред пустельних азійських гір вели воїстину священну війну, демонструючи всьому світові хоробрість, зразкову дисципліну та винахідливість, а в центрі Європи! Останній бій звитяжці УПА прийняли 1960 року, у квітні, 14 числа! (Рівно за 12 місяців Юрій Гагарін вигукне своє знамените «Поєхали!»)

Збагнімо ж це, нарешті, і йдемо далі. Року 1996-го гурт українських державотворців – державотворців істинних! – являє ще одну Українську Конституцію, яку фахівці визнають **НАЙДЕМОКРАТИЧНІШОЮ КОНСТИТУЦІЄЮ У СВІТІ!**

2004 рік вніс до нашої історії Помаранчеву революцію.

2013—2014 роки – Революцію Гідності.

І що ж?

Про колишню січову звитягу нині кволо натякає хіба що незугарний *новобуд* на острові Хортиці, претензійно поіменований історико-культурним комплексом «Запорозька Січ», а до живої вдачі сучасних нащадків степових лицарів та звитяга не пробилася.

Практичним відлунням унікального кодексу життеустрою Пилипа Орлика лишилася тільки назва аеропорту в Парижі – «Орлі».

⁵² Механізм для страти людини через задушення.

Герої Української Повстанської Армії досі не удостоїлися бодай прихильності значної частини своїх не лише співвітчизників, а й етнічних сестер і братів.

Головний документ нашої країни, явлений 1996 року, через низку наступних грубих поправок (чи буде їм кінець?) спаллює до невпізнанності, а про справжнього державного мужа Михайла Сироту⁵³ уже, либонь, і забули.

Помаранчева революція, досягши блискучих результатів у **запереченні й неприйнятті**, геть нічим не вплинула на **творення**.

Революція Гідності зупинила небачене свавілля неосвіченого, примітивного криміналітету, що дорвався до важелів державного управління, натомість прийшли такі ж хижакі, хіба що з дипломами про вищу освіту та з *витонченими* манерами поведінки.

Цитата: *«На пінистих хвилях народного супротиву бандитському уряду Януковича до влади прийшли випадкові люди, яким гідність не властива».*

*Віктор Костюченко
(«СП», №40, 5.10.17)*

То в чому ж річ?

Пишу не науковий трактат, не соціологічне дослідження здійснюю, а, спираючись на власний літературно-журналістський досвід та інтуїцію, залучивши низку всім доступних джерел і покликавши на поміч досвід наших предків, намагаюся розібратися *і чого ж ото воно у нас так?* Через це мої зауваження й коментарі лунатимуть, можливо, й різкувато, проте невимушено, власні висновки, а почасти навіть вердикти видаватимуться щиро і без зволікань. Й одразу зважуся на

⁵³ Михайло Сирота (1956-2008) – народний депутат II, III і VI скликань, кандидат технічних наук, один із найактивніших і найпродуктивніших авторів Конституції України 2006 року. Як уже згадувалося вище, загинів у автокатастрофі 25.08.08 року.

перше, вважатимемо, припущення: нас елементарно обдурили. Улітку–восени 1991 року, рішуче переміщуючись, скажімо так, із однієї суспільно-політичної формації в іншу, ми жадібно прагнули нового життя, не подумавши, хто ми є. Ми зовсім не переймалися тим, що витворили-виліпили з нас політичні пройдисвіти за сім десятків літ. І де вже нам було усвідомлювати, що отакі, як ми є, ми ще не готові *і рости, і діяти* на повну силу в **демократичних** обставинах. Бо вони (**демократичні обставини**) не впроваджуються директивами-постановами-референдумами, а створюються, вибудовуються, зміцнюються десятиліттями, століттями. Достославного 1991 року нам слід було лише обережно ступити на шлях нових, як прийнято вважати, цивілізаційних перетворень. Рішуче відкинувши увесь набір комуно-соціалістичних ідеологічних догм, варто було зберегти економічні набутки, залишаючи на певний час недоторканими не лише їх, а й **способи** їхнього (набутків) накопичення. Ми ж відкинули геть усе. Як і століття тому. З однією лиш різницею: тоді на це пішло майже чотири (1917–1921) кривавих роки, а тепер – *абсолютно мирним шляхом* відмовилися од усього упродовж кількох днів. **Ми** мовби сп'яніли од несподіваної *свободи*, втративши не лише відчуття реальності, а й бачення перспективи. А **вони**, оті вічно вчорашні – помірковані й підступні – не дрімали. Жодним гаслам не вірили. Примарними ідеями не спокушалися. Як казав Борис Олійник, не зрікаючись своїх комуністичних уподобань,

*Сп'янілі часом забувають щит,
Зате тверезі рахівниці – ніколи!*

Ми швидко й неприпустимо сп'яніли. Долучилися до чарчини й **вони**, але – про людське око, через що дивилися на речі, а, головню, – розпоряджались ними – абсолютно тверезо. Мало того – помірковано й жорстоко.

Що слід було зробити в першу чергу після зміни суспільно-політичної формації? Тим паче, після такої кардинальної зміни як 1991 року... Правильно: усунути з усіх щаблів влади старі

кадри. Ми, було, вже й засукали рукави, приміряючись до НЕВБЛАГАННОЇ *люстрації* всіляких секретарів, референтів, інструкторів, помічників, радників, голів та навіть управлінців, аж раптом пролунало: «Фахівців не чіпаймо! Так, він колишній член КПРС, навіть партапаратник, проте знає справу, а розбудовувати незалежну країну без досвідчених управлінців та господарників ми не зможемо». І **ми** дослухалися. Повірили й відступилися. Залишили у спокої колишніх, і **вони** вмить стали нинішніми. На всіх-усіх, принаймні, на ключових посадах, починаючи з президента-пропагандиста і кінчаючи головами обласних, районних, сільських і селищних рад.

Учорашні компартійні секретарі, інструктори, референти та іже з ними вмить перекваліфікувалися. Одні стали керівниками новітніх, досі не бачених обласних і районних державних адміністрацій, інші повсюдно й *дружно* стали *обиратися* головами обласних, районних і сільських рад. І що показово, усі **вони** напрочуд швидко припасувалися до нових обставин, лишивши при собі вчорашні *замашки*. Мовчки прийняли *бандерівський* жовто-блакитний (точніше, синьо-жовтий) стяг і *напівпольський* гімн. Безболісно зреклися Леніна та його *вічного* вчення, бо по-справжньому нікому і ні в що не вірили. Окрім грошей. (Щоб не образити послідовних комуністів-ортодоксів, уточню: саме керівна компартійна верхівка на всіх рівнях ні в що, окрім влади і власних статків не вірила).

Серед **нас** із головою вистачало сміливих, непохитних і послідовних *рушійів*, та гостро бракувало *розбудовників*. Сп'янілі від свободи, **ми** гаряче заперечували, різко засуджували й рішуче відкидали. Але нічого не висували взамін. Бо не вміли. Точніше, не знали, що і як.

Вони ж і знали, і вміли. **Вони** не збиралися зрікатися свого колишнього досвіду, спиралися на нього повною мірою, прикриваючись новими гаслами про наше око. І **ми** їм вірили, вірили й вірили.

Усе це й визначило початок так званого перехідного періоду. Насправді то був дебелий місток, що вів до зміцнення влади *вчорашніх*, нібито в нових ідеологічних умовах, до

їхнього особистого збагачення. Спершу за рахунок партійних членських внесків, про які, в колотнечі нескінченних полум'яних мітингів та маніфестацій, ми неприпустимо забули. А даремно! Саме оті партійні мільйони (мільярди?) і стали *їхнім* матеріальним фундаментом для подальшого – остаточного! – оволодіння Україною. А вже на цьому фундаменті розгорталося те, що підносилося нам під маркою приватизації. Говорили так: коли воно спільне або ж державне, то насправді нічیه. Звідси й наша незборима убогість. А от коли кожен сільськогосподарський осередок, кожен завод, фабрика, порт, магазин, якийсь комплекс, база, готель і т.д., й т.ін. матимуть свого конкретного господаря, отоді *воно все й піде*. І стане – І БУДЕ! – як у людей, тобто, як за *бугром*.

Себто в отих клятих *буржуїв-капіталістів*? Так, відповідали учорашні комуністичні лектори, пропагандисти й агітатори. Але, вибачте, – ніяких *клятих*, і жодних *буржуїв із капіталістами*! Просто – *приватні підприємці*, або ж іще простіше – *биз-нес-ме-ни*.

Сказали так і стали плечем до плеча у лави, досі не бачених *українських підприємців-бізнесменів*. А нас, своїх співвітчизників, кинули у вир усіляких ваучерів, купонів, акцій, лотерей, облігацій та інших *цінних паперів*. (Згодом до цього шелестливого мотлоху причеплять і гривню, яка дзвінко починала, та спритні *реформатори* поступово й цілеспрямовано звели її майже нанівець).

Цитати: 1. *«На все населення були випущені так звані ваучери, приватизаційні папірці, які давали право на частку власності. Така реформа себе не виправдала. Практично виробничі фонди були за безцінь скуплені новоявленими капіталістами. Народ, як за Леніна, залишився без заводів і фабрик. Створювалась армія безробітних, знизилася заробітна плата. Розпочався процес падіння життєвого рівня населення».*

2. *«Економіка України постраждала також від «бартерних» відносин, тобто, коли товарна маса не була*

забезпечена грошима, натомість здійснювався товарний обмін».

*Володимир Матвієнко
(«СП», №12, 23.03.17)*

Ніде у світі процес так званого первісного накопичення капіталу не здійснювався і не здійснюється так нахабно, так поспішно, так жорстоко, жахливо й огидно, як у нас. Зауважмо: ніякого хаосу не було. Все діялося чітко, бо СПЛАНОВАНО! Тоді як у інших країнах, зокрема, хоча б у Сполучених Штатах, той процес вершився шляхом перерозподілу капіталу виключно, так би мовити, між суб'єктами самого процесу, тобто спритні люди відбирали капітал один у одного, брутально усуваючи конкурентів не лише зі сфери бізнесу, а нерідко й із життя, вітчизняні нувориші збагачувалися і продовжують збагачуватися за рахунок нашого зубожіння. Тобто грабували й грабують не один одного (до слова, не виключається й таке), а насамперед своїх співвітчизників – нас із вами. Тому й маємо так званий *дикий капіталізм*. Якому, до речі, ще далеко до приручення.

Цитата: «Другим антинародним фактором зубожіння людей стала відсутність з боку держави контролю за цінами. Неконтрольоване зростання цін привело до збагачення нових власників підприємств – прибутки від здирництва давали від 50 до 300 відсотків без зміни умов оплати праці».

*Володимир Матвієнко
(«СП», №12, 23.03.17)*

Дивні дива творилися у всіх на очах. Учора ввечері був першим секретарем Запорізького міського партії, який жив на одну зарплату; сьогодні вранці став безпартійним і тимчасово безробітним, а під вечір – власник потужного комплексу «Інтурист». Вла-а-асник! Не керівник, не голова якоїсь там

віртуальної, бо громадської, наглядової ради, а повноправний розпорядник багатомільйонного (мільярдного?) майна: готелі з усім начинням, автомашини, катери для прогулянок і т.д. й т.ін. Звідки взялося? А приватизував чоловік. Купив себто. А за що, де взяв гроші? Де взяв, там і взяв.

Інший купив завод, ще один – одразу дві фабрики. Ще і ще один – мережу автозаправних станцій. Підмели все, що... Ні, лежало воно непогано, власне, як слід лежало, от лише ніхто його не стеріг. Бо гадали, коли воно опиниться у хазяйських руках, то Україна так рвоне уперед! Бо ж тепер є в нас *хазяї!*

Учорашні, на відміну од нас, багато чого і знали, і вміли. Окрім одного: як розбудувати незалежну, суверенну й заможну Україну. *Їхній* совдепівський вишкіл згодився (і годиться зараз) лише для того, як брехати і красти. Отож так *вони* й *діяли*, рік за роком, десятиліття за десятиліттям: учорашні, ставши сьогоднішніми, збагачувалися, а країна бідніла. Був (і залишається!) ще один фактор, який сприяє *їхньому* збагаченню й *нашому* зубожінню: постійне озирання на Москву в очікуванні підказки. Спершу за необхідністю, диктованою спільним сімдесятилітнім *функціонуванням*, а згодом за звичкою та за домовленістю. Точніше, за негласною вказівкою, за таємним розпорядженням, за прихованим НАКАЗОМ із тієї ж *білокам'яної*.

Улітку 1991-го *нам* *снісходительно* дозволили незалежність, але з цілою низкою *негласних* обмовок, ув яких усе зводилося до одного: якщо вже так воно вийшло з отим Союзом, то, називаючи себе незалежними, забавляйтеся жовто-блакитним (точніше, блакитно-жовтим) полотнищем, слухайте новий гімн і радійте, що *вона ще не вмерла*, хизуйтеся вишиванками та *відродженим* козацтвом, славте свою *солов'їну* й *калинову*... І ще багато чого можете собі дозволити (зокрема продовжуйте і надалі натхненно розвінчувати *ординську ментальність* свого недавнього «старшого брата»), про одне тільки забудьте: про істинно суверенну, сильну й процвітаючу Україну. Ми ж – для початку! – лишаймо у вашому недолугому інформаційному просторі наші «комсомолки», «известия» та

«АиФы», які «в Україні». І навіть не мрійте робити щось усерйоз. Державна українська (єдина!) мова, сильна національна армія, таке ж СБУ, а надто низка украї необхідних реформ – лише в деклараціях. Максимум – у гучних починаннях без продовжень і завершень. І чим полум'яніше ті декларації озвучуватимуться, тим краще. Проте – жодних реальних кроків! На жодному з напрямків.

Сказано – зроблено. Звідси – *пробуксовка* розбудови незалежної України за Кравчука й при Кучмі. Московію влаштовує *квазі-, недодержава* у неї під боком. Мовляв, пограються, похизуються забавні *хахли*, та й повернуться в імперське стійло під маркою *сім'ї слов'янських народів* (вкупі з казахським). Адже самі бачать, що нічого в них не виходить. Бо... Так, так, усе через те, що українці – недержавна нація. І не лише з причини силоміць нав'язуваних малоросам несприятливих політичних обставин упродовж століть (війни, окупації, соціальне й національне гноблення, голодомори, репресії), а через таку їхню ментальність, вдачу себто. Звісно, народ співучий, роботящий, щирий і незлостивий, але цих рис для того, щоб стати повноцінною нацією і збудувати сильну й процвітаючу державу вкрай замало. Тож краще повернутися в *лоно...*

Цитата: *«Може, Україну давно вже сторгували, а ми все лопочемо про незалежність...»*

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

Звичайно, у Москви, час від часу, виникали певні претензії і до Кравчука, і до Кучми (по-іншому й не буває). Зокрема Леонід Другий зважився навіть книженцію зліпити під зовсім уже неприпустимою назвою «Україна – не Росія», але головного – відверто, глибоко, широко й послідовно розбудовувати незалежну і сильну державу, заможну країну – ні Данілич, ні всі **вони** собі не дозволяли. Через що московити їх і терпіли.

А *вони* та *їхнє* оточення по-бандитськи збагачуючись, тягли країну до прірви.

Страшно усвідомлювати, до якого стану доведені металургійні, хімічні, машинобудівні та інші промислові гіганти, болісно згадувати сотні знищених заводів і *заводиків*, зокрема отих консервних, цукрових та молочних... Людей викинули на вулицю. А хто *йому* вкаже, коли він хазяїн на своєму підприємстві, чи пак фірмі! Суди? Не смішіть! Там повсюди, ще з недавніх благословених совіцьких часів лишилися *їхні* кадри, бо *вони* ж, на бюро райкомів та обкомів КПУ ті кадри й затверджували!

Всюди – *свої*. Постарівши, підготували достойну зміну із власних чад і підчадків і не допускають жодної нової людини збоку. Отак дивишся на якогось із *нового покоління* (найяскравішим, либонь, є криворіжанин Сашко Вілкул) – точний зліпок учорашніх! За риторикою, за мораллю, за світоглядом, та навіть за зовнішністю (!), а відтак – за державницькими орієнтирами. Хіба в одному дещо відмінне: безмежний цинізм і неспинний *хапальний* рефлекс. Тих, хто не вписувався в *їхню* команду, а точніше – *зграю* – у кращому випадку відкидали, а то й знищували фізично.

Відтак можемо визначити перше – і найголовніше (!), – що заважає розбудові незалежної держави:

призначення на посади виключно своїх, або ж таких, які готові діяти не за приписами службових обов'язків, а за порадами-підказками тих, кому вони зобов'язані посадами, тобто своїх *роботодавців*.

Кадри в нас і досі підбираються за совдепівською метою – під себе. Під свою вдачу, під свою освіту, а, головне, – під власні наміри. Така метода діє на всіх рівнях. Вона жодних змін не зазнала за Кравчука, значно зміцніла та вдосконалилася за Кучми, модернізувалася за Ющенка, розквітла за Януковича, а за Порошенка... Тут узагалі бракує слів. Меткий і передбачливий Петро Олексійович створив навіть політичний

блок свого імені (це ж треба додуматися до такого!), а вже далі пішло: Ложкін, Гелетій, Полторак, Райнін, Шокін, Аваков, Насіров, Гройсман, Луценко, Турчинов, Гонтарева... Щоправда, потрапив до цього списку, було, й Саакашвілі, але п'ятий гарант, доволі вчасно оголосився... А перед цим загуркотіли зі своїх посад (заява про звільнення за власним бажанням нічого не міняє) інші представники сонячної Грузії – виконробі благословенної України Деканоїдзе, Згуладзе, Сакварелідзе. Загуркотіли, бо, насамперед, усі показали високий професіоналізм у справі, за яку взялися. Разом із вмінням самостійно мислити, приймати вчасні й ефективні рішення все це склало гримучу суміш... От вона й вибухнула. Інші, хоча б ті ж артеменки, стеці, петренки, кириленки, нишуки, авакови, лишуються на своїх місцях. Бо неймовірно слухняні, хоча й шалено безініціативні та бездарні. Раніше залишив нас литовець Абромявічус, зовсім недавно (пишу ці рядки у серпні 2017-го) – поляк Бальчун, поки що тримається на плаву американка українського походження Супрун, але на посаді міністра охорони здоров'я вона й досі в.о.

Цитата: *«Знаєш, що мене доводить до зненависті? У владу кадри добираються за принципом байдужості до людей – їм плювати і на дітей, і на пенсіонерів, для них Україна – лише місце здобування капіталів. І цей постійний український застій – від їхньої нездатності відчувати зроговілими думками свій народ, свою землю».*

*Із роману Любові Голоти
«Епізодична пам'ять»*

Зарано побігли ми назустріч *ринку*. Власне, не побігли, нас кинули в його згубний вир. Підприємцем-бізнесменом (читай – капіталістом) одразу стати неможливо, цьому треба поступово вчитися. Довго і починаючи з малого. Не можна було

продавати⁵⁴ крупні, надто стратегічно важливі державні підприємства. Приватний підприємець мав опановувати ази ринку, розпоряджаючись, щонайбільше, перукарнею-цирульнею, бензоколонкою, магазинчиком, чи якоюсь майстеренкою... Тобто спершу набити руку (й гулі!) в статусі дрібного власника, а вже потім зважитися підпорядковувати собі металургійні, машинобудівні, вугледобувні і т.д. гіганти.

Однак **вони** почали саме з крупного, бо ставки, щодо власного збагачення, робилися вельми високі.

І все – справа рук не якихось там зайд-окупантів, а своїх! І не прорахунок це, не вади зростання, а свідомо тактика. Так, зазвичай, учиняють, коли дбають про власне збагачення, а не про реформи, які сприятимуть зміцненню держави і процвітанню країни. Ще коли на моїх скронях почала висіватися сивина, уважно став приглядатися до життя й помітив, що нічого довкруг не робиться просто так. У будь-якому суспільстві, а в нашому насамперед. Усе під контролем. (Трохи далі про це –детальніше).

Це – війна. Державних мужів (з дозволу сказати) – зі своїм народом. З однією особливістю: **мужі** наступають і наступають, наслідують, сунуть по всіх фронтах, не даючи передиху, а **народ** мовчить. І відступає, відступає, відступає... Народ навіть не огризається, сиріч не обороняється, лише силкується зализувати рани. Проте не встигає...

Цитата: *«Отака вже в світі гра,
Гніватись, радіти всує:
Скільки Бог вам подарує,
Рівно стільки й забира».*
Леонід Череватенко

Війна з рідним народом... Власне, чи для всіх із наших керманічів він – рідний?

⁵⁴ Власне, яке там «продавати», – віддаватимуть за безцінь!

Приватизація, роздержавлення, оптимізація – речі, що тяжіють до узагальненого змісту. А от – суто конкретні: вирубування карпатського лісу, бурштинова лихоманка, масові пожежі, в яких гинуть не лише сотні кілометрів лісосмуг, а й вигорає дорогоцінний гумусний шар ґрунту... Ніхто з цим посправжньому не бореться. Ні відповідні інспекції, ні правоохоронці, ні пожежні. Чому?

Мимоволі складається враження, буцімто наші рідні, благословенні й благодатні українські терени зумисне спустошуються... Для чого? Щоб заселити їх іншим етносом, чи на місці України створюється сировинна база для когось **могутнього й поміркованого**, готується територія, де лишаться не люди, а принижені й зневірені раби, які працюватимуть за жменю гречки?

Примітижую ситуацію? Нагнітаю жахи? Не спішіть іронізувати, бо не все так просто, в чому далі спробую переконати. А спершу скажіть, будь ласка, коли в тридцять третьому палко вітали прихід Гітлера до влади, хто міг тоді повірити, що уже невдовзі людей душитимуть у газових камерах, спалюватимуть у крематоріях!.. І не десятками, а мільйонами! Хто міг припустити, що таке божевілля вигулькне із глибин менталітету, як прийнято вважати, одного із найцивілізованіших, найкультурніших народів планети? Хто, ще в грудні 2013-го, міг припустити, що ось-ось холоднокрівно розстрілюватимуть беззбройних протестувальників у самому серці європейської столиці! Хто передбачав у полум'ї, розпаленої олігархами війни на Донбасі, яка вірнопідданими *політологами* й *політтехнологами* облудно виставляється під брендом АТО, небачені «звірства» наших колишніх донецьких співгромадян, стосовно своїх таких же колишніх співгромадян? Аж воно сталося. Без жодних вагань. Так буває тоді, коли країною верховодять *фігури*, чії життєві принципи базуються на заздросі, на хворобливих амбіціях, на цинізмі й зажерливості. Придивіться до наших сучасних очільників: вісім із десяти, а то й дев'ять – із такого тіста. На словах кожен – ледь не взірець благопристойності. Та поцікавтеся, де вони

мешкають, де відпочивають, чим наповнюють своє дозвілля⁵⁵, зрештою, як вони ВЧИНЯЮТЬ, а не, що ПРОГОЛОШУЮТЬ, і все стане яснішим Божого дня.

(Рядками вище я не випадково «звірство» взяв у лапки, бо це слово не відповідає вдачі наших *героїв*. Звірі, тобто *наші менші брати* на таке, що здатні коїти люди, не здатні. Тож будьмо на чатах. Постійно і невпинно. Ми самі наділяємо владою бузувірів, покидьків, виродків).

Цитата: *«Довго нас недоля жерла,
Досі нас наруга жре;
Та ми крикнім:
«Ще не вмерла!
Ще не вмерла і не вмер!»*

Іван Франко

Коли наприкінці 1952-го почали вирубувати дніпровські плавні на благодатних гонах між Хортицею і Каховкою, мій батько сказав: «Боже, що вони затіяли! Це ж – страшніше війни». Війни я не застав, бо народився невдовзі після того, як вона скінчилася, але про війну чув. Таке, що страшнішого, ніж війна, не міг уявити. І тоді, коли зі спорудженням гідроелектростанції біля Каховки ми так спрагло чекали з'яви у наших хатах «лампочки Ілліча», навіть не уявлявся весь огром трагізму мовлених батьком слів. Доходить стало пізніше. Коли зупинився веселий, бадьорий і життєдайний тік Дніпрової води. Коли та вода почала смердюче цвісти. Коли стрімко стали обвалюватися береги по всьому периметру штучного моря (майже півтисячі кілометрів). Коли упродовж місяця, а то й півтора над донедавна квітучими обширами не випадало й краплини дощу. Коли дно гігантської рукотворної калюжі вкрилося шаром смертоносного мулу...

⁵⁵ Якось по телевізору, серед глядачів, що насолоджувалися «хохмами» «95 кварталу», уздрів Юрія Луценка: червоніший за рака Генеральний прокурор України ретотав до сліз.

Вирубано 150 тисяч гектарів лісу. Затоплено 257 тисяч гектарів суші. Біда спіткала 87 населених пунктів: знесено 13 тисяч 100 селянських садиб, 1170 державних і 2035 колгоспних споруд. Вир катастрофи засмоктав у себе долі 52 тисяч 400 людей. Взамін ми отримали Каховське водосховище, 230 кілометрів завдовжки і від 4-х до 25-ти завширшки.

У наявності – всі ознаки екологічної катастрофи, що розпочалася восени 1952 року і триває досі. Уже тоді було зрозуміло, *до чого воно йде*, та ось 1960 року на мапі України з'являється ще одне «море» – Кременчуцьке, 1964-го – Дніпродзержинське, 1968-го – Київське, 1975-го – Канівське. (Так зване озеро Леніна, перед Дніпрогесом, уже існувало з 1932 року). Що далі? Нічого, бо далі вже нікуди. Дніпро, отой батько-Славута (загальна довжина в межах Росії, Білорусі та України 2285 кілометрів) зник. Принаймні, під українським небом (після випрямлення фарватеру довжина могутньої ріки у нас скоротилася до 981 кілометра), у своєму природному стані Дніпро не простежується – суцільні рани у вигляді шести штучних морів...

Затоплено 686 тисяч 300 гектарів суші, із яких 230 тисяч 800 гектарів колись були сільгоспугіддями (71 тисяча 10 гектарів: оранка, сади, присадибні ділянки; 192 тисячі гектарів: сінокоси й пасовища, решта – ліси). Змито або ж поховано під водою сотні недосліджених пам'яток археології, десятки з яких – світового значення. (А отже, вкорочена історична пам'ять українців).

За майже півстоліття існування *каскаду дніпровських гідровузлів*, висохли близько 3000 малих річок, які поїли Дніпро.

Небачене екологічне лихо, спричинене людиною.

Навіщо? А згадаймо оті 90 відсотків виробленої *на території України* електроенергії, що йде *на експорт*... До слова, техногенне навантаження на природу в УРСР вшестеро-всемеро разів перевищувало загальносоюзний рівень.

Станом на 26 квітня 1986 року (не забули, шановні читачі з молодого покоління, яка подія увічнила цю дату?), у порівнянні з роком 1952-м, я вже багато чого розумів. І коли почув про

вибух на одній із найсучасніших АЕС, у версію про випадкову аварію не повірив. Почув удень, а ввечері розгорнув карту України... І відразу ледь не вигукнув: це ж треба – у самісінькому верхів'ї Дніпра, тобто нашої головної водної артерії! Вся Україна, її найгустіше заселена частина, мов на долоні. Кинь трісочку у Прип'ять – аж до Херсона, Голої Пристані, Цурюпинська⁵⁶ донесе. Звісно, крізь всю систему «гідровузлів», через всю Україну.

Хто вона, ота *мудра* людина, що підказала зводити *атомне диво* саме в такому місці?

У Прип'ять біля Чорнобиля кинули не трісочку, а хлинув потік радіонуклідів...

А неподалік – Київ, столиця України...

Сьогодні (1986) вона вважається Радянською, та чи захоче такою бути завжди?

Під самісіньким боком української столиці – атомний реактор. Отож, раптом *щось*, то *ми* як...! Людей жаль? Кому? *Їм*? Не смішіть. Прочитайте книжку Миколи Нікуліна «Воспоминия о войне»⁵⁷ – унікальне видання, другого такого про найкращу кампанію в історії людства не існує на всіх пострадянських теренах. Знайдіть ту книжку, пропустіть крізь своє серце кожен її рядок, і ви заціпенієте від жаху, дізнавшись, як цінували людське життя у більшовицькій імперії. Водночас мимоволі кинете проекцію на те «цінування» й за новітніх часів... Бо дух *імперії* все ще витає над нами усіма.

Не вірив я, що то була аварія, трагічний випадок, котрий стався, внаслідок, *неадекватних* дій персоналу станції. Мої сумніви все дужчали й дужчали, надто, коли бралися звинувачувати академіка Анатолія Александрова (до слова, родом із України), мовляв, це ж ти отой реактор сконструював. Чув і читав пояснення директора станції Віктора Брюханова (виключений із партії та засуджений на десять років

⁵⁶ Нині місту повернено його справжнє ім'я – Олешки.

⁵⁷ Никулин Н.Н. Воспоминия о войне / Государственный Эрмитаж. – 4-е изд. – СПб. : Изд-во Гос. Эрмитажа, 2010. – 244 с.: ил. – (Хранитель)

позбавлення волі⁵⁸) і жалів цього чоловіка, бо з нього ліпили *стрілочника...*

Горбачовська *перебудова* набирала тоді обертів, пильні й кмітливі *хлопці* шкірою відчували, що, завдяки емоційному і неконтрольованому генсекові, *воно вже аж занадто далеко зайшло*, тож слід було щось робити. Негайно!

Що ж *то* могло бути?

Про свої здогади я не вельми розповсюджувався, проте чим далі, тим усе більше стрічав людей, котрі на причину **Чорнобиля** дивилися так само, як і я. Звісно, лише у відвертих і довірчих розмовах. Аж ось нещодавно розгортаю один поважний часопис, а там майже на двох сторінках над причинами Чорнобильської катастрофи розмірковує не заклопотаний дилетант-філолог, а послідовний професор-фізик⁵⁹. Хід розмірковувань логічний, переконливий. Головна думка: вибух на ЧАЕС був запланований. До цього автор підводить читача поступово. Зокрема: *«Різке падіння цін на нафту було для Радянського Союзу неочікуваним і могло розтягнутись на довший час, якщо не назавжди». «Ціни на нафту слід було підняти за будь-яких умов і слід було переломити негативне ставлення країн Заходу до Радянського Союзу через війну в Афганістані».* До чого тут ціни й Афганістан? А ось: *«Цього дня (26.04.86, – К.С.) саме й були розв'язані обидва зазначені завдання. Ціни на нафту відразу поповзли вгору, і за кілька місяців вартість її зросла майже вдвічі. Радянська нафта знову стала високоприбутковим експортним продуктом. Увага світової громадськості перейшла з війни в Афганістані на Чорнобильську трагедію. Був іще й третій внутрішній результат цієї трагедії. Компартія Радянського Союзу отримала колосальний удар по своєму іміджу, від якого вона ніколи так і не відновилась».* Хто ж режисер цих подій? *«Саме спецслужби СРСР були локомотивом*

⁵⁸ Повністю термін ув'язнення В.Брюханов не відбував, з 1991 року мешкає в Києві.

⁵⁹ Валерій Швець, «Чорнобиль – перший постріл останньої війни» («Літературна Україна», №36, 14.09.2017).

перебудови. Основна ж маса партійних працівників погано розуміла, що відбувається». Та що «маса», коли не хто інший, як генсек Михайло Горбачов в одному інтерв'ю «сказав, що й сам до кінця не розуміє всіх обставин аварії».

Логічно. Читаєш отаке, думаєш... І якщо факт існування таємного світового уряду ще згоден сприймати, як прояв чиєїсь не зовсім здорової уяви, то до солідарності **олігархів усіх країн** вже приглядаєшся уважніше. Бо навіть за відсутності палкої любові одне до одного, ці **хлопці** (олігархи, себто), **раптом щось**, на відміну від пролетарів, **єднатися** вміють. Надто отам, де пахне спільною вигодою. Звісно, тільки для **них**. При цьому холоднокровно й цинічно ігноруються інтереси, як окремих народів, так і цілих країн. Ще Григорій Сковорода застерігав, що страшне не видиме, а НЕвидиме.

Є сенс повторити цитату:

«Саме спецслужби СРСР були локомотивом перебудови»...

Валерій Швець у своїй статті нагадує, що колишні працівники радянських спецслужб та тісно пов'язані з ними партноменклатурники, з розвалом Союзу не всі пішли у відставку. *«Ті, що були молодші, залишилися на своїх посадах і донині, перебуваючи тепер уже не тільки в якості позаштатних працівників ФСБ, а у її небезпечному для воюючої України статусі п'ятої колони нашого ворога»*. І згодом: *«Те, що ми не оприлюднили в незалежній Україні списки **позаштатних** (виділено мною, – **К.С.**) співробітників колишнього КДБ, серйозно послаблює нашу обороноздатність і пояснює більшість наших негараздів у всіх сферах діяльності держави й українського суспільства в цілому»*. Ситуація ускладнюється ще й тим, що сьогодні *«штатний склад Федеральної служби безпеки Російської Федерації у декілька разів перевищує штат КДБ всього колишнього Радянського Союзу»*.

Цитата: *«Ну й часи! Сіроманці голодні
Лютю шастають, шамкають, ша...*

*На долоні – поглянь-но – Господній
Аж тремтить сполотніла душа».*
Любов Проць

Місцина, на якій споконвіку хазяйнували орії-арії, русичі, і яку згодом білими нитками пришили до московської (спершу варварської, згодом нібито капіталістичної, а потім комуністичної) імперії, завжди користувалася пильною і зворушливою увагою світової... Так, спільноти, але не громадської, не громадянської, а олігархічної (по-сучасному висловлюючись). Точніше було б сказати, **міжнародного загарбницького общака**. Упродовж усієї історії, хто тільки не прагнув оволодіти нашими землями: перси, греки, хазари, монголи, турки, татари, литовці, поляки, румуни, угорці, чехи, німці... Ну, звісно, й «старші брати» з північного сходу. Та й було через що втрачати спокій сусідам (і не тільки їм)! Насамперед, чого варте уже саме лиш – визначене Провидінням! – географічне розташування: полісся, лісостеп, степ. Річки, озера, моря...

В Україні рівнинні ландшафти займають 95 відсотків території, і лише 5 – гори.

Третина усіх (СВІТОВИХ!) запасів чорнозему – у нас.

Запаси нафти й газу твердо утримують за нами четверте місце в Європі (після Норвегії, Британії та Нідерландів).

В українських надрах зосереджено понад 200 видів корисних копалин, через що наша Вітчизна належить до головних мінерально-сировинних країн світу, а за запасами основних видів корисних копалин, з розрахунку на душу населення, посідає одне з перших місць у Європі.

Різноманіття й запаси мінеральних ресурсів України, з огляду на світові стандарти, зарубіжні експерти оцінюють у 8 балів із 10!

Словом, є на що зазіхати. Через це жадібні позирки в бік нашої землі почали блимати ще в глибині тисячоліть. Причому зовнішні експансіоністські *фактори* нерідко взаємодіють з внутрішніми, представленими усе тими ж «п'ятьма колонами».

Згадаймо лиш деякі, відносно не вельми далекі епізоди. Тількино почали у державі-країні налагоджуватися справи, як з'являються декабристи. Згодом – народовольці, з плавним переродженням на більшовиків, а вже ці «ребята», отримавши від *кого слід* необмежені повноваження для експериментів, навтішалися повною мірою. Людство в усі часи жорстоко потерпало від політичних баламутів, які своїми полум'яними гаслами ввергали мільйони і мільйони довірливих громадян у криваві катаклізми, іменовані революціями. Замість зваженого, продуманого поступового – еволюційного! – розвитку – криваві бійні, розруха, регрес. Благодатні зміни, покликані до життя непом, змінилися *колгоспним рухом*; зліт мистецтва, літератури, взагалі громадської думки – масовими репресіями 30-х і 40-х років. Реформаторський сплеск Микити Хрущова згорнувся тривалим застоєм Леоніда Брежнєва. «Парад суверенітетів» відзначився штучно роздмуханими кривавими міжусобицями і такими ж агресіями на Кавказі, у Придністров'ї, в Середній Азії, знову на Кавказі.

Але все це була всього лиш така собі репетиція. Ті, що ні на мить не випускають з-під свого контролю ситуацію на одній шостій території планети Земля, по-крупному сходили саме в Україні. Бо тут – центр усього. Тут оте казково-символічне яйце, в якому голка. Тут, у південно-східному закапелочку колишньої імперії, нервовий вузол. Саме між Карпатами і Доном, між Прип'яттю і Чорним морем він, не зважаючи на те, що розгорнулася наша земля як наче збоку, осторонь – «на окраїне» – насправді ж – на самому перехресті, ні, *не географічних*, а *олігархічних* інтересів. Звідси й усе.

Ось так кілька вузьких стежечок злилися в одну широку. Через що й радить професор-фізик *«шукати справжніх винуватців Чорнобильської аварії саме за лаштунками»* того, що сталося 26 квітня, **ЗА** межами колективу обслуги АЕС! Бо трапилося все не через невдало проведений експеримент, а внаслідок дивних розпоряджень, які дуже схожі на провокативні поради. Зокрема замість того, щоб реактор нейтралізувати, телефоном із «Київенерго» *«попросили не зупиняти його*

протягом декількох годин (9 годин)». Таким чином, реактор отруївся ксеноном і самарієм – продуктами радіоактивного розпаду урану. Були виведені з активної зони ті стрижні в реакторі, які убезпечували його од вибуху. Крім того, реактор був переведений «у нестійкий стан», який не можна було «виправити автоматично». Іншими словами, реактор «фактично лишився без запобіжних заходів». Зрештою, посилаючись на думку керівника проекту зі створення чорнобильського типу реактора, президента Академії наук СРСР Анатолія Александрова⁶⁰, Валерій Швець каже, що той «вважав вибух реактора диверсією і намагався привернути увагу саме до сумнівного експерименту». І далі: «Чорнобильська трагедія обернулася найприбутковішою за всю історію інвестицією у майбутнє». Якого ж гатунку ця «інвестиція»? «Чорнобиль запустив механізм біологічного вимирання української нації». «У рік Чорнобильської аварії різко зросла кількість абортів через непродуману, а швидше навмисну їх пропаганду...» «Загальні післячорнобильські втрати населення України дорівнюють приблизно десяти мільйонам осіб, що можна порівняти лише з нашими втратами у Другій світовій війні».

Саме заради останніх цитат я й звернувся до статті професора Швеця. А надто через оцю: «Одне слово, в 2010-х роках визріли всі передумови для початку військової фази війни за відновлення з боку Московії стратегічного контролю над Україною». Автор наголошує: «Наша поразка у війні (мир – будь-якою ціною, як наполягають рабиновичі, шуфрічі, бойки та компанія, – **К.С.**) її не припинить. Війна просто набуде далі форми геноциду, як це вже було після Першої і Другої світових воєн. Цю війну може припинити лише наша перемога». Промовисто лунає заключна фраза статті: «Але пам'ятаймо, що першим пострілом останньої російсько-української війни був вибух четвертого реактора на Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня 1986 року».

⁶⁰ До речі, Анатолій Петрович Александров (1903-1994) – виходець із України, юнкером служив у Врангеля і, звісно, воював проти більшовиків.

В руслі Чорнобильської катастрофи слід розглядати також низку всіляких «аварій», що сталися в Україні лише за останні півстоліття. Зокрема триденна пожежа у Державній публічній бібліотеці АН УРСР, пожежа у Видубицькому монастирі – знищено величезну кількість документів, які проливали світло правди на нашу історію (зокрема архіви Центральної Ради), згоріли цінні книги, серед яких – стародруки. Винуватців диверсії, а інакше ці *акції* не назвеш, проти України не виявлено.

Неприємно все це, але засмучуватися жодним чином не слід. Так, на жаль, улаштований світ (тут уже поза всякими сумнівами!) – боротьба за панування над ним досі залишається головним стимулом, але... Вже не стільки *людського*, як *державницького* існування. Люди ж, у своїй суті, поступово відходять од змагальних, суперницьких, надто – конфліктуючих, ворогуючих – принципів Буття. У зловісному процесі глобалізації є й крихта позитиву: більше пізнаючи одне одного, люди все менше бажають воювати. Як би не було, з кожним роком вони усе рідше й рідше зважуються безпосередньо вбивати одне одного. Навіть у так званих справедливих війнах. Війна – жадливий атавізм, мерзенний пережиток. Але війна – це не завжди пряме, явне й відверте кровопролиття. Людство переходить на інші види *кампаній*, зокрема охоче вдається до гібридного. Не обов'язково пускати кров суперника-противника, можна спершу поступово знесилювати дух, а згодом і позбавляти життя... Словом! Або ж – шляхом створення нестерпних умов для повноцінного існування. А ще – через посередництво прихованого, інколи навіть закамуфльованого під *реформи* геноциду.

У сучасній Україні прояви усього цього *добра* – на кожному кроці. Бо, *як би там не було*, боротьба за місце під сонцем триває. Гадаєте, сучасні московські *заправили* не розуміють, що Далекий Схід і Сибір довго утримати їм не вдасться? Адже мешканці острівної Японії ні на мить не забувають про Куріли й дещо з тихоокеанського узбережжя, водночас і Піднебесна не

спить. Мудрий, організований і роботящий китаєць уже втомився дивитися на те, як 1 мільярд 379 мільйонів його співвітчизників товчуться на площі в 9 мільйонів 597 квадратних кілометрів, тоді як 142 мільйони 423 тисячі мешканців Російської Федерації *відчиржили* собі 17 мільйонів 125 тисяч 191 квадратний кілометр і ось уже упродовж кількох століть не можуть дати ради цим безмежним просторам. Жажлива невідповідність! Неодмінно настане час, коли вона зазнає кардинальних коригувань. Невипадково Сибір уже переповнений *заробітчанами* з Китаю. Але докладають вони там свої зусилля не для миття підлоги й прибирання сортирів та вулиць, в чому досягли значних успіхів у своїх *забугрівських* поневіряннях наші співвітчизники, а для виконання значно престижніших функцій, у тому числі й керівних: китайці знають собі ціну. І не забариться той час, коли землі від західного узбережжя Тихого океану й до Уралу Росія втратить. Через це прагматичні очільники Московії заглядають далеко вперед: не у всіх *там* гарячі голови, чимало людей і з тверезим мисленням.

Звісно, аж ніяк не на нашу користь. Московія, яка, починаючи з часів Івана Калити⁶¹, нахапала собі стільки земель, ось-ось почне зменшуватися у своїх масштабах. Але... Ні Путіна, ні його приспівників, а тим паче наступників, зовсім не спокушає перспектива громадян країни в межах колишнього Московського князівства на зорі «собіранія руских земель» – 300 на 300 кілометрів. Нинішнім «обустроїтелям Росії» черговий варіант «радново атечества» бачиться з іншими параметрами, і погляди спрямовані на південний захід. Окрім усього іншого, **Чорнобиль** ставив за мету налякати українців, знесилити їх, аби утримати в імперській стайні.

Але не вийшло.

Цитата: «Квінтесенцією російської позиції щодо України від 1992 року став вислів віце-президента Росії Олександра

⁶¹ 1288–1340 рр.

Руцького, який назвав нашу країну «тимчасово втраченою територією».

*Євген Магда
(із книжки «Шостий. Спогади про майбутнє»)*

Та все ж вибух, як влучно сказав професор Швець, – «*перший постріл*», пролунав. Двадцять із гаком літ штучного гальмування реформаторських процесів в Україні, через своїх адептів майже в усіх коридорах української влади, і ось Революція Гідності підштовхнула до радикальніших заходів: спершу анексія Криму, а невдовзі – війна на Донбасі. Мета: підпорядкувати собі Україну і створити *Рассею* на просторах між Баренцовим і Чорним морями, між Карпатами й Уралом. Звідси – методичне нав'язування не лише *кацапам* та *хахлам*, а й усьому світові маячливих ідей про *єдину колицку*, про *спільні історію, мову та культуру*. Колись німці, щоб виправдати свою експансію на схід (1941), розповсюджували міф про те, буцімто представники черняхівської культури (II-V століття нашої ери), які мешкали, зокрема у правобережній частині Середнього і Нижнього Дніпра, ніякого стосунку до слов'янства не мають, бо то були *готи* (одне з германських племен), а тепер московити розказують байки, що Україна – це шматок Росії, який свого часу необачно від неї одірвався і який неодмінно слід *пришити*.

Як відомо, фальсифікатори від історії із заходу отримали належний *гешефт*, тепер нам слід подбати, щоб не zostалися без аналогічного *виграшу* й міфотворці з північного сходу.

І попрацювати тут доведеться на повну. Для початку слід глибоко збагнути й усвідомити, що з нами коїться, звідки наші *невдачі*. Невипадково останнє слово подаю курсивом, оскільки вжите воно не у своєму абсолютному, а в іронічному смислі. Немає у нас невдач, бо самої роботи ще **НЕ БУЛО**. Не вірмо байкам, що в нас *не виходить* через те, що українці, буцімто недержавна нація. Нечувана брехня, для чого слід згадати хоча б

Київську Русь. Українці – нація дуже навіть державна, а вся біда в тім, що,

**починаючи з 1991 року, в Україні створенням
(відновленням) по-справжньому незалежної, могутньої
держави і процвітаючої країни
НІХТО НЕ ЗАЙМАВСЯ!**

Цитата: «Так відкрито й нахабно, як в Україні, міжнародні рейдери не діють у жодній іншій країні світу. Службові посади в Україні стали найприбутковішим бізнесом. Влада тільки імітує боротьбу з цим злом, а, по суті, нічого не робить для покарання казнокрадів».

*Володимир Матвієнко
(«СП», №12, 23.03.17)*

Гадаю, тепер зрозуміло, чому всі, хто опинявся на владному олімпі, лише імітували розбудову заможної країни. Мовляв, навіщо лізти із шкіри, коли **воно** все вернеться! Самі ж, через своє угодовство, завжди залишаються **при ділі**. Бо такі вже вродилися: попит на запродавців існує за будь-яких обставин, що під червоним стягом, що під синьо-жовтим, що під триколом. Отож, кажуть **вони** собі, слухаймося тихцем Кремля, не дражнімо його, не засмучуймо, і ніколи не будемо в прогаші.

А Кремль із першого дня з'яви на світовій мапі такого утворення як держава Україна, уже мав свій план, як те утворення ліквідувати, щоб водночас підібгати під себе. Не лише де-факто, а й де-юре. А щоб задум цей здійснився якомога скоріше й безболісніше, треба робити все, щоб нове утворення не розвивалося. Тобто, не реформувалося, не модернізувалося, не прагло власної національної ідентичності. Саме тому президент Кравчук, разом зі своєю номенклатурною раттю Московію дуже влаштував. Коли ж десь наприкінці 1993 року Леонід Макарович мимоволі, інколи починав, було, забирати **не**

туди (підпирав колосальний матеріальний і духовний капітали України) вмить *виникла ідея* дострокових виборів. Переміг Кучма і вже він не підвів. Ні з українською мовою, ні з економікою, ні з культурою, ні з боездатністю українського війська. Ані кроку не зробив Леонід Данилович далі, чітко продряпаної московитами лінії, переступ якої міг би коштувати йому не лише посади гаранта, а, либонь, і життя (згадаймо хоча б Звіада Гамсахурдіа та Джохара Дудаєва). А ми питаємо спантеличено: звідки такий розгул корупції?

Десять років – 1994-2004 – небувалого у світі занепаду, колись процвітаючої країни (республіки)!

Під керівництвом усе тих же *своїх*. Перевічених і надійних. Дніпропетровський гітарист так захопився «розбудовою», що заявив на увесь світ: «Українська національна ідея не спрацювала».

Цікаво б спитати: а ти, люб'язний, хоча б відаєш, що то є – Українська Національна Ідея?

А от Ющенко змусив насторожитися московських *спостерігачів*. Либонь, погано попрацювали феєсбешники, не добрали всього, що складає діловий, а надто психологічний образ-імідж третього *хахляцького* гаранта, то спершу й розхвилювалися: «Ви тільки гляньте, що він собі дозволяє, цей колишній колгоспний бухгалтер! Якщо так піде й далі – а, схоже, хлопець усерйоз вирішив зайнятися справами нерозважної Малоросії, – то ми залишимося ні з чим».

Проте замішання тривало недовго, й нашим сусідам із північного сходу рішуче натискати на гальма тоді не довелося. Й півроку не сплигло від інавгурації, як Ющенко сам *зорієнтувався*. Коли всенародний *месія* приступився до діла на повну, раптом такі свої чесноти став неспинно демонструвати, що, аби знаття раніше, йому колгосп небезпечно було б довірити, не те, що 47-мільйонну країну.

Хтось там намагався пояснювати все це втручанням дружини-американки, хтось в усьому звинувачував діоксин,

мовляв, цей препарат *підмінив* всенародного обранця... Вельми екстравагантні пояснення, навіть пікантні, але безпідставні: Віктор Андрійович яким був до свого президентства, таким лишився й після обрання. Жодних заперечень, чудовий фінансист – впровадження гривні 1996 року провів бездоганно, чим викликав захоплення в усьому світі. Але президентом виявився ніяким. Бо для того, щоб стати дієвим керівником держави, послідовним реформатором, носити вишиванку й почуватися українцем і навіть гучно заявляти про це, замало. На жаль, окрім згаданого *носіння* й *почування*, які на тлі вщент зденаціоналізованого Кучми так зворушливо підкорили довірливий електорат, далі діло не пішло. І цим одразу скористалися не лише «любі друзі» в межах рідної країни, а й «добрі приятелі» з північно-східних теренів. А заможна й цивілізована Європа? А США з Канадою? У них завжди – і на думці, й на ділі – лише своє. Інакше й бути не може. А ми як думали – сподівалися, що про нас дбатиме хтось? Дзуськи. Усілякі нинішні західні «обмеження» та «санкції» щодо Московії, та «сприяння» *нам* – всуціль лише в рамках західних особистих зацікавлень. Кожен має дбати про себе сам. Чи затямимо ми це коли-небудь?

Цитата: *«Черговий трани МВФ – це чергова подачка нашій еліті за її лояльність до Заходу. Чи є наша еліта при цьому лояльною до українського народу? Тут велике запитання. Дерибан країни продовжується. Все, що можна, продається за кордон, а виручені кошти переважно там і залишаються. Не видно жодних ознак модернізації країни. Із підприємств, що залишилися у спадок від Радянського Союзу, вичавлюються рештки їх потенціалу».*

Валерій Швець
(«ЛТУ», №28, 28.07.16)

Президентство Ющенко повністю підготувало ґрунт для того, щоб розпочати завершальний період сходження України

на сяючі висоти бананової республіки. Це гостро відчули зарубіжні доброзичливці, зокрема, з північно-східних теренів. Лише **ми** не наздоганяли...

...відтак отримали на посаді президента колишнього рецидивіста...

А згодом грянула Революція Гідності. Концентрація всенародного обурення й гніву досягла межі й виявила український національний характер в усій його повноті. Не лише через гостинність, добродушність і співучість, а й через послідовність, небачену досі згуртованість, рішучість, а в підсумку – готовність діяти і навіть жертвувати власним життям в ім'я справедливості й перемоги.

Цитата: «*Ми добрі, ми великодушні, та коли перемагаємо – даємо перемогти нас*».

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

Нажахані московити тоді гостро відчули: цього разу гопаком *хахли* не обмежаться, і ввімкнули запобіжні заходи. Багато чого з приготовленого для нас пустили вони в хід з першого дня нашої бутафорської незалежності, а вже згодом зіграли по-крупному: анексували Крим і пошматували Донбас. І то лише частина диявольського задуму. Могло бути значно ширше, більше й кривавіше, якби не рішучий Український Супротив. Не посприяли московитам ні заслані в українські державні структури *когУрти* їхніх нишпорків, ні штучно ослаблене (на той час) українське військо, ні денаціоналізована служба безпеки, ні продажні правоохоронці, ні засмальцьована ідея «рускава міра». Над усім звалищем квазідержави піднявся Народ і захистив себе сам. Відтак іще раз зауважую тим, хто дуже полюбляє застосовувати до нас приказку про зверхника, якого хтось там заслуговує: ця **максима** не про нас. Не про українців. Ми гідні таких зверхників, котрі відповідають істинному українському національному духові, його характеру,

що гартувався упродовж тисячоліть. От лише про підступність поміж нас не слід забувати. Бо...

...фаховий економіст і дипломат Петро Порошенко усе врахував. І наш дух, і наш менталітет, характер, себто. Звісно, національний. А надто – *стан*, в якому *ми* всі опинилися у квітні 2014-го. П'ять місяців небаченого досі світом виснажливого напруження! До того ж, фактично без свого очільника, позаяк гарант-рецидивіст та несподіваний *в.о.президента* лише погіршили ситуацію. Тож сьогодні з висоти українських *набутків* видно, що з п'яти наших гарантів Порошенко виявився найпоміркованішим і наймобільнішим. У той час, коли і Кравчука, і Кучму, і Януковича, а надто Ющенка, багато в чому ліпив у своїй безмежній уяві довірливий електорат, Порошенко холоднокровно *ваяв* себе сам. Власними руками. Либонь, він, як ніхто розумів, до якої межі дійшов *його* народ, отож рішуче й сміливо вирушив у наступ.

Подібна тактика багатьом із нас імпонувала, би не здогадувалися, що спрямована вона не на розбудову *країни*, а на зміцнення *держави*. Насамперед, її бюрократично-чиновницького апарату. До того ж, виключно *під себе*. Під *особисту* владу. Під *власний* бізнес. Які фрази кидав при цьому у натовп Петро Олексійович, вище уже згадувалося. А які держави формуються за Порошенківського підходу, можна побачити, зиркнувши на досвід усіляких... Не буду називати країни, де здавна розкошує нечувана корупція й бідність, аби не ображати й укотре не принижувати їхніх бідолашних громадян. Але зазначу: так, це не лише країни, а й – держави, вони незалежні й суверенні, кожна має свої прапор, герб і гімн, проте за ними стоїть вкрай зубожілий люд, де між багатими (іх жменька) й бідними (увесь народ) – нездоланна прірва.

Ота особиста Порошенківська влада вже наче, як держава у державі. З різними громадянами. Так паспорти ж однакові – наші! – хіба що в декого є ще й *забугрівські*. Залишилися ще з тих пір, як... Кажуть, подвійне (не кажучи вже про потрійне) громадянство у нас заборонене законом, але на *окремих* такий закон, схоже, не розповсюджується. Інакше, звідки у зовсім

молодого (ще й до сорокаріччя не доплентався) *урядовця*, окрім нашого з тризубом, є ще й ізраїльський, кіпрський та... новозеландський паспорти! Про це сповіщають дружно ледь не всі ЗМІ поспіль. Та раптом перестають сповіщати, а невдовзі взагалі повідомили, що в ім'ярек іншого громадянства, окрім українського, немає. Точно? Абсолютно. Виходить, збрехали? Але де, в якому разі – в першому, чи в другому?

Цитата: *«Сказав би так: вина за ситуацію в країні лежить на всіх президентах... ті лідери, які приходили і приводили свою команду, знецінювали перспективи України».*

*Микола Маломуж
(«ЛУ», №41, 19.10.17)*

Нещодавно перечитав популярний колись роман Анатолія Рибаківа «Тридцать пятый год и другие годы». Там Сталін – як на долоні. Можливо, я перебільшую, але, здається, ні в кого з письменників ні радянської доби, ані пострадянської немає такого виразного, в усій своїй зловісності, образу «отца народов». Найперше, мова Коби: прямолінійні, лаконічні, спрощені до примітиву фрази аж дзвенять безжалісною однозначністю й безапеляційністю. Та, головню, у переважній більшості випадків, надто отам, де вони мали б виказувати безмежний гуманізм *вождя*, – ті фрази наскрізь нещирі, відверто брехливі. Читав, а в них дзвінко відлунювалася риторика нашого сучасного найверхнього державного зверхника. Той же пафос. Та ж однозначність. Та ж безапеляційність. І водночас – той же цинічний холод, позаяк майже всуціль – фальш. Каже: «не допущу», «не дозволю», «розберуся», «доведу до кінця», «покладу край», навіть – «відрубаю руки»... Звісно, коли йдеться, зокрема, й про президентський вплив на чиновницьке свавілля, на ту ж корупцію. Дзвенять, гримлять словеса, а воно – ні з місця. Бо гарант ***допускає, дозволяє, не розбирається, не доводить до кінця і не кладе край.*** Звісно, й ***не рубає*** (щодо останнього, то й слава Богу)... Знову ж таки – через

завантаженість, чи Петро Олексійович свідомо не хоче цим займатися? Стосовно зайнятості нашого гаранта може бути таке питання: а на що він марнує свій робочий час, адже позитивних змін – жодних! Стосовно ж *свідомості*... Залишаю це припущення відкритим...

Цитата: *«XXI століття швидко засвідчило, що в Україні політика залишається засобом реалізації власних або корпоративних, а не народних і державних інтересів».*

Володимир Мельниченко
(«СП», №45, 9.11.17)

Звідки така езуїтська спадкоємність у безмежній відстані між сказаним і зробленим? Людина явилася на світ білий за дванадцять літ після смерті небаченого досі тирана, ставала на ноги, міцніла як особистість за начебто більш-менш сприятливих громадсько-політичних обставин, а ментальність незмінна! Чи не через те, що обставини ті насправді у нас НІК-К-КОЛІ не мінялися? Мінялися (тосувалися, мов карти в колоді) лише гасла, на які ловилися ті, що в одних *випадках* знаходили свій кінець у місцях, спекою не обтяжених, а в інших *просто* й *милостиво* опинялися відсунутими на маргінес. А то й – ліквідованя фізично.

Під час обговорення проекту Конституції СРСР (липень 1935-го), з подання Сталіна, запущено в політичний обіг дивовижний слововиверт *«блок комуністів и беспартійних»*, а за сім із гаком десятків літ на світ білий явився **блок** не просто імені, а вже наче як всуціль майнової належності енергійної жінки з ретельно викладеною косою. Невдовзі – такий же **блок** імені (сиріч майнової належності) п'ятого українського гаранта. Не з *низів* вигулькнуло – спущене, нав'язане *згори*. Штучний, геть не природний і засіб, і шлях. Через що – нежиттєвий, безперспективний. Водночас – шкідливий. Тож – навіщо?

Думайте, шановні співвітчизники, думайте.

Повторюся: не вірмо, коли кажуть, буцімто кожен народ має такого правителя, якого заслуговує. Підступна, провокаційна, облудна теза. Хіба італійці – нащадки римлян – заслуговували Муссоліні?..

...німці – Гітлера?

...китайці – Мао Цзе Дуна?

...камбоджійці – Пол Пота?

Ні, не з глибин народних виринають такі керманічі. Якесь гемонська сила вишукує **їх** на відвалах Буття і підсовує **нам. Ми** ж не дуже приглядаємося, коли доводиться обирати *кращих із кращих*.

А треба б!

Дуже треба!!

Просто неймовірно!!!

Цитата: *«А сніг іде. Ще будуть зими й зими.
Смеркається. Спасибі, вітер стих.
Вони гребуть. Кабміни й Держкомземи,
І Пан-Господь десь думає об них...»*
Павло Вольвач

А зараз ризикнімо виокремити головне, що не дає Україні зайняти належне місце серед процвітаючих країн світу...

1. Підступність північно-східного сусіди, який не випускає нас із *поля зору* упродовж кількох століть.

2. Деструктивна діяльність «п'ятої колони» всередині країни.

3. Абсолютно безвідповідальна і безконтрольна діяльність наших засобів масової інформації, значна кількість яких опинилася в руках осіб, наділених, м'яко кажучи, **тьманими рисами** українського Громадянина і Патріота.

З першим, гадаю, загалом з'ясували. Стосовно ж другого, зважуся наголосити: в жодному разі **дестабілізуючий фактор** не слід пов'язувати лише з певною групою спеціально підготовлених осіб і засланих до нас із відповідною *місією*. *П'ятиколонник* – далеко не завжди *шпійон*-професіонал, надто за наших сучасних українських обставин. Зазвичай, і дуже

розповсюджено – це пересічний середньостатистичний український (за паспортом) громадянин, але без чітких і стійких духовно-патріотичних ознак українського (!) громадянства. Насамперед, це особа, якій нібито абсолютно однаково, якою мовою послуговуватися, але при цьому вона цілком однозначно уточнює: «*лиш би не било войни*».

Третє десятиліття розміняла наша *гривня*, а *особа* вперто обзиває її *рубльом*.

Наш унікальний *герб*, не хворобливою експансіоністською уявою склепаний (як це спостерігаємо в інших державах), а породжений Духом, Мислю та Звитягою, до того ж із тисячолітньою історією, іменує *вилами*.

Особу дратують українська пісня, українські звичаї, українські свята. І, звісно ж, українська мова.

П'ятиколонник московського (та іншого) походження, що здавна загніздився на українській землі, патологічно зневажає наш *Гімн*, наш *Прапор*, нашу літературу, наше мистецтво, наших героїв, а *п'ятиколонник* тутешнього розливу – нещасний яничар та манкурт – усього цього малодушно соромиться. Він соромиться навіть рідного батька, свого діда, прадіда і тихцем лає всіх за успадковане від них *неблагозвучне* прізвище... Через те й стрічаються на кожному кроці гукіні, алейнікови, птахіні, ковальови, хрущови, авдсенки, ніколаєнки, мартинєнкови, черевкови, шаповалови, ті ж сушкови, *ковалі*, парасочки, лємеші, *лимани*... Замість Гуків, Олійників, Птахів, Ковалів, Хрущів, Овдєнків, Миколаєнків, Мартинєнків, Черевків, Шаповалів, Сушків, Ковалів, Парасочок, Лемішів, Лиманів...

А це ось телефонує мені нещодавно одна відома у Запоріжжі *гуманітарна постать*, котру я давно не чув, і представляється; «Канстантін Івановіч, это (*називає ім'я*, – *К.С.*) ЧупрінА...» Вмить отетерів, бо ще пару літ тому чув од *постаті* лише українську мову, та й прізвище було – ЧупрінА, тобто зачіска, штибу «чуба», «шевелюри»...

До слова, на цій зловісній національній хитавиці не зміг устояти навіть знаменитий академік Д.І.Яворницький. Щоправда, те було ще в його *до*академічні часи, відтак

химернувате **Еварницький** (в українському варіанті, що траплялося украй рідко) та **Эварницький** (у москвинському і майже – всуціль), либонь, відкривало перед розумним та енергійним молодиком широкі перспективи. І він використав їх на повну, чого з **Яворницьким...** Невже не досяг би? І хоча сам Дмитро Іванович казав, що то ще «в школі якісь дурні» змінили йому «**Я**» на «**Е**», так чого ж не повернув усе на місце, якщо не тоді, одразу ж, то, принаймні, коли виріс? Повернув. Остаточно аж 1918 року, на 64-му році життя, як уже став широко відомими і незаперечним істориком та етнографом, археологом і фольклористом, лексикографом і письменником.

А легендарний командир Першої Кінної!.. Коли Семен Михайлович став **БудЬОнним**⁶², до отримання першого георгієвського хреста за Першої світової, чи після того, як до його грудей причепили четвертого?

У тому ж непевному ряду опинився й кріпацький син, вінничанин-подолянин Петрусь Кішка⁶³, у москвинську імперську історію вписаний під *псевдо* «Матрос Кошка»...

Справедливості заради, обмовлюся і про свій гріх. Зберігаю світлину, на якій мені ось щойно перевалило за сімнадцять. На зворотному боці простим олівцем написано: «Добролюбов Артур Едуардович». То я так назався фотографу, і він довірливо записав спершу у квитанцію, а пізніше й на зворотний бік знімка переніс. Щоб знати, чий. Пам'ятаю, як шанобливо здивувався фотограф, ще й перепитав: «Добролю-ю-юбов?» – «Да!». Та ще й Артур з Едуардовичем. Мовляв, знайте наших! Нічим було показувати свою винятковість, так хоч чужим

⁶² Правильне прізвище Буд**Е**нний, суто українського походження, що означає *не святковий, а робочий, повсякденний*, словом – *буденний*. Московською – *будничний*. Цього не заперечують і самі москвити, але знаменитого командарма вперто називають Буд**ЬО**нним, хоча слова *буденний* у московській мові немає.

До речі, старший брат (по батькові) Григора Тютюника, Григорій Тютюник, по матері теж Буденний. І нічого. Це не завадило талановитому чоловікові написати видатний роман «Вир».

⁶³ Петро Маркович Кішка (1828–1882), кріпацький син родом із Подолії-Вінниччини – відомий герой Кримської війни (1853-1856).

прізвищем скористався й заморським іменем. Досі соромно, хоч було те, бозна-коли. Макіяжем прикрився. Добре, що всього лиш макіяжем, бо злетів-одпав він невдовзі, як ота неякісна тинька-штукатурка. Обсипався.

Повністю?

Між тим, усе навдивовижу просто: *своє треба любити*. Та хоча б поважати. Принаймні, бодай не гудити. Так само, як і любити-поважати-не гудити *не зовсім своє* на землі, яка тебе довірливо прихистила.

А преса, вкупі з радіо й телебаченням (останнім часом до них приєдналася й горезвісна *соцмережа*)... Чи повною мірою сприяють вони зміцненню державних засад країни, громадянами якої є? Особисто я віддав журналістиці три десятиліття власного життя, пам'ятаю, як спрагло мріяли ми про істинну свободу слова, а не *гарантовану* радянською ідеологією... І що ж? Акурат на порозі нашого суверенітету я створив, певною мірою незалежний профспілковий тижневик, яким опікувався два з половиною роки, майже вісім років керував міською газетою, та ось зараз, либонь, упродовж уже доброго десятиліття, газет не читаю. Окрім хіба що «Літературної України» та «Слова Просвіти». Спершу стала відвертати абсолютна безжанровість публікацій. Потім їхня мілкота, авторський дилетантизм. І нарешті – абсолютна глухота у сприйнятті насущних запитів читацької аудиторії. Свобода слова усе частіше стала підмінятися вседозволеністю. Всуціль – гонитва за фактом, і надто за отим, що зветься *смаженням*. Жодного розуміння, що інформація – цей живильний ресурс ЗМІ – річ наскільки потрібна, настільки й небезпечна. Зокрема той обсяг інформації, який щодоби вивалюється на голови бідолашних читачів-слухачів-глядачів, уже досяг рівня, загрозливого не лише для здоров'я споживача, а й для його життя.

Цитати: 1. «Сучасні «біси» за допомогою Інтернету отримали додатковий ресурс у маніпулюванні людською свідомістю й пішли в наступ».

2. «Посередня людина на початку 21 ст. пішла в новий наступ на мораль, особистісні й демократичні цінності людського буття».

Степан Волковецький, Володимир Сабадуха
(«СП», №10, 9.03.17)

За того рівня розвитку, на якому нині перебуває наша держава, а також за рівня свідомості її громадян, конче потрібне щось на зразок цензури. Надто за умови, що Україна, як би там хто не вправлявся у словоблудді, все ж перебуває у стані війни. Цензура це не обов'язково система *драконівських заборон*, а розумне дозування, зважування фактів, які заплановано оприлюднити. Слідкувати за цим можуть спеціальні державні комітети у складі тих же журналістів, письменників, істориків, економістів, політиків, філологів, економістів, філософів і обов'язково – **пси-хо-ло-гів (!)**. Ми неприпустимо зарано почали роздержавлювати наші ЗМІ. Державі – кволій, хиткій і непевній – ще потрібні власні засоби масової інформації. Підконтрольні тільки їй (державі)! Насамперед, для того, щоб озвучувати державну політику, а не вдовольняти цинічні забаганки власників газет, теле- й радіоканалів. А вже далі... Новини мають бути новинами: свіжі і суттєві події державного значення, зарубіжна інформація, економіка, наука, культура, спорт. Так, так, як це було до 1991 року. ЗМІ мають іти *за* своїми читачами-слухачами-глядачами, вдовольняти їхні здорові потреби-запити, а не забігати наперед, підсовуючи дешеві сенсації в обгортці несмаку, епатажу, упередженості. І не слід занадто амбітним журналістам кивати на літературу, мовляв, ми – з однієї шинелі. Між літературою і журналістикою – прірва. У той час, коли література покликана *вести* читача за собою, журналістика сумлінно *обслуговує* його. Схоже, це розуміє білоруський *диктатор* Лукашенко, бо розпорядився провести дротяне радіо виключно до кожного помешкання, що в селі, що в місті, тоді як у нас – у демократичному суспільстві – здають, так би мовити в експлуатацію, нові будинки вже без радіоточок.

І ця неперевершена практика започаткувалася не де-небудь, а в стольному Києві!

Знову скажете, що все – через недогляд?

Зарано стали в нас використовувати безмежну свободу слова – психіка як споживачів найрізноманітнішої інформації, так і її постачальників, на початку нашої незалежності ще не була готова для *багатовекторності* подання фактів, а, головню, коментування усього, що нас оточує і що відбувається. Через це за 25 літ ми примудрилися виховати покоління холодних прагматиків, кожен третій із яких – цинік. Я знову навмисне подав курсивом *оте*, не вельми зграбне слово, бо насправді слід вести мову про повну анархію, про згубну стихійність у поданні інформації. Наші теле-, а почасти й радіоновини перестали відповідати своєму змісту – зазвичай, це хаотичне, каламутне нагромадження пригод, надзвичайних подій, до того ж неодмінно з присмаком епатажу, славнозвісного *екстриму*. Замість новин – нескінченні повідомлення про пожежі, ДТП й автокатастрофи, про *масові* отруєння в інтернатах і дитсадках, про загадкову природу несподіваних плям на сідниці дружини президента однієї із *...ських* країн, про те, що в райцентрі N. теща задушила зятя, в селищі Z. немовля зарізало п'яного марсіанина, а в неперспективному селі Y. квочка народила їжака... Так це я зараз ужив для *конспірації* латинські літери, а наші *репортери* все називають конкретно, прямо і відверто.

Цитата: *«Газети забомбили свідомість, нова форма свободи Слова – що хто хоче, той і лопоче. Або що замовляє хазяїн»*

*Із книжки Ліни Костенко
«Записки українського самашедшого»*

Нас ошчасливлюють масштабами депутатських хабарів, президентських статків, розмірами пеніса новоявленого голівудського кумира, змістом незаконних обгородок між суддями й засудженими на довічне ув'язнення, а про те, чим

справді живе країна, завдяки чому вона дійсно *ще не вмерла* – лише іноді, неприпустимо коротко, ніби між іншим. Випадково це робиться? Чи в русі все тієї ж непроголошеної змови проти України – чим більше *смаженого* (сиріч – бруду) на екранах телевізорів та на шпальтах газет, тим більше його в душах і головах людей, тим ті люди слабкіші? Невже нашим журналістам не відомий вислів про те, **ЯК СЛОВО НАШЕ ВІДГУКНЕТЬСЯ?**

У контексті щойно зачеплених проблем не можу обійти увагою і так зване єврейське питання. Зокрема з огляду на те, що в нас «усюди – жиди». Не можу, насамперед, через те, що, по-перше, не зовсім «усюди». Аргументувати Володимиром Гройсманом (а до нього Арсенієм Яценюком) чи, приміром, Ігором Райніним (а до нього Борисом Ложкіним), додавши низку, відповідним чином, *етнічно забарвлених осіб*... Чи не замало? Ондечки, подивіться, – на кожному перехресті *нашій!* Що біля тракторів та комбайнів, що коло верстатів чи сталеплавильних печей, що в шахтах, на залізницях, у корівниках-свинарниках... *Наші* підмітають подвір'я, минають у забігайлівках посуд, облаштовують та ремонтують каналізацію, ламають у кар'єрах камінь, вимощують асфальтом дороги, валяють у лісах дерева, зводять будинки – потрясаюча масовість! А по-друге... Хто заважає українцеві опинитися там, де треба, задовго до того, як туди прийде і *всядеться* єврей? Чи не краще з'ясувати, *чому* не встигаємо, а не бідкатися, що *нас* там нема? Жодних заперечень, мені, як українцеві, не вельми радісно від того, що в першій десятці найбагатших людей країни, негусто *лиць славянської національності*, але, ніж радіти чи хмуритися, корисніше знайти *вичерпну* відповідь на запитання «чому воно так?» Тобто: витратити енергію на творення, а не на скигління. Бо виходить, що в той час, як *хахол* випускає пару через нарікання, *жид* усі зусилля спрямовує на справу. І тоді з'являється «Бульвар» і все, що навколо нього Дмитра Гордона; «Свобода слова» Савіка Шустера; бізнес-імперія Ігоря Коломойського. Авжеж, по-різному можна сприймати й оцінювати набутки кожного, та від факту

наявності цих набутків у нашому суспільстві, а тим паче – їхнього *впливу* на нього нікуди не дінешся. Де оте *краще* – організоване й зроблене – українцями? Ми дурніші? Облишмо це. Й ніколи про таке себе не запитуймо. Працювати треба. Працю-ва-ти. В поті чола. Тож згадаю дещо із власного досвіду.

Якось, іще за студентства, після успішного складання останнього іспиту в кінці сесії, увечері «накрили стіл». Неприпустимий дисбаланс між пляшками з «Білим міцним» (знаменитим «Біоміцином») та закускою в бік першого, обернувся вранці нелегким похміллям. Піднімаю голову, прокинувшись, – усі сплять, тільки Павла К. (звісно, *жид!*) немає. Неквапно підходжу до дверей, відчиняю... А там – на увесь коридор – божественний запах смаженої картоплі! Звідки? У кухні біля плити застаю К., посмішка – на всі тридцять два. «Щ-щ-що це ти...» – намагаюся збагнути. – «А нічого! – вигукує Павло. – Я давно уже на ногах. Пройшовся другим і третім поверхами – усі сплять, лише порожні пляшки по всьому коридору, на кухні, в туалеті. Дві сумки набрав. Відніс, здав і купив не лише картоплі, а й ковбаски, навіть на три пляшки «Біоміцину» вистачило. Зараз поправлятимемо здоров'я».

Другий приклад із буремного хортицького директорства. Упродовж перших шести місяців роботи двері мого робочого кабінету майже не зачинялися. Показово ось що. У той час, як рідні націонал-патріоти йшли до мене, аби висловити своє обурення, мовляв, отам ви, пане Костянтинне, зробили не так, отам сказали не те, то *брати-євреї* приходили з ідеями: один пропонував співробітництво в підготовці спільних спектаклів, другий – власні послуги у реставрації аншглагів-стендів, третій готовий був поділитися досвідом у пошуках раритетів.

Цитата: *«Ви знаєте, хто вже багато літ
І хитро, і лукаво править світом?
Мовчить... До вуст свій палець притулить,
Якщо не хоче постать антисемітом.
Вадим Крищенко*

Є над чим замислитися, як казав незабутній Володимир Яворівський, *братове українці?*

Так ми дісталися *головної проблеми*, вирішивши яку, зітхнули б із полегшенням і могли б менше уваги звертати і на зовнішні зазіхання, і на внутрішні підступи *п'ятиколонників*, і з нашими ЗМІ не мали б мороки, і *жиди* нас не так допікали б, це – проблема рідної – УКРАЇНСЬКОЇ – мови. Звісно, – в Україні. Уявляю здивування багатьох читачів, мовляв, і що це він таке верзе! А зовнішня загроза! А економіка! А корупція! Не знімаю з порядку денного жодної з означених проблем, та все ж наголошую на мовній. Як на головній і основоположній. Займаймося економікою, борімося з агресором, викорінюймо корупцію, водночас – ПОВНОЮ МІРОЮ ДБАЙМО ПРО РІДНУ МОВУ. Бо єдина державна мова, окрім усього іншого, це ще й ні з чим не зрівнянний і нічим не замінний об'єднавчий фактор. І в становленні нашої економіки, і в боротьбі з зовнішнім ворогом та корупцією. Так воно задумано Всевишнім, і горе нації, що ігнорує цей Священний життєвий постулат. Запорізький поет Анатолій Рекубрацький в одному своєму вірші сказав просто:

*Так незнайомі
Вчують єдність,
Коли єдину
Співають пісню.*

Єдина пісня *об'єднує* людей на той час, коли вони хором її виконують, а відтак зближує. А мова, зближуючи і гуртуючи, тримає націю в моноліті віками, тисячоліттями.

Про силу рідної мови, про необхідність активно послуговуватися нею, розмов у нас більше, либонь, ніж треба (і всі – з присмаком скигління), та з результатом щось негусто. Бо негучно про це говоримо, не вельми впевнено й не завжди дохідливо. Пам'ятаю один епізод, ще з армії... Якось серед ночі

прокидається рядовий Бердзенішвілі, що спав поруч, і будить мене. «Що трапилося?» – питаю невдоволено. «Беда, случилася... Беда! – каже Тарієл, а в самого аж зуби цокотять від хвилювання. – Горе мне, Костя, – я во сне розговоривал на русском языке... Такого со мной еще не было. Это конец!» Навряд чи хлопець чекав від мене якоїсь поради, бо вмить загорнувся у ковдру і пішов на другий поверх казарми, де в автороті служили його земляки, вісім чоловік. Знаєте, що було далі? Тарієл розбудив усіх, пішли у вбиральну кімнату й просиділи там до ранку, смачно спілкуючись грузинською.

А ми рідну *гривню* обзиваємо *рубльом*... На третьому десятку літ її страдницького існування... А ми.... Власне, про *алейнікових, гукіних, птахіних* і т.д. вище я вже згадував. Знаття й активне спілкування українською мовою в Україні – це аж ніяк не *забаганка націоналістів*, а елементарні вимоги Моралі, власне, самого Людського Єства (неодмінно, – з великої літери). Адже не лише вчинок та проголошене слово, а й мовлене подумки, та навіть сама думка – мають наслідки. Перемогу забезпечують не самі по собі кулемети й гармати, а насамперед настрої і дух, того, хто до них приставлений. Ось звідки усіляки «аифы», «комсомольские правды», «известия» і прочая, і прочая «в Украине» – *кацап* добре знає, чим можна дістати *хахла*...

Цитата: «З Петровських збаламучених часів,
із зашморгу холопів Катерини
збережено звучання рідних слів,
і з них найперше слово – Україна».
Валерій Гужва

«Какая разніца, рускій ілі українській»!.. Таке любить повторювати лише той, хто послуговується винятково «*руским*». При цьому він точно знає: його облудна теза б'є лише по *українській* мові, зміцнюючи позиції мови московської, бо *українською* на *українській* землі, на превеликий жаль, спілкуються ще далеко й далеко не всі. І тенденції до зменшення

кількості цих *«не всіх»*, знову ж таки, на жаль, не видно. І це «на жаль» стосується не лише *українозаклопотаних*, а й *байдужих*, позаяк перманентна нестабільність у країні, викликана нав'язаним ззовні мовним питанням, впливає на всіх, хто в цій країні живе. Якби українська мова насправді була всього лиш *незграбним діалектом*, що тупо і вперто намагаються доводити спритні московські горе-лінгвісти, або ж *испорченним руским языком*, то не тримали б її – напружено, болісно і постійно – в полі зору все ті ж «лінгвісти», вкупі з московськими політиками. А так «ета мова» почала їх допікати ще задовго до того, як Богдан Хмельницький зважився на союз із Московією.

Наберіться терпіння, дорогі читачі, і пройдіться неквапно *етапами* пониження не тільки української мови, а українства взагалі...

1627 – за наказом царя Михайла, з подання московського патріарха Філарета, спалено всі примірники надрукованого в Україні «Учительного Євангелія» Кирила Ставронського.

1690 – засуджено й віддано анафемі книги П.Могили, К.Ставронського, С.Полонського, Л.Барановича, А.Радивиловського та інших, написаних українською мовою.

1696 – рішенням Сейму Речі Посполитої в усіх судах та інших державних установах Правобережної України запроваджено польську мову.

1720 – указ Петра I про заборону книгодрукування українською мовою і вилучення українських текстів із церковних книг.

1731 – за розпорядженням імператриці Анни Іоановни вилучено всі книги, написані українською мовою.

1734 – таємна інструкція Анни Іоановни, адресована правителю України О.Шаховському, в якій наказано перешкоджати українцям одружуватися з поляками та білорусами, *«а побуждать их искусным образом приводит в свойство с великоросами»*.

1763 – заборона викладати українською мовою в Києво-Могилянській академії.

1769 – заборона друкувати й використовувати український буквар.

1775 – після зруйнування Запорозької Січі закриття українських шкіл при полкових козацьких канцеляріях.

1789 – ухвала Сейму Речі Посполитої про закриття всіх українських шкіл.

1817 – запровадження польської мови в усіх народних школах Західної України.

1832 – переведення всіх навчальних закладів Правобережної України на російську мову навчання.

1847 – розгром Кирило-Мефодіївського товариства, що супроводжувався переслідуванням української мови та культури й забороною найкращих творів Т.Шевченка, П.Куліша, М.Костомарова.

1859 – спроба міністерства віросповідань та наук Австро-Угорщини замінити на підпорядкованих імперії українських землях кириличну абетку латиницею.

1862 – закриття безоплатних недільних українських шкіл для дорослих в підросійській Україні.

1863 – Валуєвський циркуляр про заборону давати цензурний дозвіл на друкування україномовної духовної і популярної освітньої літератури: *«никакого отдельного малороссийского языка не было и быть не может»*.

1864 – прийняття Статуту про початкову школу, за яким навчання має проводитися лише російською мовою.

1869 – запровадження польської мови як офіційної мови освіти й адміністрації Королівства Галичини й Володимирії⁶⁴.

1870 – роз'яснення міністра освіти Російської імперії Д.Толстого про те, що *«конечной целью образования всех инородцев должно быть обрусение»*.

⁶⁴ Володимирія (Лодомерія – латинська назва Галицько-Волинського князівства).

1876 – Емський указ Олександра II про заборону друкування та ввозу з-за кордону будь-якої україномовної літератури, а також про заборону українських сценічних вистав і друкування українських текстів під нотами, тобто народних пісень.

1881 – заборона викладання у народних школах та виголошення церковних проповідей українською мовою.

1884 – заборона Олександром III українських театральних вистав у всіх малоросійських губерніях.

1888 – указ Олександра III про заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення українськими іменами.

1892 – заборонено перекладати книжки з російської мови українською.

1895 – заборона Головного управління у справах друку видавати українські книжки для дітей.

1908 – Сенат оголошує україномовну культурну й освітню діяльність шкідливою для імперії.

1910 – закриття за наказом уряду Столипіна всіх українських культурних товариств, видавництв, заборона читання лекцій українською мовою, заборона створення будь-яких неросійських клубів.

1911 – постанова VII дворянського з'їзду у Москві про виключно російськомовну освіту й недопущення вживання інших мов у школах Російської імперії.

1914 – заборона відзначати 100-річчя з дня народження Тараса Шевченка; указ Миколи II про скасування української преси.

1914, 1916 – кампанії помосковщення у Західній Україні; заборона українського слова, освіти, церкви.

1919 – більшість білогвардійських газет на півдні Російської імперії «заборонило існування України».

1922 – проголошення частиною членів ЦК РКП(б) і ЦК КП(б)У «теорії» боротьби в Україні двох культур – міської (московитської) та селянської (української), в якій перемогти повинна перша.

1924 – закон Польської Республіки про обмеження вживання української мови в усіх адміністративних органах на підвладних полякам землях.

1925 – остаточне закриття українського «таємного» університету у Львові.

1926 – лист Сталіна «Товаришу Кагановичу та іншим членам Політбюро ЦК КП(б)У» з санкцією на боротьбу проти «національного ухилу», початок переслідування діячів «українізації».

1933 – скасування в Королівстві Румунії міністерського розпорядження від 31 грудня 1929 року, котрим дозволялися кілька годин української мови на тиждень у школах з більшістю учнів-українців.

1934 – спеціальне розпорядження міністерства виховання Королівства Румунії про звільнення з роботи «за вороже ставлення до держави і румунського народу» всіх українських учителів, які вимагали повернення до школи української мови.

1938 – постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про обов'язкове вивчення російської мови в школах національних республік та областей», відповідна постанова РНК УРСР і ЦК КП(б)У.

1947 – операція «Вісла»: розселення частини українців із етнічних українських земель «урозсип» між поляками у Західній Польщі для прискорення їхнього ополячення.

1958 – закріплення у ст.20 «Основ Законодавства СРСР і союзних республік про народну освіту» положення про вільний вибір мови навчання; вивчення усіх мов, окрім російської, за бажанням батьків учнів.

1960–1980 – масове закриття українських шкіл у Польській Народній Республіці та Соціалістичній Республіці Румунії.

1970 – наказ в СРСР про захист дисертацій виключно російською мовою.

1972 – заборона партійними органами відзначати ювілей музею І.Котляревського у Полтаві.

1973 – заборона відзначати ювілей твору І.Котляревського «Енеїда».

1974 – постанова ЦК КПРС «Про підготовку до 50-річчя створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік», де вперше проголошується створення «нової історичної спільноти» – радянського народу», офіційний курс на денаціоналізацію.

1978 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення і викладання російської мови в союзних республіках» («Брежнєвський циркуляр»).

1983 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про додаткові заходи з поліпшення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік» («Андроповський указ»), яким зокрема введено виплату 16% надбавки до платні вчителям російської мови й літератури: директива колегії Міносвіти УРСР «Про додаткові заходи по вдосконаленню вивчення російської мови в загальноосвітніх школах, педагогічних навчальних закладах, дошкільних і позашкільних установах республіки», спрямована на посилення помосковщення.

1984 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про дальше вдосконалення загальної середньої освіти молоді і поліпшення умов роботи загальноосвітньої школи».

1984 – початок в УРСР виплат підвищеної на 15% зарплатні вчителям російської мови, порівняно з учителями мови української.

1989 – постанова ЦК КПРС про «законодавче закріплення російської мови як загальнодержавної».

1990 – прийняття Верховною Радою СРСР Закону «Про мови народів СРСР», де російській надався статус офіційної.

2012 – прийняття Верховною Радою України Закону «Про засади державної мови» (так званий «закон Ківалова-Колісніченка»), який значно розширив використання регіональних мов в Україні, що гальмує процес упровадження державної – української – мови в усі сфери нашого життя⁶⁵.

⁶⁵ 28 лютого 2018 року Конституційний суд України визнав неконституційним і таким, що втратив чинність, закон № 9073 "Про засади державної мовної політики" від 3 липня 2012 року, відомий як «закон Ківалова-Колесніченка».

Звернули увагу, як методично, як послідовно, починаючи з Олексія Михайловича, як уперто й жорстоко вбивали нашу мову – рік за роком, століття за століттями! І робилося це не лише в межах «тюрми народів», а й у деяких сусідніх країнах. Але українська мова жива! Що ж маємо сьогодні?

Не встигла Верховна Рада України затвердити на початку вересня 2017 року такий необхідний нам усім закон про вищу освіту, як в Угорщині, Румунії, Молдові, Болгарії, Польщі та навіть Греції зчинився галас, буцімто цим законом утискуються мовні права угорців, румун, молдаван, болгар, поляків та греків, які проживають в Україні. Самовпевнена Угорщина заявила навіть, що у відповідь вона готова блокувати нам шлях до Євросоюзу. Неважко здогадатися, хто стоїть за цим лементом. Звісно, *матушка-Расея*, яка теж висловила невдоволення з приводу закону. Прикро, та не лише через цей факт, а й тому, що

в жодній із названих країн-протестувальниць немає⁶⁶ жодної української школи, хоча українські діаспори присутні в кожній, і вони доволі численні!

Безпрецедентний прояв неповаги до сусідів. І таких проявів більшатиме, доки ми не завоюємо право ставитися до нас прямо протилежним чином. А щоб досягти цього, треба кожному з нас мати власну повагу до самого себе. Сусідам не подобається те, що ми робимо? То, як кажуть, їхні проблеми. Гідно і ввічливо відповіли б на заяву відповідною заявою, то й стихло б усе. Що ж робимо ми? Починаємо... виправдовуватися! Навіть призначали зустрічі з міністрами освіти Румунії (на 27.09.17) й Угорщини (на 19.10.17), аби все детально розтлумачити й заспокоїти. А щоб у стривожених сусідів не виникло жодних сумнівів, начебто все буде о'кей, міністр освіти, пані Лілія Гриневич авансом пообіцяла невдовзі виправити в тому

⁶⁶ На сьогодні лише в Московії функціонують аж 15 українських сіл, дві з яких у Москві.

бідолашному законі неодмінно все, що змушує наших зарубіжних партнерів хвилюватися.

Що ж партнерів тривожить? Зокрема, вони хотіли б, щоб їхні одноплемінники, котрі мають нещастя проживати у свавільній Україні, навчалися рідній мові (угорській, польській, румунській і т.д.) українським державним коштом!

Прикро. І дуже. І не варто б ворушити минуле, але так уже ж хочеться нагадати, що представники ряду національних меншин⁶⁷ опинилися на українських теренах, внаслідок експансії їхніх метрополій на наші землі. Не слід би про це казати, та змушують.

Цитата: *«Нам треба здихатися нинішнього колінкування, яке в національному плані є наслідком антиукраїнського режиму».*

Лесь Танюк

Водночас відповідна заклопотаність сусідів яскраво ілюструє проблему, що то воно є – рідна мова – і як про неї дбають за межами України. Зокрема у Франції створена окрема структура, яка пильно відслідковує процес проникнення до французької мови іноземних слів, аби негайно вживати заходи щодо їхнього вилучення. Та ж структура стежить за публічними виступами політиків, надто, які працюють в органах державної влади, і робить відповідні зауваження, коли в тих виступах часто уживаються іноземні слова. Після трьох зауважень ставиться питання про доцільність перебування необачного чиновника на державній службі. Московія теж у цьому питанні задніх не пасе. Нині в РФ на повну потужність працює спеціальна координаційна рада з розповсюдження російської мови по всій планеті. В її складі: депутати Державної думи, працівники Міністерства освіти, Міністерства культури, а також

⁶⁷ До категорії означених меншин мають право відноситися лише представники тих етносів, які не мають своїх держав, зокрема – курди, цигани, гагаузи. Отож, московитів у цьому списку бути не може.

члени ряду громадських організацій. Фінансується діяльність ради з державного бюджету – 1,5 мільярда рублів щороку.

Нам би таку раду в рідній Україні! І для її повноцінної та результативної роботи у нас є все. Можливо, навіть більше, ніж отам, де згадана рада не просто створена, а повноцінно функціонує. Ми ж не використовуємо всього, а то навіть і не знаємо, що перебуває у нас нас буквально під руками. Послухайте, зокрема цитату: *«То в чому ж сенс життя? У наслідуванні мудрості природи? У творенні – на відміну від руйнування, від хвороби й смерті? А якщо у творенні – значить, у творчості? А найвищим виразом творчості є творчість мистецька, мистецтво»*. Прийміть іще одну: *«...я люблю співати в хорі. Або на два-три голоси. Враження, що краще, глибше розумієш людину, якщо – заспіваємо з нею. Жоден діалог такої близькості не дає. Може, тому, що діалог – суперечка, самоствердження, а спів суперечить спротиву й самодемонстрації?»* Дозвольте й третю: *«Впровадження чужої мови на території певної держави, коли ця мова стає пануючою, безумовно, сприяє закріпаченню держави плем'ям носіїв цієї мови... Бо, може, це найбільша проблема для людства сьогодні – берегти усе мовне (багатомовне) багатство світу, навіть ті мови, які можна занести у яку-небудь «червону книгу»*.

Гадаєте, це розмисли якогось поважного мудреця-філософа? Даруйте, – всього лиш рядки із щоденника 19-річного хлопця. Але, погодьтеся, як вагомо й виразно, як прозоро і, зрештою, як зріло! Корисним читати таке нашим старшокласникам і студентам? Поза всякими сумнівами. Але до третього тому із трилогії нашого, сподіваюся, незабутнього Леся Танюка «Слово.Театр.Життя.» (зберігається ув одній із запорізьких бібліотек) рука читача доторкнулася лише на 14-му (чотирнадцятому!) році (2017) перебування книжок у бібліотеці!

То була моя рука, чим аж ніяк не пишаюся. Навпаки, засвідчую свій невимовний жаль. І сум. Бо ондечки стільки літ, без перебільшення, унікальне видання пролежало без руху, і ще,

схоже, невідомо скільки лежатиме. Чому? Кого держава призначила в ролі посередника між автором книжки й читачем? А якщо держава, то, виходить, маємо **державного** (!) посередника... Кого, повторюю? Насамперед, того ж бібліотекаря. Конкретніше, бібліотекаря-методиста. Це той, хто відає майже про все і про всі нові надходження до книгосховища, і повинен орієнтувати, попросту кажучи, націлювати відповідно читача. Не на «Алісу в стране чудес», не на «Гаррі Потера», зрештою, не на «ворошиловгради», «месопотамії», «інтернати» і т.д. – у цих, з дозволу сказати, бестселерів з головою вистачає пропагандистів-трубадурів, – **державний** працівник має спрямовувати читацький інтерес на те, що зміцнює (даруйте високий *штіль*) **державні** засади.

У нашому разі, – мову. Водночас, наважуся додати, – ще й високу мораль, бо згаданий тритомник написаний не лише високим Українським Словом, а й про Високе, про Духовне. І націлювати-орієнтувати шляхом, хоча б коротких повідомлень, не кажу вже про широку рекламу. За бібліотекарем ідуть працівники системи освіти (школа, виші, всілякі інститути удосконалень), члени товариства «Просвіта». Займаються вони широкою рекламою, пропагандою і розповсюдженням змістовних українських книжок? Ні. Отож, стільки їх – незатребуваних! – припадають пилюгою в наших рідних – сільських, районних, міських, обласних і т.д. – бібліотеках! Навіть подумати страшно: які масштаби невикористаного УКРАЇНСЬКОГО духовного резерву... І це тоді, коли...

мовне питання не знімає з порядку денного жодна з цивілізованих країн світу!

Приєднуймося ж до такої практики! Бо й самі не з порожніми руками. Як би там не було, все ж за двадцять шість літ дечого й ми надбали. Принаймні, все надбане доводить, що ми не темні, не ледачі й не жебраки. Просто на нашому історичному шляху трапився доволі крутий поворот... Але ми його неодмінно здолаємо.

1991 – 24 серпня, з ухвалення Акту проголошення незалежності України, почався суверенний період в історії нашої Вітчизни.

1992 – визначено державну символіку, музичну редакцію Державного Гімну, синьо-жовтий Прапор і Герб. 1 грудня відбулося відмежування інтернет-сегменту: народився вітчизняний домен.ua.

1993 – національна кінематика презентує проект «Невідома Україна», що складається із 108 фільмів. У науково-пізнавальній програмі – історія від неоліту до незалежності. З'ява мобільного зв'язку.

1994 – Оксана Боюл, наймолодша за всі роки учасниця Олімпійських ігор, завойовує першу золоту медаль з фігурного катання. Сергій Бубка встановив світовий рекорд зі стрибків у висоту з жердиною – 6 метрів, 15 сантиметрів.

1995 – запущено перший український штучний супутник «Січ-1» для наукових спостережень та експериментів.

1996 – 28 червня набула чинності Конституція України. З'ява гривні. В Антарктиді починає діяти українська станція «Академік Вернадський».

1997 – на борту американського корабля «Columbia» Леонід Каденюк, перший космонавт незалежної України, здійснює політ у космос. У Києві відбувся матч «Динамо» – «Барселона». У Лізі Чемпіонів УЄФА українська команда впевнено здобула перемогу.

1999 – Україна здійснює перший космічний морський старт: запущено ракетносії «Зеніт 3SL». На Мужіївській золотодобувній фабриці (Закарпатська область) виплавили перший злиток українського золота найвищої проби.

2000 – у Києві відбудовують і відкривають для відвідувань Михайлівський Золотоверхий Собор та Успенський Собор. На Олімпійських іграх у Сіднеї «золота рибка» Яна Клочкова вперше завойовує нагороду з плавання (медалі за дистанції у 200 метрів та в 400 метрів, комплексне плавання).

2001 – триденний візит глави Ватикану в Україну. Іоанн Павло II провів богослужіння в Києві та Львові. У небо піднявся перший вертоліт незалежної України – АКІ-3.

2002 – найпотужніший у світі транспортний літак АН-225 «Мрія» з вантажем у 187,5 тонн здійснив перший комерційний політ. Українець Руслан Пономарьов у 18 років став наймолодшим чемпіоном світу з шахів за версією ФІДІ.

2003 – затверджено текст Державного Гімну, автор Павло Чубинський. У складі футбольного клубу «Мілан» Андрій Шевченко став першим українським футболістом, який виграв Лігу Чемпіонів.

2004 – Руслана Лижичко стала першою переможницею конкурсу Євробачення від України з піснею «Wild Dances». Успіх співачки дозволив провести ювілейне (50) змагання в Києві. З публікацією статті «Атом» починається історія української Вікіпедії.

2005 – Україна приєднується до Болонського процесу щодо європейських стандартів освіти. Успішний дебют на Каннському міжнародному кінофестивалі: фільм «Подорожні» Ігоря Стрембінського завоював «Золоту пальмову гілку».

2006 – українська збірна увійшла до чвертьфіналу на Чемпіонаті світу з футболу. Під егідою «Міс Всесвіт» розпочався конкурс «Міс Україна Всесвіт» (надалі – щорічний).

2007 – український переклад «Гаррі Потера і смертельних реліквій» стає офіційно першим у світі. Вийшла перша українська комп'ютерна гра S.T.A.L.K.E.R., яка стала популярною у всьому світі.

2008 – випускники шкіл складають перше обов'язкове ЗНО (для вступу до університету). З нагоди 1020-річчя Хрещення Київської Русі до України прибуває Вселенський Патріарх Варфоломій, Архієпископ Константинополя.

2009 – зафіксовано найвищий за всі роки незалежності показник народжуваності. Футбольний клуб «Шахтар» став першим в Україні володарем кубку УЄФА.

2011 – брати-боксери Віталій і Володимир Клички завоювали всі найпрестижніші чемпіонські пояси. У Києві

стартує Міжнародний книжковий ярмарок «Книжковий арсенал».

2012 – відкриття Чемпіонату Європи з футболу. Матчі проходять у Києві, Львові, Харкові, Донецьку. Фінал – на НСК «Олімпійський». Встановлено світовий рекорд Українського телебачення: 110 годин телемарафону національної пісні.

2013 – виходить перший випуск світового журналу «National Geographic» українською мовою. На Літній Універсіаді українські спортсмени вибороли 77 медалей і здобули третє місце в заліку.

2014 – українська дитяча книжка «Зірки і макові зернята» вперше підкорила міжнародний конкурс «Bologna Radazzi Award 2014».

2015 – створено Національну поліцію України. В Україні з'являється ліцензований зв'язок.

2016 – Джамала з пісню «1944» стала переможницею Євробачення. Вперше найвищу вершину світу, Еверест, підкорила українка – Ірина Галай⁶⁸.

За уважного ознайомлення з цими фактами, неважко помітити, що деякі події *відбулися* із запізненням (зокрема впровадження паспорту громадянина України на третьому році незалежності, введення національної валюти на шостому, затвердження Державного Гімну на дванадцятому). Але це не ознака, як спритно вважає дехто, *української нерішучості, неповороткості*, а ще один доказ того, що в країні, з перших днів набуття нею незалежності, активно діяла (і діє!) все та ж «п'ята колона», яка послідовно й уперто гальмує процес української національної ідентифікації, в усіх її проявах. Скажімо, перший штучний супутник запустили вже на четвертому році незалежності, бо це – наука і техніка, речі суто, так би мовити, космополітичні, а все, що пов'язується з українською духовністю, що визначає її суть, саботувалося, відтерміновувалося. І відтерміновується! Аж – до забуття. Відтак, щоб збадьорити свою пам'ять, перейдімо до заключного розділу.

⁶⁸ Добірку підготували Юлія Богодарова та Ігор Любшин.

Розділ IV.
УСЕ ЗОЛОТО СВІТУ

**МИ БУЛИ, Є І БУДЕМО,
БО В НАШОМУ РОДОВОДІ
Є ЧЕСНІ І СМІЛИВІ,
ТАЛАНОВИТІ, ВИДАТНІ Й ГЕНІАЛЬНІ...**

...майстри Слова –

*Під місяцем –
ні обрію, ні краю...
М'якої сили повні
світ і серце.
Фіалка пахне так.
що аж здається –
прозора тінь від запаху лягає.*

Геннадій Літневський

невідомий автор⁶⁹ «Слова про Ігорів похід», Памво Беринда, Іван Вишенський, Олександр Митура, Іоанісій Галятовський, Григорій Граб'янка, Іван Котляревський, Василь Капніст, Тарас Шевченко, Микола Гоголь, Григорій Квітка-Основ'яненко, Петро Гулак-Артемівський, Левко Боровиковський, Іван Вагилевич, Яків Головецький, Павло Чубинський, Павло Грабовський, Архип Тесленко, Марко Вовчок, Леонід Глібов, Іван Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Іван Франко, Михайло Коцюбинський, Володимир Самійленко, Олександр Довженко, Євген Маланюк, Микола Куліш, Микола Хвильовий, Олена Теліга, Оксана Лятуринська, Ольга Кобилянська, Валер'ян Підмогильний, Матвій Яворський, Валер'ян Поліщук, Марко Вороний, Михайло Козоріс, Олекса Слісаренко, Михайло Яловий, Микола Зеров, Григорій Косинка, Михайло Драй-Хмара, Іван Крушельницький, Тарас Крушельницький, Дмитро

⁶⁹ Охоплено період із XII століття до сьогодення. Тут і далі в усіх розділах прізвища подаються, за можливості, у хронологічній послідовності.

Фальківський, Олекса Влизько, Костя Буревій, Олександр Олесь, Олег Ольжич, Євген Плужник, Володимир Ярошенко, Клим Поліщук, Михайло Бойчук, Борис Антоненко-Давидович, Павло Тичина, Володимир Сосюра, Максим Рильський, Андрій Малишко, Михайло Стельмах, Андрій Головка, Юрій Яновський, Остап Вишня, Микола Трублаїні, Іван Багряний, Микола Лукаш, Олесь Гончар, Ліна Костенко, Ганна Чубач, Павло Загребельний, Григорій Тютюнник, Григир Тютюнник, Євген Дудар, Микола Кагарлицький, Наталка Нікуліна, Леонід Кисельов, Борис Мозолевський, Микола Вінграновський, Дмитро Павличко, Борис Олійник, Євген Гуцало, Василь Стус, Борис Мозолевський, Леонід Череватенко, Леонід Талалай, Любов Проць, Микола Лиходід, Василь Моруга, Геннадій Літневський, Павло Гірник, Валерій Ужва, Володимир Білінський, Володимир Базилевський, Павло Вольвач...

...композитори й музиканти –

*І хочеться всю землю обійняти,
І йти шукать нечуваних пригод...
О, скільки музики натхненної багато
У шумі каламутних вод.*

Василь Симоненко

безіменні мандрівні кобзарі⁷⁰, Микола Дилецький, Семен Пекалицький, Іван Домарацький, Тимофій Білоградський, Герман Левицький, Артем Бредадь, Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Ілля Лизогуб, Олександр Лизогуб, Андрій Галенковський, Іван Вітковський, Петро Сокальський, Філарет Колесса, Микола Леонтович, Климент Квітка, Олександр Горілий, Олександр Кошиць, Лев Ревуцький, Борис Лятошинський, Костянтин Богуславський, Микола Вілінський, Григорій Верьовка, Андрій Штогаренко, Костянтин Дашкевич,

⁷⁰ Охоплено період від раннього середньовіччя до сьогодення.

Валентин Сильвестров, Леонід Грабовський, Віталій Годзецький, Ігор Блажков, Павло Гуменюк, Григорій Стеценко, Ярослав Степовий, Павло Сениця, Зіновій Штокалко, Григорій Китастих, Юлій Китастих, Петро Чайковський (Чайка), Микола Лисенко, Гнат Хоткевич, Анатолій Кось-Анатольський, Георгій Майборода, Платон Майборода, Олег Тимошененко, Георгій Гіна, Олександр Білаш, Володимир Івасюк, Мирослав Скорик, Віктор Гуцал, Микола Дедюра, Віктор Кириленко, Богдан Пліш, Володимир Шейко, Віталій Лисенко, Оксана Линів, Станіслав Христенко, Валерій Соколов, Олексій Гринюк, Андрій Юркевич, Ірина Гончарова, Віктор Мішалов, Володимир Вермелич, Іван Карабиць, Людмир Філоненко, Кирило Карабиць...

...співаки –

*Ох глибока ж тая пісня,
Що народ співа.
Котить хвилі сила грізна –
Правда вікова.*

Василь Діденко

Олександр Мишуга⁷¹, Олена Петляш, Іван Стешенко, Марія Литвиненко-Вольгемут, Іван Паторжинський, Оксана Петрусенко, Зоя Гайдай, відомі кобзарі (Остап Вересай, Іван Кравченко-Крюковський, Гнат Гончаренко, Терентій Пархоменко, Михайло Кравченко, Андрій Шуть), Модест Менцинський, Остап Нитаківський, Станіслав Людкевич, Стефанія Туркевич, Соломія Крушельницька, Михайло Донець, Іра Маланюк, Філомена Лопатинська, Борис Гмиря, Іван Козловський, Оксана Петрусенко, Клавдія Шульженко, Марія Бієшу, Дмитро Хворостовський, Анатолій Солов'яненко, Дмитро Гнатюк, Анатолій Мокренко, Раїса Кириченко, Євгенія

⁷¹ Охоплено період із середини XIX століття до сьогодення.

Мірошниченко, Микола Кондратюк, Костянтин Огневий, Олександр Таранець, Олександр Скачко, Петро Ретвицький, Людмила Маковецька, Олександр Трохимчук, Тетяна Русова, Павло Дворський, Віктор Тіткін, Микола Гнатюк, Діана Петриненко, Ніна Матвієнко, Володимир Гришко, Василь Москаленко, Назарій Яремчук, Софія Ротару, Володимир Миркотан, Квітка Цісик, Оксана Білозір, Світлана і Віталій Білоножки, тріо Маренич (Валерій та сестри Антоніна й Світлана Сухорукови), Василь Зінкевич, Тарас Петриненко, Олександр Пономарьов, Олександр Божик, Тарас Чубай, Тіна Кароль, Джамала, Злата Огневич, Гайтана, Святослав Вакарчук, Марія Яремчук, Віктор Бронюк, Тарас Компанійченко, Людмила Монастирська, Анжеліна Швачка, Павло Гунька, Олександр Цимбалюк, Зоряна Кушлер, Софія Соловей, Вікторія Лук'янець, Соломія Лук'янець, Юрій Лук'яненко, Костянтин Ріттель-Кобилянський, Василь Сліпак, Андрій Бондаренко...

...художники –

*Моїх тривог рука не осягне,
Гірку сльозу за усміхом сховаю.
Художнику, малюйте – не мене
Малюйте птиць над синім небокраєм.*

Ганна Чубач

Павло Алепський⁷², Дмитро Левицький, Аполлон Мокрицький, Наполеон Буяльський, Іван Сошенко, Тарас Шевченко, Дмитро Безперчий, Микола Ге, Марія Раєвська-Іванова, Степан Яремич, Григорій Дядьченко, Олександр Мурашко, Сергій Костенко, Іван Іжакевич, Григорій Світлицький, Олександр Моравов, Михайло Вербицький, Валентина Заболотна, Федір Кричевський, Карпо Трохименко, Олексій Шовкуненко, Сергій

⁷² Охоплено період з XVII століття до сьогодення.

Світлославський, Кириак Костанді, Володиір Орловський, Іван Похитонов, Іван Труш, Микола Пимоненко, Осип Курилас, Архип Куїнджі, Ілля Рєпін (Ріпа), Олександр Архипенко, Михайло Бойчук, Олександр Мурашко, Ніл Хасевич, Давид Бурлюк, Михайло Жук, Юрій Нарбут, Олена Кульчицька, Василь Кричевський, Олекса Новаківський, Петро Холодний, Казимір Малевич, Микола Глушенко, Адальберт Ерделі, Федір Минайло, Олександр Хмельницький, Василь Гурін, Федір Захаров, Опанас Заливаха, Катерина Приймаченко, Катерина Білокур, Тетяна Яблонська, Любомир Медвідь, Валентин Задорожний, Параска Власенко, Іван Сколоздра, Тетяна Пато, Федір Панк, Алла Горська, Георгій Якутович, Іван Марчук, Олексій Поляков, Тіберій Сільваші, Олексій Животко, Петро Малишко, Олег Тістол, Олександр Дубовик, Олександр Будников, Віктор Іванов, Василь Ходаковський, Олег Ясенів, Микола Будковський, Степан Рябченко, Ілля Чичкан, Ксенія Гнилицька...

...просвітителі й педагоги –

*Вже скільки минуло і січнів, і лютих.
Та все-таки. Все ж таки у маю.
Я вірші читаю в педінституті,
Немов екзамен з любові здаю.*

Анатолій Рекубрацький

Павло Русин⁷³, Юрій Дрогобич (Котермак), Кирило Ставровецький, Лаврентій Зизаній, Стефан Зизаній, Захарій Копистенський, Єлисей Плетенецький, Петро Могила, Іван Федорів, Стефан Яворський, Іван Борецький, Мелетій Смотрицький, Касіян Сакович, Арсеній Корецький-Сатановський, Феофан Прокопович, Сергій Величко, Григорій Сковорода, Інокентій Гізель, Дем'ян Наливайко, Памфіл

⁷³ Охоплено період з XV століття до сьогодення.

Юркевич, Юліан Кобилянський, Христина Алчевська, Микола Пирогов, Тимофій Лубенець, Софія Русова, Григорій Ващенко, Олександр Духнович, Костянтин Ушинський, Микола Корф, Наталія Полонська-Василенко, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Леонід Глібов, Михайло Драгоманов, Іван Стешенко, Іван Чайкін, Маркіян Шашкевич, Яків Чепіга, Борис Грінченко, Леонід Махновець, Володимир Дурдуківський, Олександр Залужний, Антон Макаренко, Степан Васильченко (Панасенко), Василь Сухомлинський, Олександр Догота, Микола Воротиленко, Олександр Савченко, Володимир Гузь, Едуард Вільчевський, Олександр Захаренко, Любов Артемова, Мирослав Стельмахович...

...архітектори –

*Натягну полотно.
Олівця підстругаю.
Я не вчилась ніде.
Просто вмю і знаю.*

Ганна Чубач

Павло Фонтана⁷⁴, Бернард Мелетин, Степан Ковнір, Іван Зарудний, Іван Григорович-Барський, Андрій Квасов, Іван Левинський, Григорій Артинов, Тадеуш Обмінський, Володимир Заболотний, Олександр Власов, Андрій Добровольський, Михайло Гречина, Олексій Заваров, Віктор Єлізаров, Григорій Головка, Владислав Городецький, Авраам Мілецький, Євгеній Маринченко, Олексій Січинський, Вікентій Прохаска, Леонід Філенко, Вадим Ладний, Валентин Штолько, Євгенія Маринченко, Сергій Тимошенко, Василь Нагірний, Роман Грицай, Дмитро Дяченко, Василь Кричевський, Григорій Головка, Олександр Хорхот, Іван Могитич, Юрій Білокінь, Олександр Донець, Ігор Шпара, Олександр Комаровський...

⁷⁴ Охоплено період з XVII століття до сьогодення.

...лікарі –

*Так нам і жити, любове, з тобою –
хліб і до хліба, допоки землі...*

*Серце, як серце – від болю до болю,
трудно думкам. І рука на чолі.*

Микола Лиходід

Юрій Дрогобич (Котермак⁷⁵), Нестор Максимович-Амбодик, Ілля Буяльський, Олександр Шумлянський, Данило Самойлович, Григорій Мінх, Олександр Вальтер, Петро Перемежко, Олександр Даниловський, Володимир Бец, Юрій Шимановський, Іван Лазаревич, Іван Горбачевський, Теофіл Яновський, Антін Каковський, Іван Соколянський, Нарциз Лук'янович, Володимир Підвисоцький, Володимир Високович, Олександр Кисіль, Микола Гамалія, Олексій Бах, Петро Воробйов, Данило Заболотний, Володимир Ліндеман, Василь Чаговець, Олександр Безредька, Рудольф Вейгль, Олександр Черкес, Юрій Вороний, Микола Волкович, Іван Микулич-Радецький, Микола Стражеско, Микола Скліфосовський, Микола Філатов, Ілля Мечников, Володимиро Хавкін, Олександр Богомолець, Олександр Довженко, Ілля Ємець, Микола Амосов, Геннадій Онищенко...

...вчені, інженери, винахідники –

*Все осягти, пізнати, пояснити,
Перетворити, знову повторить,
Конати, попелитися, горіти, –
Й ніколи до кінця не догорить?!*

Борис Мозолевський

⁷⁵Охоплено період з XVII століття до сьогодення.

Михайло Максимович⁷⁶, Степан Грозодубов, Олексій Душкін, Олег Бахмутський, Микола Гамалія, Федір Піроцький, Микола Липинський, Дмитро Бантиш-Каменський, Ігнатій Лукасевич, Іван Пуллой, Борис Грабовський, Левко Смиренко, Володимир Смиренко, Олекса Смиренко⁷⁷, Семен Черненко, Василь Пустовойт, Михайло Туган-Барановський, Микола Прокопович, Михайло Грушевський, Володимир Вернадський, Сергій Подолінський, Василь Ремесло, Андріан Кащенко, Агатангел Кримський, Дмитро Дорошенко, Юрій Кондратюк, Ігор Сікорський, Євген Патон, Борис Патон, Олександр Смакула, Павло Житецький, Іван Огієнко, Михайло Жовтобрюх, Григорій Костюк, Юрій Лавриненко, Йосип Гірник, Юрій Луцький, Валеріан Ревуцький, Святослав Гординський, Петро Одарченко, Романа Багрій, Лариса Онишкевич, Вірлена Ткач, Микола Грунський, Михайло Калиновський, Євген Тимченко, Леонід Булаховський, Олександр Мельничук, Микола Зарицький, Стефан Самійленко, Іван Олійник, Іван Іщук, Семен Кузнець, Сергій Корольов, Василь Антонів, Марко Озерний, Григорій Потебня, Нестор Максимович-Амболдяк, Степан Бурачок, Йосип Лівчак, Степан Макаров, Володимир Баранов-Россіне, Дмитро Максутов, Нік (Микола) Голоняк, Юрій Кістяківський, Борис Грабовський, Микола Зелінський, Юлій Лілієнфільд, Іван Рубинський, Іван Виноградський, Анатолій Болдирєв, Костянтин Челпан, Едвард Гінцтон, Олександр Смакула, Олександр Гнатюк, Богдан-Тарас Дмоховський, Ігор Богачевський, Любомир Романків, Любомир Шумило, Йосип Тимченко, Петро Савченко, Василь Линник, Володимир Федченко, Феодосій Гріцак, Лев Силенко, Юрій Макогон, Юрій Александров, Анатолій Алексєєв, Ростислав Долежал, Микола Федоров, Святослав Калина, Олександр Мечников, Олександр Янгата, Ілля Ваксман, В'ячеслав Брюховецький, Віктор Чабаненко, Геннадій Зінов'єв, Дмитро Шаповалов, Катерина

⁷⁶ Охоплено період з середини ХІХ с толіття до сьогодення.

⁷⁷ А ще з того ж роду – знаменитий чумак Степан Смиренко, меценати Платон Смиренко і Василь Смиренко.

Ананьєва, Михайло Тукало, Петро Бобонич, Наталя Шульга, Анатолій Малихін, Євген Суслов, Людмила Сеногонова, Микола Бельдій, Володимир Люлько, Микола Осавуленко, Олександр Березін, Олександр Мірошник...

...актори, режисери –

*А десь. А десь. Таке бува,
Мов зорі сходяться промінням.
Мов щось таємне ожива.
І настає тоді прозріння.*

Василь Клічак

Єфросинія Зарницька⁷⁸, Катерина Рубчаков (Рубчак), Амвросій Бучма, Дмитро Мілютенко, Марко Кропивницький, брати Тобілевичі (Іван Карпенко-Карий, Микола Садовський, Панас Саксаганський), Гнат Юра, Віра Холодна, Ганна Затиркевич, Олександр Довженко, Борис Барнет, Данило Демуцький, Сергій Лифар, Іван Кавалерідзе, Лесь Курбас, Поліна Натько, Кость Кошевський, Поліна Самійленко, Олександр Ватула, Анатоль Петрицький, Валентин Чистяков, Василь Василько, Марко Терещенко, Микола Шпиковський, Арнольд Кордюм, Петро Чардирін, Георгій Тасін, Марк Донський, Леонід Луков, Микола Яковченко, Наталя Ужвій, Володимир Денисенко, Петро Тодоровський, Володимир Дахно, Леонід Зарубін, Олег Фіалка, Андрій Сова, Мар'ян Крушельницький, Сергій Бондарчук, Сергій Параджанов, Віталій Розстальний, Юрій Тимошенко, Валентин Троцюк, Леонід Биков, Олексій Петренко, Микола Гринько, Євген Матвеев, Людмила Гурченко, Богдан Ступка, Костянтин Степанко, Іван Миколайчук, Лесь Танюк, Ада Роговцева, Володимир Бортко (старший), Броніслав Брондуков, Роман Віктюк, Раїса Недашківська, Юрій Ілленко, Микола Осика, Микола Мащенко, Кіра Муратова, Фелікс Соболев,

⁷⁸ Охоплено період із кінця XIX століття до сьогодення.

Олексій Швайко, Олександр Сердюк, Наталя Наум, Сергій Карпенко, Ганна Бурдученко, Микита Джигурда, Сергій Гармаш, Олександр Биструшкін, Михайло Голубович, Станіслав Боклан, Ірина Мельник, Богдан Юсипчук, Наталя Сумська, Ольга Сумська, Іван Гаврилюк, Олег Бійма, Григорій Гладій, Анатолій Дяченко, Олексій Вертинський, Наталя Бузько, Віталій Линецький, Сергій Романюк, Олексій Богдановський, Ірма Вітовська, Сергій Притула, Олександр Скичко, Степан Коваль, Марина Врода, Ігор Подольчак...

...дисиденти –

*І завжди люди гинули за віру.
Цей спорт одвічний винайшли не ми.
Тут головне – дивитись в очі звіру
І просто – залишатися людьми.*

Ліна Костенко

Тарас Марусик, Роман Корогодський, Мирослав Аронець, Василь Овсієнко, Богдан Мисюга, Євген Сверстюк, Уляна Глібчук, Валерій Шевчук, Маргарита Довгань, Олесь Зарецький, Віктор Кукса, Раїса Мороз, Галина Севрук, Людмила Семикіна, Іван Русин, Жанна Хоменко, Раїса Лиша, Анатолій Звіжинський, Тарас Мельничук, Микола Руденко, Петро Григоренко, Ніна Строката, Іван Кандиба, Святослав Караванський, Оксана Попович, Оксана Мешко, Ірина Сенік, Петро Січко, Данило Шумук, Юрій Шухевич, Василь Романюк, В'ячеслав Чорновіл, Левко Лук'яненко, Іван Світличний, Надія Світлична, Михайло Осадчий, Юлій Шелест, Іван Коваленко, Ірина Стасів-Калинець, Ігор Калинець, Олесь Бердник, Богдан Горинь, Микола Горинь, Михайло Горинь, Валентин Мороз, Валерій Марченко, Микола Горбаль, Іван Гель, Іван Дзюба, Леонід Плющ, Петро Дужий, Григорій Кочур, Ярослав Лесів, Петро Розумний, Гелій Снегірьов, Іван Сокульський, Олекса Тихий, Юрій Литвин, Михайло Мельник, Юрій Шкрумеляк...

...спортсмени –

*Гомонять хлопчаки про жокеїв,
Про хокей і про лівих крайніх,
А він тихо іде по алеї,
Непомітний,
такий звичайний.*

Борис Олійник

Іван Піддубний⁷⁹, Ніна Бочарова, Віктор Чукарін, Лариса Латиніна, Поляна Астахова, Марія Горохівська, Альбіна Дерюгіна, Іван Кузьменко, Олексій Кузьменко, Микола Трусевич, Григорій Новак, Петро Денисенко, Євген Буланчик, Віктор Цибуленко, Марія Гавриш, Ігор Ємчук, Іван Богдан, Андрій Химич, Григорій Гамарник, Георгій Прокопенко, Григорій Крисс, Олександр Іваницький, Борис Гуревич, Володимир Семенець, Віктор Сидяк, Юрій Степаненко, Петро Король, Олександр Колчинський, Юрій Філатов, Володимир Морозов, Сергій Чухрай, Сергій Нагірний, Сергій Петренко, Юрій Сєдих, Тетяна Глущенко, Марія Литошенко, Тетяна Макаренко, Людмила Панчук, Олександр Сидоренко, Сергій Фесенко, Ілля Мата, Надія Олізаренко, Надія Ткаченко, Геннадій Авдеєнко, Олег Кучеренко, Ростислав Завуличний, Ігор Коробчинський, Рустам Шаріпов, Григорій Місютін, Тетяна Гуцу, Тетяна Лисенко, Олександр Тимошенко, Оксана Скалдїна, Валерій Попенченко, Леонід Жаботинський, Сергій Фесенко, Валерій Лобановський, Василь Турянчик, Валерій Поркуян, Йосип Сабо, Андрій Біба, Сергій Бубка, Володимир Голубничий, Володимир Яценко, Ірина Декрюгіна, Ярослав Вірастюк, Оксана Боюл, Андрій Тимошук, Андрій Шевченко, Яна Клочкова, Ганна Безсонова, Катерина Серебрянська, Віталій Кличко, Володимир Кличко, Олег Блохін, Андрій Шевченко,

⁷⁹ Охоплено період із початку ХХ століття до сьогодення.

Роман Гладиш, Руслана Пономарьова, Олена й Катерина Бондаренки, Наталя Добринська, Ольга Харлан, Віталіна й Валентина Семеренки, Олена Підгрушна, Інеса Кравець, Ігор Матвієнко, В'ячеслав Олійник, Євген Браславець, Олена Костевич, Інна Осипенко-Радомська, Олександр Петрів, Галина Пундик, Віктор Рубан, Ольга Жовнір, Ольга Харлан, Олена Хомрова, Юрій Чабан, Катерина Тарасенко, Олексій Торохтій...

...політики –

*Крізь мерехку наскрізну суєту
І всеоддайність,
і користь,
і користь,
Крізь недоступну строгість
і суворість
Умійте помічати доброту...*

Василь Моруга

Ярослав Мудрий⁸⁰, Володимир Мономах, Василь Суразький, Петро Могила, Феофан Прокопович, Юрій Рагатинець, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Скоропадський, Данило Апостол, Іван Мазепа, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Андрій Войнаровський, Кирило Розумовський (Розум), Дмитро Донцов, Михайло Терещенко, Михайло Грушевський, Микола Міхновський, Федір Матушевський, Микола Порш, Богдан Ярошевський, Мар'ян Меленевський, Модест Левицький, Олена Пчілка, Павло Скоропадський, Степан Бандера, Андрій Мельник, Сергій Єфремов (Охріменко), Петро Шелест, В'ячеслав Чорновіл, Левко Лук'яненко, Михайло Сирота, Володимир Філенко, Ігор Юхновський, Степан Хмара, Микола Поровський, Олександр Гудима, Ірина Фаріон, Олександр Мороз, Анатолій Єрмак, Георгій Кирпа, Олександр Ємець,

⁸⁰Охоплено період із XII століття до сьогодення.

Володимир Огрзко, Валентин Наливайченко, Анатолій Гриценко, Юлія Тимошенко, Сергій Соболев, Єгор Соболев, Вікторія Сюмар, Андрій Садовий, Тарас Березюк, Андрій Ілленко...

...ВОЇНИ –

*Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!
Поцезнуть всі перевертні й прибулуди.
І орди завойовницьких заброд!*

Василь Симоненко

Дантур⁸¹ (Данфірс), Святослав Хоробрий, Мстислав Удалий, Данило Галицький, Костянтин Острозький, Северин Наливайко, Петро Конашевич-Сагайдачний, Іван Сірко, Іван Виговський, Іван Гонта, Максим Залізняк, Григорій Граб'янка, Петро Кішка, Панас Матюшенко, Юхим Божко, Михайло Омелянович-Павленко, Петро Болбачан, Олександр Загородський, Андрій Гулий-Гуленко, Василь Чучупак, Петро Чучупак, Дем'ян Чучупак, Олекса Чучупак, Семен Чучупак, Свирид Коцур, Юрко Тютюнник, Євген Коновалець, Роман Сушко, Роман Шухевич, Нестор Махно, Тарас Бульба-Боровець, Євген Стахів, Іван Терлецький, Василь Кук, Мирослав Симчич, Стефанія Костюк, Юрій Рудко, Степан Бабій, Мирослав Кривоніс, Олексій Берест, Іван Кожедуб, Кирило Москаленко, Семен Тимошенко, Дмитро Лелюшенко, Павло Рибалка, Борис Гомолко, Петро Кошовий, Павло Батицький, Захар Слюсаренко; учасники війни на Донбасі, Герої України (помертні): Сергій Кульжицький, Костянтин Могилко, Андрій Снітко, Володимир Гарматюк, Сергій Табала, Микита Яровий, Тарас Сенюк, Богдан Завада, Євген Зеленський, Руслан Ружевський, Сергій Кривонос,

⁸¹Скіфський цар, який 514 року до н.е. стримав перську навалу на землі Північного Причорномор'я.

Дмитро Майборода, Олександр Аніщенко, Юрій Коваленко, Іван Зубков, Олег Міхнюк, Ігор Зінич, Сергій Цимбал, Віктор Орленко, Ігор Брановицький; живі: Андрій Ткачук, Олексій Лавренко, Михайло Забродський; відзначені державними нагородами учасники війни на Донбасі: Володимир Юрчик (загинув), Олег Міхнюк (загинув), Анастасія Поліщук, Марк Паславський (загинув), Василь Сліпак (загинув), Дмитро Махов, Марійка Годунок, Валентин Цигульський, Денис Матюшко, Олег Апостол, Андрій Вашкур, Олександр Портяненко...

Слава Героям! Слава Україні!

Побіжно...

І вже зовсім насамкінець – про одного з *нас*. Отож...

СКЛЯР

Павло Антонович

Народився 5 листопада 1937 року в селі Бабина Великолепетиського (тепер – Верхньорогачицький) району Херсонської області в селянській родині. Ще до закінчення семирічки пізнав, що таке робота в колгоспі: допомагав матері полоти буряки, кукурудзу й соняшники, возив на підводі, запряженій кіньми чи волами воду, буряки, капусту, соняшникове насіння, пшеницю, кукурудзу, глину,

пісок, камінь. Ходив за плугом. Навчився згрібати волокушею солому, скирдувати, чистити стайні. Пас корів і телят.

Ще й шістнадцяти не виповнилося, як помер батько. Мама інвалід другої групи, отож довелося Павлові усі клопоти про господарство звалювати на свої плечі. А це – корова, свиня, кури, більше як півгектара городу, доставка води з берега на коромислі, заготівля на зиму дров і кураю...

Ловив рибу з берега і з човна влітку, а взимку з ополонки. Возив каюком (невеличкий човен) за 25 кілометрів у Грушівський Кут (на правому березі Дніпра), до млина пшеницю й жито. Усюди встигав. Звісно, й на танці до клубу, де, кажуть, був одним із навідчайдушніших кавалерів.

До армії, через хвору маму, не взяли. Це, так би мовити, з першого заходу, зі своїм роком, а з другого заgrimів до війська і Павлуша. І все ж хтось там із начальства, либонь, схаменувся: що ж це ми відібрали годувальника у немічної жінки! Відтак, дембельнули рядового Скляра достроково. Хоча й уже аж на третьому році служби, та все ж...

Знову рідна Бабина, знову колгосп. Два з гаком роки сплигло, а які зміни! Головно, молоді в селі майже не зосталося.

Принаймі, з Павлових однолітків лише двійко. Решта подалися до «міського раю»: хто в Нікополь, хто в Орджонікідзе (нині Покров), Дніпропетровськ (Дніпро) чи Херсон. Відпустила й Павла мама, до Запоріжжя. Точніше, не відпустила, бо син нікуди не рвався, а сказала: «Їдь, Павлушо, туди, де лучче, а то в цій Бабині тебе й кури загребуть».

Звикав Павло до міських принад спершу на титано-магнієвому заводі, потім у автоколонні, бо мав водійські права. Їздив і на «газонах», і на «зісах», і на «зілках». З причепами і без. Усе возив, що тільки можна було возити на вантажівках, та коли виповнилося шістдесят, повернувся до Бабини. Мама вже років десять як не стало, то відчиняв порожню хату... Нову, яку сам звів замість старої. Сам навозив каменю й лісу, сам мурував-валькував, сам мазав і білив. І все це наїздами із Запоріжжя: то у відгули, то у відпустку. Отож, прибув Павло обживати нову хату поки що сам-один. Згодом мала прибути й дружина Тамара, акурат, як і їй пенсію нарахують. А поки що дружина наїжджала в Бабину, як і Павло колись – то у відгули, то у відпустку.

Либонь, світлим уявлялося обом життя у цьому світлому й тихому куточку на околиці села, та ось раптово померла Тамара...

...Буваючи в Бабині, я став навідуватися до Павла Антоновича. Коли б не прийшов, жодного разу не заставав його, аби чоловік просто сидів. А тим паче – лежав. То кукурудзяні качани чистить, то дерева в садку обкопує, то вигрібає бур'ян на городі, то готує снасті на рибу, то рубає дрова, то лупає на сушку абрикоси. Отож, коли приїжджають із Запоріжжя син чи донька з онуками, батькові й дідові є чим їх пригостити ще й *кошолочку* до міста налаштувати: якусь пару відер картоплі, ворочок сушених фруктів, пакетик коренитої риби, каструльку яєць, або ж консервованих помідорів чи огірків.

А раз я заглянув – немає Павла. Двері на замку, двір підметений, кожна річ у дворі на своєму місці. Навіть пес, схоже, нагодований, – ліниво й мовчки спостерігає за мною. І гукав я, і свистів, – не чути діда Павла. А тоді сусідка сказала, що «Антонович поїхав на степ лузати кукурудзу».

Як це розуміти? А дуже просто. Сімдесятип'ятилітній, згодом, сімдесятишести-..., сімдесятисеми-..., вісімдесяти-... і так далі... *парубок*, їздив і їздить «на степ», – а це за два, а то й п'ять кілометрів – велосипедом. Там, на полі, збирає, втрачені комбайном кукурудзяні качани й вилушує з них насіння. Для курей, для кролів. Казав, шість мішків назбирав таким чином. І не тільки кукурудзи, а й пшениці. По хліб у рідному селі їздить на тому ж велосипеді за чотири кілометри до приватного магазину, або майже на таку ж відстань і такого ж магазину, до сусідньої Ушкалки. Слід зауважити, що до обох *торгівельних точок* хліб та хлібо-булочні вироби доставляються із міста Енергодара (70 кілометрів) або із селища міського типу Михайлівки (120 кілометрів). Отак. А надворі – ХХІ століття, 27-й рік невідомо якої незалежності, і 4-й – суто порошенківських *реформ*. Та, незважаючи на це, у подвір'ї Павла Антоновича Скляра, як я вже казав, зразковий порядок. І біля подвір'я так само, і навколо хати, й на городі.

О, Павлів город – то взагалі окрема *стаття!* Зокрема, не якісь там *інтелігентські* 6-8 соток, а понад півгектара. Навесні все перекопане, засіяне й заволочене. Улітку – виполоте, вичищене, доглянуте й полите. Навіть полите? Звідки, коли воду в Баbinу перестали подавати майже три роки тому! А з берега. Це десь кроків за шістсот-сімсот. Від хати й до кручі, заввишки метрів із двадцять. Та не по прямій, а звивистою стежечкою. Та ще й під кутом, градусів із тридцять-тридцять п'ять. У бік «моря», звісно. Отож, коли йдеш по воду, то ще нічого, а вже як із водою... І це ж іще не все! То до кручі од хати метрів шістсот-сімсот, а далі, до самої пружки води треба спускатися вже самою кручею. А це – крутезний схил, навіть не схил, а урвище. По ньому дід Павло вирубав східці і камінчиками вимостив. Та ще й перильця дерев'яні уздовж східців приладнав, щоб, коли несеш два відра води на коромислі, однією рукою триматися за коромисло, а другою за перильце. Інакше тільки загуркотиш униз. І так – навесні і влітку, восени й узимку. По сухому, по мокрому, по ожеледиці й по снігу.

– Падав? – запитую у Павла Антоновича.

– Ти знаєш, Бог милував! П...ю собі та п...ю (*геть нецензурне слівце, що означає іду* собі та *іду*, – К.С.), і хоча б тобі шо! Бо міні нізя падать. Це *вони*, б...і, то падають, то піднімаюцця. Точніше, піднімаємо їх ми, дол...би. Та ще й пилячку, *й...а в рот*, обтрусюємо. Нашо, га? Хай би, сука, валялося собі в г...і. Ганд-д-дони штопані. І ти скажи, Костя, де їх стільки понабиралосся? Га? Який інкубатор скільки їх виплодив, *разперераз'їб...т твою...* Звиняй, ніколи раніше так не гнув, а зараз просто спасу нема. Бо шо ж зостаєцця робить? Га? Падли *й...і*.

Смачно сплунув.

– От ти скажи мені, хіба, я, б...ь, не нав'яб...я за всю свою жизнь? З тринадцяти літ горбатюсь. Пошти, як Тарас Шевченко. Думав колись: от піду на пенсію, переберуся до Бабини й ловитиму собі рибку з берега чи з каючка. Х...я! Роззявив *ї...к*, ага! Яка в п...і риба? Так, ловлю, але без отого настрою.... Ти пойняв мене? Бо на сковорідку шось же треба класти. Кручуся, як ота муха в окропі, *й...а в рот*. З п'яти утра до восьми вечора. Кажин день, як проклятий.

Перевів подих, глянув на мене.

– Мовчиш? А шо ти скажеш... Ти думаєш так же, як і я, інакше не балакав би я зараз із тобою. Га? Звиняй, але, будь інакше, я тебе і в двір не пустив би.

– Та я б і не зайшов...

– Отож... Налить винця? В мене є.

– Сам зробив?

– А то ж яка б...ь! Звісно, сам. Усе сам.

– Не треба. Ти ж не вживаєш, а я без напарника не хочу.

– Ну дивись.

А тоді, через невеличку паузу:

– Я не ледар, Костя, ти ж мене знаєш. І чужого там, чи лишнього міні не нада. Ти міні, сука, моє оддай! Нащитали пенсію... Щоб ви подавилися цими вашими подачками. Падли! Ти на мене не сердися?

– Що ти, Паша...

– Не сердься, дружок. Павло Скляр – чоловік не злий. Просто обідно, сука. Як ми з твоїм батьком, Іваном Костянтиновичем, *вй...и!* Лід у березі без рукавиць, бо їх тоді ніхто й не бачив, на бричку грузили. Руки вже нічого не чувували, бо як граблі були, як дерев'яні, а ми все грузимо й грузимо... Хуже рабів? Куди там! Раби сачкували, порівняно з тим, як ми з твоїм батьком їшачили. Він подає сіно на гарбу, а я приймаю і трамбу. І так натрамбував, що, коли сіли, то, здавалося, гарба ось-ось перевернеться. А батько твій спішить, волнуєця! «Візьмемо, каже, Павле, ще хоча б пару навильників, бо он на дощ заходить – пропаде сіно». Для кого він старався, твій батько, Костя, для народу? Га? Не *п...ди!* Який там народ! Народ не получав і десятої часті від того, що заробляв, що заслужував. А зараз ці суки зробили ще хуже. Я готовий до рехворм. Нада вони. І поки робили б рехворми, я б терпів, бо як же, курва, інакше. Але ж рехворм нема! Не-ма-є, Костя, хоч ти мене *в...би* або ж повісь!!! Тільки *п...ж.* Зате вони, *й...а в рот*, наживаються. І ти мені скажи, нашо їм стільки? Га?

Сплюнув.

– Вони думають, що Павло Скляр і такі, як він, дурні? А *х...я* бичого не хотіли? Я все, і не тіки я, ми всі розуміємо, що вони з нами роблять. Я бачив, я тоді хлопчиком застав, як ми видряпувалися із воєнної *х...і*, в сорок четвертому. Ні голова колгоспу, ні голова сільсовета не держали навіть думки, аби собі щось захарлать. Я лічно їх не пас, та я знаю. Бо шкурою це чув, і всі чули. Й бачили. А нині **вони** на ухналь обнаглили. Ідіотами нас роблять. Та не зроблять! Бо я воду й досі носю з берега на коромислі. І стараюся не падати. І не впаду. Так **їм** і передай.

– Кому «**їм**»?

– Ну, **отим усім**, що колись називалися **уполномоченими**, а сьогодні... Не хочу й називать **їх** – гімно, *шлої...нь*. Ти вже звиняй за одкровеність.

Зітхнув. Потім:

– Так, може, налить винця?

- Ну хіба що тріньки.
- Звісно, низько-низько.
- Тоді пішли.
- Ходім.

*Спілкувався з дідом Павлом
відбулося
10 листопада 2017 року*

Коротке зауваження

Десь отут мав би розміститися *список використаної літератури*... Яким він буває вражаючим, часом – до кількесот, а то й більше *джерел*! І то ще нічого, як до наукових чи, бодай, науково-популярних праць, коли автор тим переліком квапиться не лише проілюструвати-продемонструвати весь *огром* здійсненого ним дослідження, а й засвідчити, сказати б, аналітичність характеру того, що, в підсумку, утнув. Проте відомо, як складаються чимало із таких списків... Назви монографій, брошур, окремих статей, публіцистичних та художніх книжок оберемками заносяться до власної *джерельної бази* із чужих *баз*, нерідко навіть без поверхового ознайомлення з *використаними* виданнями. Це, по-перше. По-друге, оскільки я не проводив жодного дослідження, у глибокому розумінні цього терміну, а всього лиш займався упорядкуванням результатів своїх спостережень, то не виникало ані найменшої потреби залучати до роботи *масу літератури*. Обійшлося також без фахових консультацій, детальних порівнянь та принципових узгоджень, нагальна й широка необхідність у яких попервах лякала. Та мені вистачило свого житевого досвіду, досвіду наших пращурів, власної інтуїції. Бо волів дивитися на все не з точки зору озброєного до зубів *фактурою*, водночас *тонко* заангажованого *аналітика*, а очима тих своїх співвітчизників, які ще не втомилися думати. Через що й факти викладав на основі тих джерел, які – перед очима ледь не кожного з нас. У тім і особливість мого компілятивного витвору.

Є ще одне. Рухаючись од факту до факту, просуваючись од висновку до висновку, нерідко все ж відчував потребу обіпертися на чинюсь вагому думку. Так сформувалася потужна добірка цитат. Бачили б ви, дорогі читачі, як щільно тулилися до тих чи інших епізодів нашого *незалежного* буття вислови керівників Європарламенту та ООН, очільників НАТО й президентів із прем'єрами та послами *провідних* країн світу! Про

численних радників, оглядачів, експертів і помічників уже й не кажу. Та я відмовився од послуг безумовно авторитетних бжезинських і квасневських, тернерів і тусків, столтенбергів і таяні, брідлавів і нуландів, меркелів та могоеріні... Бо переконаний: якими б показовими не були їхні *експертні оцінки*, вичерпно охарактеризувати все те, що в нас зараз коїться, вони не в змозі. Це до снаги лише тим, хто народився й виріс на *нашій* землі, під *нашим* небом і *нашим* сонцем. Бо у відгуках на біду чи на радість лише слова рідних людей відлунюють не тільки *доказовістю* розуму, а й *правотою* серця.

*Автор,
21 грудня 2017 року*

Про авторів цитат

Бортняк Анатолій (1938–2009), відомий український поет, лауреат всеукраїнських премій ім.В.Сосюри, ім.С.Руданського, ім. Є.Гуцала, ім.О.Гірника.

Висоцький Володимир (1938—1980), видатний російський поет і бард, актор.

Вінграновський Микола (1936—2004), видатний український поет, лауреат Державної премії ім.Т.Шевченка.

Вовканич Степан (1936 р.н.), доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Української Академії інформатики, заслужений діяч науки і техніки України.

Волковецький Степан (1947 р.н.), народний депутат Верховної Ради України I–II скликань, кандидат технічних наук, доцент.

Вольвач Павло (1963 р.н.), відомий український поет, прозаїк, лауреат премій ім.В.Симоненка, ім.В.Сосюри, конкурсу «Коронація слова».

Голота Любов (1949 р.н.), відома українська поетеса, лауреат Національної премії ім.Т.Шевченка.

Гужва Валерій (1936 р.н.) відомий український поет, лауреат премій ім.В.Сосюри, ім.Ю.Яновського, ім.В.Свідзінського, австралійсько-української премії «Айстра».

Діденко Василь (1937 – 1990), відомий український поет.

Дяків Роман (1940 р.н.), економіст, академік Національної академії Наук України.

Клічак Василь (1957 р.н.), український поет, лауреат премій ім. Д.Нитченка, ім. Т.Мельничука, ім. О.Гірника, ім. М.Черемшини.

Коломієць Володимир (1935–2017), відомий український поет, лауреат Національної премії ім.Т.Шевченка.

Костенко Ліна (1930 р.н.), видатна українська поетеса, лауреат Національної премії ім.Т.Шевченка.

Костюченко Віктор (1929 р.н.), літературознавець, прозаїк, перекладач, кандидат філологічних наук.

Крищенко Вадим (1935 р.н.), відомий український поет, лауреат премій ім.І.Нечуя-Левицького, ім.Д.Луценка, ім.А.Малишка.

Лиходід Микола (1940 – 1993), відомий український поет.

Літневський Геннадій (1951—1989), український поет.

Магда Євген (1974 р.н.), політичний експерт, доцент Київського політехнічного інституту ім. І.Сікорського.

Маломуж Микола (1955 р.н.), голова Служби зовнішньої розвідки України (2005 – 2010), генерал армії.

Матвієнко Володимир (1938 р.н.), фінансист, професор, меценат, літератор, заслужений діяч мистецтв України.

Мельниченко Володимир (1946 р.н.), доктор історичних наук, лауреат Національної премії ім.Т.Шевченка, генеральний директор Національного культурного центру України в Москві (2001 – 2015).

Мозолевський Борис (1936–2003) видатний український поет, відомий археолог, котрий явив світові неповторну Пектораль.

Моруга Василь (1947–1989), відомий український поет.

Олійник Борис (1935—2017), видатний український поет, лауреат Національної премії ім.Т.Шевченка.

Омельченко Олеся (1952 р.н.), українська поетеса.

Пиріг Любомир (1931 р.н.), доктор медичних наук, професор, член-кореспондент Академії медичних наук України.

Проць Любов (1959 р.н.), відома українська поетеса, лауреат премій ім.В.Симоненка, «Благовіст», ім. Р.Федоріва, дипломант фестивалю поезії 2001 в Мілані (Італія).

Рекубрацький Анатолій (1945–2011), український поет.

Сабадуха Володимир (...), кандидат філософських наук, доцент.

Савченко Володимир (1958 р.н.) доктор економічних наук, професор.

Самчук Улас (1905—1987), видатний український письменник

Симоненко Василь (1935 –1963), видатний український поет.

Сосюра Володимир (1897 –1965), видатний український поет.

Танюк Лесь (1938–2016), актор, режисер, відомий український поет, критик, перекладач, мистецтвознавець, депутат Верховної Ради I-V скликань.

Франко Іван (1856—1916), український геній.

Чабаненко Віктор (1937–2014), письменник, доктор філологічних наук, професор, академік; завідував деканатом філологічного факультету Запорізького державного університету, кафедрою загального і слов'янського мовознавства.

Череватенко Леонід (1938-2014), відомий український поет, кіносценарист, перекладач, лауреат Національної премії ім. Т.Шевченка.

Чубач Ганна (1941-2019), відома українська поетеса, лауреат премій ім.П.Усенка, ім.М.Чурай, ім.Гулака-Артемовського, ім.Є.Гуцала, міжнародної премії «Дружба».

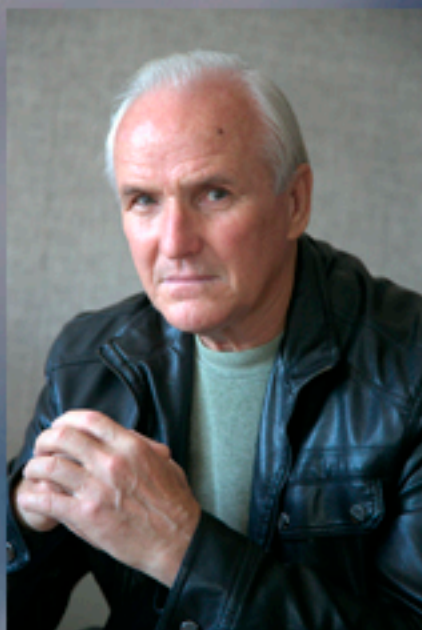
Швець Валерій (1949 р.н.), доктор фізико-математичних наук, професор, відмінник освіти України, нагороджений пам'ятним знаком Петра Могили, завідує кафедрою прикладної математики Одеської національної академії харчової технології.

Шпіцер Василь (1947 р.н.), політик, підприємець, кандидат технічних наук.

Юхновський Ігор (1925 р.н.), учений, політик – академік НАН України, народний депутат Верховної Ради I – IV скликань.

ЗМІСТ

Зачин	5
ПЕРЕДМОВА	6
Розділ I. НЕ МИНАЮЧИ НІКОГО.....	11
Розділ II. ДЕЩО З ПІДСУМКІВ.....	128
Розділ III. СПРОБА АНАЛІЗУ ТА ВИСНОВКІВ.....	192
Розділ IV. УСЕ ЗОЛОТО СВІТУ	246
Коротке зауваження	267
Про авторів цитат	269

**Автор цього витвору
(за освітою філолог) –
професіональний журналіст,
публіцист, письменник –
написав і спромігся видати більше
30 книжок: нариси, замальовки,
новели, оповідання, есе, повісті, романи
на теми релігії, краєзнавства,
природи, історії, літератури .
Цього разу – майже політика.
Лауреат премії імені Івана Франка.**